

1 § Justering av protokoll

Protokollet för den 4 juni justerades.

2 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Tredje vice talmannen meddelade att *Erik A Eriksson (C)* skulle återta sin plats i riksdagen från och med den 19 juni, varigenom uppdraget som ersättare skulle upphöra för *Daniel Bäckström (C)*.

3 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan

Tredje vice talmannen meddelade att val av ordförande i Nämnden för lön till riksdagens ombudsmän och riksrevisorerna skulle tillkomma *torsdagen den 12 juni kl. 16.00*. Därefter skulle votering äga rum.

4 § Meddelande om svar på skriftliga frågor

Tredje vice talmannen meddelade att med anledning av att fredagen den 20 juni är midsommarafton skulle skriftliga frågor som lämnats in under tiden fredagen den 13 juni kl. 10.00 till torsdagen den 19 juni kl. 10.00 besvaras senast onsdagen den 25 juni kl. 12.00.

5 § Anmälan om subsidiaritetsprövning

Tredje vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2013/14:38 för tisdagen den 10 juni i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från miljö- och jordbruksutskottet.

6 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2013/14:526

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:526 Marina skjutövningar av Valter Mutt (MP)

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 25 juni 2014.

Skälet till dröjsmålet är att statsrådet vid de svarstillfällena som finns före den 25 juni 2014 befinner sig på resa.

Stockholm den 2 juni 2014

Försvarsdepartementet

Karin Enström (M)

Enligt uppdrag

Nils Cederstierna

Expeditionschef

Interpellation 2013/14:527

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:527 Generalläkarens anhållan om att regeringen klargör tillsynsmyndighetens uppdrag och befogenheter av Valter Mutt (MP)

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 25 juni 2014.

Skälet till dröjsmålet är att statsrådet vid de svarstillfällena som finns före den 25 juni 2014 befinner sig på resa.

Stockholm den 2 juni 2014

Försvarsdepartementet

Karin Enström (M)

Enligt uppdrag

Nils Cederstierna

Expeditionschef

Interpellation 2013/14:534

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:534 Synen på stödet till frivilliga försvarsorganisationer av Anna-Lena Sörenson (S)

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 25 juni 2014.

Skälet till dröjsmålet är att statsrådet vid de svarstillfällena som finns före den 25 juni 2014 befinner sig på resa.

Stockholm den 2 juni 2014

Försvarsdepartementet

Karin Enström (M)

Enligt uppdrag

Nils Cederstierna

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:536 Astra Zeneca, akademien och förutsätt-
ningarna för enkla forskningssamarbeten inom hälso- och sjukvården
av Cecilia Dalman Eek (S)

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 25 juni 2014.

Skälet till dröjsmålet är redan inplanerade aktiviteter.

Stockholm den 2 juni 2014

Socialdepartementet

Göran Hägglund (KD)

Enligt uppdrag

Kjell Rempler

Rättschef

7 § Anmälan om granskningsrapport

Tredje vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade
kommit in från Riksrevisionen:

RiR 2014:12 Livsmedelskontrollen – tar staten sitt ansvar?

8 § Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition

2013/14:238 till finansutskottet

EU-dokument

KOM(2013) 884 till skatteutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut den
31 juli.

9 § Ärenden för förnyad bordläggning

Följande dokument bordlades för andra gången:

Socialutskottets betänkanden 2013/14:SoU23, SoU24, SoU20 och
SoU28

Finansutskottets betänkande 2013/14:FiU30

Konstitutionsutskottets betänkanden 2013/14:KU21, KU34 och KU44

Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2013/14:UFöU2

Trafikutskottets betänkande 2013/14:TU17

Anf. 1 FREDRIK OLOVSSON (S):

Herr talman! Riksdagen ska nu debattera regeringens förslag till vårändringsbudget. Vi socialdemokrater ser det i huvudsak som ett tillfälle för regeringen att göra ändringar i sin egen budget, och vi låter därför regeringen och regeringspartierna själva ta ansvar för de korrigeringar de anser behöver göras. Den praxis som har utformats i riksdagen gör det inte möjligt att föreslå ändringar i andra anslag än de som regeringen själv valt att ändra i. Därmed är det heller inte möjligt för oss att skarpt föreslå de stora förändringar av politiken som Sverige skulle behöva.

Regeringen har som bekant även för 2014 valt att lägga fokus på att låna till sänkta skatter. Trots att arbetslösheten är högre och skolresultaten sämre än när regeringen tillträdde lyser de aktiva insatserna för jobb och skola med sin frånvaro också nu när regeringen korrigerar i sin budget. I stället för sänkta skatter på lånade pengar hade Sverige behövt investera i fler jobb, i en bättre skola, i en effektivare näringspolitik och i insatser som skulle göra att människor kunde gå från arbetslöshet till de jobb som i dag inte tillsätts för att det saknas arbetskraft med rätt utbildning och kompetens.

För att motverka den vinstjakt som sätts före kvalitet i välfärden hade det behövts nationella kvalitetslagar för ordning och reda. Sådana insatser hade lett till fler jobb och en tryggare välfärd. Men regeringen har valt en annan väg, och inte heller nu, i vårändringsbudgeten, tar man chansen att byta inriktning för Sverige.

Herr talman! Vi anser att det naturliga hade varit att omedelbart sätta i gång ett arbete för fler jobb och en bättre skola. Regeringen säger exempelvis att man anslutit sig till Socialdemokraternas linje om mindre klasser i skolan, men i vårändringsbudgeten kommer inga sådana förslag. Efter snart åtta år med fallande skolresultat väljer regeringen i stället att vänta.

Det har i flera år varit uppenbart att unga som saknar gymnasieutbildning har en mycket svag ställning på arbetsmarknaden. Arbetslösheten bland dem som saknar gymnasieutbildning är ungefär dubbelt så hög som bland dem som har klarat gymnasiet. Ett första led i vår politik mot ungdomsarbetslösheten är därför att säkerställa att unga människor som i dag har hamnat utanför på grund av otillräcklig utbildning ska få den utbildningen. Vårt förslag är ett utbildningskontrakt för alla arbetslösa under 25 år som inte fullgjort sina gymnasiestudier, och vi anser att det borde införas redan i år. Men regeringen väntar.

Var åttonde elev lämnar grundskolan utan behörighet att komma in på gymnasieskolans nationella program. Det är förstas ett stort misslyckande och ett svek mot ungdomarna. Vi tycker att man kan använda sommarlovsveckorna till studier för de elever som lämnar eller riskerar att lämna grundskolan utan fullständiga betyg. Redan i sommar borde de elever som går ut nian utan behörighet få möjlighet att komplettera sina

betyg. Flera kommuner gör insatser i den riktningen, men regeringen väljer att vänta.

Arbetsmarknaden fungerar inte tillräckligt bra. Trots att nästan 400 000 är arbetslösa har många arbetsgivare svårt att rekrytera. Om matchningen inte fungerar bättre kommer arbetsmarknaden att utvecklas sämre än nödvändigt. Därför vill vi stärka matchningen, och vi tycker att man redan under kommande halvår borde satsa på nya platser inom bristyrkesutbildningar. I slutet av året skulle ett par tusen fler kunna utbildas. Men regeringen väljer att vänta.

Det är regeringens val att ingenting göra åt de stora problem som Sverige har med jobben, med matchningen på arbetsmarknaden, i skolan, i försvarspolitiken och i äldreomsorgen. Vi har i vår bilaga till vårbudgeten visat hur en ansvarsfull regering skulle ha kunnat göra i stället. Det är beklagligt att regeringen inte förmår agera när verkligheten så uppenbart kräver det.

Herr talman! I betänkandet har vi en reservation som handlar om Miljöstylningsrådet. Vi delar inte regeringens uppfattning att rådet ska läggas ned, och vi vill därför inte att regeringen bemyndigas att driva den processen vidare. Jag yrkar bifall till vår reservation.

(Applåder)

Anf. 2 PER BOLUND (MP):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nr 1, som handlar om Miljöstylningsrådet. Vi i Miljöpartiet brukar i vanliga fall inte reservera oss när det gäller vårändringsbudgetar eftersom vi ser dem som en del i regeringens ekonomiska politik som slagits fast i höstbudgeten. Där förlorade tyvärr Miljöpartiets alternativ till budget, och därför tycker vi inte att det finns anledning att lägga oss i hur vårändringsbudgeten ser ut. Det är ett sätt för regeringen att reparera eventuella misstag.

Men ibland måste man göra undantag från den principen. När det gäller så pass viktiga beslut som de som ska fattas i dag – hur man kan använda offentlig upphandling för att leda samhället i en bättre riktning vad gäller miljöstyrning och ta sociala hänsyn och djurskyddshänsyn – måste man som riksdagsledamot ta sitt ansvar och reagera. Vi tycker att det är upprörande och mycket märkligt att regeringen väljer att aktivt riva ned och förstöra den organisation som finns runt miljöanpassad och socialt anpassad upphandling. Mot i princip alla andra aktörers vilja och trots alla de varningar som kommit från många olika håll i samhället väljer regeringen att köra på i gamla hjulspår i stället för att lyssna till kritiken och anpassa sig till den.

Sverige har ett internationellt erkänt väl fungerande system för offentlig upphandling. Det är en bra organisation som i stort sett fungerar alldeles utmärkt. Därför är det väldigt förvånande att regeringen väljer att riva upp den här organisationen och lägga in Miljöstylningsrådets verksamhet och allt ansvar för offentlig upphandling under Konkurrensverket.

Själva tanken att centralisera verksamheten har vi inte några problem med. Problemet är att man har gjort det i strid mot alla de råd och rekommendationer man har fått, till exempel från flera olika offentliga utredningar som har tittat på upphandlingsarbetet och sett hur man skulle

kunna göra det effektivare och mer välfungerande. Senast utredde Anders Wijkman den här frågan och kom fram till att ett alternativ framåt skulle kunna vara att lägga detta i en ny myndighet. Däremot har ingen av utredningarna undersökt vilka konsekvenser det får om man lägger in verksamheten under Konkurrensverket.

När regeringen färdigställde det här förslaget och gick ut med det offentligt reagerade regeringens egen utredare, Anders Wijkman, och skrev en skarp debattartikel tillsammans med många aktörer som är engagerade och verksamma inom offentlig upphandling: Sveriges Kommuner och Landsting, LRF, som såklart är en stor leverantör av mat till offentlig verksamhet, och även miljöförbundet. Man sade: Nej, gör inte det här! Det är fel väg att gå, menade man. Det här kommer att förstöra möjligheterna för Sveriges upphandlare att ställa de krav som vi alla – hoppas jag – tycker är relevanta. Det handlar om att minska vår miljö- och klimatpåverkan, värna sociala verksamheter och värna djurskyddet, som vi har bra regler för i Sverige och som vi skulle kunna använda den offentliga upphandlingen för att förstärka.

Men regeringen har valt att inte lyssna på kritiken, att inte ta till sig och inte höra på varningsrösterna. Jag tycker att det är djupt bekymmersamt att vi har en regering som inte är i takt med sin omvärld och som inte tar till sig kritiken.

Vi har bett riksdagens utredningstjänst att se över vilka konsekvenser det kan få att flytta över verksamheten från Miljöstyrningsrådet, som är ett aktiebolag, till Konkurrensverket, som är en myndighet. Utredningstjänsten kom entydigt fram till att det kommer att försvåra verksamheten och göra det mycket mer komplicerat att lägga fram upphandlingskriterier. I dag använder en majoritet av Sveriges kommuner Miljöstyrningsrådets kriterier, vilket gör att det blir en samsyn. Man har samma kriterier i många kommuner i stället för att alla ska utforma sina egna, vilket skulle göra det mycket mer komplicerat till exempel för leverantören.

Om man lägger över det här i en myndighet kommer det till exempel att medföra att man med stor säkerhet måste notifiera alla beslut till EU, vilket gör att de måste dras genom hela EU-systemet. De länder som har minst ambitioner att använda offentlig upphandling för att styra åt ett mer miljöriktigt håll kommer då att ha stor påverkan. De kommer att kunna motverka, försena och förhindra relevanta kriterier på upphandlingsområdet.

Därför är det väldigt sorgligt att regeringen inte tar till sig kritiken och inte beaktar de problem som kan uppstå och som riskerar att slå det välkända och väletablerade upphandlingsarbetet i Sverige i spillror. Vi ser redan i dag hur den process som pågår för att föra över Miljöstyrningsrådets verksamhet och deras tjänstemän till Konkurrensverket fungerar väldigt dåligt. Många väljer i stället att sluta och ta med sig sin kompetens om miljöanpassad upphandling till andra verksamheter. Det gör att man tappar kunskap. Man tappar den kompetens som är så viktig för att upphandlingsarbetet ska fungera.

Jag ber återigen regeringspartiernas representanter att tänka ett varv till. Nu ligger det på riksdagens bord en reservation som det finns möjlighet att bifalla. Det skulle kunna göra att vi kunde förhindra den här processen och värna den välfungerande upphandling som finns. Det tycker jag vore det mest ansvarsfulla inför framtiden och för våra barn

och barnbarn, som jag tror vill att vi ska använda den offentliga upphandlingen som ett aktivt verktyg för bättre miljöstyrning och mindre miljöpåverkan.

Det finns fyra myndigheter som arbetar med offentlig upphandling på olika sätt. Det som är särskilt märkligt är att regeringen väljer att lägga in den offentliga upphandlingen under den av dessa fyra myndigheter som mest aktivt har motverkat sociala krav och miljökrav. Man har genom domstol och på andra sätt försökt se till att kommunerna inte ska ställa krav och inte ska gå vidare. Man har hänvisat till att det bara är den fria konkurrensen och det lägsta priset som ska gälla. Det är klart att det uppfattas som en väldigt tydlig signal av alla aktörer; det här med att ställa miljökrav och sociala krav är ingenting som man ska syssla med, utan det kan läggas ned. Den signalen tycker jag är extra olycklig.

Jag hoppas att den majoritet som utgörs av allianspartierna och Sverigedemokraterna kommer att börja lyssna till kritiken, ta till sig den och välja att gå en annan väg än den inslagna.

Anf. 3 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Herr talman! Jag yrkar bifall till vår reservation nr 3. Jag kommer i mitt anförande att beröra i huvudsak tre områden: verksamheten vid Karlskronavarvet, nedskärningar i krisberedskapen och de skenande kostnaderna för migrations- och integrationspolitiken.

När det gäller Karlskronavarvet framställer regeringen det så att man vill ha möjlighet att kompensera Saab för eventuella historiska miljöskulder som kan finnas i samband med det förvärv av Karlskronavarvet som nu förväntas. Men sanningen är att det är de tyska ägarna Thyssen Krupp som äger de miljöskulderna. Detta ingår i paketet vid ett företagsförvärv. Jag kan inte se annat – även om jag inte kan säga att jag vet – än att det egentligen är en kompensation och en eftergift till Thyssen Krupp och kanske till och med den tyska staten för den expropriation man i praktiken gör av denna egendom då man överför den till annan ägare. Det är precis det man gör.

Vi har dock inte lämnat någon reservation och inte heller något särskilt yttrande, för vi delar i sak regeringens syn på behovet av att vi tillförsäkrar det svenska försvaret denna kapacitet när det gäller materielförsörjning till ubåtsvapnet. Det är bra att vi har en stark och bra ägare till den kapaciteten. Däremot ogillar vi naturligtvis att det kommer in sådana här ärenden så sent i processen på detta sätt och med denna dåliga insyn. Jag vill att man i framtiden beaktar detta och bättre respekterar den budgetprocess som vi har i Sveriges riksdag.

När det gäller regeringens minskning av anslagen till krisberedskapen är det fråga om en relativt blygsam post. Det är 600 000 kronor vi pratar om. Men det visar ändå på regeringens ovilja att anslå nödvändiga resurser till krisberedskap, säkerhet och försvar när man i det här läget gör den nedskärningen. Vi känner väl alla till det som i den här kammaren, i regeringen och i medierna målas upp som regeringens stora framtida satsningar på försvaret. Men vad är detta i praktiken? Jo, om tio år, 2024, kommer anslagen att ha höjts till – med nuvarande nivåer – ungefär 5 ½ miljard. Det är inte ens inflationstäckning, vare sig man tittar på inflationsmålet under den här tioårsperioden eller tittar tio år tillbaka på den faktiska inflationen och använder den som beräkningsgrund. Det är alltså

ytterligare en ambitionssänkning från den svenska regeringen när det gäller Sveriges försvar, i det här läget. Det är allvarligt.

Krona för krona – så beskriver regeringschefen Reinfeldt regeringens policy för finansiering av framtida satsningar och reformer. Krona för krona ska de vara finansierade. Visst, det kan anses vara en hedervärd inställning. Man ska vara försiktig med skattebetalarnas pengar. Om det nu verkligen vore så att man menade det.

Jag är helt övertygad om att krona för krona gäller beträffande behovet av en fungerande förlossningsvård i sommar. Jag tror att krona för krona gäller akutsjukvården och behovet av fler vårdplatser. Krona för krona gäller för Alliansen beträffande vård, skola och omsorg. Det gäller för den eftersatta psykiatrins och missbruksvårdens del. Det gäller när man serverar kall mat på svenska äldreboenden. Krona för krona gäller också de 200 000 svenska pensionärer som lever under EU:s fattigdomsgräns.

Krona för krona gäller till och med för regeringen beträffande riktig flyktinghjälp och anslagen till FN:s flyktingorgan UNHCR. När det handlar om de miljontals nödställda i och kring Syrien som fortfarande inte har fått tillgång till flyktingläger med skydd, mat, mediciner, sjukvård och skola gäller krona för krona. Men det är klart, då gäller det ju resurssvaga flyktingar. Många är utbildade, många är bönder. Det är fråga om fattiga människor som kanske har tagit sig så långt som till ett grannland, en för dem otrolig sträcka, och som bara har en önskan: att så snart som möjligt kunna återvända hem. I de flesta fall vet de inte att det långt uppe i norr finns ett land som heter Sverige. De har inte några helst ambitioner att försöka ta sig hit och heller inga resurser. För dem och för deras hjälp gäller krona för krona för alliansregeringen.

Herr talman! Den största kostnadsökningen eller anslagsökningen som regeringen aviserat för den kommande fyraårsperioden är en till stora delar ofinansierad post där krona för krona inte gäller. Det är ökade anslag för migration och integration som ett resultat av att Sverige som enda EU-land beviljar alla från Syrien uppehållstillstånd. Regeringen beräknar att dessa anslag kommer att öka med 19,2 miljarder fram till 2017. Absoluta merparten av det är ofinansierat.

I vårändringsbudgeten för 2014, som vi nu debatterar, kan man bland annat finna en post på nästan 2,7 miljarder inom utgiftsområde 8 som kan härledas till denna kostnadsökning. För merparten av de 2,7 miljarderna gäller inte krona för krona, men det gäller för en viss del. För en del av finansieringen har man i biståndsbudgeten hittat 954 miljoner som man tar från biståndsverksamheten.

Det är pengar som skulle ha kunnat gå till de flyktingar som finns i och kring Syrien. Det är de resurssvaga flyktingarna, de som inte har några ambitioner att ta sig till Sverige och inte har några resurser att ta sig till Sverige. De har inte de i många fall flera hundra tusen kronor som krävs för att ta sig från Syrien genom krig, förbi grannländerna, över Medelhavet och till Sverige. De tar sig förbi en mängd länder i Europa som alla har förpliktat sig att hålla sig till Dublinkonventionen när det gäller att ta emot och bevilja asyl där det behövs.

Det är i jämförelse resursstarka flyktingar vi talar om. Det kan låta hårt att jag säger resursstarka, men i jämförelse är det resursstarka flyktingar. Då gäller inte krona för krona. Jag tycker att jag känner igen den

trenden i stora delar av Alliansens övriga politik också när det gäller välfärden i Sverige. Det är inte bra. Jag tycker att ni ska skämmas.

Herr talman! Det finns ett uttryck som börjar med ”skämmas”. Man säger skämmas och ett kraftuttryck. Jag ska undanhålla kammaren kraftuttrycket av respekt för mitt eget ämbete och kammaren, men jag tror att allihop vet vad jag menar.

Anf. 4 ULLA ANDERSSON (V):

Herr talman! För Vänsterpartiets del brukar vi undvika att motionera på vårändringsbudgeten. Vi ser det, precis som både Per Bolund och Fredrik Olovsson har varit inne på, som en möjlighet för regeringen att justera sin politik. Det finns väldiga begränsningar för en opposition att kunna göra något i det läget.

Vi har ändå valt att motionera detta år. Den främsta orsaken till det är den systematik regeringen har infört som innebär att den varje år skär ned i biståndet när den lägger fram vårändringsbudgeten. Varje år tar den pengar från bistånd som ska gå till fattigdomsbekämpning. Det minskar åtaganden som Sverige har gjort. Mitt under pågående verksamhetsår för regeringen pengar för fattigdomsbekämpning hem till den nationella budgeten för att använda här.

Jag menar att det skadar svensk trovärdighet i en viktig och central fråga, och framför allt skadar det människor i fattiga länder i syd. Det är inte en rimlig och ansvarsfull politik. Därför har vi valt att motionera och yrkat på att den överföringen inte ska göras. Det är den första och främsta anledningen till varför vi har motionerat.

Den andra är frågan om Miljöstyrningsrådet som flera andra debattörer redan har tagit upp. Vi är glada från Vänsterpartiets sida att både Socialdemokraterna och Miljöpartiet har anslutit sig till vår reservation. Vi menar att lagen om offentlig upphandling är ett oerhört centralt och viktigt verktyg för att styra utvecklingen i ett land mer i socialt och miljömässigt hänseende.

Miljöstyrningsrådet har haft en väldigt central och viktig uppgift som Konkurrensverket på intet sätt kan uppfylla och inte heller ser som sin uppgift att uppfylla. Jag skulle nästan vilja påstå att Konkurrensverkets hela arbete har gått ut på att främja konkurrensen. Vi vet nog allihop i denna kammare och kanske också framför tv:n att miljöhänsyn och social hänsyn kanske inte är högerns främsta epitet och inte heller Sverigedemokraternas.

Att överföra Miljöstyrningsrådets verksamhet till Konkurrensverket visar var man har sina politiska ambitioner. I stället för att ligga i framkant och sätta människors hälsa, vårt gemensamma ansvar för miljön och ansvaret för till exempel goda arbetsvillkor på våra arbetsplatser främst väljer man att enbart främja konkurrensen till vilket pris som helst. Det är den andra anledningen till varför vi valde att motionera. Den tredje är att vi inte tycker att man ska fortsätta anskaffningen av JAS Gripen. Vi har därför valt att reservera oss på den punkten.

Herr talman! Jag vill till sist ta upp en fråga som kom in väldigt sent i beredningsprocessen av vårändringsbudgeten. Det är frågan om Karlskronavarvet. Det fanns inte med i vårändringsbudgeten när den kom. Den sista veckan fick finansutskottet det på sitt bord. Finansutskottet talar ofta om ansvar för statsfinanserna och skickar hela tiden pekpinna till andra

utskott om att de måste sköta beredningsprocessen och att de ska hålla sig till det ramverk som gäller. Det har helt plötsligt satt sig ovanför detta ramverk och släpper igenom ett ärende utan den sedvanliga beredningsprocessen och utan att ens veta hur stor post det handlar om, vem som ska betala den och på intet sätt vad det kommer att kosta svenska skattebetalare.

Finansutskottet ger helt plötsligt ett in blanco-anslag. Varsågod! Här står skattebetalarna för fiolerna oavsett vad det kostar och oavsett hur vi ska kunna finansiera det! En sådan process kan inte Vänsterpartiet stå bakom. Vi tycker att det är viktigt att ta ansvar för Sveriges säkerhet och stöder i princip den process som varit om Karlskronavarvet. Men så hanterar man inte en budgetpost, och så hanterar man inte statens finanser. Vi har därför valt att avstå under punkt 3. Vi har inte deltagit i röstningsförfarandet och har lämnat ett särskilt yttrande.

Mina medreservanter har yrkat bifall till reservation 1, som är vår gemensamma reservation. Jag yrkar bifall till vår reservation 4.

Anf. 5 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M):

Herr talman! I det här betänkandet behandlas alltså regeringens proposition *Vårändringsbudget för 2014* och två motioner som väckts med anledning av propositionen.

I året vårändringsbudget föreslås en rad ändringar, och de flesta är i sammanhanget ekonomiskt sett relativt små. Många av de ekonomiska förändringar som görs bottnar också i regelstyrda transfereringssystem som löper automatiskt och bygger inte på nya politiska prioriteringar.

Totalt är det förändringar i nivån för 23 anslag inom 7 utgiftsområden. 13 anslag höjs och 10 sänks. Anslagsförändringarna innebär att anvisade medel ökar med totalt 2,1 miljarder netto.

Av betänkandet framgår att merparten av de ändringar som föreslås är politiskt odramatiska. Men det finns några undantag där det finns politiska skiljelinjer som jag ska bemöta.

En av de frågor som har föranlett en reservation från några av oppositionspartierna gäller Miljöstylningsrådet. Regeringen har sedan tidigare beslutat att stärka upphandlingskompetensen genom att samla den på ett ställe, nämligen hos Konkurrensverket. Detta gör man samtidigt som man i detta syfte stärker Konkurrensverkets anslag med 35 miljoner kronor extra från och med nästa år. Regeringen har angett tre huvudmotiv för denna förändring.

För det första behöver kunskapen om offentlig upphandling förbättras, och det gäller både upphandlande myndigheter, kommuner med flera och leverantörerna.

För det andra tycker vi att det genomförs för få innovationsupphandlingar i Sverige. Vi bedömer att det delvis beror på att det finns en osäkerhet om vad reglerna tillåter.

För det tredje behöver det metodstöd som några statliga myndigheter tillhandahåller samordnas bättre. Den som har både juridiska frågor och praktiska frågor om upphandling ska inte behöva vända sig till olika myndigheter för stöd, utan frågorna ska vara samlade på ett ställe.

För att uppnå detta samlas alltså upphandlingsstödet på Konkurrensverket. Förändringen ska vara genomförd fullt ut den 1 juli i år. Samtidigt avvecklas därmed, och också naturligt, motsvarande ansvar hos de

övriga myndigheter där detta ansvar tidigare har varit spritt, det vill säga Kammarkollegiet, Vinnova och Miljöstyvningsrådet.

Förslaget till vårändringsbudgeten är alltså en högst naturlig konsekvens av detta och det beslut som tidigare är fattat, det vill säga att beslutet handlar om att regeringen bemyndigas att avveckla Miljöstyvningsrådet eftersom ansvaret för de frågor som där har hanterats nu har flyttats och samlats hos Konkurrensverket.

I det perspektivet måste jag säga att reservationen framstår som något märklig, för detta beslut handlar ju inte om huruvida upphandlingsfrågorna ska samlas hos Konkurrensverket eller ej. Det beslutet är redan fattat. Beslutet i dag handlar om att ge ett bemyndigande till regeringen att avveckla en enhet vars ansvar nu har flyttats någon annanstans. Att behålla en enhet som inte längre har de här uppgifterna, vilket är det som oppositionen i praktiken föreslår, framstår inte som särskilt genomtänkt.

När det sedan gäller försvarsområdet är det två saker som berörs där. Sedan tidigare har riksdagen gett klartecken för utveckling och anskaffning av nästa generation av stridsflygsystemet JAS 39 Gripen, det vill säga version E. Den nuvarande versionen, version C/D, kommer snart att ha nått sin fulla livslängd. För att det svenska stridsflyget då ska kunna vara relevant i framtidens konfliktmiljö måste vi uppgradera flygplanen, och det får vi göra antingen genom att köpa nya plan från ett annat land eller genom att uppgradera de befintliga systemen.

Riksdagen har i bred enighet beslutat att gå vidare med nästa generation av JAS Gripen. Bedömningen är att det är det mest kostnadseffektiva alternativet. Beslutet har föregåtts av en lång process som började redan 2008 med Försvarsberedningen, som identifierade behovet av moderna flygstridskrafter.

Försvarsmakten har förordat en uppgradering av JAS Gripen som bästa alternativ till nya stridsflygplan. Det tidigare beslutet handlade dock om uppgradering av tidigare generationer. Men situationen i omvärlden har förändrats, och det finns ett ökat intresse från flera länder. Därför görs nu en ny bedömning, att även nyproduktion av vissa delsystem eller hela flygplan också kan vara aktuellt. Därmed skulle förutsättningar skapas för en så effektiv övergång som möjligt till det nya stridsflygsystemet som även säkerställer Försvarsmaktens egen stridsflygförmåga.

En sådan förändring kräver dock riksdagens bemyndigande, vilket alltså är det som föreslås i vårändringsbudgeten. Det utökade mandatet innebär dock inga merkostnader för staten.

Varvet i Karlskrona har också berörts här. Ubåtsförmågan är ett nationellt säkerhetsintresse för Sveriges försvar och säkerhetspolitik och fyller flera viktiga funktioner, alltifrån att hävda den territoriella integriteten och bidra till förmågan till undervattensstrid till att stärka förmågan till underrättelseinhämtning. I den förändrade säkerhetsmiljö som vi nu befinner oss i är en bra underrättelseinhämtning helt central för att kunna ha en god beredskap.

I allianspartiernas paket med 5,5 miljarder extra för att stärka försvaret ingår att ubåtsförmågan ska stärkas med sammanlagt fem ubåtar.

I betänkandet föreslås ett tillkännagivande om att statens möjligheter att vid behov utöva inflytande över äganderätten till Karlskronavarvet säkerställs och att regeringen bemyndigas att kompensera Saab AB för

eventuella kostnader för miljöskador som kan uppstå med anledning av verksamhet som har bedrivits på varvet sedan tidigare, bland annat av svenska staten. Svenska staten har nämligen bedrivit verksamhet här sedan 1600-talet, och det är bara de senaste åren som staten inte har varit involverad här på det viset. Det är därför rimligt att staten har ett ansvar för det som eventuellt kan finnas i marken.

Detta är alltså en följd av de pågående förhandlingarna mellan Saab och den nuvarande ägaren, men staten har ett stort intresse av att säkerställa den här verksamheten framöver. Det är det som är själva motivet för att staten bör agera.

När det sedan gäller utgiftsområdena internationellt bistånd och migration föreslås en del förändringar genom att pengar flyttas till utgiftsområde 8, Migration, för att täcka delar av de ökade kostnader som uppstår där, bland annat mot bakgrund av händelserna i Syrien. Regeringen gör bedömningen att fler personer än tidigare kommer att söka asyl här.

I sak är detta inget konstigt. Sedan tidigare ligger redan en del av de kostnader som räknas in i biståndsramen just som kostnader för asylsökande. Det är nämligen helt i enlighet med den definition som OECD:s biståndskommitté har gjort när det gäller vilka kostnader som får klassas som bistånd. Enligt denna definition kan kostnader för flyktingmottagande och försörjningskostnader för flyktingar under de första tolv månaderna klassificeras som bistånd. Flertalet av de OECD-länder som ger bistånd gör liknande avräkningar mot biståndsmedlen. Det är alltså ingen minskning av biståndsbudgeten, utan det är en flytt av pengar från en typ av bistånd till en annan.

I sammanhanget tycker jag också att det är viktigt att säga att Sverige faktiskt är en av få biståndsgivande nationer som lever upp till den internationella överenskommelsen om att avsätta 0,7 procent av bruttonationalinkomsten till internationellt bistånd. Sverige gör det dessutom med god marginal. Runt 1 procent av bruttonationalinkomsten har vi lagt varje år sedan Alliansen tillträdde.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag.

Anf. 6 FREDRIK OLOVSSON (S) replik:

Herr talman! Jonas Jacobsson Gjörtler var fundersam över den reservation som vi har om avvecklingen av Miljöstyrningsrådet. Jag tycker att man ska se den som ett naturligt steg för några partier som vill ha ett mer offensivt förhållningssätt till offentlig upphandling och möjlighet att ställa mer miljökrav och sociala krav. Vi vill helt enkelt inte förstöra den infrastruktur som är uppbyggd och som nu delvis rivs ned före valet och ett eventuellt regeringsskifte.

Om riksdagen skulle gå på vår linje innebär det att det finns förutsättningar att snabbare komma tillbaka till en mer offensiv syn i de här frågorna. Det tycker vi vore viktigt, och vi hoppas att högermajoriteten i kammaren inte är så bergfast som det ser ut i finansutskottets betänkande.

Jag måste också ställa en fråga. De borgerliga partierna har nu chansen att göra förändringar med tanke på de sjunkande skolresultaten, med tanke på matchningsproblemen på arbetsmarknaden och med tanke på att så många unga arbetslösa inte har gymnasiekompetens. Varför då inte ta chansen att göra någonting nu av det som ni påstår att ni gärna skulle

vilja göra efter valet, som ni kanske till och med förlorar? Vad är det som ni väntar på för att kunna göra insatser när det gäller utbildningschanser, jobb möjligheter och insatser för ökad kunskap i skolan? Vad är det som hindrar er?

Anf. 7 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Herr talman! Det är tydligt för de flesta att det ligger ett val runt hörnet. Det är bara några få månader kvar till vi ska gå till val. Temperaturen ökar i den politiska debatten och även tempot med vilket nya politiska förslag läggs fram.

Det syns tydligt på hur oppositionen agerar, för här gör ni något som bryter mot allt som tidigare varit gängse. Den normala ordningen är att vi har budgetprocessen en gång om året, på hösten. Det är under höstbudgeten vi behandlar vilka satsningar som ska göras nästkommande år. Den debatt vi har på våren brukar handla om mindre justeringar och inte om de stora dragen och förändringarna. Vi brukar även titta på prognoser för hur läget ser ut framöver.

Jag skulle säga att det Fredrik Olovsson nu gör är att bygga upp ett luftslott så här i valtider för att berätta om satsningar som han påstår sig vilja göra. Det har dock ganska lite bäring på verkligheten och handlar mer om valfläsk.

Vi kommer såklart att presentera tydligt vilka satsningar vi vill göra. En rad åtgärder har redan presenteras både för kommande år och för åren därefter om vi skulle få förtroendet igen. I augusti kommer ett fullständigt valmanifest med tydligare specifikationer.

Vad gäller upphandlingsfrågorna tycker jag att du ska vara lite varsam med orden, Fredrik Olovsson. Du påstår att vi skulle förstöra infrastrukturen. Det är lite vårdslöst att uttrycka det på det sättet. Här samlas ansvaret hos den statliga myndigheten Konkurrensverket. Vad har du för skäl att tro att de inte skulle klara av att sköta detta ansvar?

Jag ser det som fullständigt självklart att vi måste utgå från att en statlig myndighet som får en uppgift också klarar av att utföra den.

Anf. 8 FREDRIK OLOVSSON (S) replik:

Herr talman! Det är ganska väl belagt, inte minst genom alla de remissinstanser som har yttrat sig i frågan, vilka problem det innebär att flytta detta ansvar från Miljöstyrringsrådet till Konkurrensverket. Det är bara att läsa i de remissvar som har inkommit.

Vi delar uppfattningen att det är ett olyckligt beslut, och vi tycker inte att riksdagen ska gå vidare och bemyndiga regeringen att riva ned det som återstår av den infrastruktur som har byggts upp och varit framgångsrik under lång tid.

Precis som Jonas Jacobsson Gjørtler poängterar har vi en process för hur vi fattar beslut om budgeten och den ekonomiska politiken. Vad som skiljer sig från tidigare år är fanflykten i efterhand från den ekonomiska politik som regeringen har lagt fast i budgetproposition och vårproposition. Man har kallat till snabba presskonferenser för att säga att man måste göra en massa nya saker, och det är stor panik och kris.

Det är det givetvis när vi har så fallande skolresultat som vi har i Sverige. Det är det förstås när vi har så stora underskott i de offentliga finanserna som vi har. Det är det naturligtvis när vi ser hur hög arbetslösheten

är, inte minst bland unga och bland dem som saknar gymnasiekompetens.

Men trots att man har gjort denna brandkårsuttryckning och erkänt att dessa problem finns vill man märkligt nog inte göra något, utan man vill vänta till efter ett val som man kanske till och med förlorar.

Har vi verkligen råd att fortsätta vänta med att vända utvecklingen i skolan och med att se till att ungdomar får jobb?

Anf. 9 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Herr talman! Man kan ställa sig frågan hur seriöst det är att kasta in politiska förslag på detta vis, Fredrik Olovsson, och låta folk leva i villfarelsen att ni skulle kunna genomföra dem. Så här en bit in i juni menar ni att om vi fattade beslut om pengar till sommarskola skulle det vara möjligt att införa det.

En rad bedömare har konstaterat att just de förslag ni har lagt fram inte är seriösa eftersom det inte skulle vara möjligt att införa dem redan i år. De får i stället tas i den ordinarie processen.

De förslag vi har presenterat är framåtsyftande. Vi lägger fram dessa eftersom vi uppfattar att det är viktigt att vi är tydliga. Vi har ett ansvar gentemot väljarna att presentera hur vårt alternativ ser ut och vad vi vill göra om vi vinner valet.

Det är uppenbart att andra sidan inte riktigt ser detta behov. Ni har svårt att hålla sams och lägger fram lite olika förslag som dessutom är bristfälligt finansierade.

Låt mig återvända till frågan om upphandlingsstödet och Miljöstyrningsrådet. Alla förändringar är nästan alltid förknippade med någon form av oro. Det är klart att det finns en osäkerhet när något förändras. Jag nämnde tidigare motiven till varför man samlar upphandlingsstödet på ett ställe. Det finns ett tydligt behov av att göra upphandlingsstödet effektivare.

Regeringen har valt att lägga detta på Konkurrensverket. Andra tycker att man skulle ha gjort på något annat sätt. Det är dock ganska orimligt att utgå från att Konkurrensverket inte skulle kunna klara av att sköta denna uppgift.

Min bedömning är att Konkurrensverket tar uppdraget på största allvar. Det har tagit sig an det med full kraft. De kommer också att återrapportera löpande till regeringen, och redan i höst kommer första rapporten om hur arbetet går. Vi kommer alltså att få möjlighet att följa detta närmare.

Anf. 10 PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Jag ska också fråga Jonas Jacobsson Gjörtler om miljöanpassad och socialt anpassad upphandling och om hur regeringen har hanterat Miljöstyrningsrådet.

Miljöstyrningsrådets verksamhet har varit etablerad och väl fungerande. De har fått internationellt erkännande för att de har bedrivit en sådan bra verksamhet och för att de har haft ett sådant genomslag. I många andra länder gör man på olika sätt hos olika upphandlare. Man har olika principer och kriterier.

Miljöstyrningsrådets verksamhet och breda förankring har gjort att många kommuner har valt att använda samma kriterier, vilket inte minst

har underlättat för leverantörerna. Levererar man till många olika kommuner möter man samma kriterier, och levererar man till *en* kommun eller *ett* landsting är sannolikheten stor att man även kan leverera till nästa. Detta är en hjälp för alla aktörer, såväl för upphandlarna som har tydliga kriterier att hålla sig till som för dem som ska leverera varorna.

Nu har regeringen mot alla råd och alla konsulter och experter synpunkter valt att lägga över verksamheten på Konkurrensverket. Det kommer att innebära stora förändringar. Att så som föreslås lägga över verksamheten från ett bolag till en myndighet kommer att få stora effekter.

När regeringens egen utredare, som är en av de personer som är mest insatt i offentlig upphandling, säger att detta är fel väg att gå och fel beslut borde regeringen lyssna på denna varning.

Det finns ett alternativt förslag. Sveriges Kommuner och Landstings bolag Kommentus har sagt att de tycker att det är så viktigt att detta finns kvar så att de är beredda att ta över verksamheten och all den kompetens som finns och driva det som en ekonomisk förening. Här skulle staten senare kunna gå in för att ge tydlighet och trygghet.

Denna möjlighet kommer att stängas effektivt om regeringen fattar sitt beslut i samband med vårändringsbudgeten. Då kommer man att tvinga Miljöstylningsrådet att upphöra med sin verksamhet och lägga ned den. Då riskeras mycket av kompetensen.

Varför tar ni inte chansen att låta SKL Kommentus driva verksamheten vidare?

Anf. 11 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Herr talman! Låt oss komma ihåg att de upphandlingsregler som detta egentligen handlar om i grunden är konkurrenslagstiftning. Lagstiftningen har kommit till för att värna skattebetalarnas intressen. Det handlar om de gemensamma resurser vi stoppar in i offentlig sektor för att få ut så mycket nytta som möjligt.

Denna lagstiftning finns till för att förhindra att man på grund av slentrian, gammal vana eller, i värsta fall, ren korrupktion väljer sämre alternativ än man skulle kunna göra. Upphandlingsreglerna finns alltså till för att värna skattebetalarnas intressen. Att detta hör hemma i Konkurrensverket känns inte särskilt långsökt utan ganska naturligt.

Har Per Bolund verkligen satt sig in i hur Konkurrensverket tänkt arbeta med upphandlingsstödsfrågorna? Det låter nämligen på dig som att allt stöd försvinner från kartan när Miljöstylningsrådet tas bort. Så är det inte.

Konkurrensverket har delat upp sitt arbete i en tillsynsdel och en stöddel för att kunna arbeta tydligare med just den stödjande biten. De vägledningarna som har tagits fram av Kammarkollegiet och Miljöstylningsrådet kommer att finnas kvar. Konkurrensverket kommer att fortsätta att använda dem och utveckla dem vidare. Man kommer också att använda delar av det stöd som funnits på webben. Det kommer att integreras i Konkurrensverkets hemsida.

Konkurrensverket kommer alltså att jobba aktivt för att integrera delar av den verksamhet som har bedrivits. Det gäller också personalen. Stora delar av personalen från de tidigare enheterna följer med in i Konkurrensverket.

Anf. 12 PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Jag hoppas att Jonas Jacobsson Gjörtlars antydningar om korruption och om att konkurrens inte gynnas inte riktas mot Miljöstyrelsens verksamhet. Det har ju tvärtom verkat i precis motsatt riktning. Genom att sätta upp kriterier som många kommuner, landsting och statliga upphandlare följer betyder det att man inte sitter på sin kammare och hittar på egna kriterier och villkor. I värsta fall tar man inte sitt ansvar och ser inte till att konkurrensen upprätthålls.

Det här beslutet riskerar alltså att leda i precis den riktning som Jonas Jacobsson Gjörtler nu varnar för. Man tvingar varje kommunal upphandlare att utforma sina egna kriterier och ta fram sina egna villkor och regler. Jag är väldigt orolig över att regeringens beslut kommer att få precis den effekten, att det går i motsatt riktning. I stället för att få liktydiga kriterier i många kommuner kommer man att utarbeta sina egna kriterier, och det kommer att bli en mycket mer svåröverskådlig marknad.

Vi har fått tydliga signaler från Miljöstyrelsen om hur kunniga medarbetare lämnar sina tjänster för att de inte får tydliga besked från Konkurrensverket om vilka villkor som ska gälla när anställningen flyttas över dit. Det kommer också beskrivningar av hur man på Miljöstyrelsen har varit tvungen att avbryta pågående projekt som man har gått in i tillsammans med andra aktörer och som man har fått pengar för att genomföra. Nu tvingas Miljöstyrelsen till och med att betala tillbaka pengar för dessa projekt för att de inte kommer att drivas vidare i Konkurrensverkets regi.

Ett sådant exempel är Giftfri förskola som Miljöstyrelsen driver tillsammans med Kemikalieinspektionen. Svaret från Konkurrensverket är att Konkurrensverket engagerar sig inte i externa uppdrag som inte regeringen aktivt anhallit om att delta i, och det har ju regeringen inte gjort i det fallet. Risken är nu att man avbryter viktiga väl fungerande projekt för att nå sådana miljömål som till exempel En giftfri vardag, som är ett av de miljömål som tyvärr inte ser ut att nås med regeringens politik. Med detta beslut är risken att man tar ytterligare ett steg tillbaka, det vill säga avskärmar sig ännu mer från målet.

Jag tycker att det är väldigt beklagligt och väldigt sorgligt att se hur man fattar beslut som riskerar att förstöra arbetet med minskad miljöpåverkan.

Anf. 13 JONAS JACOBSSON GJÖRTLAR (M) replik:

Herr talman! Låt mig vara tydlig med vad jag menade när jag nämnde korruption. Jag grundade det på att det finns en konkurrenslagstiftning. Det har egentligen ingenting med Miljöstyrelsen att göra. Det var för att beskriva motivet till att det finns en konkurrenslagstiftning. Det gäller också upphandlingsstödet inom Konkurrensverkets ramar.

Sedan stämmer inte det som Per Bolund säger, att kommunerna nu ska bli tvungna att ta fram egna regler och göra egna tolkningar. Det upphandlingsstöd som finns försvinner inte. Det är lite tråkigt att man beskriver det som att när Miljöstyrelsen avvecklas försvinner upphandlingsstödet. Sanningen är ju att stödet flyttas. Det hamnar på Konkurrensverket, och Konkurrensverket kommer dessutom att ta över de vägledningarna som finns både från Miljöstyrelsen och från Kammar-

kollegiet, så upphandlingsstödet och vägledningarna kommer att finnas kvar. De byter bara plats från Miljöstyrningsrådet till Konkurrensverket.

Jag tycker att det vore mer klädsamt att låta Konkurrensverket få en chans att införa detta. Som jag nämnde tidigare kommer det att ske en löpande avrapportering med början redan i höst. Det finns alla möjligheter att följa arbetet. Jag tror absolut att det kan finnas en viss oro i de organisationer som påverkas av förändringarna, så är det som bekant ofta. Men jag är rätt trygg med att merparten av kompetensen kommer att landa på Konkurrensverket. Där tar man det här uppdraget på stort allvar och kommer att se till att fullfölja det.

Jag vill också vara väldigt tydlig med att konkurrensreglerna och i det här fallet upphandlingsreglerna inte på något sätt kommer att sätta käppar i hjulet för att man ska kunna ställa miljökrav eller ta sociala hänsyn. Det ser jag som fullständigt självklart. Nuvarande regelverk medger ganska långtgående krav, och de nya regelverken som kommer att införas genom det nya direktivet från EU kommer att göra detta än tydligare, och det tycker jag är väldigt bra.

Anf. 14 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Herr talman! Häromdagen satt Fredrik Reinfeldt i en eka vid Harpsund tillsammans med Angela Merkel, David Cameron och Hollands premiärminister – jag ber om ursäkt, Holland, jag kommer inte ihåg hans namn för tillfället. Angela Merkel berömde Fredrik Reinfeldt för hans förmåga att framföra en eka, och det kan man ju göra. Men ett beröm som han inte kommer att få är för den svenska migrationspolitiken.

En av anledningarna till att Reinfeldt inte kommer att bli kommissionens ordförande, som en del svenska medier har spekulerat om, är att resten av Europa inte vill ha svensk migrationspolitik, det är ju ett faktum. Vi sverigedemokrater delar vår politik på ett mycket starkare sätt med både Angela Merkel och David Cameron än vad de gör med Fredrik Reinfeldt och Jonas partigrupp.

Hur kommer det sig, Jonas, att ni ensidigt låter Sverige, som ensam nation i hela EU, bevilja alla från Syrien som söker asyl permanent uppehållstillstånd? Det skapar migrationsströmmar till Sverige från andra EU-länder som till exempel Merkels Tyskland och Camerons Storbritannien. Svenska skattebetalare får ta den kostnaden, som vi kan se i regeringens vårändringsbudget med en post på nästan 2,7 miljarder för innevarande år. Dessa pengar härleder från det beslutet. Skyll nu inte på en enskild tjänsteman i Migrationsöverdomstolen, för det är regeringen som har ansvaret för migrationspolitiken.

Dessa asylsökande som kommer hit hade kunnat söka asyl i något av de andra 27 EU-länderna eller i Norge som också har skrivit under Dublinöverenskommelsen, som nu är en EU-förordning. Varför ska Sveriges skattebetalare stå för den kostnaden?

Anf. 15 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Herr talman! Utgångspunkten måste vara att man ser till den situation som råder i detta fall i Syrien och det behov som därmed finns. Vi har ju utformat den svenska lagstiftningen på det sättet att man inte ska göra politiska bedömningar i varje enskilt fall, utan man ska sätta upp vilka kriterier som gäller. Sedan görs det en oberoende bedömning av vilka

som uppfyller kriterierna och därmed har rätt att stanna. Det tycker jag är en rimlig och mänsklig ordning där man inte politiserar enskilda fall i onödan.

Sedan är jag väldigt stolt över den svenska linjen. Sverige har en lång tradition av öppenhet, och det har tjänat oss väl. Det här landet är byggt på traditionerna med en liten öppen ekonomi och behov av utbyte med andra länder.

En av kärnpunkterna i det som är det svenska är öppenhet och tolerans. Därmed kan man säga att det är ni inom Sverigedemokraterna som bryter mot det som är det genuint svenska. Det är ni som vill stänga dörrar. Det är ni som står för intoleransen. Det är ni som inte vill hjälpa människor som är på flykt. Det är ett synnerligen osvenskt beteende som jag faktiskt har lite svårt att köpa.

Sedan säger ni att ni vill stärka det svenska biståndet. Genom att stänga dörren vid gränsen och neka människor att fly hit från krig ska ni få mer pengar över att lägga på biståndet. Sanningen är ju att ni totalt sett i er biståndsbudget drar ned. Biståndsramen minskas kraftigt i ert budgetalternativ.

Anf. 16 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Herr talman! Sanningen, Jonas, är ju att Sverigedemokraterna med sin biståndspolitik under mandatperioden skjuter till 5 ½ miljard mer än regeringen till UNHCR, FN:s flyktingorgan – detta för att hjälpa resurs-svaga flyktingar i närområdet. Av dessa pengar tar ni 954 miljoner ur vårändringsbudgeten för att sköta migrationen i Sverige. Det är sanningen. De pengarna går till relativt resursstarka flyktingar som kan ha betalat flera hundra tusen kronor för att ta sin familj till Sverige. Det är den prioriteringen ni gör. Stå för den!

Regeringens migrationspolitik bygger på lite andra värderingar. Vi kunde höra regeringschefen Reinfeldt inför skolelever – jag tror att det var i Uppsala – redogöra för varför man träffade migrationsöverenskommelsen med Per Bolund och Miljöpartiet. Jo, det var för att straffa väljarna. Väljarna skulle få lära sig att om man väljer in Sverigedemokraterna i Sveriges riksdag, då får man mer migration. Det sade han orddgrant.

Hur kan man bygga en migrationspolitik på den typen av värderingar, att man straffar medborgarna när de genom demokratiska val gör ett val som man inte tycker om? Det finns ett ord för det, och det finns andra regimer i både Mellanöstern och vårt östra närområde som sysslar med den typen av politik. Det är inte värdigt en svensk statsminister.

Med det sagt och med tanke på det nyss överstökade EU-valet och våra framgångar som innebar en tredubbling av rösterna kan man räkna med att det blir en framgång också i nästkommande val. På vilket sätt är Jonas Jacobsson Gjørtler beredd att tillsammans med Reinfeldt straffa väljarna för det valresultat som vi får den 14 september? Vilka ytterligare överenskommelser är man beredd att göra?

Anf. 17 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Herr talman! Jag kan bara konstatera att drygt 90 procent av svenskarna inte sympatiserar med Sverigedemokraternas politik. Därmed finns

det en väldigt stabil majoritet för en annan linje. Det är väl ett svar på det Sven-Olof Sällström säger.

Sedan handlar det inte om att vi ska göra antingen eller, antingen ta emot flyktingar eller ge bistånd. Vi måste klara av att göra både och, vilket vi också gör på ett förtjänstfullt sätt.

2,5 miljoner människor är på flykt från Syrien och har lämnat sitt land. Utöver det är det minst fyra miljoner människor som befinner sig på flykt inom landet. Över en miljon människor har flytt till Libanon. Över 700 000 finns i Turkiet och 600 000 i Jordanien. Totalt är det alltså ungefär sju miljoner människor som befinner sig på flykt från den pågående katastrofen i Syrien.

Ungefär 12 000 av dem lyckades ta sig hit till Sverige och beviljades asyl här under 2013. Det är mindre än 2 promille av det totala antalet flyktingar.

Hur kan ni från Sverigedemokraterna utmåla dessa människor som det största problemet i vårt samhälle? Jag tycker att det är ett fattigt resonemang. Det är fattigt av ekonomiska skäl, för ni sätter en prislapp på dem och ser dem som en kostnad. Det är fattigt också för att det inte finns någon värme i det. Det är ett kallt resonemang som saknar all form av empati.

Vi har råd att ta emot de här människorna, och det är vår plikt att göra det. Vi ska ta emot dem och ge dem skydd.

Anf. 18 ANDERS SELLSTRÖM (KD):

Herr talman! Jag ska börja med att yrka bifall till utskottets förslag.

Jag har några punkter som jag vill gå igenom. Jag börjar med Fredrik Olovsson, Socialdemokraterna, som står här i talarstolen och påstår att ingenting görs. Det märks att vi är inne i en valrörelse. Visst ska vi ha debatten och argument som talar för saker och ting. Men om man säger att ingenting görs går man ganska långt utanför de ramar som borde gälla i en debatt.

Eurostat har alldeles nyligen kommit med de senaste siffrorna. Där ser vi att Sverige har högst sysselsättningsgrad i hela EU. Fredrik Olovsson säger: Ingenting görs. Vilket land har gjort mer för sysselsättningsgraden än Sverige?

Statsskulden i Sverige i maj 2006 var 1 239 miljarder kronor. I maj 2014 är den 1 225 miljarder kronor. Den är alltså lägre i dag, och då talar vi om löpande priser. Vi har högst sysselsättningsgrad i EU, och vi har lägst statsskuld. Vi har sänkt statsskulden sedan 2006. Ingenting görs, säger Fredrik Olovsson, Socialdemokraterna.

Sedan finns det en tendens att vilja jämföra och rycka saker ur deras sammanhang. Det vill jag också bemöta. Man talar mycket om Österrike, och det är intressant i de här sammanhängen. Socialdemokraterna vill att den politik som förs i Österrike ska föras i Sverige. Det skulle medföra att vi skulle ha 230 000 färre kvinnor i arbetskraften. Vi skulle ha en situation där 525 000 fler svenskar skulle befinna sig i låglöneyrken. Vi skulle ha en situation där svensken skulle tjäna ungefär 1 400 kronor mindre per månad. Ingenting görs, säger Fredrik Olovsson, Socialdemokraterna.

Samtidigt står han med en lucka i sin egen budget på ungefär 12 miljarder kronor. Han har ingen finansiering för det. Här säger han att det

måste göras en massa saker, men han saknar samtidigt en finansiering på 12 miljarder kronor. Ingenting görs, Fredrik Olovsson!

Per Bolund från Miljöpartiet tog upp en viktig fråga om Miljöstyrelsen och Konkurrensverket. Vi har hört debatt och replikskiften om detta. Jag vill ta upp en annan aspekt på det.

Kommuner och landsting har olika storlekar. Det finns små kommuner, mellanstora kommuner och stora kommuner, och man kan dela in dem i en mängd olika områden. Många av dem sitter med lite kompetens, eller rättare sagt kompetens som inte riktigt räcker till i tid för att man ska kunna sätta sig in i alla dessa frågor. De efterfrågar ännu mer stöd och hjälp från centrala delar av vårt land. Det handlar om hur man ska kunna kombinera detta med att jobba med miljöfrågor samtidigt som man har en välfungerande konkurrens i sin verksamhet.

Då svarar regeringen genom att dubbla resurserna för att kunna hantera detta, och vi ser till att man inte får två olika spår i detta. Vi vill se till att man blir ännu starkare både på konkurrenssidan och när det gäller att göra upphandlingar som gynnar miljön. Det är därför man går ihop och lägger all kraft i Konkurrensverket för att samordna resurserna. Man har ibland fått två helt olika signaler, och det vill vi nu motverka.

Den enskilda kommunen har inte alltid möjligheten att anställa den kompetens man skulle vilja för att kunna komma fram med frågorna. Det är kommunerna vi måste stärka. Det är dem vi ska hjälpa, och det är därför regeringen går fram med förslag om att sammanföra Miljöstyrelsen och Konkurrensverket i samma organisation och myndighet.

Då framhåller man att det blir en myndighet som både ska vara rådgivande och följa upp, styra upp och komma med pekpinnar. Så gör man på en mängd olika myndigheter i dag, både Skatteverket och polisen men också den enskilda byggnadsnämnden i en kommun. De jobbar på det sättet. De ger råd, ställer upp och tipsar, men samtidigt är de den dömande instansen när något går fel eller när man måste ha ordning och reda på olika saker.

Jag förstår inte denna kritik. När regeringen vill göra något aktivt och gör något bra ska Miljöpartiet, Per Bolund och några till ställa sig på tvären. Det tycker jag är att vara emot utveckling och emot det som förenar och det som är syftet med reformen och förstärkningen av densamma.

Det tredje jag vill ta upp är detta med biståndet, som bland andra Ulla Andersson från Vänsterpartiet har tagit upp. Vi ska i Sverige vara stolta över att vi har en nivå på 1 procent av bni som går till bistånd. Jag ser det som ett väldigt gott tecken. Sedan finns det funderingar, och man kan alltid diskutera, men Sverige följer de internationella spelreglerna för hanteringen av biståndspolitik. Vi lägger ungefär lika mycket på bistånd som vi lägger på försvaret i dag. Vi ska vara stolta över det bistånd vi jobbar med.

Men det är något som Ulla Andersson glömmer. Regeringen har ju också sett till att stärka möjligheten för var och en att lämna gåvor till bistånds- och hjälporganisationer. Med detta gåvoavdrag har vi tillfört mer resurser via civilsamhället in i bistånds- och organisationsarbetet. Man får inte glömma att det inte bara är staten som deltar i den här typen av frågor, utan det gör också civilsamhället.

Här gör Ulla Andersson en kullerbytta. Hon menar att det bara är staten som ska stå för bistånd, och då kommer man fel i den debatten. Här

har vi sett till att bidra också från civilsamhället genom gåvoavdraget. Vi var i stort sett den sista utposten i Europa när det gäller att införa gåvoavdrag, men det vill nu Ulla Andersson och Vänsterpartiet ta bort, för man vill att det bara ska vara staten som ska stå för biståndet, och man vill inte underlätta för civilsamhället att rikta insatser till olika områden.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 18 §.)

11 § Utvecklingen inom den kommunala sektorn 2013

Finansutskottets betänkande 2013/14:FiU34
Utvecklingen inom den kommunala sektorn 2013 (skr. 2013/14:102)
föredrogs.

Anf. 19 PIA NILSSON (S):

Herr talman! Varje dag går över en miljon kommun- och landstingsanställda till jobbet. Vi hittar dem på Edvins förskola Krumeluren och som hemtjänst åt Elsa. De undervisar i matematik i Idas klassrum på Åkraskolan, de lagar tändar på Folk tandvården och gipsar benbrott på lasaretten.

Efter alla mina praktikdagar på förskolor, skolor, i hemtjänsten och i sjukvården har jag sett vilket fantastiskt jobb och vilka heroiska insatser våra välfärdshjältar utför – insatser som är mycket mer än bara siffror i bokslutstabeller och kurvor i diagram. Jag är mäktigt stolt och innerligt tacksam: Utan er stannar Sverige!

Men vi har en förmåga att ta vår välfärd för given, och vi förväntar oss att den alltid ska vara på topp och leverera, oavsett vilka politiska beslut som fattas, oavsett medborgarnas behov eller mängden tilldelade skattemedel.

Välfärd är inget av Gud givet, utan kräver, för att den ska fungera, politiska val och avvägda beslut på såväl lokal nivå som riksnivå. Staten och kommunsektorn måste ta ett gemensamt ansvar för vår välfärd.

Herr talman! Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, slår nu larm om att många kommuner och landsting befinner sig i en ansträngd ekonomi samtidigt som behoven av välfärdstjänster ökar. Och bokslutet för 2013 ger en tydlig signal om att kommunsektorn inte mår lika bra längre.

Överskottet blev betydligt lägre än året innan och landade på 13,9 miljarder. Men det är stora variationer mellan storstäderna, som står för det högsta resultatet, och glesbygdskommunerna, som har det lägsta.

Landstingens resultat är det mest alarmerande. Bara 4 av 20 landsting klarar av att nå målet om god ekonomisk hushållning. Resten gör det inte. Det blev ett minus för de allra flesta.

Illavarslande, herr talman, är också att närmare hälften av landets kommuner de senaste fem åren inte heller lyckats nå målet om god ekonomisk hushållning. Det är framför allt kommuner i glesbygd som har det extra besvärligt – detta i tider när investeringar måste göras för att man ska kunna hantera växande barnkullar och en åldrande befolkning.

Bristerna börjar märkas alltmer. Därför är det oroande att regeringen i sin skrivelse trots detta faktum anser att läget är gott.

Prot. 2013/14:123

11 juni

Vårändringsbudget
för 2014

Utvecklingen inom
den kommunala
sektorn 2013

SKL:s prognoser för de kommande åren visar att kommunsektorn inte ensam kan klara av att hantera de resurskrävande utmaningarna eftersom överskotten inte kommer att räcka till.

Herr talman! Staten kan inte fortsätta med denna skattesänkarpolitik samtidigt som kommunerna tvingas höja sina skatter för att klara de åtaganden de har att sköta. Det är lika orimligt som ohållbart.

Den kommunala skattesatsen har ökat de senaste fem åren, och höjda kommunalskatter har blivit den enda livlinan för många kommuner för att de över huvud taget ska kunna överleva. Därför är det kommunala skatteutjämningsystemet så viktigt – för många kommuner är det helt avgörande – för att man ska kunna leverera välfärd till sina invånare.

Mot den bakgrunden, herr talman, är det en gåta att Alliansens samtliga fyra partier utan skrupler har valt att dela ut en extramiljard till landets rikaste kommuner samtidigt som en mängd andra kommuner knappt klarar av att hålla näsan ovanför vattenytan.

Herr talman! Regeringen uttrycker i sin skrivelse en viss glädje över att antalet årsarbetare i landstingen har ökat med en enda procent de senaste fem åren. Vad man däremot inte nämner är att befolkningen under samma tidsperiod ökade med 3,2 procent. Dessutom är det administrationen – hör och häpna – som står för den största personalökningen. Och kategorin undersköterskor står för den största minskningen.

Vi har alltså fått fler administratörer och färre undersköterskor i sjukvården de senaste fem åren. Det är någonting som rimmor mycket illa med de behov som inte minst den allt äldre befolkningen kommer att ha framöver.

Man lyfter också i skrivelsen fram att antalet årsarbetare ökade i 60 procent av kommunerna, men vid en närmare blick visar det sig vara antalet timanställda som står för den största ökningen, inte månadsanställda. Det är en högst oroväckande utveckling, inte minst för alla kvinnor som utgör majoriteten av de anställda. Men regeringen gillar läget och hävdar att det är gott.

Herr talman! Äldreomsorgen var den största kommunala utgiften 2013, men procentuellt ökade kostnaden för det ekonomiska biståndet, det vill säga socialbidraget, mest. Närmare 11 miljarder betalade kommunerna ut i socialbidrag förra året – 11 miljarder! Nästan hälften av mottagarna sökte bidraget på grund av arbetslöshet. De här miljarderna får kommunerna hantera ur egen ficka. Någon kompensation från regeringen får de inte trots att arbetsmarknadspolitiken är ett statligt åtagande.

I takt med att långtidsarbetslösheten ökar blir allt fler långtidsberoende av socialbidrag, och merparten är ensamstående kvinnor med barn.

Ansvar för regeringens misslyckade jobbpolitik landar i kommunernas knä. Men det högsta priset får ensamstående mödrar betala, som i större utsträckning än andra grupper utestängs från arbetsmarknaden och tvingas leva på socialbidrag månad efter månad, som till slut blir till år.

Herr talman! Detta är helt oacceptabelt.

Utöver de 11 miljarderna lägger kommunerna dessutom 3 miljarder varje år på åtgärder för att få arbetslösa invånare i jobb. Kommunerna tvingas göra det regeringen inte klarar av, nämligen att ta ansvar för jobben.

Samtidigt som kommunerna lägger ut 3 miljarder på arbetsmarknads-politiska åtgärder har Arbetsförmedlingen lämnat tillbaka minst lika mycket till staten de senaste åren på grund av ett stelbent regelverk. Arbetsförmedlarna får inte använda pengarna till vilka åtgärder som helst, trots att vi har över 400 000 människor arbetslösa i vårt land.

Men regeringen anser att läget är gott och att det har förts en politik för full sysselsättning som skapat förutsättningar för kommuner och landsting att bedriva en effektiv verksamhet med hög kvalitet.

Herr talman! När verkligheten visar att kommunernas nota för socialbidrag landar på 11 miljarder – till största delen är det orsakat av regeringens misslyckade jobbpolitik – kallar regeringen läget för gott.

När verkligheten visar att ensamstående mödrar tvingas söka socialbidrag månad efter månad, som till slut blir till år, kallar regeringen läget för gott.

När verkligheten visar att allt fler elever lämnar grundskolan utan att nå målen och att var fjärde gymnasieelev inte får fullständiga betyg kallar regeringen läget för gott.

Regeringen stoppar huvudet i sanden och låtsas att läget är gott, alldeles oavsett resultat.

Det är ett bekvämt förhållningssätt. Man väljer att inte se. Man väljer att inte ta ansvar för de brister som blir alltmer synliga i välfärden, trots att dessa brister har uppkommit på grund av den förda regeringspolitiken. Är det inte snarare så, herr talman, att verkligheten är denna regeringens största fiende?

Med en arbetslöshet på 8 procent är det svårt att ta regeringens ord på allvar om att det förs en politik för full sysselsättning och att den politiken skulle ha bidragit till goda förutsättningar för kommunsektorn att bedriva en effektiv verksamhet med hög kvalitet och, dessutom, att läget är gott.

Vi socialdemokrater ser hur bristerna blir allt större, och vi vill göra någonting åt dem. Vi har bland annat föreslagit bristyrkesutbildningar, kunskapslyft och förstärkt a-kassa för att fler ska få jobb och för att behovet av socialbidrag ska minska. Vi har föreslagit resurser till mindre klasser för att ge eleverna bättre möjligheter att nå kunskapsmålen. Och vi har föreslagit 2 miljarder till sjukvården, så att våra äldre kan få en bättre vård. Men regeringen har konsekvent sagt nej till alla våra förslag med motiveringen att läget är gott.

Herr talman! Skolan, vården och omsorgen har fått betala priset för regeringens misslyckade jobbpolitik. Skolan, vården och omsorgen har fått betala för den skattesänkarpolitik som har präglat Sverige i snart åtta år.

Över en miljon kommun- och landstingsanställda vill inget hellre än att göra ett bra jobb. Men när penningpåsen krymper och behoven ökar skapas inte de bästa förutsättningarna för våra anställda att göra ett fullgott jobb.

Läget kan bli betydligt bättre. Men då, herr talman, krävs ett gemensamt ansvar mellan staten och kommunsektorn. Då krävs en annan politisk inriktning, en inriktning för full sysselsättning – på riktigt!

Jag yrkar bifall till reservationen.

(Applåder)

Anf. 20 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M):

Herr talman! I de här sammanhangen, när vi debatterar kommunala frågor, brukar jag passa på att påminna om den ansvarsfördelning vi har mellan de politiska nivåerna i Sverige, och det tänkte jag göra även i dag. För i den här typen av debatt finns det all anledning att påminna om och understryka att vi i grundlagen har reglerat ett tydligt kommunalt självstyre. Det innebär att det är politiker i lokala och regionala valda församlingar som har både frihet och ansvar att utforma verksamheterna på det sätt man finner bäst utifrån de behov och förutsättningar som gäller på varje plats. Det innebär också att det finns en begränsning när det gäller vilka beslut som kan fattas av oss här i riksdagen när det gäller det som är kommunernas och landstingens ansvar.

Debatterna om mer detaljerade och konkreta delar av verksamheterna bör med fördel föras på den lokala nivån, medan vi här i riksdagen får hålla oss på en lite mer övergripande nivå.

Kommuner och landsting har huvudansvaret för att finansiera och tillhandahålla de offentliga välfärdstjänsterna, antingen själva eller via andra utförare. Men skattepengarna, och den välfärd som kan finansieras med skattepengarna, uppstår inte ur tomma intet.

Ekonomisk tillväxt som skapar välbefinnande för oss alla skapas genom att goda förutsättningar ges, och där har staten sin kanske allra viktigaste roll. Staten kan bidra till att resurserna till vår gemensamma offentligfinansierade välfärd ökar genom att se till att drivkrafterna för jobb och tillväxt är goda.

I Sverige har alliansregeringens politik lett till fler jobb. Sverige har i dag högst sysselsättningsgrad och störst arbetskraftsdeltagande i hela EU.

Jämfört med 2006 har över 250 000 fler människor i dag ett jobb att gå till. Det betyder också att 250 000 fler personer i dag kan bidra till att skapa resurser till välfärden, i stället för att exempelvis ta resurser i anspråk i andra delar av de offentliga systemen.

Det säger sig självt att detta är viktigt och faktiskt det enda sättet att långsiktigt säkerställa tillräckligt med resurser i välfärden.

Resurserna till välfärden har sedan 2006 ökat kraftigt, och detta trots den globala finanskris och lågkonjunktur som vi har gått igenom. ”Mer resurser än någonsin går till vård, skola och omsorg.” Det kunde vi läsa i en artikel i Dagens Samhälle tidigare i år, som jag har nämnt i tidigare debatter, under rubriken ”Rekordintäkter till välfärden”.

Skatteintäkterna har ökat med en tredjedel mellan 2006 och 2013, från 450 till 600 miljarder. Det är långt mer än inflationen under samma period.

I den här artikeln kan vi också läsa att resurserna till den kommunala välfärden sedan 1990 har ökat mer än dubbelt så snabbt som demografins tryck. Med en politik för jobb och tillväxt ökar resurserna även för de gemensamma åtagandena.

Herr talman! Vi kan konstatera att resultaten för kommunsektorn som helhet har varit goda under flera år, även om det förstås varierar mellan enskilda kommuner och landsting. För 2013 redovisade kommunsektorn ett resultat på 14 miljarder kronor. Resultatet påverkades bland annat av återbetalningar av premier som betalats in till Afa Försäkring tidigare, om än i mindre omfattning än under tidigare år. De här återbetalningarna

är ett resultat av den minskade sjukfrånvaron och frigör alltså resurser som direkt kan satsas på välfärdens kärna.

Sedan 2006 har Alliansen arbetat aktivt för att stärka välfärden och säkerställa hög kvalitet och god tillgänglighet. Genom en ansvarsfull ekonomisk politik har vi trots krisen kunnat öka resurserna till den svenska välfärden.

Sedan 2006 har kommunsektorn dessutom tillförts resurser från staten, utöver de egna skatteintäkterna. Det har skett dels i form av permanenta höjningar av statsbidragen, dels genom 20 miljarder kronor i tillfälliga konjunkturstöd under krisen. Trots att Sverige sannolikt har haft den svåraste ekonomiska krisen sedan 1930-talet har kommunsektorn kunnat redovisa positiva resultat. Det tyder på att kommunerna och landstingen har haft goda möjligheter att bedriva en effektiv verksamhet med hög kvalitet.

Sedan förra året finns också möjlighet för kommuner och landsting att själva utjämna intäkter över tid genom kommunala utjämningsreserver. Det ger möjlighet för kommunerna att spara pengar under goda år för att använda i kristider.

Herr talman! Verksamheten i kommuner och landsting är högt prioriterad av alliansregeringen eftersom dessa ansvarar för den offentligt finansierade välfärd vi alla vill värna om. Utöver det som är statens huvudsakliga uppgift, att säkerställa goda förutsättningar för jobb och tillväxt, vilket ger resurser till välfärden, har alliansregeringen genom en lång rad insatser bidragit till förbättringar i välfärdssektorn både på kort och på lång sikt. Jag ska bara nämna några få exempel.

Inom sjukvården finns en särskild kömiljard som används för att korta köerna och göra sjukvården mer tillgänglig. Detta har fungerat. Samtliga landsting fick ta del av kömiljarden 2013.

Inom primärvården ser vi att antalet vårdcentraler stadigt har ökat samtidigt som öppettiderna har blivit mer generösa. Mellan 2011 och 2014 satsas 4,3 miljarder på att få vård och omsorg om de mest sjuka äldre att fungera bättre. För att stärka kompetensen och utvecklingsmöjligheterna för dem som arbetar i äldreomsorgen har Omsorgslyftet och en nationell satsning på enhetschefer införts.

Inom skolan är de omfattande satsningarna på karriärtjänster för lärare ett av många viktiga steg i att stärka lärarens roll och öka fokus på kunskap. Syftet är glasklart – de bästa lärarna ska kunna fortsätta undervisa. Man ska inte behöva byta roll och bli skolledare eller något annat för att kunna göra karriär i skolan.

För oss i Alliansen är det prioriterat att säkerställa att välfärdsverksamheterna får goda förutsättningar att fungera på bästa sätt, även i tuffa tider. Jag har redan nämnt att regeringen under finanskrisen kraftigt ökade statsbidragen till kommunsektorn för att säkerställa fortsatt god kvalitet även under svåra omständigheter.

Vi ser nu förbättrad tillgänglighet och minskade väntetider i vården. Andelen läkarbesök genomförda inom sju dagar i primärvården har ökat från 88 procent 2007 till 93 procent 2013. Även inom specialistvården har tillgängligheten blivit bättre.

Sveriges Kommuner och Landsting genomför årligen patientenkäter för att mäta den patientupplevda kvaliteten. I enkäten 2013 svarade 90 procent att de blev bemötta med respekt och att förtroendet är stort. En

majoritet svarade att de skulle rekommendera den aktuella mottagningen till andra.

Det här sätter fingret på det som är viktigt för oss. Det viktiga är just att säkerställa kvaliteten. I den debatt som återkommande förs om välfärden och möjligheter att driva företag i den här sektorn är det väldigt många som fokuserar på form, närmare bestämt ägandeform, snarare än på innehållet i verksamheten. För oss är det en underordnad fråga. För oss är det kvaliteten som är i fokus.

En viktig faktor för att öka den upplevda kvaliteten i välfärden är att ge människor möjlighet att välja och att välja bort. Den gamla tidens välfärdsmodell svarar dåligt på de behov människor har i dag. Det finns inte en skolform som passar alla. Det finns inte en barnomsorgsform som passar alla. Föräldrar och elever, anhöriga och äldre vill själva välja den skola eller den omsorg som passar deras behov bäst. Människor är olika och måste få välja skola och omsorg efter sina egna personliga behov och önskemål.

En undersökning från Vårdföretagarna häromåret visade också att sju av tio svenskar tycker att det är viktigt, eller till och med mycket viktigt, med valfrihet inom vård och omsorg.

Samtidigt är det självklart viktigt att kraven är tydliga på den som vill driva företag i välfärdssektorerna. Vi vill ställa tydliga krav på alla aktörer. Vi accepterar inte att kvaliteten åsidosätts, oavsett om det beror på dålig professionell ledning, om det beror på att någon väljer att plocka ut pengar ur verksamheten eller om det beror på dålig styrning från exempelvis kommunpolitiker. Dålig kvalitet kan aldrig accepteras!

Flera steg har tagits för att bland annat åstadkomma skärpt tillsyn, tydligare kvalitetskrav, bättre medarbetarutveckling, stärkt upphandlingskompetens och ökad valfrihet. En ny inspektion för vård och omsorg har inrättats, och en utredning jobbar för tillfället med att se över kraven på ägande av företag i välfärdssektorn. Syftet är att säkerställa att ledningar och ägare har långsiktighet och tillräcklig kompetens för sitt viktiga uppdrag.

Vårt fokus är tydligt. Vi ska fortsätta stärka möjligheterna för jobb och tillväxt, för då ökar också resurserna till allt det som är vårt gemensamma ansvar, samtidigt som vi ska fokusera på kvalitet och ställa tuffa krav på alla som vill bedriva verksamhet i välfärdssektorn.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag, det vill säga att skrivelsen ska läggas till handlingarna.

Anf. 21 PER BOLUND (MP):

Herr talman! Skrivelsen som vi nu diskuterar handlar om verksamheten i kommuner och landsting. Som jag tror att många känner till och är medvetna om är det en oerhört viktig verksamhet som bedrivs i alla våra kommuner och landsting runt om i vårt land. Mycket av det som vi kallar välfärd är uppgifter som utförs av våra kommuner och landsting varje dag, varje timme, varje minut.

Det handlar om att vi alla ska kunna lita på att skolan fungerar, att våra elever mår bra och att de får den kunskap de behöver för att klara sig i arbetslivet och resten av livet.

Det handlar om att vi ska ha en vård som fungerar och som gör att vi kan hålla oss friska. När vi blir sjuka ska vi kunna lita på att vi får den

bästa omvårdnaden, den bästa vården, som gör att vi snabbt kan komma tillbaka till ett friskt och hälsosamt liv.

Det handlar om att vi ska ha en omsorg som ser till att våra dagisbarn har det bra på dagarna och att våra äldre tas om hand på våra äldreboenden när de inte klarar att ta hand om sig själva helt och hållet på egen hand.

Det handlar också om att vi måste ha kollektivtrafik runt om i landet men kanske framför allt i våra tätorter som fungerar och gör att människor kan ta sig till sina jobb. De ska kunna lita på att de kan komma till jobbet i tid och att de kan göra det på ett miljövänligt och effektivt sätt.

Om kommunerna och landstingen inte har bra resurser för att kunna genomföra de här verksamheterna drabbas vi alla som medborgare runt om i vårt land allvarligt av att verksamheter inte fungerar, att Sverige helt enkelt inte fungerar.

Lyssnar man på föregående talare får man intrycket att allting är frid och fröjd, att allting går åt rätt håll och att det inte finns några problem över huvud taget inom kommun- och landstingssektorn. Jag tror inte att den uppfattningen delas av särskilt många som har följt nyhetsrapporteringen eller som själva på egen hand har prövat välfärdstjänster.

Uppfattningen delas inte heller av Sveriges Kommuner och Landsting. När finansutskottet var på plats hos Sveriges Kommuner och Landsting och diskuterade detta med styrelsen fick vi ganska skarp kritik för att statsanslagen inte följer med i prisutvecklingen och att man därmed fortsätter att inte ha ett tillräckligt bra stöd från statlig nivå för att kunna upprätthålla och till och med förbättra välfärdsarbetet inom Sveriges kommuner och landsting.

Vi ser också i den skrivelse som vi nu diskuterar att kommuner och landsting i Sverige är satta under ganska hård ekonomisk press. Även om vi nu ser att de flesta kommuner och landsting eller åtminstone kommuner har nollresultat eller positivt resultat i budgeten är det tydligt i skrivelsen att det till stor beror på återbetalningar från pensionssystemet Afa Försäkring. Det står tydligt här: ”Resultatet förklaras främst av tillfälliga intäkter” – inte långsiktiga intäkter utan tillfälliga intäkter – ”i form av en återbetalning avseende premier som betalats in till AFA Försäkring 2005 och 2006.”

Jag tycker inte att det är rimligt att våra välfärdstjänster och kommunernas ekonomi ska hänga på tillfälliga återbetalningar. I begreppet ”tillfälliga” ligger ju att det inte är någonting som man kan förvänta sig kommer att vara under lång tid. Risken är att återbetalningarna inte kommer att finnas kvar under kommande år. Då kommer man att tvingas skära ned verksamheten radikalt, vilket kommer att gå ut över allas vår välfärd och över kommunernas och landstingens verksamheter. Det är inte en utveckling som vi tycker är rimlig.

Vi ser också att bara 4 av 21 landsting i dag redovisar ett överskott i budgeten. Det om något måste väl ses som en tydlig varningssignal. Man tvingas driva verksamheten med underskott för att kunna bedriva en vård och en omsorg som är i rimlig paritet med de krav vi ställer som medborgare.

Jag tror att det är många människor som är upprörda över att kommunerna nu tvingas ta ett större och större ansvar för att vi ska ha en gemensam trygghet i Sverige. När trygghetssystemen stegvis har monterats ned

av den sittande alliansregeringen har kommunerna tvingats gå in och ta ett större och större ansvar. Människor som tidigare omfattades av arbetslöshetsförsäkring och sjukförsäkring tvingas nu vända sig till kommunerna för att få försörjningsstöd. Det handlar om många miljarder som skulle kunna gå till att förstärka till exempel skolarbetet, omsorgen om våra äldre eller kollektivtrafiken men som kommunerna nu tvingas betala eftersom regeringen har gjort så stora nedskärningar i trygghetssystemen. Det är någonting som även jag upprörs över.

Jag tror att vi är många som har känt av in på bara skinnet hur allvarligt det är när välfärden inte fungerar som vi vill. Alla de gravida mammor och medföljande pappor som har tvingats vända på vägen till BB för att det inte har funnits platser känner av hur det är när en verksamhet inte fungerar tillräckligt bra. Alla vi som har suttit med sjuka barn och väntat i timmar på överfulla akutmottagningar vet hur allvarligt det är när det inte finns tillräckligt mycket resurser för att vården ska fungera.

Vi är också väldigt många föräldrar med elever i skolan som oroas över hur skolan ska kunna motverka den trend som vi nu ser med sjunkande kunskapsresultat. Vi ser hur klyftan mellan olika elever och olika skolor ökar i Sverige.

Det här är allvarliga utvecklingar som vi faktiskt måste se till att avsätta resurser för att kunna möta. Ska vi förbättra kvaliteten i omsorg, välfärd, kollektivtrafik och sjukvård krävs det resurser.

Det är också därför vi i Miljöpartiet gör tydliga prioriteringar i vår budget. Över de kommande åren som budgeten omfattar ger Miljöpartiet över 20 miljarder kronor mer i stöd till kommun- och landstingssektorn än det som regeringen har avsatt.

Det handlar om att avsätta pengar till äldreomsorgen för att vi ska kunna ge rimligare arbetsvillkor till alla de framför allt kvinnor som sliter varje dag för att kunna ge bra omsorg till våra äldre men som i dag inte ges förutsättningar att göra det på ett tillräckligt bra sätt. De tvingas att antingen erbjuda dålig omsorg eller att slita ut sig själva. Det är också ett resultat vi ser – att fler och fler kvinnor blir sjukskrivna i dagens Sverige. Det är en trend som vi måste möta.

Därför har vi föreslagit att man ska kunna sänka arbetstiden, riktat just mot anställda inom äldreomsorgen för att de ska få en rimligare arbetsmiljö. Vi har också avsatt pengar för att kunna anställa fler inom äldreomsorgen så att alla de som kämpar för att ge bra omsorg ska kunna få fler kolleger som kan hjälpa dem med det arbetet. Anledningen till att vi gör den prioriteringen är att vi har tröttnat på alla de larm om skandaler och vanvård som har kommit under de senaste åren. Det är dags att bryta den utvecklingen.

Även när det gäller skolan är det uppenbart att det behövs mer resurser och satsningar om vi ska kunna vända den utveckling vi nu ser med sjunkande kunskapsresultat och med allt fler unga som inte mår bra i skolan och som får psykiska eller fysiska besvär på grund av hur skolmiljön i dag ser ut.

Miljöpartiets budget innebär att vi kan anställa 10 000 fler vuxna i skolan som kan avlasta lärarna och göra att lärarna faktiskt får tid och möjlighet att möta varje elev, att se varje elev och att hjälpa varje elev med de utmaningar som just den eleven har.

Vi avsätter också pengar i vår budget för att kunna höja lärarnas löner. Vi vet ju att om vi inte ger lärarna rimliga arbetsvillkor och rimliga löner kommer färre och färre att söka sig till lärarutbildningen. Vi kommer inte att få de bästa att välja att bli lärare för att kunna hjälpa våra barn att få den kunskap de behöver.

Vi avsätter stora resurser för att få kollektivtrafiken runt om i vårt land att fungera bättre. Den här typen av satsningar behövs för att vi ska kunna lyfta kommunernas och landstingens verksamheter framöver. Om inte staten gör sin insats kommer vi i stället att få se en motsatt utveckling. Det blir en fortsatt neddragning, är jag rädd för.

Vi har en regering som har berömt sig av att ha sänkt skatterna. Då handlar det om att sänka inkomstskatterna på statlig nivå. Men för dem som tittar på kommunerna runt om i Sverige blir det uppenbart att det man egentligen har genomfört är en skatteväxling. Man har sänkt inkomstskatterna, men genom att man inte har bidragit tillräckligt mycket till kommun- och landstingssektorn har kommunerna och landstingen i stället tvingats höja sina kommunalskatter och landstingsskatter.

Det är en skatteväxling som gör att det framför allt är de med höga inkomster som gynnas. Det är ju de som betalar skatlig skatt, medan alla betalar kommunalskatt på lika villkor. Det är en skatteväxling som jag tycker leder åt fel håll och som inte svarar på de utmaningar vi står inför.

Miljöpartiets vision är vi ska kunna göra de satsningar som behövs för att alla ska kunna lita på skolan, på vården och på omsorgen i Sverige och för att vi ska ha en kollektivtrafik som ger människor ett miljövänligt och effektivt sätt att ta sig till arbetet varje dag. Därför har vi helt andra prioriteringar.

Eftersom det här är en skrivelse har vi valt att inte reservera oss, utan vi har ett särskilt yttrande som redovisar vår politik. Jag hänvisar intresserade åhörare till att läsa vidare i vårt särskilda yttrande.

Anf. 22 GUNNAR ANDRÉN (FP):

Herr talman! Den som gör en resa har ofta något att berätta. Resan kan företas rent geografiskt, men den kan också företas i tid.

När Sveriges riksdag natten till den 22 maj 1913 fattade beslut om införandet av allmänna pensioner var medellivslängden i Sverige 52 år. Pensionsåldern sattes till 65 år – det är mindre intressant.

I dag är medellivslängden hos oss svenskar omkring 80 år. Det är en otrolig skillnad. Vad som är ännu bättre, herr talman, är att allt fler svenskar efter sin pension lever allt fler år som friska utan att behöva ta del av framför allt sjukvården. Barbro Westerholm, ledamot av denna kammare, har vid något tillfälle sagt att man bör leva hela livet, dock inte sista året, för då är man ofta väldigt vårdkrävande och kostnadskrävande. Och så är det.

En sådan här debatt riskerar att bli sifferbemängd, men jag ville ändå ta fram dessa siffror för att förklara och visa att välfärden i Sverige har ökat oerhört mycket. Vi ska vara glada för detta. När man sedan fortsätter resan och lyssnar kan man ofta höra talas om alla dessa brister i välfärden. De är många. De ouppfyllda förväntningarna är från tid till annan, som Tage Erlander en gång sade, oändliga. Vi har inte nått fram, och vi kommer aldrig att nå hela vägen.

Vi betalar vår välfärd på tre olika sätt: genom kommunalskatt, genom statsbidrag och genom avgifter. Därutöver finns inga intäkter – möjligen finansiella, men det är en annan sak. Denna välfärd är tämligen god om man jämför med den i många andra länder. Likväl är det i en sådan situation som vi befinner oss i naturligt att titta på vilka brister vi har. Vi måste finansiera detta, och ett par av partierna i denna kammare finansierar nästan alla sina reformer genom att köra sedelpressarna fortare och fortare. Det är någonting som jag tror är förödande för välfärden i längden.

Vi måste se till att det finns finansiella resurser och människor som kan arbeta inom den offentliga skattefinansierade vården. Vi kan konstatera att utvecklingen med något litet avbrott 2007 går i riktningen att allt fler människor i vårt land arbetar inom den skattefinansierade sektorn. Man kan beklaga detta, och man kan tycka att det är bra. Förra året var det 1 076 000, vilket är 13 000 fler än det tidigare rekordåret 2012. Av alla anställda i hela landet är ungefär 26 procent numera anställda inom kommuner och landsting.

Man ska kunna bo var man vill i Sverige och veta att det finns en social trygghet i detta. För den sakens skull har vi ett kommunalt skatteutjämningsystem som innefattar två delar, dels på inkomstutjämningsidan, dels på kostnadssidan. Dessa system blandas ofta samman. När jag satt i 2009 års utjämningskommitté fick jag lära mig att det finns många siffror i det här landet. Jag kan säga att jag aldrig har sett så många siffror, och de kördes korsvis fram och tillbaka över alla 290 kommuner och 21 landsting. Man kan köra dem på det viset och få otroligt stora packar av siffror vid varje sammanträde.

Jag lärde mig också att vi trots allt har ett ganska effektivt utjämningsystem. Jag tillhör dem, herr talman, som gärna står bakom detta. De kommuner, särskilt storstäderna, som har goda skatteintäkter måste vara med och fördela detta till andra kommuner. Annars skulle vi inte kunna hålla landet samman. Skatteutjämningsystemet på inkomstutjämningsidan gör att vi betalar ungefär 11 800 kronor till kommuner i glesbygd medan man själv därifrån får betala 3 800 kronor per invånare. Jag tycker att det är ganska bra, och vi ska slå vakt om detta.

Man bör i ett sådant här anförande inte tala alltför länge. Men det finns två saker som har diskuterats här tidigare som jag ändå skulle vilja ta upp.

Pia Nilsson tycker att det finns brister i skolan. Det kan man hålla med om. Tyvärr har inte dessa brister uppstått under de senaste åtta åren, som Pia Nilsson tog som tideräkningens början. De har fortgått under åtminstone 25 år. Sedan sade Pia Nilsson någonting som jag tyckte var uppseendeväckande. Jag vill ställa en fråga till henne. Hon sade: Ingenting har gjorts under den här perioden. Vi ska inte ha en lång skoldebatt här, men vi vet att det är otroligt många reformer som har gjorts under de här åtta åren. Annars säger Socialdemokraterna alltid att vi har gjort för många reformer och att det har gått för fort. Nu säger Pia Nilsson att ingenting har gjorts. Detta går inte ihop. Man måste bestämma sig för någon linje. Har det gjorts för lite, eller har det gjorts för mycket? Det är frågan man måste ställa sig.

Sedan kommer följdfrågan. Om nu ingenting har gjorts behöver man ju inte ta tillbaka någonting; det förstår jag också. Men om det har gjorts

en massa saker – vad är det då som ska tas tillbaka av de långa rader av skolreformer som har kommit under de senaste åren? Det är en intressant valfråga. Exakt vilka reformer är det som ska tas tillbaka? Kanske är det ingenting. Det vore intressant att få besked på den punkten.

Allra sist kommer jag till en synpunkt som Per Bolund hade och som är finansiellt intressant, nämligen återbetalningen av Afa-medlen – försäkringsmedlen – från 2007. Jag håller med Per Bolund om att den typen av återbetalningar kan snedvrída den finansiella redovisningen. Men Per Bolund glömde en annan sak: Orsaken till att vi under de senaste två åren har fått väldigt återbetalningar till kommunsektorn på i storleksordningen 10 miljarder under två år, tror jag att det är, är att sjukskrivningsfrekvensen bland kommunanställda har minskat så pass mycket från 2007 fram till nu. Det är det som är själva grundorsaken till att man nu tar ut lägre avgifter. Det är någonting som vi ska glädja oss åt, för vi ska vara angelägna om att de anställda i den skattefinansierade sektorn har god hälsa.

Anf. 23 EMIL KÄLLSTRÖM (C):

Herr talman! Aldrig har så mycket pengar gått till välfärd som i år. Oavsett hur man räknar – om man räknar per invånare i Sveriges land eller om man försöker justera för olika former av kostnadsökningar – blir resultatet detsamma. Aldrig har vi satsat så mycket på vård, skola och omsorg och andra välfärdstjänster som just nu.

Detta är glädjande, men ännu mer glädjande blir det givet den utveckling vi har haft på vår kontinent, Europa, under de senaste åren. Det här är långt ifrån verkligheten i alla Europas länder. Vi är i Sverige tillbaka på nivåer som vi hade före finanskrisen när det gäller antalet arbetade timmar och antalet anställda i svenska kommuner och landsting. När man ställer frågan till många av våra grannländer och våra europeiska vänner om de har det bättre eller sämre nu än före finanskrisen 2007–2008 blir svaret tyvärr att det har blivit betydligt sämre. En rad välfärdstjänster har upphört att existera eller har försämrats mycket kraftigt på grund av att man helt enkelt inte har haft råd att upprätthålla välfärdstjänsterna.

Svaret på varför vi har klarat detta i Sverige är givet: Trots finanskrisen är det ungefär 250 000 fler som arbetar i Sverige i dag än det var när vi tog över makten 2006. Detta är den viktigaste inkomstkällan för kommunerna och landstingen.

Vi har tre nivåer i Sverige där vi väljer politiker och ger dem beskattningsrätt. Det är kommun, landsting och vi här på den nationella nivån. Det som sker nu ute i kommunerna och landstingen är just att man tack vare ett större antal arbetade timmar och tack vare att det är fler som går till jobbet och betalar skatt kan upprätthålla välfärdstjänsterna. Detta facit är inget annat än fantastiskt.

Jag tänkte fortsätta att tala lite om jobben, om utvecklingen i hela vårt land och att hela landet ska vara med på utvecklingsvägen, och jag tänkte tala lite om nytänkande och innovation. Det är något som den offentliga sektorn är beroende av och behöver.

Precis som jag har nämnt arbetar 250 000 fler i Sverige i dag. Sverige har den högsta sysselsättningsgraden i hela Europeiska unionen. Det är

grunden till att det går att finansiera skola, vård och omsorg och annat som sker ute i våra kommuner och landsting.

Men vi är inte klara här. Alliansen har satt upp ett mål om att skapa åtminstone 350 000 ytterligare jobb, och målet är att fem miljoner svenskar ska gå till jobbet varje dag år 2020. För det krävs fortsatta reformer för mer företagande och fler jobb. Här finns fortfarande mycket kvar att göra. Det behöver bli en bättre matchning på arbetsmarknaden, och Arbetsförmedlingen måste förbättras och förändras i grunden.

Det behövs fortfarande reformer och åtgärder för att stärka nyföretagandet och de växande företagen i Sverige – jobbskaparna – som ännu inte är gjorda. Svensk företagsamhet är fortfarande, trots åtta år där det ständigt har blivit lite bättre, överreglerad och överbeskattad. Det finns mycket kvar att göra.

När det gäller att få landets alla kommuner på utvecklingståget finns mycket som måste göras, och som görs, från det här huset för att skapa de likvärdiga förutsättningarna. Från och med i år finns ett nytt system för kommunal skatteutjämning på plats. Snart sagt alla landsbygds- och glesbygdskommuner i landet står som nettovinnare i systemet och har betydligt mer pengar att satsa på skola, vård och omsorg.

Landets storstadskommuner, som ofta är inflyttningskommuner och är framgångsrika på sina sätt, är alla nettobetalare, det vill säga betalar in mer pengar. De kommuner som vi kan se från det här huset, i Stockholmsområdet, bidrar med betydligt mer pengar i det nya systemet, vilket är helt rätt. Det skapar förutsättningarna för en sammanhållen utveckling.

Det finns också mycket annat som ska göras för att skapa förutsättningar för jobben. Det viktigaste för kommunerna, oavsett var de finns, kommer alltid att vara antalet arbetstillfällen och företagandet. Det är därifrån pengarna kommer. Här gäller det att investera smart för att skapa förutsättningarna. De kommande åren gör vi en historiskt stor satsning på bredbandsutbyggnad. Potten för digital infrastruktur i det kommande landsbygdsprogrammet kommer att mer än fördubblas till 3,25 miljarder kronor. Det skapar en robust infrastruktur för folk och företagande i landets alla kommuner.

Utöver det öppnar vi för nya sätt att förbättra mobiltäckningen. Också det är ett otroligt viktigt instrument för att locka till inflyttning och företagande både i städer och ute i landet. De kommande åren kommer vi att öppna 700-bandet, som tidigare höll digital-tv, för mobildata så att man kan prata, surfa och göra affärer oberoende av tid och plats.

Oavsett hur många som jobbar, oavsett hur bra förutsättningar som finns i form av infrastruktur och så vidare, finns också annat som måste vara på plats de närmaste åren, nämligen nytänkande och innovation inom offentlig sektor. Så pass stora är välfärdsutmaningarna.

Befolkningen åldras. Glädjande nog blir det nu troligtvis fler barn i förskola och så vidare. Det innebär att det blir ökade kostnader. Men det blir också ständigt högre och högre förväntningar på välfärdstjänsterna som produceras i kommuner och landsting. Det som var bäst i världen och folk var mer än nöjda med för några år sedan är inte det i dag. Vi förväntar oss, på goda grunder, att skola, vård, omsorg och andra välfärdstjänster ständigt ska leverera lite mer.

För att klara av detta utan att det blir en kostnadschock som vi inte klarar av givet de offentliga finanserna krävs mer kvalitet, mer pang för

pengarna, mer välfärd per krona. Den viktigaste faktorn för att åstadkomma detta är de valfrihetsreformer som de senaste åren har kommit på plats i Sverige. Jag kan välja skola, vem som kommer hem till mig från hemtjänsten, välja olika utförare och olika innehåll i välfärdstjänsterna utifrån mina behov. Om man kan välja, och också välja bort, innebär det i sig en ständig strävan efter att bli lite duktigare, att prestera lite mer upplevd nytta och upplevt värde för slutanvändaren, för dem som tar del av våra välfärdstjänster.

När det gäller valfrihet och olika alternativ är debatten tyvärr extremt Stockholmsfixerad och Stockholmscentrerad. Det stora problemet i Sverige är inte för mycket valfrihet utan för lite. I många kommuner finns inga alternativ till vare sig den kommunala hemtjänsten, skolan, äldreboendet eller vad det kan vara. Det är kommunala monopol som fortfarande gäller – av olika anledningar.

När det gäller omsorgen är det många kommuner som med näbbar och klor kämpar för att slippa öppna för och tillåta alternativ. Många kommuner har än i dag inga friskolor. De senaste PISA-mätningarna visar sämst resultat i de kommuner där det inte finns någon valfrihet eller några alternativ över huvud taget. Därför måste det arbetet fortsätta. Valfriheten måste nå fler och får inte stanna vid ett storstadsprivilegium.

Herr talman! Jag har talat om jobb, och jag har talat om att få med landsbygden, hela landet, på utvecklingståget. Jag har talat om vikten av innovation och nytänkande i mitt anförande. Det största hotet mot alla de områdena är oppositionspolitikerna.

När Alliansen lägger fram förslag om en reform, från restaurangomvårdens förändring till paket för utveckling av företagande, handlar debatten om hur många jobb som skapas. Olika röster säger olika saker, men debatten handlar alltid om antalet nya jobb. När vi granskar oppositionens alternativ ställer vi oss frågan hur många som försvinner. Det finns olika siffror – några är lägre och några är högre – men det är alltid samma visa. Jobb kommer att försvinna om oppositionens politik får fotfäste och förverkligas.

När det gäller jobben i hela landet är de nya skatterna på företagsamhet, som alla oppositionspartier levererar, det stora hotet. När det gäller nytänkande och innovation är det stora hotet att Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet numera är emot valfrihet och att det ska finnas ett flertal aktörer. Många skolor, äldreboenden och väl fungerande verksamheter måste i praktiken stänga vid ett maktskifte.

Det finns helt enkelt goda anledningar för oss som står för jobb, utveckling av landet och innovation och nytänkande att vara tydliga i den valrörelse vi strax går in i. Så pass viktigt blir valet: Det är ett vägval om det ska bli fler eller färre jobb, om det ska bli utveckling i hela landet eller bara på Södermalm, om vi ska fortsätta att öppna för innovation och nytänkande. De är de viktigaste frågorna för utveckling i den kommunala sektorn, och vi kommer att fortsätta att driva på för det som är rätt och riktigt för att skapa utveckling i dag och i framtiden.

Anf. 24 ULLA ANDERSSON (V):

Herr talman! Emil Källström kunde ha sagt: Heja riskkapitalister! Fortsätt att leka affär i välfärden.

Det är ni bäst på. Eller hur?

Emil Källström kunde också ha talat om att den gigantiska bredbandsatsningen kostar lika mycket som privat städning – den satsning ni gör på RUT.

Jag har blivit fundersam av att lyssna på debatten. Ingen från högern har nämnt välfärdens betydelse för kvinnors levnadsvillkor. Man har inte tagit ordet jämställdhet i sin mun. Jag funderar ofta över hur mycket ojämställdhet ett land tål.

Vi talar gärna ofta om hur långt vi har kommit i strävan efter jämställdhet, och vi slår oss gärna för bröstet. Om vi tittar oss omkring kan vi dock se att vi lever ojämställda liv. Sverige halkar efter i rankingarna. Kvinnors livsvillkor synliggörs inte i den ekonomiska politiken, inte heller i den här så centrala debatten om kommunernas ekonomi.

Att födas till kvinna betingar ett högt pris. Under ett liv tjänar vi 3,6 miljoner mindre i genomsnitt än en man. Då är inte ens pensionen inräknad.

Vår hälsa påverkas av dubbelarbetet, och som tack för det har vi av högern fått en sjukförsäkring som det inte går att lita på. Den ger oss inte ens rätt att vara sjuka när vi är det. Dessutom får vi ofta sluta våra liv som fattigpensionärer.

Vi kvinnor är helt enkelt beroende av välfärdssamhället för att våra liv ska fungera. Välfärdstjänsterna som äldreomsorg och barnomsorg är vår medsyster. Vi är beroende av en väl utbyggd offentlig sektor. Och det är vi som betalar priset när den inte fungerar, när resurserna inte räcker till. Vi kvinnor bär välfärden på våra axlar.

Alldeles nyligen har vi kunnat ta del av larmrapport efter larmrapport om hur sjukskrivningstalen ökar och hur vård- och omsorgspersonalen slits ut. Så blir det när resurserna inte räcker till. Det är delade turer, det är visstider och det är deltider. Och det är alldeles otillräckligt med resurser. Samtidigt vet vi att vi behöver anställa ytterligare 100 000 för att hålla dagens kvalitet i välfärden de närmaste åren. Dessutom saknas ungefär 50 miljarder för att klara dagens kvalitet i välfärden. Det har högern inte nämnt med ett enda ord.

Nu står vi återigen inför en sommar då fackförbunden slår larm om kris. Jag kommer ihåg förra sommaren då sjuk- och förlossningsvården i till exempel Skåne men också här i Stockholm gick på knäna. Det var 260 kvinnor i Malmö som skulle föda som fick vända i dörren. Och det moderata manliga regionrådet sade att det inte handlade om brist på resurser utan lite dålig planering. Vårdförbundets representant var i stället tydlig med att man med anorektiska organisationer under ordinarie verksamhetsår inte klarar av semestrar. Det handlade alltså om resurser. Vi får två vitt skilda bilder. Men så blir det väl. Man blundar gärna för verkligheten när man helst av allt sänker skatten och vill inte gärna se konsekvenserna av det valet när det stirrar en blint i ögonen. Det har lagts 27 gånger mer på skattesänkningar än på vård, skola och omsorg under de senaste åtta åren.

Låt mig göra en enkel jämförelse av högerns prioriteringar. Högern lägger tre gånger mer på RUT varje år än på de svårast sjuka äldre, de multisjuka. Det är alltså långt viktigare att lägga skattepengar på privat städning för välbeställda på Lidingö och i Danderyd än att satsa på multisjuka äldre.

Mellan 2006 och 2013 ökade den kommunfinansierade sysselsättningen med ungefär 6 000 personer, men samtidigt ökade befolkningen med 400 000. Totalt är antalet anställda per capita därmed lägre i dag än det var 2006. Denna utveckling kan jämföras med den föregående sjuårsperioden, 1999–2006. Då ökade sysselsättningen med 63 000 personer.

Antalet äldre som får plats på äldreboende är också färre i dag än 2006. Det är flera tusen färre anställda i äldreomsorgen än 2006 samtidigt som vi har fått fler äldre. Och endast 40 procent av de demenssjuka får plats på ett äldreboende. I sjukvården stänger 15 av 21 landsting vårdplatser på grund av personalbrist. Gruppstorlekarna på fritis blir allt större, och antalet barn per pedagog i förskolan blir allt fler.

Ett bra sätt för en förtroendevald att se vad som händer i en verksamhet är att praktisera i den. På det sättet får man höra hur det faktiskt är. Man får höra hur de äldre ser på den vård och omsorg de får, hur de anställda upplever sin situation, vad som efterfrågas och vad som behövs. Jag har praktiserat i många kommuners hemtjänst och äldreboenden, och jag har mött hårt arbetande människor, framför allt kvinnor, som är stolta över det arbete de utför. De sliter för att räcka till. Men de räcker inte till.

Jag har sett fantastisk verksamhet och personal som verkligen bryr sig om de äldre. Men jag har också sett en äldreomsorg med alltför lite resurser. Vi har knappt hunnit in förrän det har varit dags att gå igen. Mikrolådan värms, och bestick tas fram. Men när maten står på bordet och ska ätas är vi nästan ute genom dörren. Vi har blivit glatt bemötta av de äldre när vi har kommit, men tiden vi har haft för att möta dem har varit knapp. Många sukter efter sällskap, men vi har fått gå. Man har hållit mig i armen och frågat: Snälla kan ni inte stanna? Men vi får säga nej. De äldre säger: Kan ni inte stanna på kaffe åtminstone eller sitta ned en liten stund? Det gör ont i en att höra sådant. Jag ska inte möta det varje dag, men det ska de anställda i äldreomsorgen göra.

Jag har varit i kommuner där all fortbildning är indragen och där delade turer är vardag. Jag har läst budgetar med vikariekostnader bara för sommarhalvåret, utan restider inlagda och med underbudgeterade bensin- och telefonkostnader och så vidare. Jag har mött chefer med ansvar för fler anställda än de kan hantera – 77 anställda per chef. Och vikarier är en ständig bristvara.

De äldre som jag har mött har beskrivit hur tacksamma de är över den hjälp de får och hur beroende de är av att det faktiskt fungerar. De berättar att de gärna skulle vilja att personalen inte behövde stressa så mycket och att de tycker synd om personalen. Många tar upp att det kommer många olika personer och att de vill få mer tid. De vill ha sällskap, kunna prata, kunna fika och kunna göra något oväntat. Inte en enda har sagt att de vill välja mellan olika bolag i äldreomsorgen.

Kommunerna kommer inte att kunna lösa resursbristen själva, hur mycket de än prioriterar. De måste få ökade statsbidrag. Äldreomsorgen måste få mer resurser. Vänsterpartiet föreslår öronmärkta statsbidrag för att anställa fler i äldreomsorgen. Kommunerna ska få pengar till utbildning av de anställda och för att kunna ta in vikarier under utbildningstiden. Vi avsätter också pengar för att de äldre ska få mer tid som de själva kan bestämma över. Det är verklig valfrihet. Dessutom vill vi att avgifterna sänks till max 100 kronor per timme så att alla som behöver hem-

tjänst också har råd att anlita den, även arbetarklassens kvinnor. Vi väljer välfärd före skattesänkningar och solidaritet och omtanke före girighet.

Herr talman! I dag när man skaffar barn ska man inte enbart planera för att man ska ha jobb och bostad med mera. Man måste också planera om förlossningsvården är tillräckligt bemannad vid den tid barnet kan tänkas komma. Stockholms förlossningsvård har kris, Skånes och Uppsalas likaså. Mammorna i Uppsala får åka till Gävle och mammorna i Gävle till Gävle eller till Falun. I Tierp vet man inte riktigt vart man ska åka, och mammorna i Bollnäs får åka till Falun eller till Gävle eller till vad? Det är svensk välfärd sommaren 2014.

Vänsterpartiet har föreslagit en satsning på förlossningsvården och hela kedjan av kvinnohälsovården. Vi vill att kvinnor ska kunna föda tryggt.

Herr talman! Genom medierna får vi ständigt ta del av berättelser om hur välfärden urholkas i jakten på snabba vinster. På Hälsans förskolor fick barnen knäckebröd och vatten till frukost och mellanmål i stället för riktig mat. När verksamhetschefen ingrep och köpte mat blev hon utskäld av styrelsen eftersom pengarna skulle gå till uppköp av nya förskolor och till fina bokslut. Vi har kunnat läsa om hur en dement man låstes in i en skrub, om hur anhöriga blivit tvungna att gå in och jobba på underbemannade äldreboenden och om hur elever får se sina skolor stänga på grund av misskött ekonomi. Vi har läst att anställda på äldreboenden får tackbrev av bolaget de är anställda av när de äldre på boendet blir sämre; då får bolaget nämligen mer betalt. Detta är de konkreta resultaten av vinstjakten i den svenska välfärden som Centerpartiet gärna hyllar.

Det är riskkapitalbolag, holdingbolag, skatteplanering, skatteflykt, räntesnurror, ränteavdrag, vinster, uppköp, försäkringar mot skolnedläggningar, konkurser och företag som vare sig betalar avtalsenliga löner, pensionsinbetalningar eller moms och skatter. Det är fiffel och bedrägerier. Så ser svensk välfärd ut 2014.

Det är styrelser befolkade av män med erfarenhet från oljeindustri, elektronik och pappersservetter men utan erfarenhet från arbete i välfärden. Och det är knappast intresse för verksamheten som driver dem. Men till välfärden kommer de, och de blir inte besvikna på villkoren. Ingen annanstans kan de få sin verksamhet betald med skattebetalarnas pengar på detta vis. Det är vi som betalar vinster, konsumtion, produktion, löner, lokaler, reklam och uppköp av nya verksamheter. Det återstår bara att sälja i rätt läge. Då är högsta vinsten nådd.

Denna utveckling har drivits av regeringen som har lagt fram förslag till tvingande lagstiftningar och bidrag till kommuner som privatiserar. Det är i grunden regeringens ansvar, ett politiskt ansvar, att situationen är så illa som den är. Det grundläggande problemet i välfärden när vinstintressena släpps fria är girigheten. Privata vinstdrivande bolag är just privata vinstdrivande bolag. Kapitalismen fungerar på det sättet.

Om nu kvaliteten vore i fokus, som Jonas Jacobsson Gjørtler sade, skulle man se till att pengarna går dit de ska. Men 9 miljarder i privata vinster talar sitt tydliga språk. Det är 9 miljarder mindre till bättre kvalitet.

Jag tycker att vi borde göra annorlunda. Det går att bygga en välfärd med omtanke och solidaritet som grund. Det finns starkt stöd för en så-

dan politik. Det är slut på att leka affär med välfärden. För de flesta väljare framstår det som naturligt att man inte leker affär med välfärden. Det är människan och inte marknaden som ska stå i centrum.

Vänsterpartiets modell för att få bort vinsterna ur välfärden är genomarbetad och ger möjligheter. De som driver privata välfärdsföretag kan göra detta om de ombildar sig till icke vinstdrivande bolag och förbinder sig att återinvestera vinsten, inte skattefifflla, inte ha skyhöga styrelsearvodet med mera. För den som är genuint intresserad av verksamheten borde detta inte vara ett problem. De som är där för egen vinnings skull lämnar nog däremot, och det ska de.

Herr talman! Vänsterpartiet vill stärka kvinnors rättigheter. Då är välfärdsverksamheterna centrala. Då behövs en ekonomisk politik som tar det ansvaret och inte prioriterar skattesänkningar och privatiseringar före allt annat – en politik som har kvinnors rättigheter för ögonen. Vänsterpartiet vill bygga ett samhälle där kvinnors livsvillkor står i fokus och där våra rättigheter stärks. Därför anslår vi också mest pengar av alla partier till välfärden.

Anf. 25 EMIL KÄLLSTRÖM (C) replik:

Herr talman! Det var närmast poetiskt – det måste jag ge Ulla Andersson. I en och samma mening kunde hon avfärda både RUT-avdraget och valfriheten i välfärden och sedan avsluta med att hon är för jämställdhet. Med kirurgisk precision lyckades Ulla Andersson hitta de två kanske skarpaste förslagen för att minimera antalet kvinnliga företagare och vd:ar i Sverige.

Det är inom välfärdstjänsterna den stora tillväxten har skett när det gäller nya kvinnliga företagare. Vi vet att ungefär 60 procent av alla företagare där är kvinnor. Vi vet också att RUT-avdraget, som Ulla Andersson avfärdade, har inneburit en helt ny kategori kvinnliga företagare och vd:ar liksom arbetsplatser för inte minst kvinnor.

Min enkla fråga är: Har du gjort någon beräkning, Ulla Andersson, på hur många färre kvinnliga företagare och vd:ar det blir med Vänsterpartiets politik?

Anf. 26 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Jag har gjort en jämförelse: 9 miljarder i privata vinster motsvarar löner för 23 000 undersköterskor. Vi skulle alltså kunna anställa 23 000 fler i välfärden med de pengarna. Det skulle också innebära att alla kvinnor som redan är anställda i äldreomsorgen kan springa lite långsammare och få en bättre arbetsmiljö och bättre arbetsvillkor. För det är ändå det som detta handlar om.

I den privatiserade välfärden är det riskkapitalbolagen som dominerar. Åtta av de tio största aktörerna ägs av riskkapitalbolag. Dessa bolag ägs av män och styrs av män, medan de kvinnor som jobbar i verksamheterna inte får del av de privata vinster som görs. De får däremot betala väldigt mycket – med sin hälsa, för det är fler visstidsanställda, fler deltidanställda, färre anställda och lägre löner. Så betalar kvinnorna priset för den privatiserade välfärden.

Men det är inte nog med det. Det är även vi som på vår fritid tar över när välfärden inte räcker till och som tvingas gå ned på deltid och att på obetald fritid göra det som till exempel äldreomsorgen inte räcker till för.

Anf. 27 EMIL KÄLLSTRÖM (C) replik:

Herr talman! Att Vänsterpartiet vill sätta dit stora företag med ibland utländska ägare är inte så förvånande. Det har någonstans varit Vänsterpartiets livsluft i alla tider. Problemet är att du, Ulla Andersson, inte ser situationen så pass bred som den är.

Du har en iver att sätta dit stora bolag med utländska ägare, men det är inte de som kommer att bli de stora offren. De kommer att hitta andra saker att investera i. Offren för din politik är den enskilda företagaren, inte sällan en kvinna som vågade ta steget och starta eget, som blev vd för första gången men som nu ser sin marknad förbjudas. I din iver att sätta dit män i kostym blir de stora offren de nya kvinnliga företagare som vi har sett växa fram de senaste åren.

Vi har vidtagit mått och steg för att få in mer skatt från stora företag. Vi har ändrat regler för räntesnurror och annat, men det gäller alla sektorer och riskkapitalbolag oavsett vad de investerar i. Kan vi inte se situationen så pass bred som den är och skilja på detta? Beskattningsfrågor och hur riskkapitalbolag ska betala skatt i Sverige kan vi prata om hur länge som helst. Men vi kan prata om det separat.

Sedan kan vi också prata om det nya företagande Sverige behöver, inte minst när det gäller kvinnor. De är underrepresenterade i företagsamheten. Kan inte du och jag vara överens om att vi behöver fler kvinnliga företagare och vd:ar? Om vi är överens om det måste även du se det problematiska i att förbjuda de sektorer där kvinnliga företagare växer fram. Det är där Vänsterpartiets politik inte hänger ihop.

Anf. 28 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Jag kan konstatera att Centerpartiet leder gråtvalsen för riskkapitalisterna i välfärden.

Avkastningen i den privatiserade välfärden är ungefär 50 procent högre än i de privata tjänsteverksamheterna i övrigt. Det är tre gånger högre avkastning på eget insatt kapital i äldreomsorgen än i till exempel banksektorn. Det säger ganska mycket om att något helt enkelt är väldigt fel.

Det priset betalar vi egentligen alla – när välfärden har blivit en marknad och inte en rättighet, när vi sätter prislappar på människors ryggar, när barn väljs bort och får se sina skolor stänga, när föräldrar får se sina barn äta knäckebröd och när vi kvinnor tvingas springa allt fortare i våra arbeten för att män ska tjäna pengar, finansierat av skattebetalarna. Något har blivit väldigt galet. Jag tycker att det är tragiskt att Centerpartiet väljer att inte se det.

De kvinnor som är företagare i välfärden kan fortsätta i vår modell. Däremot förbinder de sig att inte plocka ut stora privata vinster. Man får statslåneräntan plus 1 procent så att kapitalet inte urholkas. Om man är genuint intresserad av verksamheten är det bara att fortsätta. Om man däremot är där för att tjäna pengar packar man ihop, och det ska man också göra. För man ska inte leka affär med välfärden. Det är en rättighet vi har, och de pengar vi betalar dit ska gå till det de är avsedda för: vård, skola och omsorg.

Vi har inte råd att lägga 9 miljarder av våra skattepengar på privata vinster. De ska gå till fler anställda och till bättre kvalitet, bättre omsorg och bättre utbildning. Det är vad detta handlar om.

Anf. 29 GUNNAR ANDRÉN (FP) replik:

Herr talman! Efter att ha lyssnat till Ulla Andersson måste jag be om ursäkt för att jag en gång föddes till man. Jag lovar att inte göra om det.

Att diskutera valfrihet med Ulla Andersson är verkligen roligt. För om det är någon som ger monopolisterna på kvinnlig arbetsmarknad ett ansikte är det Ulla Andersson. Man ska ha *en* arbetsgivare: kommunen eller sekundärkommunen – landstinget. Något annat ska inte förekomma. Så är det med den socialistiska feminismen. Det ska vara en enda arbetsgivare och inga alternativ över huvud taget.

En kvinna, till exempel en sjuksköterska, ska inte kunna välja någon annan arbetsgivare, utan kommunen eller landstinget ska vara arbetsgivare. Vilken valfrihet ger det? Vad är det för socialistisk feminism? Det är i alla fall inte en liberal feminism, för då finns det valfrihet.

Men jag håller med Ulla Andersson beträffande den andra punkt som ni tar upp. Det gäller vinsterna i vården i privata företag. Det är ett problem. Även jag erkänner att det har blivit explosion i vinster där. Det stämmer inte överens med mitt och mitt partis sätt att se det. Så ska vi inte ha det.

Men lösningen är inte att förbjuda all valfrihet. Lösningen är att tygla marknaden och se till att den privata sektorn utsätts för konkurrens från den offentliga sektorn.

Ulla Andersson höll ett anförande men talade inte om den offentliga sektorns produktivitet i något enda avseende. Felet låg i den privata sektorn. Jag kan gå med på att det är alldeles för höga vinster, men det beror på att det är för dålig konkurrenskraft i den offentliga sektorn.

Anf. 30 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Man kan konstatera att vissa män kan sjunka väldigt lågt i sin argumentation när argumenten brister.

Gunnar Andrén försöker lägga ord i min mun som jag aldrig har sagt. Det är fritt fram att välja andra arbetsgivare. Däremot får ägarna inte plocka ut de skattepengar som vi betalar in som privata vinster. Det är det som är det stora problemet i dag.

När marknaden får styra i välfärden händer det saker. Barn väljs bort. Vi har sett otaliga exempel på att barn som väljs bort i skolor. Vi har sett skolor stänga där eleverna inte ens har en skola att gå till dagen efter. Vi har sett barn som får äta knäckebröd i stället för mat för att ägarna ska köpa upp nya förskolor. Vi har sett hur anhöriga får hoppa in och jobba extra på äldreboenden som riskkapitalbolaget Attendo äger eftersom de är så underbemannade. Vi har sett dementa män låsas in i skrubbar eftersom äldreboendena är underbemannade.

Vi ser hur de privata verksamheterna, oftast ägda av riskkapitalbolag, har färre anställda, har osäkrare anställningsvillkor och har fler deltider. Allt det som kännetecknar god kvalitet i välfärden är goda arbetsvillkor. Det är människorna som jobbar där som är helt avgörande för kvaliteten.

Om de fick 9 miljarder mer till sitt förfogande och kunde få fler arbetskamrater och bättre villkor skulle de kunna göra ett mycket bättre jobb än vad de kan göra i dag, och därmed skulle alla kunna få tillgång till bättre kvalitet i välfärden, och alla anställda i välfärden skulle kunna få fler arbetskamrater. Vore inte det bra, Gunnar Andrén? Eller är det viktigare att försvara de privata riskkapitalbolagen och deras möjligheter

att fortsätta att plocka ut privata vinster? Det är ju ändå det Folkpartiet väljer att göra.

Anf. 31 GUNNAR ANDRÉN (FP) replik:

Herr talman! Varenda en kunde nu höra att Ulla Andersson tillvitade mig och mitt parti åsikter som vi inte har och som jag i den första repliken dementerade. Argumenten blir inte starkare, inte ens när Ulla Andersson upprepar dem.

Jag säger att det är problem med de höga vinsterna. Men nu ska jag gå över till något annat, för jag kan inte fortsätta att diskutera åsikter som jag inte har – det är omöjligt.

Jag vill fråga Ulla Andersson: Hur är det möjligt för privata företag inom omsorgssektorn eller lärarsektorn att över huvud taget rekrytera kvinnor, om arbetsförhållandena skulle vara så som Ulla Andersson beskriver dem? Varför stannar de då inte i den skattefinansierade offentliga sektorn?

Varför finns det över huvud taget någon som går till privata företag? Jo, det beror naturligtvis på att de anställda uppfattar arbetsvillkoren som mer attraktiva, och ofta tycker de till och med att lönerna blir bättre.

Herr talman! Jag lade märke till att Ulla Andersson i sin första replik med exemplarisk noggrannhet undvek att använda ordet ”valfrihet”. Hon säger att det går bra att välja, men valfrihet vill hon inte tala om.

Jag tycker för min del att valfriheten är det viktiga för patienterna, för eleverna och till och med för lärare och anställda. Men jag håller med om det Vänsterpartiet säger om att bolagen och företagen har fått möjlighet att ta ut väldigt höga vinster, på grund av bristande konkurrens från den offentliga sektorn. Det är ett samhälleligt problem, men det löser man inte genom Ulla Anderssons valfrihetsförbud, för det är det som Ulla Andersson i själva verket pläderar för. Det är ett valfrihetsförbud för patienter, elever och lärare.

Anf. 32 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Jag tror att vi kan konstatera att den gemensamma välfärden behöver mer resurser för att kunna förbättra arbetsvillkoren för alla de kvinnor som är anställda där. Det är ett grundläggande problem. Men det problemet avhjälpas inte av att en del av de resurser som du, jag och alla andra betalar till välfärden i stället går till privata vinster, för det är ju det som faktiskt händer. 9 miljarder kronor är väldigt mycket pengar, Gunnar Andrén. Det motsvarar lönerna för 23 000 undersköterskor, och eleverna i skolorna kunde ha 18 000 fler lärare. Tänk så mycket mer tid varje elev kunde få enskilt med en lärare i stället!

Det viktigaste för patienterna i sjukvården är att det finns kunnig och kompetent personal som har tid för dem, att det finns vårdplatser på sjukhusen och att den senaste tekniken finns tillgänglig. Då har man inte råd med 4 miljarder i privata vinster, som sjukvården hade 2011.

För de äldre är det viktigaste att ha inflytande över den omsorg som man får, att personalen har tid för en, att den äldres behov står i centrum. Men tittar man på den privatiserade äldreomsorgen kan man se att en utvärdering som har gjorts konstaterar att det är de multisjuka äldre som har betalat det högsta priset. Det blir ju så när vinst ska plockas ut. Den vinsten får man genom färre anställda, personal med lägre utbildning,

fler visstider och deltid och så vidare – gentemot allt det som enligt forskningen inom äldreomsorgen kännetecknar god omsorg och god kvalitet.

De äldre vill kunna välja. De vill kunna välja den omsorg som de får – inte välja mellan olika riskkapitalbolag registrerade i skatteparadis, för det är inte vad de äldre efterfrågar. Det tycker jag att Gunnar Andrén ska tänka lite på i framtiden.

Anf. 33 ANDERS SELLSTRÖM (KD):

Herr talman! Vi diskuterar i dag den kommunala utvecklingen. Jag tycker att det är väldigt intressant att följa diskussionen, även om den ibland blir snuttifierad.

Lite övergripande om kommunsektorn kan jag konstatera att vi har kommunföreträdare som väldigt tydligt säger: Låt oss sköta vårt – lägg er inte i så mycket från riksdagens håll! Sedan har vi de som står här i talarstolen och säger: Nej, vi kan sköta det här bättre än vad ni kan. Och så föreslår de en mängd olika åtgärder. Det är bara att titta på den motionsflora som dyker upp varje år, hur många åtgärder man vill vidta, hur man vill inskränka på kommunernas möjligheter att själva avgöra hur de vill hantera olika saker.

Då måste man hela tiden fråga sig: Hur ska vi ha det? Var ligger balanspunkten för lagar och regler som vi beslutar om här och möjligheten för kommunerna och landstingen att agera själva utifrån de lokala förutsättningarna?

Lyssnar man på Vänsterpartiets Ulla Andersson är det självklart: De duger inte till något, utan vi ska styra och ställa över dem och tala om exakt hur det ska gå till. Vi på allianssidan vill däremot ge ett så bra utrymme som möjligt för kommuner och landsting och skapa förutsättningar för att de ska få så goda intäkter som möjligt och själva kunna avgöra utifrån lokala förutsättningar i större utsträckning hur man ska göra.

Det finns självklart en balanspunkt. Vi från alliansregeringen har också styrt upp vissa statsbidrag och pekat och sagt: Ni måste göra mer så här, och då får ni pengar, och gör ni så här får ni pengar till det och det. Det ligger i svårigheten att hitta balansen inom landet Sverige för hur vi ska hantera välfärdsfrågorna. Men den brytpunkten håller på att förskjutas till att staten enligt vänstersidan mer och mer ska gå in och styra och ställa över de kommunala möjligheterna och självstyret i kommuner och landsting. Det är en utveckling som åtminstone jag som kristdemokrat inte är intresserad av.

Vi måste komma ihåg att 84 procent av intäkterna för kommuner och landsting sker utifrån lokala skattebärare, alltså de som jobbar och sliter runt om i vårt land. Ju fler de arbetade timmarna är, ju större utväxling får det lokalt – det är så det fungerar. Det är ungefär 16 procent av intäkterna till kommuner och landsting som är statsbidrag från staten.

Om vi för en politik i vårt land som gynnar tillväxten, gynnar det på en gång ekonomin för kommuner och landsting. Det är inte för ro skull som vi i alliansregeringen har sett till att skapa dessa förutsättningar, trots den enorma kris som vi i Europa och världen har befunnit oss i, och har den högsta sysselsättningsgraden i hela EU. Vi för en sådan politik. Det sker genom att företagen ges förutsättningar så att de kan skapa re-

surser och anställa folk. På det viset kan resurser skapas i kommunsektorn. Det är så vi jobbar.

Vi gör inte som Ulla Andersson vill göra och slå sönder möjligheterna för företagen som är de som skapar en ekonomi för att se till att folk anställs, för att därigenom putta in resurserna i kommunsektorn och styra och ställa. Det kommer att sluta med kaos, så att vi inte har några pengar att fördela. Det kommer att sluta med att Ulla Andersson och Vänsterpartiet i stället framöver kommer att få stå här i talarstolen och fördela nedskärningar. En sådan situation vill vi absolut inte ha.

Pia Nilsson från Socialdemokraterna har också varit inne på kommunernas ekonomi och radat upp en hel del olika negativa saker. Det är klart att man alltid kan hitta sådana om man letar. Men jag tycker att vi måste hålla oss lite grann till det övergripande planet.

Vi har 290 kommuner som kämpar på, och vi har en mängd olika landsting. Varje kommun brottas med vilket bygge man ska satsa på härnäst, hur man ska ploga sina vägar, vilka kommunala bidrag som ska gå till enskilda vägar, om man ska ha hundlatriner eller inte och om kollektivtrafiken ska vara gratis eller om man ska ta ut avgifter för den. Sedan handlar det om barnomsorg, äldreomsorg och sjukvård. Det finns alltså en mängd frågor som man lokalt brottas med. Men här låter det ibland som om man med ett trollspö ska kunna komma till rätta med de enorma differenser som vi har i vårt land genom att bara föra in mer pengar och försämra för företagen när det gäller att kunna generera dessa pengar. Hur den ekvationen ska kunna gå ihop är fullständigt obegripligt för mig som kristdemokrat. Men Ulla Andersson, Per Bolund och Pia Nilsson ska kanske förklara det för mig så småningom. Jag får vänta och se.

År 2006 var skatteintäkterna till kommunsektorn 454 miljarder kronor. I dag, 2014, är prognosen 618 miljarder kronor. Siffrorna är hämtade från Ekonomistyrningsverket. Det är en enorm utväxling. I reala pengar handlar det om runt 100 miljarder mer än vad som var fallet 2006. Är det en bra utveckling eller en dålig utveckling, Pia Nilsson? När du stod i talarstolen lät det som om du tyckte att det var en dålig utveckling. Ulla Andersson, är det en bra eller en dålig utveckling?

Vi har reallt skapat 100 miljarder mer i skatteintäkter till kommunsektorn. Jag ser det som en mycket bra utveckling. Från 2005 till 2013 har resultatnivåerna när det gäller kommunsektorn legat på 2,6 procents överskott när man tittar på skatteintäkter och statsbidrag. Man brukar ha en fingervisning om att ungefär 2 procent är det som bör gälla. Sådana siffror har aldrig funnits under de socialdemokratiska åren vid makten 1994–2006. De fanns inte ens på kartan.

När jag själv satt i Sveriges Kommuner och Landsting sades det: Höj statsbidragen så att vi åtminstone kommer upp över ytan.

Nej, sådant gör man inte. Man lyckades inte ens skapa resurser och få folk i arbete så att kommunernas ekonomi kunde få utväxling den vägen i form av lokala skatteintäkter. Men det har vi lyckats med, trots en lågkonjunktur.

När det gäller hur pengarna används finns det en enorm differens. Jag sitter i kommunfullmäktige i Umeå där Ulla Anderssons Vänsterparti sitter och styr tillsammans med Socialdemokraterna. Det är klart att vi är lite oense om hur pengarna ska användas. Vi brottas med det och har funderingar kring det. Men det ser självklart inte ut på samma sätt som i

Ulla Anderssons Gävle. Där har man andra funderingar och andra frågor som man diskuterar och brottas med.

Om man inte har respekt för detta när man står i talarstolen måste man våga säga det, och säga: Vi ska ta bort självstyret för kommuner och landsting.

Men då måste man ha ett annat förslag på hur man ska hantera dessa frågor. Det tycker jag vore ett sjyst sätt att debattera.

Det finns jättemycket att göra på sjukvårdsområdet, och det görs en hel del. Med kömiljarden har vi hela tiden sett till att öka tillgängligheten till sjukvården. På många håll klarar man nu att hålla tiden för när människor ska få komma till en läkare och få komma till specialistsjukvård. På andra håll klarar man inte det. Med kömiljarden har vi uppmuntrat landstingen att nå bättre resultat. Det har också visat sig slå igenom.

Vi har satsat betydligt mer pengar på psykisk ohälsa än vad som någonsin har gjorts för att komma till rätta med den problematiken. Det är en oerhört komplicerad fråga hur vi ska nå fram där. Men ett sätt är att jobba vidare och samverka bättre. Det har man lyckats med. Men det finns självklart fortfarande mycket kvar att göra.

Det satsas 525 miljoner per år på patientsäkerheten. Vi har ett fortsatt fokus på att människor så att säga inte ska bli sjukare för att de kommer till ett sjukhus. Vi ska få ordning och reda på det också. Det skulle självklart öka kvaliteten för den enskilde, men det skulle också spara enormt mycket pengar om man gör rätt hela vägen från början och patienterna inte behöver komma tillbaka.

Vi har också satsat mycket pengar på multisjuka och äldre. Där har vi flera olika delar för att jobba vidare.

Väntetiderna till specialistsjukvården har, som sagt, minskat. Vi har också lyckats se till att det har tillkommit fler vårdcentraler. Befolkningen har nu ungefär 15 procent fler vårdcentraler att välja mellan genom det fria vårdvalet. Det är jättebra.

Patientenkäterna visar att 90 procent av patienterna är nöjda med besöken i primärvården. Det är en mycket hög siffra. Det är klart att det vore bra om det var 100 procent. Dit vill man alltid nå. Vi jobbar vidare med det.

Herr talman! Ulla Andersson talar också om vinster i välfärden. Vi kan diskutera hur mycket vinster det ska finnas i välfärden. Jag tycker att vi också måste diskutera hur mycket vinster det ska finnas i den välfärd som vi talar om och som handlar om byggsektorn.

Det var nyligen ett reportage i Dagens Samhälle om dessa frågor, och Dagens Nyheter hade en artikel om de fem största välfärdsbolagen. När det gäller de åtta största byggbolagen visar det sig att det är betydligt mer vinster inom byggsektorn när man tittar på rörelseresultatet än vad det är inom välfärdsbolagen.

Det är ju samma skattepengar. Då vill jag fråga: Är det någon skillnad mellan en skattekrona som görs till vinst i ett byggbolag eller i ett företag som plogar våra gator och en som görs till vinst i ett bolag som sköter om våra barn i förskolan? Är det någon skillnad? Det är ju samma skattekrona, samma peng. Men jag hör ingen tala om att vi ska återinvestera all vinst som görs i byggbolagen och av de entreprenörer som finns och jobbar åt kommuner och landsting. Där finns det ingen diskussion.

Emil Källström var inne på precis det som vi talade om, nämligen att vi måste våga fundera på vilka skattepengar som vi talar om och hur vi använder dessa skattepengar. Det är det som är viktigt.

Ulla Andersson vill inte ha valfrihet. Hon vill inte ha en kvalitetsutveckling med olika utförare. Vi måste komma ihåg hur många procent av det som den offentliga sektorn handlar upp som kommer från olika alternativa utförare på välfärdssidan. Det är ungefär 13 procent. 87 procent av all verksamhet sker i offentlig regi. Vi har alternativa utförare i fråga om 13 procent av verksamheten. De skulle alltså vara roten till allt ont. Man kan då fundera lite grann på retoriken.

Detta bevisar bara att de företag som finns ser att det finns möjlighet att använda resurserna lite mer effektivt. Här borde kommunerna självklart ta efter när det gäller hur man använder resurserna för att bli mer effektiva och få mer. Hur mycket, när det gäller dessa 87 procent i välfärden, skulle inte kunna förmeras om kommunerna tog efter hur man jobbar hos de alternativa utförarna? Det skulle bli en enorm utväxling.

Men Ulla Andersson är inte intresserad av det. Hon vill bara skrämmas med vinster i välfärden. Men det skapas vinster varje dag. Jag säger så här: Vi ska inte förbjuda vinster. Vi ska förbjuda förluster, för det är det sämsta man kan ha oavsett vilken välfärd eller vilket företag det handlar om. Det är genom vinster vi skapar resurser i Sverige och inte genom förluster. Förbjud förluster i stället, och se till att vi kan hantera kommunsektorn effektivare!

Herr talman! Vi måste ha en långsiktighet. Verksamheterna i kommunerna och landstingen ska drivas så att vi får bra kvalitet. Som kristdemokrat tycker jag att det ska finnas alternativa utförare. Vi ska se till att varje krona användas så effektivt som möjligt. Men vi ska också se till att det för var och en finns möjlighet att själv anpassa dessa delar efter sina egna och familjens behov. Detta vill vänstersidan stänga av. Men det vill inte jag som kristdemokrat stå bakom i framtiden. Jag vill se en valfrihet, men jag vill också se fortsatt ökade satsningar på att skapa gemensamma resurser till välfärden.

(Applåder)

Anf. 34 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Herr talman! Jag tänker använda hela min tid till att tala om det kommunalekonomiska skatteutjämningsystemet. Det har nyligen förändrats, vilket vi har hört tidigare i kammaren.

Tyvärr hade vi Sverigedemokrater inte riktigt insyn i den utredning som föregick förändringarna, och vi hade vid beslutstillfället inte möjlighet att bedöma alla de konsekvenser förändringarna skulle ge. Det vi ser nu är att vi har ett system som inte fungerar, och vi kommer under kommande mandatperiod – kanske redan till valet – att bedriva politik i ämnet för att få till stånd de förändringar vi anser behövs.

Det finns en uppfattning om att kommunal utjämning är en omflyttning av pengar från stad till land och att det är Norrlands inland och glesbygdskommunerna som i huvudsak tar del av detta. Är det så? Ja, till viss del. De flesta av de kommuner som får mest pengar per capita är norrländska inlandskommuner. Det är många kommuner som har drabbats av urbaniseringen, och det är en global företeelse som kommunen själv inte kan påverka så mycket. Det spelar egentligen inte så stor roll –

kanske på marginalen – om det är en rödgrön eller alliansstyrd kommun som har svårt att attrahera företag och där framför allt unga människor vill flytta till staden för att söka sin framtid.

Vi måste dock låta också landsbygden leva. Vi måste ha ett skatteutjämningsystem så att vi låter även de kommunerna erbjuda likvärdiga förhållanden. Det är nämligen precis vad skatteutjämningsystemet handlar om: likvärdiga förhållanden.

Vilka kommuner är det då som får mest pengar ur skatteutjämningsystemet? Jo, det är de kommuner som egentligen borde bidra. Det brukar vara elva kommuner som bidrar till systemet, och för närvarande tror jag att det är tolv. Det är Danderyd, Solna, Täby, Lidingö, Stockholm och några till, exempelvis Vellinge i Skåne. Huvuddelen av de 90 miljarder vi använder i systemet kommer dock från statens kassa. Mindre än 10 procent kommer från de kommuner som bidrar.

De stora bidragskommunerna, de som får absolut mest pengar, är till exempel Malmö. Malmö får över 4 miljarder och skulle enligt egna utredningar behöva höja kommunalskatten med över 8 procent för att klara försörjningen och kunna erbjuda kommuninvånarna en likvärdig service i Malmö kommun. Göteborg får 2,4 miljarder. Detta är alltså Sveriges andra och tredje största stad. Tillsammans med Botkyrka, Södertälje och Eskilstuna är detta de fem största bidragstagarna från det kommunala utjämningsystemet. Det är så verkligheten ser ut. Alla vet vad de här kommunerna kännetecknas av, och alla förstår också anledningen. Det är ingen hemlighet.

Det som är mest anmärkningsvärt och som gör att vi kommer att trycka på den här frågan är att de som bor i Dorotea – de som kanske måste bo i Dorotea, för att de har sin utkomst där – får betala 1 000 kronor mer i skatt om de tjänar 25 000 i månaden än de som bor i Malmö. Skattesatsen skiljer nästan 4 procent. Hur kan det få vara så? Vi måste även ha människor som kan och vill bo i Dorotea; det måste vi faktiskt erkänna.

Hur kan det vara så att en kommun som har lite drygt 28,9 i kommunal skattesats får del av kommunal utjämning medan andra kommuner tvingas ha en kommunal skattesats på 36,3 procent för att också få del av kommunal utjämning? Var ligger rättvisan och de likvärdiga förhållandena i detta? Det finns ingen rättvisa alls.

I Norge har man samma kommunala skattesats i hela landet, och förre statsministern Göran Persson sade nyligen att vi kanske borde införa det i Sverige. Jag tänker inte säga att vi kommer att föra den politiken, men någonting måste göras. Det här är inte rättvist på något plan, och den här politiken kommer vi att driva hårt under nästa mandatperiod.

Anf. 35 ANDERS SELLSTRÖM (KD) replik:

Herr talman! Jag hör inte vad det är för politik du förordar, Sven-Olof Sällström från Sverigedemokraterna. Du säger nämligen inte det.

Man måste komma ihåg att det kommunala skatteutjämningsystemet består av två delar. Det är som att man glömmer bort det. Den ena delen handlar om att hantera intäkterna i skattesystemet, alltså utjämna skattekraften. Den är nämligen olika, självklart – den som bor i Danderyd har betydligt högre skattekraft än den som bor i kanske Dorotea. Det är alltså en självklarhet. Sedan har vi dock kostnadsutjämningsidan. Umeå kom-

mun är till exempel den kommun i hela landet som per invånare bidrar mest på kostnadsutjämningsidan. Vi delar med oss av pengar för att vi har en så bra struktur – vi har många unga, och demografin ser ut på ett visst sätt. Man måste ha en helhet i det där.

Nu var ni inte med i utredningen – ni hade inte kommit in i riksdagen då – men vi får inte glömma att alla partier stod bakom systemet och var överens om det, för att utjämna skillnaderna. Du nämnde Norge, och det man då glömmer bort är frågan om vi ska ha en kommunal möjlighet att själv sätta skatter eller inte. Man måste ju fundera utifrån de aspekterna. Det är nämligen där du själv kan reglera din ambitionsnivå – vill jag satsa på 17 extra idrottsanläggningar jämfört med grannkommunen kan jag reglera skattenivån efter det.

Jag förstår inte vad du förordar. Sju partier har kommit överens om att utjämningsystemet är korrekt. Det finns vissa funderingar på inkomstsidan, men i övrigt var alla överens. Är det så att du vill skrota det här och ha lika beskattning i alla kommuner. Hur har du tänkt? Jag får inte ihop vad du är ute efter. Du viftar vilt men kommer inte med några svar.

Anf. 36 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Herr talman! Skatteutjämningsystemet består av fem delar, Anders Sellström. Inkomstutjämning och kostnadsutjämning är de två största delarna, om jag ska rätta dig där.

Så här är det, Anders Sellström: De inlandskommuner som i dag ligger på 36 procent i kommunalskatt är oftast utan förskyllan för den situation de sitter i. Det spelar inte så stor roll om det är Anders Sellströms KD eller Socialdemokraterna som styr en kommun. Det kan bli skillnad på marginalen beroende på huruvida man är positiv till företagande eller inte; det kan påverka. I stort sett kan man dock inte påverka sin situation.

De fem stora mottagarkommunerna har dock genom huvudlösa politiska beslut försatt sig i de trångmål de är i. Det har gjort att de förändringar av skatteutjämningsystemet som kom förra året har blivit nödvändiga för att de ska få mer pengar.

Ta mitt favoritexempel Malmö! Malmö har till exempel beslutat att ge vissa illegala invandrare rätt till socialbidrag, alltså ekonomiskt bistånd. Det har man gjort eftersom det är någon annan som betalar. Man behöver inte själv ta konsekvenserna av sina politiska beslut. Det är det jag menar. Här finns en orättvisa.

Vi kommer att gräva mer och återkomma, men det ser också ut så att de kommuner som ligger på topplistan – de storstadskommuner vi talade om – också är generösare med sitt ekonomiska bistånd och andra bistånd kommuner delar ut än de kommuner som lever på marginalen, till exempel i Norrlands inland. Det är också de bidragskommuner som betalar till systemet. Var ligger rättvisan i det?

Det här kommer vi att gräva i. Den politik du efterfrågar är inte färdig än; vi har inte landat i frågorna. En sak kan jag dock säga, och det är att vi sverigedemokrater inte var med i utredningen. Ja, vi tycker att den är orättvis, och ja, vi tycker att ni sju partier har gjort fel. Vi kommer att komma med förslag på förändringar. Vi har inga sådana förslag klara, men de kommer – vänta du!

Anf. 37 ANDERS SELLSTRÖM (KD) replik:

Herr talman! Jag hörde alltså inga förslag på hur det ska vara. Det är sju partier som har suttit och jobbat ihop för att få en fördelning som är så rättvis det bara går i vårt land, och de skulle med andra ord vara alldeles idiotförklarade av Sverigedemokraterna. Åhöraren får bedöma realiteten i detta.

Att man med jämna mellanrum måste justera i systemet är en självklarhet, och det görs hela tiden. Det som gjordes nu sist var de stora förändringarna. Man justerade andelen inom barnomsorgen, och framför allt inlandskommunerna tjänade på det. De fick mer pengar. Förut hade man antagit redan i förväg att storstadskommunerna hade fler i andel av barnomsorgen än inlandskommunerna, och så räknade man på det. Det var en förlust för inlandskommunerna. Den andra förändringen gällde faktorer inom äldreomsorgen. Det var de stora förändringarna, och de har bara gynnat inlandskommunerna.

Det som är problematiken – och det kan man alltid fundera på – är det här med invånarantalet. Om invånarantalet i en kommun sjunker är det klart att man tappar intäkter. Det finns ju inget i systemet som säger att samma summa är given för alla år framöver, utan det styrs också av invånare fram och tillbaka. Det är en stor fundering vi alla måste grubbla kring: Hur kan vi skapa förutsättningar så att människor inte i samma utsträckning som i dag flyttar från inlandet till större städer utan så att vi kanske till och med får en flyttström som går åt andra hållet?

Här har vi de stora frågorna, men att koppla det till det kommunala skatteutjämningsystemet blir nog tröggörligt. Vi får i stället hitta ett annat sätt att hantera det.

Det är en annan stor fråga som är oerhört viktig att diskutera, nämligen hur vi ser till att inlandskommunerna får de bästa förutsättningarna för att kunna skapa arbeten. Det handlar dels om att få folk att stanna kvar, dels om att vända flyttströmmarna åt andra hållet. Där har vi den stora knuten, men jag tror inte att Sven-Olof Sällström ska blanda in det kommunala inkomst- och kostnadsutjämningsystemet i detta.

Anf. 38 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Herr talman! Vi sverigedemokrater förbehåller oss rätten att bedöma de övriga partiernas politik i riksdagen och även rätten att ge omdömen, Anders Sellström. Det gör vi på många områden, vilket jag tror att du redan sett.

När det gäller systemet med kommunalekonomisk utjämning kommer vi att fråga invånarna i Dorotea om de tycker att det är okej att de ska betala 36,3 procent i kommunalskatt när Malmö betalar 32,6 procent. Tycker ni att det är okej? Malmö är den största bidragstagaren alla kategorier. Jag säger inte att Malmö ska tvingas höja sin kommunalskatt. Jag säger bara att vi måste ha ett likvärdigt och rättvist system.

Ska vi då göra inskränkningar i det kommunala självstyret? kanske Anders Sellström frågar. Det har vi inte landat i, men kanhända blir det så. Jag vet inte, vi får se. Det jag inte köper är att omflyttning av skattemedel sker på ett orättvist sätt där vissa kommuner, framför allt i inlandet, missgynnas och storstadskommuner uppenbarligen gynnas. Så är det, och det är inte rättvist. Det handlar inte bara om inkomst- och utgiftsidan för kommunerna utan också om invånarna. Vilka pengar har de att

Prot. 2013/14:123
11 juni

*Utvecklingen inom
den kommunala
sektorn 2013*

röra sig med? Vad får de kvar i plånboken? Där är kommunalskatten viktig.

Vi kommer att fråga era väljare i Västerbottens inland, de som betalar 36 procent i kommunalskatt, om de tycker att det är rättvist. Den frågan kommer vi att ställa, kanske redan inför valet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 18 §.)

12 § Granskning av kommissionsrapporter om subsidiaritet och proportionalitet m.m.

Konstitutionsutskottets utlåtande 2013/14:KU45
Granskning av kommissionsrapporter om subsidiaritet och proportionalitet m.m. (KOM(2013) 565 och KOM(2013) 566)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 18 §.)

*Ordning och säkerhet
vid Rättsmedicinal-
verkets rättspsykiat-
riska undersöknings-
enheter*

13 § Ordning och säkerhet vid Rättsmedicinalverkets rättspsykiatriska undersökningsenheter

Justitieutskottets betänkande 2013/14:JuU35
Ordning och säkerhet vid Rättsmedicinalverkets rättspsykiatriska undersökningsenheter (prop. 2013/14:222)
föredrogs.

Anf. 39 KERSTIN HAGLÖ (S):

Herr talman! Vi ska nu debattera justitieutskottets betänkande utifrån regeringens proposition *Ordning och säkerhet vid Rättsmedicinalverkets rättspsykiatriska undersökningsenheter*. Ett enigt utskott föreslår att riksdagen antar lagförslagen som läggs fram i propositionen.

Om vi går tillbaka i historien ser vi att när den psykiatriska vårdreformen genomfördes 1992 innebar den att myndighetsbefogenheterna i den dåvarande häkteslagstiftningen inte längre skulle tillämpas vid de rättspsykiatriska undersökningsenheterna. Sedan dess har bestämmelser om ordning och säkerhet kunnat användas endast vid undersökningsenheten i den psykiatriska tvångsvården.

De allra flesta brottsmisstänkta som är intagna för rättspsykiatrisk undersökning genomgår inte samtidigt psykiatrisk tvångsvård. Som exempel kan vi ta en häktad person som på häktet har restriktioner. Sedan ska personen genomgå en rättspsykiatrisk undersökning vid någon av Rättsmedicinalverkets enheter, och då har man inte möjlighet att ha kvar restriktionerna.

Det som nu händer, som regeringen föreslår, är att vissa ändringar i häkteslagstiftningen som handlar om rättigheter för intagna och myndighetsbefogenheter för upprätthållande av just ordning och säkerhet även

blir tillämpliga på undersökningsenheterna. Det kan handla om beslut om allmän inpasseringskontroll, kroppsvisitation, omhändertagande av farliga eller annars olämpliga föremål samt möjlighet att begränsa tillgången till elektronisk kommunikation för de intagna. Det innebär att en häktad person som har restriktioner i häktet och ska genomgå rättspsykiatrisk undersökning vid behov kan få sådana restriktioner, att exempelvis inte kunna kommunicera via mobil när han eller hon är inne för undersökning.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 2 oktober 2014.

Herr talman! Jag har förtroendet att sitta i Rättsmedicinalverkets insynsråd, och jag har kunnat se hur de under våren påbörjat ett arbete med utbildning av personalen. Det har i vissa delar skett tillsammans med Kriminalvården, just för att se till den praktiska hanteringen av tvångsbefogenheterna. De har både väntat och hoppats på ett positivt beslut i riksdagen gällande lagändringarna. Jag är övertygad om att Rättsmedicinalverket välkomnar lagändringarna på samma sätt som vi i ett enigt utskott gör.

Anf. 40 KRISTER HAMMARBERGH (M):

Herr talman! Alliansregeringen fortsätter sitt arbete med att se till att vi får ett bättre fungerande rättssystem. Så här långt har vi kunnat konstatera att vi har en sjunkande brottslighet. Vi har ett pågående arbete med att omstrukturera svensk polis så att vi får större effektivitet för de skattepengar som människor satsar. Det ger resultat genom att människor dels känner större förtroende för polisen, dels känner en mindre utsatthet, alltså att utsättas för brott.

Alliansregeringen har lagt fram en stor mängd propositioner om lagändringar de senaste åren. Mycket fokus har lagts på våldsbrottsligheten. Bland annat kan i dessa dagar nämnas lex Flink. Tidigare kunde en person som bedömts som psykisk sjuk under den tid han eller hon begick gärningen gå fri från straff även om han eller hon vid domtillfället hade frisknat till. Det ändras nu. Alla sådana konstigheter och svårigheter arbetar alliansregeringen konstant med.

Nu har vi ytterligare en ändring. Det är en mindre ändring, men viktig. Socialdemokraterna beskrev tidigare hur viktig lagändringen är, eftersom det i dag finns situationer där en brottsmisstänkt vid undersökningstillfället slipper restriktioner. Det innebär att man kan ta in droger till undersökningsenheten, att man kan använda sig av nätet och där fortsätta med eventuell brottslighet genom att begå olika typer av övergrepp, att man har möjlighet till bevisförstöring eftersom man har tillgång till elektronisk kommunikation. Inte minst kan man använda sig av otillbörlig påverkan genom möjligheten att kommunicera.

Den bristen rättas till i och med den här lagstiftningen så att den även gäller undersökningsenheterna för rättspsykiatrin vid brottsmisstanke. Lagen kommer att överensstämma med häkteslagen. Det ska alltså vara möjligt att göra allmänna inpasseringskontroller och kroppsvisiteringar, man ska kunna ta hand om farliga ämnen, huvudsakligen narkotika, samt, vilket är mycket viktigt, vid undersökningsenheten begränsa möjligheten till elektronisk kommunikation för den som är intagen.

Herr talman! Det här är ytterligare ett steg mot att göra Sverige tryggare och mer rättssäkert. Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag

och kan till min glädje även den här gången konstatera att oppositionen inte har satt några käppar i hjulet för att förstöra en bra lagstiftning.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 18 §.)

*EU:s agenda för
rättsliga frågor till
2020 – Att stärka
förtroendet, rörlig-
heten och tillväxten
inom EU*

14 § EU:s agenda för rättsliga frågor till 2020 – Att stärka förtroendet, rörligheten och tillväxten inom EU

Justitieutskottets utlåtande 2013/14:JuU41

EU:s agenda för rättsliga frågor till 2020 – Att stärka förtroendet, rörligheten och tillväxten inom EU (KOM(2014) 144) föredrogs.

Anf. 41 JAN R ANDERSSON (M):

Herr talman! *Att stärka förtroendet, rörligheten och tillväxten inom EU* är titeln på det meddelande från kommissionen som behandlar EU:s agenda för rättsliga frågor de kommande åren. På det området berörs frågor som gränskontroll, asyl, invandring, civilt och straffrättsligt samarbete samt polisarbete.

Med tanke på rubriken kan det några veckor efter EU-valet vara på sin plats att påminna om hur Sverige och andra europeiska länder skapat sin välfärd. Det har skett genom öppenhet, handel, tillväxt och ett ömsesidigt förtroende mellan stater och folk. Det har möjliggjort vår resa från fattigdom till välfärd. Det är också på sin plats att påminna om de krafter som motsätter sig allt detta, som vill använda frukterna av samarbetet i annat syfte, som vill minska öppenheten, friheten och rörligheten, som inte vill att Europas ekonomi ska växa eller antalet länder inom unionen öka.

En förutsättning för ömsesidigt förtroende är oberoende, kvalitativa och effektiva rättssystem. Här finns fortfarande förbättringspotential, vilket utskottet menar måste följas upp. Rättssäkerheten behöver förbättras och praktiska och juridiska hinder undanröjas för att hela Europa ska kunna stärkas.

Herr talman! Under detta år löper Stockholmsprogrammet ut. Kommissionen har konstaterat att Sverige som ordförandeland hade en ambitiös agenda och att mycket av det vi satte upp på vår agenda också blivit genomfört och förbättrat. Men mycket av det som fanns på agendan är inte slutfört utan behöver fortsättas. Det som finns på denna agenda ska diskuteras vid nästa rådsmöte under kommande veckor. Vi välkomnar kommissionens meddelande, eftersom vi tror att den i stor utsträckning delar de intentioner som fanns i Stockholmsprogrammet och som arbetats fram under det svenska ordförandeskapet.

Från utskottet vill vi betona att den lagstiftning som redan finns måste genomföras och tillämpas korrekt. Den ska följas upp och utvärderas vid behov, och om den inte fungerar måste den förstärkas. Man kan sammanfatta det med tre ord: konsolidering, kodifiering och komplettering. Detta måste gå före ny lagstiftning. Det får inte vara så att en medlemsstats brister i förmågan att genomföra EU-bestämmelser ska bli ett skäl för

kommissionen att lägga fram nya förslag till ytterligare lagstiftning, som i sin tur dessutom leder till ökad överstatlighet.

Herr talman! Sverige och en rad andra EU-länder har motsatt sig inrättandet av en europeisk åklagarmyndighet sedan förslaget presenterades. Det blev till slut så många länder att ett så kallat gult kort kom fram, vilket innebär att kommissionen skulle återkomma med ett nytt förslag. Men trots detta tydliga motstånd har kommissionen inte presenterat några revideringar i sitt förslag, vilket vi i grunden finner märkligt. Vi anser inte heller att några argument framkommit som skulle föranleda utskottet att ändra sin uppfattning om att förslaget i sin helhet strider mot subsidiaritetsprincipen.

Utskottet kvarstår också i sin uppfattning om subsidiaritetsbedömningen vad gäller skydd av personuppgifter på det brottsbekämpande området och i de delar som rör den renodlat nationella behandlingen av personuppgifter.

Herr talman! Detta till trots vill vi betona vikten av det rättsliga samarbetet i unionen. Brottsligheten ser inte nationsgränser, och för människor är det oviktigt vilken nationalitet gärningsmannen har. Vi delar också i allt väsentligt kommissionens syn på vikten av att ytterligare stärka de nationella rättssystemens effektivitet och rättssäkerhet till gagn för ökad rörlighet och ökad tillväxt.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i utlåtandet.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 18 §.)

15 § Bättre information och tydligare ansvar vid mineralprospektering

*Bättre information och
tydligare ansvar vid
mineralprospektering*

Näringsutskottets betänkande 2013/14:NU20
Bättre information och tydligare ansvar vid mineralprospektering (prop. 2013/14:159)
föredrogs.

Anf. 42 INGELA NYLUND WATZ (S):

Herr talman! Då var det dags att behandla näringsutskottets betänkande *Bättre information och tydligare ansvar vid mineralprospektering*. Vi står självfallet bakom båda våra reservationer i ärendet, men för tids vinnande yrkar jag endast bifall till reservation nr 1.

Så till sakfrågorna! Inledningsvis vill jag understryka att vi står bakom de förslag till ändringar i minerallagen som föreslås och som är ett resultat av det tillkännagivande som riksdagen gjorde våren 2011 om behovet av att stärka den enskildes ställning i samband med mineralprospektering.

Viktigt i det här sammanhanget är att vara medveten om att utgångspunkten för allt undersökningsarbete är att det inte kan starta utan en gällande arbetsplan upprättad av den som har undersökningstillståndet. Denna plan ska innehålla en redogörelse för det arbete som planeras, en tidsplan och en bedömning av hur arbetet kan påverka allmänna intressen

och särskild rätt. De förslag som regeringen nu lyft fram syftar till att stärka möjligheterna till insyn och inflytande för markägarna och dem som innehar denna särskilda rätt.

Det handlar om att informationen som lämnas i arbetsredogörelsen och tidsplanen ska anpassas till pågående markanvändning inom aktuellt område för undersökningsarbete. Det handlar också om att tydliggöra och utveckla vad arbetsplanen ska innehålla, bland annat bedömningar av hur stor skada eller hur stort intrång undersökningen kommer att innebära och hur detta ska regleras, liksom vilka säkerheter prospektören har för att klara eventuella ersättningsfrågor.

Det handlar vidare om att prospektören blir skyldig att tillhandahålla översättning av arbetsplanen till meänkieli, finska eller samiska om undersökningen helt eller delvis sammanfaller med de berörda minoritetsspråkens förvaltningsområden. Kraven för att bergmästaren ska kunna fastställa en arbetsplan skärps, så att det blir tydligt att den ska ha ett innehåll som följer lagen och att prospektören ska ha uppfyllt sina informationsskyldigheter och tillhandahållit översättning om så krävs.

Vidare föreslås att om fastighetsägare eller innehavare av särskild rätt vill bli informerad om när undersökning startas respektive avslutas ska prospektören tillhandahålla denna information. Kommunerna och länsstyrelserna ska, förutom att lämna yttranden över inkomna ansökningar om undersökningstillstånd, också få del av gällande arbetsplaner. På så vis kan kontrollen av undersökningsarbetet stärkas.

Slutligen menar regeringen att alunskiffer inte ska vara ett koncessionsmaterial, eftersom den enda anledningen till att leta efter detta är att man egentligen söker efter uran, olja eller gas, som alla var för sig är föremål för koncessionsförfaranden i dag.

Herr talman! Om allt detta är vi eniga med regeringen. Däremot är vi inte nöjda med behandlingen av vår kommittémotion, som innehåller dels förslag på en förutsättningslös översyn av de avgifter som berör gruvnäringen, dels ett tillkännagivande om behovet av hållbarhet för den svenska gruv- och mineralnäringen.

Just nu är intresset för expansion inom gruvsektorn i Sverige stort, och jag tror att vi alla här i denna kammare är väl medvetna om de utmaningar som detta innebär för det omgivande samhället. Därför har vi socialdemokrater gjort bedömningen att det nu finns ett starkt behov av en förutsättningslös översyn av de avgifter som berör gruvnäringen.

Vi menar dock att det blir ett alltför snävt angreppssätt att enbart fokusera på mineralersättningens storlek och fördelning. Till exempel bör man också titta på prospekteringsavgiften och andra avgifter som näringen berörs av i dag. Utgångspunkten för en sådan översyn menar vi bör vara att skapa en tydlig ansvarsfördelning mellan näringens olika aktörer och det omgivande samhället för att hantera de långsiktiga utmaningarna.

Herr talman! Den svenska gruv- och mineralnäringen är inte bara livsviktig för enskilda samhällen i Norrbotten, Västerbotten och Bergslagen, utan den är i själva verket en mycket stor angelägenhet för hela vårt land. Det är en framtidsbransch som måste klara utmaningen att utvecklas i samexistens med människorna, naturen, renskötseln och turistnäringen.

Vi vill därför att den svenska gruvnäringen ska bli en föregångare när det gäller hållbar utveckling, såväl miljömässigt som socialt. Gruvorterna

i Sverige ska inte vara flyg-in-flyg-ut-samhällen. Vi vill att de ska vara livskraftiga och ser därför behovet av att också lösa frågorna om bostäder, investeringar i tåg och vägar, transporter och utbildning, så att människor kan ta de jobb som växer fram i branschen och i det omgivande samhället.

Därför tog vi socialdemokrater för några år sedan initiativ till en beställning från riksdagen till regeringen med uppdraget att ta fram en mineralstrategi. Och för ett drygt år sedan, i februari förra året, presenterade regeringen en sådan mineralstrategi med fem strategiska områden och 19 identifierade åtgärder. Det är gott och väl. Men dess värre saknas ännu riktigt skarpa förslag, och eftersom strategin inte är förankrad i riksdagen saknas den långsiktighet som näringen så väl behöver och efterfrågar. Jag vill i kammaren i dag bara beklaga att regeringen gjorde på det här viset, att man inte förankrade mineralstrategin i riksdagen.

Herr talman! Vi socialdemokrater vill därför se ett offensivare arbete med att utveckla svensk gruv- och mineralnäring till en föregångare när det handlar om social och miljömässig hållbarhet. Som vi ser det är detta en bransch som är i stort behov av långsiktighet, stabilitet och samverkan mellan näringslivet, akademien och samhället. Den politik vi står för erbjuder näringen detta.

Anf. 43 JONAS ERIKSSON (MP):

Herr talman! Det är många av oss som har fått höra att det är svårt att tänka sig en värld utan hus, broar, järnvägar och bilar. Vi behöver också datorer, telefoner och miljöelektronik. För allt detta behövs mineraler och metaller. Logiken är så långt oantastlig. Det är ofta i debatten som de efterföljande leden och slutsatserna skiljer sig åt mellan mig och många andra.

Att vi använder mineraler och metaller innebär inte per automatik att dessa måste komma från en nyöppnad gruva eller att alla kända eller ännu okända fyndigheter i marken måste exploateras. Nu är det väl heller inte så att någon är så radikal att den säger att det är på det viset. Men det finns ändå tydliga skillnader i hur vi ser på bland annat resurshushållning, värdet av orörd natur, annan näringsverksamhets förutsättningar att vara verksam i gruvområden, långsiktig hållbarhet och lokalt inflytande.

Minerallagen, som det i dag föreligger förslag till ändringar av, är en exploateringslagstiftning vars enda syfte är att göra det enklare att prospektera och utvinna mineraler och metaller ur berggrunden. Alliansregeringen och allianspartierna verkar på det stora hela nöjda med minerallagstiftningen medan stora delar av landets befolkning kokar av missnöje.

Fastighetsägare upplever att de inte har någonting att säga till om när prospekteringsföretag och gruvföretag vill ge sig in på deras marker för att prospektera eller anlägga en gruva. Detsamma gäller de särskilda rättsinnehavarna samebyarna. Det samiska folket i sin helhet har inte heller något inflytande över hur deras traditionellt brukade områden exploateras. Fastighetsägare och andra tvingas flytta från sitt hem på grund av en expanderande gruvnäring och upplever i en del fall att de inte får en rättmätig ersättning för sina bostäder eller påtvingas ökade kostnader för nytt boende.

Länsstyrelser, Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket har för lite resurser för att fullt ut bevaka allmänintresset. Riskerna för betydande miljöpåverkan och skador i framtiden är stora. Det som inte ska ske och vi heller inte vill ska hända händer ändå. Det visar inte minst olyckan i Talvivaara i Finland, som ändå är ett land som stått som förebild när det gäller gruvnäringen och en bra miljölagstiftning. Vi har också flera exempel i Sverige där föroreningar från gruvverksamhet och gruvor slagit ut sjöar och förgiftat vattendrag.

Herr talman! Kommunerna med sitt planeringsansvar har förutom när det gäller uranbrytning inte heller något reellt inflytande när det gäller gruvexploateringar. Minerallagen behöver förändras och vårt försörjningssystem för mineraler och metaller styras över till ett alltmer cirkulärt materialflöde. Det säger sig självt att ett långsiktigt hållbart samhälle och en hållbar ekonomi inte kan bygga på exploatering av ändliga resurser. Vi måste bli bättre på att utnyttja de resurser som redan är i omlopp och ta vara på dem som i dag rör sig längs ett linjärt flöde.

I ett långsiktigt hållbart samhälle har enskilda, kommuner, vårt urfolk samerna och allmänintresset en större tyngd i relation till mineralnäringen. Jag tror att företrädarna för allianspartierna och regeringen i det stora delar min verklighetsbeskrivning. Regeringen uttrycker själv att det finns en obalans mellan enskildas, det allmännas och mineralnäringens intressen som man nu vill korrigerera med sitt förslag.

Det är nu, herr talman, som det blir svårt att följa alliansregerings politik. Regeringen förslag till riksdagen är inte dåliga, men de räcker inte på lång väg för att lösa den obalans som finns mellan olika intressen, något som regeringen säger sig vilja uppnå.

Bättre information och ökad tydlighet kring ansvar förändrar inte maktförhållandena mellan enskilda, kommuner, det samiska folket och samebyarna eller allmänintresset. Vi i Miljöpartiet de gröna menar att det behövs större förändringar i både minerallagen och miljöbalken för att stärka miljöskyddet.

Yttranderätten om ansökningar om undersöknings- och bearbetnings-tillstånd behöver vidgas. Vi föreslår att kommuner ges vetorätt mot både prospektering och bearbetning och tycker att provborringar alltid ska föregås av en miljökonsekvensbeskrivning. Jag vill också att miljöprövningen ska ligga till grund för bedömning av brytningstillstånd – inte det omvända, som i dag. Miljöpartiet vill att de avsättningar gruvföretagen måste göra för att bekosta återställning av ett gruvområde ska kompletteras med en obligatorisk återställnings- och miljöskadeförsäkring.

För att styra ekonomin mot bättre hushållning av ändliga resurser och återvinning och för att värdet av Sveriges naturtillgångar i större utsträckning ska komma alla till del vill vi se en ny naturresursskatt. I väntan på att en sådan kommer på plats ser vi ett utrymme för att avsevärt höja nivån på dagens mineralersättning. Det gläder mig att det i dag finns en majoritet i Sveriges riksdag som ser ett behov att just se över mineralersättningen.

Sverige måste gå vidare i arbetet med att ratificera ILO 169 och införliva FN:s konventioner om urfolkens rättigheter i svensk lagstiftning. Det samiska folket måste få ett reellt inflytande över Sápmi. Mer resurser behöver riktas mot forskning och utveckling av urban mining och waste

mining. Inget av detta berör regeringen i sin proposition och inte heller allianspartierna i utskottets betänkande.

Herr talman! Jag står förstas bakom reservationerna 2, 5 och 7 i betänkandet men för tids vinnande yrkar jag endast bifall till reservation 7.

Anf. 44 ANNA HAGWALL (SD):

Herr talman! Ledamöter! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 3.

Om gruv- och mineralindustrins stora betydelse för vårt land har vi alla partiföreträdare en samsyn. En stärkt och långsiktigt hållbar gruv- och mineralpolitik är i allas vårt intresse, då efterfrågan på metaller i världen ökar ständigt. Samtidigt som vi bidrar till att länder utvecklas och byggs med hjälp av våra metaller får vi intäkter till vår egen välfärd.

Vi har all anledning att känna framtidstro med de förutsättningar som vårt land har. Det gäller först och främst våra stora fyndigheter som få länder har lyckan att äga. Det gäller vår kunskap, då Sverige är en gammal gruvnation och har förvärvat erfarenhet under århundraden av bruk. Vi har framstående utbildning, forskning, näringsliv som är kunnigt och intresserat men även en hög och näst intill unik miljömedvetenhet och sträng reglering som skyddar allmänintresset.

Herr talman! Vi ser positivt på propositionen i sin helhet som lovar större transparens och information till markägarna. Den enskildas ställning vid prospektering efter mineraltillgångar måste stärkas. Det huvudsakliga syftet med översynen har enligt utredningsdirektiven varit att utveckla regelverket så att markägare, sakägare och kommuner med ökad tydlighet och effektivitet ska få information om vad som avses med en undersökning enligt minerallagen. Arbetsplanen ska vara skriven på svenska eller, om någon berörd fastighetsägare begär det, på något av de nationella minoritetsspråken.

Vi har en liten notering som även advokatfirman Foyen har gjort: Begäran om en översättning av prospekteringshandlingarna kan i realiteten missbrukas för att försena prospekteringen. Tecken på missbruk bör tas i beaktande framöver för att inte fördyra projekt i onödan. Jag vill också lyfta fram en eventuell problematik med tillgång till tekniska översättare i minoritetsspråken.

Herr talman! Jag har tidigare lyft fram frågan om mineralersättning. Staten och den expanderande gruvnäringen är på många sätt ömsesidigt beroende av varandra. Stora värden genereras visserligen som en följd av gynnsamma världsmarknadspriser men också som en följd av att staten bygger lämplig infrastruktur, bedriver en aktiv utbildnings- och arbetsmarknadspolitik, tillhandahåller geologiska grunddata och skyndsamt behandlar ansökningar om prospekterings- och koncessionstillstånd.

För att staten på detta sätt ska kunna bidra med en aktiv och gruvvänlig politik även i fortsättningen måste det dock tillföras resurser för ändamålet. Om staten inte får en rimlig, direkt ersättning från det värdefulla material som bryts ur en gruva kan gruvnäringen heller inte vänta sig att staten ska vara villig att finansiera exempelvis den infrastruktur som gruvetableringen kräver.

Den nuvarande så kallade mineralersättning som gruvföretag får betala till markägare och till staten härrör från en tid då den utländska konkurrensen inte var lika påtaglig som i dag och speglar, enligt min uppfatt-

ning, inte på ett tillfredsställande sätt det ömsesidiga förhållandet mellan statens och gruvnäringens olika roller. Där finns en obalans till förmån för gruvnäringen som måste rättas till.

Herr talman! Jag har tidigare föreslagit att mineralersättningen ska ses över. Inriktningen bör vara att intäkterna från gruvnäringen ska kunna skapa förutsättningar för hela den svenska landsbygden. Jag står alltså bakom detta förslag.

Anf. 45 KENT PERSSON (V):

Herr talman! Den här debatten i dag handlar om bättre information och tydligare ansvar vid mineralprospektering. De förslag som regeringen har lagt fram är en förstärkning och förbättring av mineralagstiftningen. Vänsterpartiet står bakom förslagen och tycker att de är ett steg i rätt riktning, men vi anser inte att de är tillräckliga.

Ingela Nylund Watz gjorde i sitt anförande en pedagogisk och bra genomgång av propositionens innehåll, så jag tänker inte uppehålla mig vid det.

Vi har här i kammaren debatterat gruvnäringen åtskilliga gånger. Vänsterpartiet har motionerat och lagt fram förslag om hur gruvnäringen ska utvecklas i Sverige. Vi har gjort det de senaste tre åren. Bland annat har vi föreslagit en höjning av mineralavgiften.

Jag tycker att vi har fått vår analys av mineralavgiften bekräftad. Världsbanken anser i sina studier av gruvskatten i Sverige att vi har den absolut lägsta i världen. Expertgruppen för offentliga studier, regeringens egen expertgrupp, presenterade för ett år sedan sin analys av gruvnäringen och säger tydligt: Mineraltillgångarna tillhör svenska folket. Vi behöver införa en gruvskatt och fondera pengarna till efter det att en gruva lagts ned. Det var deras analys av det hela.

Vi vet att gruvnäringen har spelat en stor roll i Sverige rent historiskt. Gruvan, skogen och vattnet är det som har byggt vår välfärd. Det är det som vi kan se effekterna av och som gjort oss till den industrination vi är i dag.

Gruvnäringen har en speciell betydelse – inte bara metaller utan även mineraler. Den är livsviktig för välfärden och för samhället, inte bara i Sverige utan i hela världen. Det vi har sett de senaste åren, när ekonomin har växt i Asien och Sydamerika, är att efterfrågan på metaller och mineraler har ökat.

Vi har också fått en enorm gruvboom här i Sverige. Så har det inte alltid varit. På 60-, 70- och 80-talen var det nedläggning av gruvor i Sverige. Gruvnäringen var ifrågasatt. Det var många politiker som ifrågasatte om vi skulle behöva bedriva gruvnäring över huvud taget. Hela Bergslagen kallades för rostbältet, och det var inget positivt. Det var väldigt negativt. Hur kunde man bo i rostbältet?

I dag är optimismen en helt annan. Det finns en framtidstro, och efterfrågan på mineraler och metaller har inneburit att antalet undersökningstillstånd har ökat dramatiskt i Sverige. I dag är vi uppe i 900 giltiga aktiva undersökningstillstånd som finns i Bergslagen, Västerbotten och Norrbotten. Det är i grunden något som är väldigt positivt. Regeringen gör samma bedömning när man i sin mineralstrategi beskriver Sveriges möjligheter framöver.

I dag har vi 16 metallgruvor i drift. År 2030 räknar man med att vi kommer att ha 50 metallgruvor. Hur kan det då komma sig att det har blivit så här? Det beror delvis på världsefterfrågan, men det beror också på gruvföretagens syn på Sverige som en möjlighet att exploatera våra naturtillgångar.

Förra året samlades nästan 700 gruvföretag och prospekteringsföretag på en mäsas i Toronto. Bland annat gick man igenom vilket land som var det mest gruvvänliga, och Sverige hamnade i topp. Det som de hade tittat på var beskattningen, tillgången till infrastruktur och miljölagstiftningen. Sammantaget kom man fram till att Sverige är det mest gruvvänliga landet i världen. Det är det som är resultatet av den boom som vi kan se i Sverige i dag, och det är i grunden något väldigt positivt.

Men om vi vänder på myntet ser vi att konflikterna här ökar betydligt mellan olika intressen, mellan sakägare, kommuner och de exploaterande företagen. Det finns en rad exempel på det. Det försöker vi också beskriva i den reservation och den kommittémotion som vi har till propositionen som ett förslag till förbättring av propositionen.

Jag vill påminna om ett radioprogram som heter *Kaliber*. Jag tror att många av er har följt det. För inte så länge sedan gjorde man en genomgång av gruvverksamheten i Sverige och tittade bland annat på antalet undersökningstillstånd i Västerbotten och Norrbotten. Ungefär hälften av de giltiga undersökningstillstånden finns i dessa två län. 95 av undersökningstillstånden var tillstånd i naturreservat. Lade man till Natura 2000-områden blev det över 100 tillstånd i naturreservat – alltså reservat där du och jag, när vi vandrar, inte får bryta en kvist eller plocka blommor. Där tillåts undersökningstillstånd! Det är tydligt att miljölagstiftningen och förslaget som ligger inte är tillräckligt.

Vi föreslår därför från Vänsterpartiets sida att inga undersökningstillstånd ska medges i naturreservat eller Natura 2000-områden. Det är ett av förslagen.

Det här är inte de enda exemplen. Vi har också exemplet Laponia, som har ett undersökningstillstånd från 2008 att söka efter uran.

Det här visar på att det finns luckor i lagstiftningen, att den inte gäller alla. Här har gruvföretagen företrädesrätt.

Vi anser också att när undersökningstillstånd ges ska också sakägare eller de med särskild rätt ges möjlighet att yttra sig över det, alltså i ett tidigare skede.

När det gäller provborring anser vi också att man redan där ska lägga in beslut om att miljökonsekvensbeskrivning ska ske enligt miljöbalken, alltså betydligt mycket tidigare. Då kanske vi slipper det som hände i Kallak, där man provborrade utan tillstånd och i dag har en verksamhet som gränsar till Laponia.

Vi kanske också slipper diskussionerna i Tärnaby om Rönnbäcksgruvans verksamhet. Här har FN:s rasdiskrimineringskommitté föreslagit att verksamheten bör avbrytas eftersom den är diskriminerande mot samer. Svaret från den svenska regeringen var att det inte bedrivs någon gruvverksamhet.

Det finns en rad områden där miljölagstiftningen behöver förändras och skärpas. Alldeles nyligen fick ett engelskt bolag fem tillstånd att leta efter uran i Rättviks kommun. Kommunen har försökt stoppa processen

men har ingen möjlighet. Man får inte ens yttra sig över det. Kommunen har nu överklagat bergmästarens beslut till förvaltningsdomstolen.

Det syns på en rad områden att det behövs en tydligare och bättre lagstiftning som också tar hänsyn till sakägare och det allmännas intressen. Det görs inte tillräckligt i detta förslag till lagstiftning.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 7, men jag står givetvis bakom den motivreservation jag har skrivit.

Herr talman! Jag vill passa på att tacka för mina åtta år i riksdagen. Jag vill tacka dem som har hjälpt till i kammaren och dem som har fört protokoll. Jag har ibland fått signaler därifrån att det jag sagt inte varit riktigt tydligt, men de har försökt rätta till det utan att förvanska vad jag har sagt.

Jag vill också tacka mina kamrater i näringsutskottet för dessa åtta år och de debatter vi har haft. Jag har lärt mig mycket, och det har varit som ett stort universitet.

Något jag har funderat på många gånger när talmannen sitter i kammaren timme efter timme är: Vad är det för tankar som finns? Jag hoppas att detta någon gång blir nedskrivet i memoarer. Många av oss blir kanske både överraskade och förvånade då. Jag kan nämligen tänka mig att koncentrationen inte alltid är på topp.

(Applåder)

Anf. 46 JOHAN JOHANSSON (M):

Herr talman! Enskildas ställning vid prospektering efter mineraler behöver stärkas. Därför föreslår regeringen förändringar i minerallagen. Kraven på vad en arbetsplan ska innehålla skärps och förtydligas. En rätt till översättning av arbetsplanen till minoritetsspråken finska, meänkieli och samiska införs, liksom ett krav på att en gällande arbetsplan ska sändas till Sametinget, länsstyrelse och kommun.

På så sätt säkerställs att de som berörs av undersökningsarbeten får den information de behöver för att de ska kunna tillvarata sina rättigheter i förhållande till prospektören.

Ändringarna innebär också att de myndigheter som har att bevaka allmänna intressen hålls informerade om hur arbetena ska bedrivas och vilka konsekvenser de kan antas medföra.

Ingela Nylund Watz gick på ett noggrant sätt igenom förslagen till ändringar i lagen, så jag tänker inte repetera det. Jag ska i stället hålla mig till de motioner som har väckts.

Allt fler partier vill utveckla mineralavgiften till någon form av gruvskatt. Resonemanget i kammaren är ofta att det är kortsiktiga vinstintressen som ligger bakom investeringarna och att de företag som kommer tar våra tillgångar. Inget av detta överensstämmer med verkligheten.

Att starta en gruva är en långsiktig process. Det kan gå tio år eller mer från undersökning till koncession till påbörjat arbete. Kanske tar det ytterligare några år innan företaget börjar visa vinst. Det handlar alltså varken om kortsiktighet eller snabba vinster. Det är snarare långsiktighet och, i bästa fall, långsiktiga vinster som gäller i denna bransch.

Av de gruvor som finns i Sverige har 81 procent svensk ägardominans. Dessutom bedriver alla bolag med utländsk ägardominans sin verksamhet genom svenska dotterbolag och betalar skatt i Sverige.

Det är tre partier i riksdagen som tydligt förordar en gruvskatt. Det är Miljöpartiet, Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet. Kanske förordar även Socialdemokraterna det, men jag återkommer till dem senare.

Vänstern går längst och förordar en gruvskatt på 10 procent av värdet på mineral som bryts och uppfordras. En sådan hög skatt innebär att gruvor med svag lönsamhet kommer att avvecklas och att nya gruvor blir svåra att finansiera. Skälet är enkelt, då företagens kostnadsbild är det enda som företagsledningen kan kontrollera. Intäkterna bestäms av en nyckfull världsmarknad. Om skillnaden mellan kostnader och intäkter är för liten utblir investeringar. Om kostnaderna är högre än intäkterna läggs verksamheten ned.

Kent Persson hänvisade till Världsbanken. Jag har läst igenom deras utredning där de tittar på och jämför de olika gruvländerna. Ungefär det resonemang jag nyss förde för även de. De hävdar att man måste ha detta i åtanke när man planerar ett skattesystem eller ett royaltysystem på de intäkter en gruvverksamhet kan ge.

Den gruvskatt på 10 procent av värdet som Vänstern föreslår klarar ingen svensk gruva som är i drift i dag och lyder under mineralavgiften. Alla skulle gå med förlust. De nyöppnade gruvorna i Dannemora och Kallak, som båda kämpar för sin överlevnad, skulle behöva stänga på direkten. Ludvika, Grängesberg och Laver kommer att få svårt att få en investeringskalkyl som går ihop för att sätta i gång gruvdrift.

Är det en önskvärd utveckling? Är det inte bra att Sverige är gruvvänligt? Jag förstår att Vänsterpartiet behöver skatteintäkter för att finansiera sina vallöften. Men en hög gruvskatt lär leda till mindre intäkter, inte mer.

Så till Socialdemokraterna och mineralavgiften. Ute i landet och även här i riksdagen hör vi socialdemokrater som talar om en gruvskatt i form av en höjd mineralavgift. Därför välkomnar jag Socialdemokraternas ställningstagande i kommittémotionen om att det finns skäl att förutsättningslöst se över avgifter som berör gruvnäringen.

Jag kan inte utläsa det som något annat än att Socialdemokraterna är beredda att sänka mineralavgiften, och eventuellt även andra avgifter som berör gruvnäringen, om det skulle leda till bättre konkurrenskraft och fler svenska jobb.

För det kan väl inte vara så att Socialdemokraterna vill höja pålagorna för gruvnäringen och därmed sänka konkurrenskraften för gruvnäringen och göra Sverige mindre attraktivt för investeringar? Om det är så beklagar jag Socialdemokraternas ställningstagande, eftersom det kommer att leda till färre jobb och mindre resurser till välfärden.

Miljöresurser är viktiga. Miljöprövning av ett gruvprojekt följer en tuff miljölagstiftning. Så ska det vara. Okunskapen om ett företags ansvar är dock stor, och vi hör ofta i debatten att företagen lämnar skiten efter sig och låter skattebetalarna stå för notan.

Tyvärr finns det historiska exempel på det, men som tur är har lagen ändrats så att detta inte ska kunna upprepas framöver. Principen är att förearen betalar, det vill säga företaget, inte staten. Ett gruvföretag har fullt ansvar för den skada som kan uppstå under prospektering, provbrytning eller brytning av mineraler samt även för återställande efter gruvans livslängd. Pengar ska dels avsättas i balansräkningen, dels på ett skyddat konto som står under myndigheternas kontroll.

Miljöpartiet anför i sin kommittémotion att staten ska säkra miljöskyddet. Vad menar egentligen Miljöpartiet med det? Är inte dagens hårda miljökrav en välkommen komponent? Är inte den princip som i dag gäller, att förorenaren betalar, den viktigaste komponenten för att skydda miljön? Vill Miljöpartiet flytta över ansvaret från företaget – det vill säga förorenaren – till staten, och i så fall varför? Jag känner en oro för vilka konsekvenser det här kan få för miljöskyddet.

Miljöpartiet var också inne på att kommuner ska ha vetorätt mot prospektering. Redan innan man vet om det finns någon mineralisering i marken ska alltså kommunen kunna säga nej. Det är detsamma som att säga att man inte vet någonting och inte heller är intresserad av att ta reda på det. Jag tror att det är klokt att skaffa sig kunskap om vad som finns i marken. Det är nog också klokt att göra en grundlig miljöprövning innan man sätter i gång med provbrytning eller med brytning. Så bör det vara.

Herr talman! Jag vill avrunda med att jag välkomnar de förändringar som regeringen föreslår i propositionen. Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på motionerna.

(Applåder)

I detta anförande instämde Cecilia Tenfjord-Toftby (M).

Anf. 47 KENT PERSSON (V) replik:

Herr talman! Johan Johansson, vi har haft den här diskussionen tidigare om den mineralersättning som Vänsterpartiet har föreslagit. Det är svårt att debattera någonting om man inte ser skillnad ens mellan vad en mineralersättning är och vad skatt är. Det är en väsentlig skillnad.

ESO – alltså regeringens egen expertgrupp – skrev så här för ett år sedan när de presenterade sin rapport under rubriken ”Hög tid att höja avgifterna för gruvbrytning i Sverige”:

”Villkoren för gruvbrytning i Sverige kan i dag inte beskrivas som annat än gynnsamma. De skatter och avgifter som tas ut är väsentligt lägre än i andra jämförbara länder som Kanada och Australien. — — Vår viktigaste slutsats och vårt huvudsakliga förslag bär emellertid en bit bortom denna diskussion. Vår analys visar att staten kan öka sina intäkter utan att nämnvärt försämra förutsättningarna för branschen.”

Jag tycker att det bekräftar den analysen, om man ser till vad som har hänt i Svartträsk och Blaiken med två konkurser. I konkursboet fanns det inte tillräckligt med avsatta medel. Jag tror att det fanns 3 miljoner avsatta för efterbearbetning. Det krävdes 11 miljoner när tillståndet utfärdades. Detta är givetvis sorgligt, men det visar också att det måste vara betydligt tuffare krav som ställs för att man ska få brytningstillstånd. Det ska verkligen finnas pengar avsatta till sanering. Annars är det skattebetalarna som får stå för kostnaderna för sanering. Det finns andra exempel också här i Sverige där skattebetalarna har fått stå för notan.

Anf. 48 JOHAN JOHANSSON (M) replik:

Herr talman! Javisst är det skillnad mellan mineralavgift, eller gruvskatt, och mineralersättning. Mineralersättning är den del av avgiften som utbetalas till markägaren. Det är väl inte den som vi talar om, men det är ju en del i det hela.

Ja, det har funnits stora problem. Jag tog upp Blaiken som ett exempel, men det finns några ytterligare exempel. De har varit kostsamma för skattebetalarna. Det är därför som lagen och regelverket har ändrats, för att det inte ska uppkomma igen. Jag tycker att det är alldeles utmärkt att det redan är åtgärdat.

Sedan kan det alltid uppstå problem i ett tidigt skede, när gruvan ännu inte har hunnit göra avsättningar. Då kan det ändå finnas en påverkan på miljön. Går ett gruvföretag omkull i ett sådant läge – det skulle kunna vara Dannemora eller Kaunisvaara i Pajala – då kan det bli konsekvenser för staten. Det går inte att helt skydda sig mot det.

Vid all miljöfarlig verksamhet är staten den yttersta garanten. Då måste det finnas ett regelverk som ser till att statens risk minimeras, och det gör man genom principen att förorenaren betalar, att avsättningar ska ske och att myndigheter måste gå in och stämma av vid olika tillfällen för att se att avsättningarna ligger på en acceptabel nivå.

Anf. 49 KENT PERSSON (V) replik:

Herr talman! Givetvis ska det avsättas medel. Men Miljöpartiet har föreslagit en form av försäkring. Det finns ett annat sätt att garantera när det gäller dotterbolag som har tillstånd till brytning, och det är att det ska finnas ett avtalsgenombrott, det vill säga att det är moderbolaget som alltid är ansvarigt, om dotterbolaget går i konkurs vid den här typen av verksamhet.

Då får man i och för sig ändra i aktiebolagslagen, men den diskussionen hade vi bland annat när det gällde kärnkraft och ansvarsförsäkring i det sammanhanget. Så det går att lösa den frågan. Det viktiga är att man inte vältrar över kostnaderna på skattebetalarna. Det är det som är poängen med att man har en annan typ av försäkring.

Gruvnäringen är extremt miljöpåverkande. Dagbrotten orsakar en för alltid förstörd miljö. Det är just marken, luften och vattnet som är livsavgörande för mänsklighetens överlevnad. Förorenar man de delarna, då förorenar man själva grunden för mänsklig överlevnad. Det är ju därför som det är så viktigt att det sker miljöprovningar så tidigt som möjligt i processen. Bolaget får då med en gång reda på om det inte finns någon möjlighet att bedriva verksamhet. Då behöver man inte lägga ned en massa pengar på att undersöka det. På det viset leder en tidig miljöprovning till att det blir en säkerhet. Det gagnar både allmänheten och i förlängningen gruvföretagen. Det är därför som vi vill se förbättringar i mineralagstiftningen.

Jag noterar att ni inte berör dessa förslag, utan ni avfärdar dem med att de utreds fortfarande.

Anf. 50 JOHAN JOHANSSON (M) replik:

Herr talman! Den viktigaste principen är att förorenaren betalar. Det ska finnas avsättningar och de ska följas upp noga, så att den skada som åsamkas miljön kan hanteras.

Införandet av en hög mineralavgift eller gruvskatt kommer att leda till konsekvenser. I går gick Northland Resources i Pajala ut och sade att man behöver ytterligare 50 miljoner dollar för att kunna klara sin överlevnad. Det ser likadant ut i Dannemora och på många andra ställen.

Antalet undersökningstillstånd har kraftigt minskat på ett år. Det är en följd av att mineralpriserna har sjunkit kraftigt. De kan naturligtvis gå upp igen, men jag tror att man måste vara oerhört försiktig med att införa pålagor.

Gruvföretagen betalar skatt, precis som alla andra företag, plus mineralavgift. Och vilken är den rätta skattesatsen? Det är en sak som man hela tiden måste fundera över, så att vi kan förbli ett attraktivt gruvland.

Vi har höga miljökrav och hållbarhetskrav. Naturligtvis kan vi bli bättre i dessa avseenden, och det bör vi nog bli. SSAB har presenterat att de har ett klimatmärkt stål. Det är ett steg på den vägen.

Anf. 51 JONAS ERIKSSON (MP) replik:

Herr talman! Det var glädjande att Johan Johansson berörde Miljöpartiet i sitt anförande så att jag får möjlighet att förtydliga det som han inte uppmärksammat. Vi har inte väckt någon motion i anslutning till den här propositionen eller som finns med i det här betänkandet och som påstår eller säger att staten ska ta över företagens miljöansvar. Vi är fullt tydliga med att det är företagen som har ansvaret för miljöskador och miljöpåverkan och som också ska ta kostnaderna för detta.

Däremot kanske vår erfarenhet av hur väl företagen lyckas ta detta ansvar skiljer sig åt. Man kan, som Johan Johansson, hela tiden säga att det är den gamla miljölagstiftningen som har gjort att vi, trots polluter pays-principen, har hamnat i en situation där staten med skattemedel får finansiera skador som företag har orsakat samhället. Vi är inte lika övertygade om att det är så. Vi har heller inte sett den nya miljölagstiftningen i praktiken vid ett sådant här fall, och jag är glad över det.

Vi vill ha ett säkert skydd som gör att staten inte behöver gå in och ta ansvar om det skulle visa sig att de avsatta pengarna ändå inte räcker. Vi vet att beloppet för avsättningen förhandlas i mark- och miljödomstolen. De olika parterna har olika syn på hur mycket som krävs för återställning och för att ha viss trygghet för att hantera risker. Det hamnar någonstans mitt emellan. Vem som har rätt vet man inte förrän olyckan händer, och där ställer vi krav på en obligatorisk miljö- och återställandeförsäkring. Det är ett högst rimligt krav, tycker vi.

Anf. 52 JOHAN JOHANSSON (M) replik:

Herr talman! Jag är också glad över att den nya miljölagstiftningen inte har prövats i skarpt läge. En olycka hade ju kunnat få jättestora konsekvenser, så vi ska väl vara glada för att vi inte har varit i en sådan situation, men förr eller senare kommer det att ske. Olyckor händer alltid.

I MP:s kommittémotion anför man att staten ska säkra miljöskydd och har en väldigt oprecis beskrivning, därav mina frågor. Jag tackar Jonas Eriksson för det svar jag har fått. Det var betryggande att man inte har ändrat sin principinställning. Jag blir dock lite orolig när jag hör om detta med prospektering och att kommunerna ska ha veto.

När jag hör Jonas Eriksson i talarstolen hör jag en gruvvänlig ton, men jag kan inte se den i praktiken ute i landet. Då verkar Miljöpartiet inte gilla gruvor.

Jag ska ta ett exempel från Norrbotten. Miljöpartiet vill freda Kiruna från ökad gruvdrift. Staden behöver inte flyttas, utan malm kan brytas på andra ställen, hävdar Miljöpartiet i Kiruna. Stadsflytten är alltså onödig.

Problemet är bara att Miljöpartiet i Norrbotten är mot gruvor på alla andra ställen.

Vad är det som är problematiken med gruvor? Har vi inte bättre förutsättningar här än på andra ställen i världen att bedriva gruvdrift som kan uppfylla hållbarhetskriterier?

Anf. 53 JONAS ERIKSSON (MP) replik:

Herr talman! Om man tidigt i sitt debattinlägg ställer frågan vad som egentligen är problemet med gruvor har man nog mycket att fundera över. Visst finns det problem med gruvor. Det ska vi inte förneka.

Samtidigt finns också fördelarna. Som Johan Johansson säger är det vår nationella politik att vi kommer att behöva ett uttag av jungfrulig malm för en tid framöver, men den långsiktiga inriktningen måste vara att vi får ett cirkulärt materialflöde och använder de resurser som redan är uppe i samhället om och om igen.

Vad gäller frågan om kommunalt veto är det kommunerna som har det praktiska samhällsplaneringsansvaret. Det är kommunerna som detaljplanlägger och skriver översiktsplaner. När det då kommer en fråga om prospektering och människor, företagare och näringsliv ställs inför en sådan frågeställning skapar det ett stopp, kan man säga. Det blir som en död hand. Man vet inte om det är värt att göra en investering och om det är värt att planera för något, för det skulle kunna finnas en fyndighet, och med den lagstiftning som finns i dag vet man att man som kommun inte har något att säga till när det gäller huruvida gruvverksamheten ska få komma till stånd eller inte.

Jag är säker på att våra kommunpolitiker kan fatta kloka och väl avvägda beslut. De har i dag vetorätt när det gäller till exempel uranbrytning, och det skulle inte vara något problem att utvidga det till att gälla alla former av gruvverksamhet. Men det kan också vara så att kommunen gör en bedömning att det är lämpligt att tillåta prospektering och välkomnar gruvverksamhet.

Eftersom det finns både för- och nackdelar med alla typer av näringsverk tycker jag att kommunerna, som har samhällsplaneringsansvaret på lokal nivå, också ska ha möjlighet att fatta beslut i frågan.

Anf. 54 JOHAN JOHANSSON (M) replik:

Herr talman! Prospektering kan gå till på många olika sätt. Man kan till exempel flyga över ett område och mäta magnetism. Man kan gå ut och ta prover genom att plocka stenar på backen. Det kan till och med gå så långt att man borrar i marken. Det kan gå till på många olika sätt.

Om man nu inför ett veto mot prospektering stoppar man en process innan man vet om det finns någon mineralisering som är värd att bryta. För att få ett kunskapsläge är det bra att vi genomför prospektering. Varför ska man säga nej innan man vet vad man säger nej till? Det är väl viktigare att vi får fram kunskapen? Finns det något att bryta eller inte? Vilka miljökonsekvenser kan det få? Vilka markområden kommer att vara ianspråktagna?

Ett undersökningstillstånd kan gälla ett område som är flera kvadratmil stort. Man har inte i förväg någon aning om var man kommer att hitta mineralisering eller ens om man kommer att hitta någon. Det känns lite utvecklingsfientligt att säga nej i ett sådant skede.

Däremot har jag all respekt för att man, när man kommer in i nästa skede och vet mineraliseringens storlek och var den är, kommer med synpunkter om att man på en viss plats inte vill ha gruvdrift för att det kolliderar med andra intressen. Den diskussionen har jag stor respekt för.

Anf. 55 EVA FLYBORG (FP):

Herr talman! I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition om bättre information och tydligare ansvar vid mineralprospektering. Propositionen syftar till att stärka den enskildes ställning vid prospektering efter mineraltillgångar. Det ska nu bli ännu tydligare vad en arbetsplan ska innehålla och hela processen däromkring. Därmed stärks ställningen även för dem som blir berörda av en sådan process och ökar sina rättigheter gentemot prospektören. Även myndigheternas möjligheter att tillvarata våra allmänna intressen stärks.

Propositionen ska ses mot bakgrund av att riksdagen tidigare beslutat att markägare och kommuner ska få tidigare information i prospekteringsärenden. Arbetsplaner ska nu kunna översättas till finska, meänkieli och samiska. Ett krav införs också att arbetsplanen ska skickas till kommunen, länsstyrelsen och Sametinget. Den enskildes rätt stärks alltså vid prospektering efter mineraler, och det redan i ett tidigt skede. Detta är något som vi i Folkpartiet och Alliansen ser som något mycket positivt.

I debatten låter det dock som om inga krav ställs. Jag dristar mig att faktiskt räkna upp alla de saker som nu tillkommer, utöver dagens alla krav, för att stärka den enskildes ställning gentemot prospektörerna. Det som tillkommer i arbetsplanen, utöver det som gäller i dag, är till exempel

- uppgift om prospektörens namn, telefonnummer, postadress och e-postadress samt motsvarande uppgifter till en kontaktperson om prospektören är en juridisk person
- en beskrivning av vad en arbetsplan är och uppgift om att den som berörs av arbetsplanen har möjlighet att påverka innehållet i den genom att invända mot den
- en karta med fastighetsgränser och fastighetsbeteckningar som visar inom vilket område undersökningsarbetet kommer att utföras
- uppgift om när eventuella invändningar mot innehållet i arbetsplanen ska vara prospektören till handa och vilken följden blir om någon invändning inte framställs
- uppgift om att den som berörs av arbetsplanen har rätt att på begäran få en underrättelse om när arbetet på den fastighet som hans eller hennes rätt är knuten till ska påbörjas och uppgift om när en sådan begäran ska vara prospektören till handa
- uppgift om vilka tillstånd enligt annan lagstiftning prospektören redan har, har sökt eller har för avsikt att söka, eller vilka anmälningar enligt annan lagstiftning prospektören har gjort eller har för avsikt att göra med anledning av undersökningsarbetet
- en bedömning av hur stor skada eller hur stort intrång som undersökningsarbetet kommer att medföra, information om hur eventuella

skador eller intrång kommer att regleras samt uppgift om vilken form av säkerhet prospektören har för att fullfölja utbetalningen av ersättningen och om storleken på säkerheten.

Herr talman! Det lät kanske som en onödig uppräkning. Men jag tycker att den bör tillföras debatten, så att vi vet att allt det här verkligen kommer att komma på plats med den nya lagstiftningen, vilket är mycket glädjande.

Herr talman! Sverige är rikt på naturtillgångar av olika slag som vi också använder oss av. Det ska vi vara glada för. Mineralbrytning och gruvverksamhet innebär självfallet ingrepp i vår natur, men vi har en bra lagstiftning på området, faktiskt världens bästa, som hela tiden har uppdaterats med starkare och bättre skydd för miljön. Lagstiftningen ska tillgodose många olika intressen samtidigt, vilket inte alltid är enkelt. Avvägningen gäller markägarens, statens, rennäringens och näringslivets intressen samt miljöhänsyn.

Allt det här ska samsas, trots inneboende konflikter. Samhällsintresset av att mineral kan letas upp, brytas och tas till vara har bedömts vara ett så starkt allmänt intresse att grundlagens förutsättningar för ingrepp i markägarnas rätt är uppfyllda. Det här är ett av de få områden där statens, Sveriges, intressen i lag går före individen. Det är ingen överdrift att säga att gruvindustrin, tillsammans med andra viktiga branscher, som till exempel skogen och fordonsindustrin, hjälpt till att bygga, och fortfarande bygger, vårt lands välstånd. Sverige står till exempel för hela 92 procent av järnmalmsproduktionen i EU.

När det gäller gruvnäringen har vi under senare år kunnat uppleva en gruvboom i Sverige. Några av de största industriinvesteringarna, på uppemot 40 miljarder, görs i dag inom gruvnäringen. Det bidrar till nya jobb, tillväxt och utveckling. Det är detta som gör det möjligt för oss att upprätthålla den välfärdsstat som vi är vana vid.

Under de senaste åren har företagen, enligt ansökningarna till SGU, i första hand letat efter guld. Därefter kommer järn, koppar och zink. Det finns dessutom ett starkt ökat intresse för så kallade REE, sällsynta jordartsmetaller. Dessa metaller används ofta i ny teknik, i till exempel katalysatorer, mobiler, specialmagneter i hybrid- och elbilar, vindkraftverk och solceller.

Kina har dominerat utvinningen av och den globala handeln med REE, sällsynta jordartsmetaller. Den snabba tillväxten i Kina resulterar i en ökande inhemsk efterfrågan, vilket minskar möjligheterna att exportera metallerna. Det innebär att det behövs fler leverantörer för den övriga världen, inte minst Sverige och EU. Detta bidrar i sin tur till det växande intresset för prospektering efter dessa metaller i Sverige, vilket inte är okomplicerat.

I takt med att allt fler vindkraftverk byggs i Sverige ökar efterfrågan på sällsynta jordartsmetaller. Enligt beräkningar från riksdagens utredningstjänst kan det gå åt flera tiotal ton neodym om året. Dessa ska också brytas, och neodym innehåller även radioaktivt torium och uran. Det kanske är bra att veta för dem som gillar vindkraft och samtidigt vill förbjuda uranbrytning.

EU använder ca 30 procent av den globala produktionen av metaller, men den egna produktionen är så låg som 3 procent. Detta gör oss bero-

Bättre information och tydligare ansvar vid mineralprospektering

ende av import på ett vanskligt sätt. Därför har kommissionen nu satt i gång ett innovationspartnerskap där Sverige ingår, och ett samarbete med sju EU-ministrar har satts i gång.

Herr talman! Miljöbalken och minerallagen ska tillämpas parallellt, men försiktighetsprincipen gäller alltid. Det känns därför tryggt att vi i Sverige har världens hårdaste miljölagstiftning, som gör att man kan pröva en ny gruva enligt konstens alla regler. Även när regeringen gett sitt tillstånd till en ny gruva måste mark- och miljödomstolen säga sitt innan man kan starta brytningen.

Lokala konflikter kan självklart uppstå med markägare och andra näringar, till exempel renskötseln. De måste klaras ut genom dialog, samverkan och konstruktiva lösningar. Här måste man gå varsamt fram och vara mån om tidig och tydlig information och kommunikation. Med dagens beslut kommer detta att stärkas rejält. Gruvnäring bedrivs på 0,5 promille av Sveriges yta. Det är mindre än arealen för golfbanor eller parkeringsplatser. Rennäring bedrivs på nästan halva Sveriges yta. Det borde därför finnas utrymme för de två näringarna att verka i god samverkan sida vid sida.

Herr talman! Sverige är en erfaren och mycket kompetent gruvnation. Den svenska gruvnäringen är en framtidsbransch där modern teknik samsas med en ansvarsfull politik. De mycket högt ställda miljö- och säkerhetskraven gör att gruvdrift passar Sverige väl. Det är dessutom mycket tillfredsställande att se att satsningarna kommer kommunerna i norra Sverige till godo, med ökat antal arbetstillfällen och högre kommunala intäkter. En ökad framtidstro är märkbar och ytterst välkommen just i dessa kommuner.

Mycket har gjorts, inte minst genom den mineralstrategi som regeringen nu antagit och som långsiktigt drar upp regler och förutsättningar för den svenska gruvnäringen. Målet med mineralstrategin är att Sveriges mineraltillgångar ska nyttjas på ett långsiktigt och hållbart sätt, med beaktande av ekologiska, sociala och kulturella värden.

Många saker sker. Jag ska inte upprepa dem alla.

Herr talman! Vissa av oppositionspartierna, som vi har hört här tidigare, vill radikalt höja den så kallade mineralavgiften, från 2 promille till 10 procent. Den här avgiften går dels till staten, dels till markägaren. Merparten, 75 procent, av avgiften går till markägaren. Det är viktigt att betona det, för det brukar inte framgå i debatten. Denna avgift har till exempel Vänsterpartiet föreslagit en chockhöjning av med argumentet att staten får in mer pengar och att mark vid före detta gruvor kan återställas.

Det resonemanget hade kunnat vara giltigt i andra länder som inte har någon stark miljölagstiftning eller som inte har någon miljölagstiftning alls. Vi i Sverige, herr talman, har valt en annan väg, med världens hårdaste miljölagstiftning och fullständigt ansvar för företagen att återställa marken och stå för alla miljökostnader som mineralbrytningen orsakar. Utöver detta har vi lagt en mineralersättning till markägare – det är också en mindre del till staten.

Det fanns 16 metallgruvor i Sverige 2013, varav 14 var svenskägda. De levererade redan då in 12 miljarder i skatteintäkter till staten. Alla gruvbolag, även de två utlandsägda, måste registrera sig i Sverige och därmed betala bolagsskatt. Skulle man höja mineralavgiften så mycket

som delar av oppositionen förespråkar skulle det innebära att förutsättningarna för hela gruvnäringen radikalt skulle försämrats över en natt.

Vi behöver en gruv- och mineralnäring i samklang med miljö, kultur och andra näringar som löser överlappande intressen i dialog och samverkan. Vi strävar efter en innovativ gruv- och mineralnäring med en excellent kunskapsbas i världsklass. Vi vill utveckla Sveriges roll som ledande gruvnation, inte avveckla den.

Herr talman! Jag ber om ursäkt om jag drar över något.

I mitt sista anförande här i riksdagens kammare vill jag efter 20 fantastiskt givande och intressanta år rikta ett stort tack till mina utskottskolleger för gott samarbete och kamratskap i demokratins och rikets tjänst. Det har varit jobbigt, roligt, kamratligt, stressigt, tufft och arbetsamt men aldrig tråkigt.

Jag vill önska samtliga lycka till i fortsättningen, var ni än är och vad ni än gör. Ni är alla delar av en fungerande demokrati och förtjänar beröm och respekt därför.

Talmannen och de vice talmännen ska också ha en eloge för väl förrättat värv, tidiga och sena timmar. Den klassiska kommentaren ”oss emellan, herr talman” har jag kunnat säga ganska många gånger genom åren.

Mitt allra varmaste tack går till riksdagens fantastiska personal på olika platser i hela vårt hus. Det är personalen i kammaren, våra duktiga stenografer, personalen i tryckeriet, i helpdesk, i utskottskanslierna, i vakten, i kammarkansliet, i snickeriet och i ledamotsservice. Utan alla er stannar riksdagen, och då stannar faktiskt Sverige.

Tack för era fina insatser och för att ni tagit så väl hand om mig att jag har kunnat göra mitt jobb ännu bättre!

Att vara folkvald och representera mina väljare, mitt Göteborg och mitt Sverige har alltid känts som ett fantastiskt privilegium. Jag vill därför officiellt från denna talarstol rikta ett innerligt och varmt tack för allt fantastiskt fint stöd som har visats mig i min roll som folkvald. Jag kunde inte ha fått ett bättre stöd, och jag känner att jag har gjort mitt bästa och har gjort skillnad.

För alla er som väntar i olidlig spänning på besked om framtiden för riksdagens Beatlesklubb kan jag med glädje berätta att vi fortsätter som vanligt till hösten, med delvis ny bemanning. Fattas bara annat!

Och nu, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner och anbefaller trevlig sommar och tackar för mig.

(Applåder)

I detta anförande instämde Johan Johansson (M).

Anf. 56 JONAS ERIKSSON (MP) replik:

Herr talman! Tack, Eva Flyborg, för ditt engagemang i utskottet! Jag önskar dig lycka till i ditt fortsatta värv!

Du beskrev en bild av hur stort landområde som gruvnäringen nyttjar sig av och ställde det i relation till hur stor yta som rennäringen använder sig av.

Nu tänker jag vidga frågan något. Det handlar inte bara om rennäringsen som näring i sig, utan det handlar faktiskt om vårt svenska urfolk samernas rättigheter just som urfolk.

FN:s rasdiskrimineringskommitté har nyligen kritiserat Sverige för att man har låtit projektet i Rönnbäcken gå så långt och att man inte har respekterat urfolkens rätt till inflytande. Det beskrev Kent Persson i sitt anförande.

Även innan den enskilda händelsen ägde rum har FN:s rasdiskrimineringskommitté regelbundet kritiserat regeringen – alla regeringar, antar jag – för att inte på tillräckligt sätt ha införlivat urfolkens rättigheter i svensk lagstiftning. Även Sveriges diskrimineringsombudsman har kritiserat den svenska lagstiftningen och menar att Sveriges erkännande av samerna som urfolk bara är tomma ord. Lagstiftningen ger dem inte de rättigheter de behöver.

Detta blir extra tydligt när det sker många exploateringar i samiskt landområde. Det är exploateringar som Sverige behöver till viss del, och vi är många som ser positivt på dem. Det handlar inte bara om gruvnäring, utan det handlar också om stora vindkraftsparkar, infrastruktur för energi, turism och vägar.

Hur ser Folkpartiet och regeringen – om Eva Flyborg kan svara för båda – på FN:s kritik mot att Sverige har brutit i införlivandet av samiska rättigheter? Miljöpartiets ställning i frågan hoppas jag är glasklar.

Anf. 57 EVA FLYBORG (FP) replik:

Herr talman! Tack för frågan, Jonas Eriksson!

Jag tror att Jonas Eriksson uppmärksammade att jag i mitt anförande talade om samverkan, samförstånd, kommunikation, varsamhet och dialog från båda sidor. Det är nyckeln även framöver.

Det är viktigt att hantera samernas situation varsamt. Det råder en brytning mellan ett sätt att hantera en näring med delvis gamla metoder som står mot en modernare tid där det ställs krav på till exempel expansion av gruvorna eller vindkraftsparkerna.

Jag har inget slutligt svar på den frågan, och det tror jag inte Jonas Eriksson heller förväntar sig. Men min inställning är alldeles glasklar, nämligen att detta absolut inte är något som ska sopas under mattan utan måste finnas. Däremot vill jag att man ska se att det finns en viss skillnad i hur mycket land man tar i anspråk för de olika näringarna. Det är två näringar som står mot varandra.

Samernas kultur är en del av ett kulturarv. Det gör frågan extra känslig och väl värd att lägga tid, kraft och engagemang på. Där är vi helt eniga. Något slutgiltigt svar kan Jonas Eriksson inte få från min sida i dag. Dialogen måste fortsätta och varsamhet iakttas framöver.

Anf. 58 JONAS ERIKSSON (MP) replik:

Herr talman! Jag gläder mig över den ödmjukhet som Eva Flyborg visar. Men jag blir samtidigt orolig. Vi kan inte skjuta frågan framför oss. Om regeringens prognos i mineralstrategin stämmer om att Sverige kommer att mer än fördubbla, kanske till och med tredubbla, näringsverksamheten inom mineralområdet kommer det samiska folket att påverkas.

Regeringen, det vill säga näringsminister Annie Lööf, talar om att frågan kan lösas med hjälp av ökad dialog. Det är en dialog mellan ojämlika parter. Det är en dialog där lagstiftningen ger exploatören företräde framför det samiska folket och samebyarna. Det är lätt att tala om dialog när den ena parten inte har någon reell makt att säga vare sig nej eller ja. Båda fallen skulle säkerligen kunna bli aktuella.

Det är lätt att tala om samförstånd och dialog när man står på den starkes sida.

Här anser jag att regeringen har brustit i sitt agerande. Jag har förståelse för att en enskild riksdagsledamot inte ensam kan ta fram lösningen. Men det finns utredningar som har tagit fram förslag på hur ILO 169 kan införlivas i svensk lagstiftning. Förslaget har legat i flera år. Det finns också en kartläggning av markrättigheter där de största frågetecknen är utträtade. Det finns alltså ett stort underlag att gå vidare på. Men det har alliansregeringen inte tagit tag i utan låtit vila under snart åtta års tid.

En passivitet, herr talman! Det är dags att regeringen och regeringspartierna ger sig till känna. Vill man stärka urfolkens rättigheter och införliva ILO 169 och införliva FN:s konventioner om urfolkens rättigheter i svensk lagstiftning?

Anf. 59 EVA FLYBORG (FP) replik:

Herr talman! Jag ska korrigera Jonas Eriksson lite. Vi står inte på den starkares sida. Vi vill varsamt och klokt göra avvägningar som är till gagn och nytta för hela folket, hela riket, alla våra medborgare, med stor respekt för kulturvärden och samernas rätt att verka enligt urgamla seder. Det ställs dock mot andra krav, modernare tider och andra typer av näringar. Det är att göra det alldeles för lätt för sig att säga att vi står på den starkares sida.

Man kan roa sig med att byta ut gruvnäringen, som var den stora starka parten som körde över samerna på olika områden, mot vindkraftsbolagen, Jonas Eriksson. Då tror jag att ni befinner er i ungefär samma situation – fast ännu värre. Vindkraftsparkerna tar oändligt stora ytor i anspråk. Vindkraftsparkerna och er politik gör samernas liv till ett elände. Det är snarare där man bör rikta uppmärksamheten, utan att förta viktigheten av att gruvverksamheten måste vara väl anpassad till sin omgivning.

Nu stärker vi rättigheterna för de så kallade svaga parterna. Det är bra. Jag tog mig friheten att räkna upp alla de saker som måste ingå, som vi gemensamt kommer att fatta beslut om i kammaren. Det är bra och rätt väg att gå. Jag anar i tonen från ansvariga statsråd och från alliansregeringen att man tar frågan på allvar. Det är ingen lätt fråga, och den löser vi inte här och nu i dag i kammaren. Arbetet kommer att fortsätta.

Jag hyser gott hopp om att vi ska hitta en samexistens tillsammans. Det vore att föredra för alla parter. Gruvverksamheten ger också många jobb, inkomster och framtidstro för norra Sverige – som så väl behöver det.

Anf. 60 KENT PERSSON (V) replik:

Herr talman! Tack, Eva Flyborg, för orden! Jag önskar dig också en trevlig sommar framöver.

Eva Flyborg gjorde en stor affär av att mineralavgiften höjs från 2 promille och att 75 procent av avgiften går till fastighetsägare.

Hur mycket är 75 procent? Jag tror att 2 promille handlar om ett par miljoner totalt sett. 75 procent av det är en och en halv miljon. Det är inte mycket att tala om.

Eva Flyborg sade att Sverige har världens hårdaste miljölagstiftning. Det har gagnat vår gruvnäring väl. Hur ser Eva Flyborg på att bergmästaren har gett 95 undersökningstillstånd i Västerbotten och Norrbotten i naturreservat? Ligger det i linje med Folkpartiets syn på hur en bra och tydlig miljölagstiftning ska se ut?

Vi vet att när du och jag vandrar i naturreservat får vi inte göra vissa saker. Vi får inte plocka blommor och vi får inte bryta grenar och kvistar. Men när det handlar om gruvnäringen får man efter att ha fått tillstånd till och med avverka skog och fälla träd i naturreservat. Det har förekommit i Sverige. Är det en rimlig miljölagstiftning? Det är den förstärkningen vi vill se i förslaget.

Vi står bakom propositionen, men vi vill förstärka den ytterligare. Vi har fyra förslag för att göra lagen ännu tydligare och bättre.

Anf. 61 EVA FLYBORG (FP) replik:

Herr talman! Kent Persson tycker att jag gör en stor affär av att 75 procent av mineralavgiften går till markägaren. Jag tycker att det var en sakupplysning i debatten. Jag gjorde inte någon stor affär av den. Men avgiften nämns nästan aldrig, och jag tycker att det är på sin plats att göra det – vilket jag sade i mitt anförande.

Världens hårdaste miljölagstiftning nämndes. Jag är glad att den finns. Den är den första och bästa försvarslinjen mot all verksamhet. Nu talar vi om den skada som gruvverksamhet kan ställa till med och de ingrepp som görs i miljön. Så är det.

Industripolitik innebär ofta att det blir påverkan på miljön. Det viktiga är att det motas med en första försvarslinje och att man har en väldigt bra miljölagstiftning som ställer höga krav och krav på säkerhet så att vi klarar en eventuell sanering. Det är inte alltid det sker stora olyckor med stora utsläpp, utan det är en väl avvägd verksamhet. Allting är inte olycksdrabbat, vilket man skulle kunna tro när man hör Kent Persson.

Frågan om naturreservat och Natura 2000-områden, som Kent Persson tar upp, är mycket viktig. Det är känsliga områden. Det är därför jag ställde mig själv frågan: Är det dessa områden som Kent Persson menar, där man har tillåtit vindkraftsetableringar i stora parker som skövlar stora områden? Gruvverksamheten är förhållandevis liten. Prospekteringsstillstånden gäller egentligen att göra titthål i marken. Jag ska inte förringa den påverkan det kan medföra, men den är ganska liten. Vindkraftsparker utgör oändligt stora sår i vår natur i just känsliga områden. Dem kan man verkligen ifrågasätta.

Anf. 62 KENT PERSSON (V) replik:

Herr talman! Låt oss hålla oss till den proposition och det betänkande som vi nu diskuterar om förstärkt miljölagstiftning. Eva Flyborg talade om den första försvarslinjen. Den bör gå redan vid givningen av undersökningstillstånd. Det är viktigt om man har för avsikt att se till att det inte ska ske gruvbrytning i naturreservat, Natura 2000-områden eller

Unescos världsarvsområden. Vi har ställt oss bakom både EU:s förslag till Natura 2000-områden och Unescos förslag till världsarvsområden. Det förekommer att undersökningstillstånd beviljas för dessa områden.

Tycker Eva Flyborg och Folkpartiet att det är rimligt att vi bedriver gruvverksamhet i dessa områden? Det kan väl inte vara så svårt att svara ja eller nej på en sådan fråga.

Anf. 63 EVA FLYBORG (FP) replik:

Herr talman! Jag ska upprepa min ståndpunkt. Jag tycker att det är förfärligt att stora vindkraftsparker får göra stora sår i vår underbart fina natur, men det tillåts. Jag tycker att det är förskräckligt. Det känns som ett övergrepp på och en skövling av vacker natur.

Prospekteringstillstånd innebär egentligen inte så himla mycket mer än att det görs ett titthål i marken i ett mycket begränsat område. Det går att inte jämföra det med gruvverksamhet.

Tillstånden till prospektering, alltså att få titta om det över huvud taget finns någonting i marken, har gått ned kraftigt i antal bara sedan förra året. Det samkorrelerar säkert med vikande marknadspriser på mineraler och annat. Jag skulle vilja säga att vi ska vara måna om dem som verkligt vill prospektera och hjälpa oss att få veta vad vi har i den svenska berggrunden. Det vet vi över huvud taget inte i stora delar.

Det man har givit tillstånd till kommunerna att ha synpunkter på redan vid prospekteringen har tidigare gällt olja, gas, krom och diamanter – jag är lite osäker när det gäller krom. Nu får kommuner yttra sig till bergsstaten om alla mineraler.

Jag hoppas att Kent Persson och Vänsterpartiet tycker att det är bra att kommunerna får utökade möjligheter, det som Kent Persson egentligen efterlyser, skulle jag tro. Om vi är överens om de delarna i betänkandet, och det tror jag att vi är, kan vi avsluta det här meningsutbytet med att önska varandra god och trevlig sommar och säga att Vänsterpartiet och Folkpartiet är rörande överens.

Anf. 64 HELENA LINDAHL (C):

Herr talman! Runt om i världen har många människor påbörjat en resa från fattigdom till medelklass. Det innebär bland annat att många hus byggs och fler får råd med en mobiltelefon och behöver bättre infrastruktur. Det är en resa med många utmaningar, inte minst det faktum att utveckling kräver råvaror, bland annat i form av malm och mineral.

Analysen visar att behovet kommer att fortsätta att öka under den kommande tioårsperioden. Återvinning är bra, och den ska öka, men det är inte tillräckligt för att tillgodose efterfrågan. Vi behöver bryta nya metaller.

I Sverige finns det goda förutsättningar att möta den här utvecklingen. Vi har mineralerna, men framför allt har vi stabila demokratiska institutioner och en miljölagstiftning som gör att vi kan utvinna våra resurser på ett hållbart och energieffektivt sätt.

Men det finns såklart många utmaningar. Gruvbrytningen påverkar miljön, landskapsbilden förändras och människor blir oroliga över vad som händer med deras mark eller deras renbetesområde. Jag har stor förståelse för detta.

Därför är jag glad över att regeringen nu föreslår förändringar i minerallagen som innebär att den enskildes ställning vid prospektering efter mineraltillgångar stärks. Exakt vad det innebär har flera redan varit inne på, så jag tänker inte uppta tiden med att upprepa det. Jag vill bara säga att jag tycker att det är ett väldigt bra förslag.

Ett vanligt påstående är att gruvnäringen inte bidrar till statskassan, och därför ska den beskattas hårdare. Jag tycker inte att det är en korrekt beskrivning. Bara under 2011 uppgick statens intäkter från gruvnäringen i form av utdelning, skatter och avgifter till ungefär 12 miljarder kronor.

Jag är själv från norra Sverige, från Västerbotten, och jag vet att de lokala gruvsamhällena får en stor del av inkomsterna från gruvverksamhet genom att de anställda i gruvan, förutom att de får jobb, betalar kommunalskatt. Dessutom anlitar gruvbolagen många underentreprenörer i de aktuella områdena. Det bidrar till ännu fler jobb. Jag skulle vilja säga att det är någonting som inte många har nämnt i dag.

Jag har full respekt för samernas rättigheter, men i de här områdena är det många gånger arbetsbrist. Det är kommuner som kanske har en dålig ekonomi och där arbetstillfällen behövs, men människor älskar sin hembygd och vill hemska gärna bo kvar. Därför tror jag att den skatt som Miljöpartiet och Vänsterpartiet förespråkar skulle vara ödesdiger för dessa områden.

Den nuvarande mineralersättningen infördes i minerallagen 2005 under den förra socialdemokratiska regeringen. Tanken var då att markägare skulle garanteras en del av vinsten från gruvbolagen för att marknadsvärdet på fastigheter som omfattades av en undersökning eller brytning inte skulle sjunka. Avsikten med mineralersättningen var alltså inte i huvudsak att ge intäkter till staten.

Att införa en gruvskatt är i dagsläget inte aktuellt. Vi ser att mindre bolag i gruvbranschen har det svårt, och att lägga en ny skatt på dessa skulle riskera investeringsviljan och i förlängningen de jobb som många ropar efter.

Johan Johansson, min kollega från Moderaterna, nämnde till exempel Northland Resources som i dag behöver 50 miljoner kronor. Vad skulle hända om en annan regering med Vänsterpartiet och Miljöpartiet skulle sitta vid makten nästa mandatperiod? Vad skulle hända om den typen av skatt skulle införas? Skulle det hjälpa Northland Resources? Skulle det hjälpa de mindre företagen, som har det ganska tufft? Och framför allt: Skulle det hjälpa de människor som skulle bli av med sina jobb?

Jag vet precis vad jag talar om. Jag har bott i det området hela mitt liv. Det är en tuff tillvaro när det gäller arbetstillfällen. Många kommuner blir väldigt glada när en gruva startar därför att det ger möjlighet till jobb och inkomst och attraktivitet för kommunerna.

Det finns visserligen flera länder som har en högre mineralersättning än Sverige. Men att göra jämförelser rakt av är att jämföra äpplen med päron. I Sverige har vi valt linjen att ha extremt höga miljökrav och krav på fonderade medel för återställning. Det kostar, och det är bra. I andra länder har man i princip obefintlig miljölagstiftning, vilket lägger ansvaret på staten. Det kräver en högre skatt på företagen.

I mina ögon är lönsamma företag och skarp miljölagstiftning bättre än skitig miljö och låga krav.

Tyvänn är det också så att gruvdrift precis som annan industriell verksamhet kan råka ut för olyckor och oförutsedda händelser som medför påverkan på miljön och på omgivningarna. Det är inte acceptabelt – det får bara inte gå fel.

Några av er har i dag i era anföranden och replikskiften tagit upp de två gruvorna i Västerbotten, som också har varit mycket omdebatterade i medierna. Gruvorna har gått i konkurs, och företagen har inte fonderat tillräckligt med medel för återställning.

Gruvorna i de två aktuella fallen fick sina miljötillstånd enligt en äldre miljölagstiftning där regelverket inte var tillräckligt tydligt. Det här är nu åtgärdat i lagstiftningen. Gruvföretag liksom andra företag som beviljas miljötillstånd ska ställa betydande belopp i säkerhet.

Även om regeringen vill se en aktiv gruvnäring i Sverige är villkoret att det ska ske i samklang med både miljö och omgivande näringar. Gruvbrytning innebär ett stort och i vissa delar oåterkalleligt ingrepp på vår natur. Det i sig medför ett stort ansvar för gruv- och mineralnäringen. Därför är det bra att Sverige har en av världens strängaste miljölagstiftningar. Det ska vi fortsätta att ha.

Herr talman! En annan viktig aspekt för en hållbar gruvpolitik är att återvinna så mycket mineraler och metaller som möjligt. Men forskning visar att återvinning av de metaller som finns i dag inte räcker för att möta omvärldens behov. Gruvnäringen kommer även fortsättningsvis att vara viktig, både för fler jobb i alla delar av Sverige och för att möjliggöra för den miljöteknik som världen skriker efter.

En stor del av ny energieffektiv och miljövänlig teknik är helt beroende av tillgången på sällsynta jordartsmetaller. Till exempel innehåller en elhybridbil nästan 15 kilo sällsynta jordartsmetaller. Även vardagstekniken kräver stora mängder mineral. En mobiltelefon innehåller exempelvis ett fyrtiotal olika metaller.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag bara säga att världen behöver de produkter som gruv- och mineralnäringen producerar. Sverige ska fortsätta ha ett gott investeringsklimat, en tuff miljölagstiftning och en bra dialog. På det sättet bygger vi en hållbar gruv- och mineralpolitik där alla intressen kan tas till vara.

Anf. 65 JONAS ERIKSSON (MP) replik:

Herr talman! Man måste ta tillfället i akt att debattera nu – det kan ju vara sista gången vi möts här i kammaren, Helena Lindahl, eller hur?

(HELENA LINDAHL (C): Har du tänkt sluta?)

Jag hoppas kunna fortsätta nästa mandatperiod.

Hör du du, Helena Lindahl, jag har försökt ta några citat ur dina inlägg i talarstolen. Du säger att vi kan känna oss trygga i Sverige eftersom vi har stabila demokratiska institutioner, och du säger att du har full respekt för samernas rättigheter.

Jag försökte ställa en fråga till Folkpartiets Eva Flyborg om hur hon ser på FN:s rasdiskrimineringskommittés kritik mot Sverige vad gäller dels den pågående prospekteringen och provverksamheten uppe i Rönnbäcken, dels kommitténs tidigare och återkommande kritik om att svensk lagstiftning inte ger samerna tillräckligt inflytande över markområden

och om en del andra urfolksrättigheter. Även Diskrimineringsombudsmannen har kritiserat svensk lagstiftning på den här punkten.

Det skulle vara roligt om du kunde ge svar på frågan nu eftersom det tidigare replikskiftet inte gav något. Är ni i Centerpartiet nöjda med den lagstiftning vi har i dag, eller ser ni ett behov av att stärka samernas rättigheter som urfolk i svensk lagstiftning?

Ni kanske också kan svara på hur Sveriges regering ser på det eftersom er hållning ibland skiljer sig från regeringspartiernas gemensamma. Centerpartiet har ju också Sveriges sameminister inom sitt hägn, kan man säga, eftersom miljöministern och landsbygdsministern tillhör Centerpartiet.

Det, herr talman, tycker jag att det skulle vara intressant om vi kunde få ett tydligt klargörande av från Helena Lindahl.

Anf. 66 HELENA LINDAHL (C) replik:

Herr talman! Tack, Jonas Eriksson, för frågorna! Det var ganska många frågor, men jag ska försöka att börja svara.

Som Jonas Eriksson sade har jag full respekt för samernas rättigheter. Det har Centerpartiet. Det som jag tycker är glädjande eller eventuellt kommer att bli glädjande med dagens beslut är att enskilda markägare, sakägare och berörda kommer att få komma in i processen tidigare, vilket ger dem möjlighet att påverka arbetsplaner och dylikt. I dag har många känt att de har varit helt utelämnade – de har kanske inte ens vetat när prospekteringen ska sätta i gång eller när den ska avslutas. Dessutom kommer översättningarna till gagn för många människor. Jag säger som du sade i ditt anförande: Det här är ett steg i rätt riktning.

Rönnbäcken i Västerbotten är ett omtvistat projekt, en eventuell zinkgruva. Jag skulle vilja säga att det även där finns mycket delade åsikter.

Du hävdade tidigare i en debatt med Eva Flyborg, tror jag att det var, att alliansregeringen skulle ta de starkas parti och inte de svagas parti. Då undrar jag: De svagas parti – inkluderar det även de människor som bor och verkar i området som inte är samer? Det är människor som vill bo kvar, som kanske är födda och uppvuxna i Storumans kommun, där arbetstillfällena kanske inte direkt växer på träd så som de gör på en del andra ställen. Tillhör de den svagare gruppen? Om jag får svara på det skulle jag vilja säga ja.

Centerpartiet mår om alla människor. Vi vill att landsbygden ska utvecklas, och vi ser också att gruvnäringen ger en stor möjlighet till arbetstillfällena och blomstrande utveckling för många inlandskommuner i norra Sverige.

Nu vet jag inte hur mycket tid jag har kvar. Fyra sekunder – jag får återkomma.

Anf. 67 JONAS ERIKSSON (MP) replik:

Herr talman! Jag vill gärna att Helena Lindahl återkommer, för jag tycker inte att jag fick något svar på om Centerpartiet anser att vi har införlivat FN:s konvention om urfolks rättigheter, ILO 169, i svensk lagstiftning och om den svenska lagstiftningen i dag tar tillräcklig hänsyn till urfolkens rättigheter.

Vad gäller Helena Lindahls fråga till mig, herr talman, om vilka som är de svaga skulle jag vilja referera till diskussionerna om några andra av

de bolag som har nämnts här och hur stora investeringar som krävs för att få i gång en gruva. Det handlar många gånger om miljarder kronor för att få i gång en verksamhet innan man kanske kan skörda den första malmen.

Jag menar att man kan förstå vilken sida det är som faktiskt är stark i sammanhanget och var det finns kapital att driva sin syn på verksamheten. Är det ett bolag som har lyckats skrapa ihop kanske sex sju åtta miljarder kronor, eller är det den enskilde fastighetsägaren som på egen bekostnad ska försöka få fram ett juridiskt material som på något sätt kan vägas emot det bolaget? Är det den enskilda samebyn, den ideella föreningen eller Sametinget med sina begränsade resurser om det skulle ha synpunkter? Det gäller förstås även andra näringsidkare som känner sig påverkade. Om man sätter det i relation till vilka belopp det handlar om i den här typen av tung industri och om man sätter dem mot småföretagen, mot rennäringen eller mot de ideella krafterna, vem är det då som är stark?

Man kan även väga in kommunen. Hur mycket resurser har en mindre norrländsk kommun – inte till ytan mindre men befolkningsmässigt mindre – att lägga ned på att ge en motbild till den beskrivning som kanske en stor exploatör själv ger?

Precis som du beskriver menar jag att de svaga grupperna är de som inte har det stora kapitalet här och som inte själva har utredningsresurser för att ge en motstående bild.

Nu vill jag gärna ha svar på min fråga.

Anf. 68 HELENA LINDAHL (C) replik:

Herr talman! Jag har delvis gett svar på dina frågor, Jonas Eriksson. Nu ska jag fortsätta.

När det gäller ILO ska jag börja med att säga att det har förekommit ganska många domstolsbeslut som har visat på att vi i Sverige respekterar urfolks rättigheter. Det tror jag också att Jonas känner till.

Vi har inte lagstiftat om ILO. Jag tror att även ni kommer att få svårigheter med det om olyckan skulle vara framme och ni bildar ny regering med Socialdemokraterna eftersom Socialdemokraterna inte vill lagstifta om ILO.

När det gäller Rönnbäcken tycker jag alltid att det är intressant att det är folk som bor längre bort som har de starkaste åsikterna om gruvetableringen där, exempelvis. I Umeå har det varit livat kring etableringen. Det är klart att människor måste få ha sina åsikter, men jag kan känna mig lite provocerad av att människor som åker dit en gång per år för att plocka svamp eller åka skidor är de som är mest upprörda. Det finns faktiskt människor som vill bo kvar i bygden, leva där och vara med och utveckla den. Det är också viktigt.

Vad jag menar, Jonas, är att också de människor som bor på landsbygden i Norrlands inland tillhör den svaga gruppen. Det är alltså inte enbart en gruppering av samer. Jag tror att du vet att utsattheten generellt är ganska tuff när det gäller arbetsmarknaden.

Avslutningsvis tror inte jag att intressen alltid behöver stå emot varandra när det gäller rennäringen, som också är viktig, och när det gäller gruvdriften. Jag tror att det i många fall finns möjligheter för båda näringarna att samexistera. Det må vara hänt att du kallar mig naiv i det

fallet, men jag väljer hellre att vara det, för jag tror absolut att detta är möjligt – och det för Norrlands framtid.

Anf. 69 KENT PERSSON (V) replik:

Herr talman! Jag kunde inte låta bli att begära replik på dig, Helena Lindahl, när du med upprörd röst pratar om att du minsann är från Norrlands inland och att du upplever de här sakerna.

Jag kommer från Norberg – en gammal gruvort som har levt på gruvnäringen i 1 000 år ända fram till 1983, när den sista gruvan stängde. Min farsa har jobbat i gruvan. Farfar har jobbat i gruvan. Jag har sett effekterna och baksidan av näringen, miljöpåverkan i landskapet och annan påverkan. Jag har sett gruvorter som har varit ensidigt beroende av en enda näring dö. Det är det som är den stora utmaningen.

Jag har sagt i mina anföranden, och Vänsterpartiet säger samma sak, att gruvnäringen är viktig, har varit viktig och kommer att vara viktig i Sverige i framtiden. Däremot får vi inte bortse från de miljökonsekvenser som finns på den andra sidan. Man talar om att Sverige har den strängaste miljölagstiftningen i världen. Jag vet inte om det är sant eller inte. Helena Lindahl talar om andra länders obefintliga miljölagstiftning. Jag tror inte att till exempel Finland skulle känna igen sig i en sådan beskrivning. Jag vet att Finland i grunden har en stark miljölagstiftning. Ändå inträffade olyckan i Talvivaara, där en damm brast.

690 gruvföretag och prospekteringsföretag har rankat Sverige som den mest gruvvänliga nationen, och den stränga och hårda miljölagstiftningen ligger till grund för denna bedömning. Det är just om denna lagstiftning som regeringen säger: Vi har en sådan hård miljölagstiftning, och därför behöver vi inte höja mineralersättningen. Det är detta resonemang jag vänder mig emot.

Anf. 70 HELENA LINDAHL (C) replik:

Herr talman! Jag håller med Kent Persson; miljö- och arbetsförhållandena har genom historien inte alls varit bra, med all respekt för din far och din farfar. Min pappa var grisbonde och jobbade inte alls i gruvan. Jag har dock stor förståelse för näringens betydelse även i norra Sverige.

Jag tycker att det är bra att Sverige rankas som en intressant gruvnation globalt. Det innebär ju också att vi får fler arbetstillfällen och att Sverige som land får in pengar genom export. Dessutom behöver omvärlden metaller och mineraler. Även om vi behöver återvinna mer skriker världen efter metallerna.

Jag tänker så här: Vore det bättre om metallerna skulle utvinnas i något land utan demokratiska institutioner och där miljölagstiftningen kanske är obefintlig? Not in my backyard – så länge jag slipper se eländet. Nej, då tycker jag att det är bättre att vi när vi nu har de fyndigheter vi har utvinner dem i Sverige och dessutom gör det på stabila grunder.

En sak som jag skulle vilja bolla tillbaka till Kent Persson är gruvskatten. Vänsterpartiet säger att ni vill höja den med 10 procent. Jag undrar: Inser ni, Kent Persson, vilken skadlig effekt detta kommer att ha på gruvnäringen i Sverige? Som jag sade i mitt anförande behöver Northland 50 miljoner i dag. Detta är penningkrävande verksamheter. Vad händer om bolagen går i putten? Vad händer när människor förlorar

sina arbetstillfällen? Och vad händer i så fall med dessa områden, som i mångt och mycket har en svagare arbetsmarknad?

Prot. 2013/14:123
11 juni

*Bättre information och
tydligare ansvar vid
mineralprospektering*

Anf. 71 KENT PERSSON (V) replik:

Herr talman! Nu har regeringen sänkt bolagsskatten ytterligare efter det att Världsbanken har rankat Sverige högt som gruvnation. Det har gjort förutsättningarna ännu bättre. Trots detta har man alltså problem i en del. Om man inte klarar av att bedriva verksamheten, om man inte får plus och minus att gå ihop och om kassan är tom återstår bara konkurs. Det gäller även gruvbolag trots att det skulle drabba många anställda. Det är beklagligt, men så ser marknadsekonomi ut. Det finns ingen anledning att man via staten ska gå in och täcka några kostnader i den delen.

Helena Lindahl och andra har antytt att vi inte är nöjda med lagstiftningen. Däremot står vi bakom de förslag som regeringen har presenterat. Vi tycker att de är steg i rätt riktning, vilket jag sade i mitt anförande. Men de är inte tillräckliga.

Ett av de motiv som jag har pekat på tidigare är de undersökningstillstånd som beviljas i naturreservat, framför allt i Västerbotten och Norrbotten. Jag menar att om man ansöker om och får ett undersökningstillstånd är tanken att man ska undersöka möjligheterna att öppna en gruva. Det är därför man prospekterar. Det finns inte någon annan orsak. Om man vill undersöka berggrunden kan man ge SGU resurser att göra prospekteringen. Det går alldeles utmärkt, och sedan kan de också upphandla den. Här är man dock ute efter att öppna en gruva. Det är detta jag vill få till stånd: att sätta stopp för den typen av verksamhet i naturreservat och Natura 2000-områden.

Anf. 72 HELENA LINDAHL (C) replik:

Herr talman! Jag har respekt för Kent Perssons oro när det gäller naturreservat och Natura 2000-områden. Men mig veterligen har det inte skett någon brytning där på många år. En av orsakerna är att det finns väldigt strikta regler för att över huvud taget kunna bryta i dylika områden. Jag hoppas att något sådant inte kommer till stånd.

Nu kan inte Kent Persson svara eftersom han inte har någon ytterligare replikrätt, men jag tyckte inte att jag fick något svar på min fråga om tioprocentig gruvskatt. Vad skulle det göra för dessa områden? Bolagen i sig kanske skulle gå i putten, för det är långa ledtider på gruvprojekt. Dessutom kräver det mycket medel. Om företag som Northland Resources har det tufft redan i dag med investeringar fast man vet att malmen finns där – vad kommer då att hända om man lägger en tioprocentig gruvskatt på ett sådant eller andra företag? Jag är orolig för detta. Om företagen går i konken kommer många människor i de här delarna av Sverige, som är så starkt beroende av arbetstillfällen, att bli av med sina jobb. Det är inte bra för kommunerna, och det är inte heller bra för Sveriges ekonomi.

Anf. 73 MATS ODELL (KD):

Herr talman! Mineralpolitiken är minst sagt en favorit i repris här i kammaren. Senast vi hade anledning att ha en omfattande diskussion var så sent som den 19 mars i år. Vi börjar kunna varandras argument i den här frågan, kan man lugnt säga.

Jag tycker att debatten är intressant också utöver dess viktiga sak-innehåll. Den visar nämligen, precis som Johan Johansson pekade på i sitt anförande, på de stora skillnader som finns inom oppositionen.

Efter att regeringen nu har lagt fram den aktuella propositionen har vi tre motioner och sju yrkanden. Det har krympt betydligt, och det skulle vara intressant att analysera bakgrunden till att vi inte har en repetition av ett antal förslag som vi brukar behandla här. Men vi noterar det.

För den som vill foga ytterligare poster till den allt längre listan på ämnen där de rödgröna partierna är oense är mineralpolitiken ett relevant och intressant exempel. Här intar Socialdemokraterna en mer försiktig, kanske till och med mer ansvarsfull, hållning. Problemet är att de tilltänkta samarbetsparterna är desto yvigare och – vågar jag säga – mer oansvariga.

Som vi hörde tidigare här i kammaren gick Northland Resources så sent som i går ut med att de behöver inte 50 miljoner kronor utan 50 miljoner dollar på kort tid. Det är såklart enorma belopp för ett bolag som kämpar för sin överlevnad. Hur internationella investerare kommer att reagera på signaler om ytterligare kostnader för att bedriva sådan verksamhet kan ingen av oss riktigt penetrera.

Hotet om en ny gruvskatt är dock av allt att döma undanröjt även den här gången. Det finns helt enkelt inte majoritet för att stapla ytterligare skatter ovanpå de i ett internationellt perspektiv ändå redan höga skatterna på arbete, kapital och företagande som vi fortfarande har i Sverige. Socialdemokraterna vill nu se en översyn av de avgifter som berör gruvnäringen. Det är gott och väl. Det stämmer också att andra länder har gruvskatter av olika slag som är högre. Men de har då oftast betydligt lägre skattesatser på andra skattebaser som är nödvändiga för att få upp berget som så småningom ska bli en metall som går att sälja. Där ligger vi fortfarande ganska högt internationellt sett.

Det som har tillkommit sedan den 19 mars, då vi senast diskuterade frågan, är att regeringen har lagt en proposition om en översyn av minerallagen. I propositionen föreslås att enskildas ställning vid prospektering efter mineraltillgångar ska stärkas. Samtidigt blir det lättare för berörda kommuner och myndigheter som har till uppgift att bevaka allmänna intressen vid prospektering efter mineraltillgångar eftersom de hålls informerade om hur arbetena kommer att bedrivas och vilka konsekvenser de kan antas medföra. Det innebär att kraven på vad en arbetsplan ska innehålla ytterligare skräps och förtydligas. De nya och striktare reglerna ska som vi vet träda i kraft redan den 1 augusti i år. Allt detta är bra och svarar mot tydliga krav som riksdagen tidigare har framfört.

Vi vet också att det behövs tillstånd enligt minerallagen för att få prospektera efter konsumtionsmineraler. Kommunerna har däremot inte någon vetorätt när det gäller bergmästarens prövning av undersökningstillstånd. Men om tillståndet gäller alunskiffer, olja, gasformiga kolväten eller diamant har kommunerna alltid tillfälle att yttra sig. Nu säger dock regeringen i propositionen att den tänker föreskriva i själva mineralförordningen att kommunerna ska yttra sig över samtliga ansökningar om undersökningstillstånd. Det är inte bara en rättighet, utan de uppmanas att göra detta.

Under 2013 antog regeringen också en mineralstrategi. Tanken med den är att öka konkurrenskraften i den svenska gruv- och mineralnäring-

en ”så att Sverige behåller och förstärker sin position som EU:s ledande gruvland. Sveriges mineraltillgångar ska nyttjas på ett långsiktigt hållbart sätt med beaktande av ekologiska, social och kulturella dimensioner så att natur- och kulturmiljöer bevaras och utvecklas.”

I strategin identifieras också strategiska områden för långsiktigt hållbar mineralanvändning. Ett av de här betecknas ”En gruv- och mineralnäring i samklang med miljö, kultur och andra näringar”. Därför tycker vi i utskottets majoritet att det inte finns skäl för riksdagen att göra någon sorts allmänt uttalande om hållbarhet för den svenska gruv- och mineralnäringen, vilket föreslås i den socialdemokratiska motionen.

När det gäller förslaget i Vänsterpartiets motion om ett krav på miljökonsekvensbeskrivningar vid provborrningar hänvisar utskottsmajoriteten till den översyn som nu pågår om kraven i miljöbalken på miljökonsekvensbeskrivningar. Vi tycker inte att riksdagen ska föregripa den pågående beredningen, dels av förslag på området som lämnades av Naturvårdsverket tidigare i år, dels av förslag till anpassningar av den svenska lagstiftningen. Dessa anpassningar blir nödvändiga som en följd av de nyligen antagna ändringarna i EU:s miljökonsekvensbeskrivningsdirektiv.

Herr talman! I Miljöpartiets motion krävs en allmän kommunal veto­ rätt mot prospektering. Utskottet har i tidigare ställningstaganden till liknande önskemål om allmän kommunal veto­ rätt eller veto­ rätt riktad mot ett särskilt mineral – ofta uran – hävd­ dat att fördjupade kunskaper som följer av prospektering om den svenska berggrunden är viktiga av flera skäl, och så länge prospekteringen sker inom ramen för gällande lagstiftning finns det inga rimliga skäl för att införa kommunal veto­ rätt. Varför ska kommunen ha veto­ rätt om man följer den lagstiftning vi har? Då har vi plötsligt ändrat lagens verkningskraft på något sätt.

Det är samtidigt inte lätt att tolka att man, som jag nämnde inledningsvis, i den här omgången av mineralpolitiken har lämnat ett antal av sina allra käraste käpphästar kvar i stallet. Vi har till exempel inga krav på förbud mot uranprospektering, uranbrytning. Miljöpartiet har också, med såvitt jag förstår uppbringande av imponerande självövertvinnelse, avstått från att kräva att riksdagen ska förbjuda eller helt enkelt kriminalisera varje letande efter kol, olja, gas eller andra fossila bränslen i Sverige. I sin förra mineralpolitiska motion krävde de också att om man i den kriminella verksamheten hittar något vid sin prospektering ska det vara ännu mer förbjudet att utvinna sådana fyndigheter, trots att det fortfarande – såvitt jag vet och förstår – inte ska vara kriminellt att använda bränslen som fordonsgas, bensin och diesel i Sverige.

Herr talman! Det är inte utan att jag så här i mandatperiodens av allt att döma sista mineralpolitiska debatt blir lite nyfiken. Är detta en ny linje? Eller är det bara ett tecken på att sommarlovet är nära?

Anf. 74 JONAS ERIKSSON (MP) replik:

Herr talman! Jag får framföra ett tack till kristdemokraten Mats Odell, som ger mig möjlighet att tala ytterligare i kammaren.

I stället för att ställa en fråga till dig, Mats Odell, vilket är det vanliga i replikskiften tänkte jag kommentera det du sade om att lämna hästarna i stallet. När propositionen kom tog jag upp med utskottskansliet, som i sin tur talade med kammarkansliet, vilken typ av motioner man kan lägga

fram i anslutning till den här propositionen. Det brukliga är att motionen måste ha någon form av tydlig koppling till propositionen i fråga. Och man kan säga att jag blev avrättad från att lyfta upp en del förslag. Utskottskansliet trodde nämligen att kammarkansliet ändå inte skulle ta upp dem till behandling. Som grön och relativt ny i riksdagen kan jag tycka att en erfaren politiker skulle känna till det. Men ibland är det inte på det sättet. Och även jag har mina fläckar.

Nu skulle jag dock vilja ställa samma fråga till Kristdemokraterna som jag har ställt till de andra alliansföreträdarna i talarstolen. Det handlar om den kritik som FN:s rasdiskrimineringskommitté regelbundet har framfört till Sverige när det gäller bristen på införlivande av samernas rättigheter som urfolk. Det är av stor betydelse eftersom en stor del av samerna lever i ett område som utsätts för en stor grad av exploatering.

Nu är det gruvnäringen det handlar om i betänkandet, inte vindkrafts-etableringar. Men rättigheterna är generella och inte riktade mot någon särskild näring. Jag hoppas att Kristdemokraterna kan ge ett tydligt svar på om man tycker att svensk lagstiftning överensstämmer med FN:s konventioner.

Anf. 75 MATS ODELL (KD) replik:

Herr talman! Jag instämmer varmt i Jonas Erikssons omtanke om de mänskliga rättigheterna, inte minst vad gäller minoritetsfolk och ursprungsbefolkningar som finns i vårt land. De förtjänar allt skydd och all respekt. De förtjänar att internationella konventioner som har förhandlats fram och beslutats av relevanta organ också ska avspeglas i svensk lagstiftning.

Däremot känner jag inte till bakgrunden i det här fallet. Jag har i min politiska gärning ännu inte stött på denna fråga, så jag blir svaret skyldig. Jag vet inte, herr talman, varför detta inte är införlivat i svensk lagstiftning. Det är för mig en gåta. Om det finns ett lagligt utrymme för detta borde det ske så fort som möjligt. Det är vad jag skulle önska.

Anf. 76 JONAS ERIKSSON (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar Mats Odell för att han kan vara så ärlig att han säger att det här är en fråga som han inte har följt och inte jobbat med.

Jag har mina teorier om varför vi står still i det här arbetet. Jag tror att det är en väldigt komplex fråga. Svenska staten har agerat på ett olämpligt och dåligt sätt i historien. Att försöka rätta till det är svårt. Men jag tror att det är nödvändigt att vi tar det steget nu. Ju större exploatering som genomförs i norra delen av Sverige, desto mer uppenbart blir det att vi har historiska skulder att betala tillbaka och frågetecken att rätta ut. Vi kan inte fortsätta att blunda för den konflikt som finns och för den kritik som FN riktar mot Sverige. Jag vill vara med och driva oss framåt i införlivandet av FN:s konventioner om urfolks och minoriteters rättigheter.

Det som bekymrar mig är att ingen av allianspartiernas företrädare kan ge uttryck i talarstolen för att det finns brister. Man har kanske inte engagerat sig i frågan, eller så har man engagerat sig men tycker att det är bra som det är och ger intrycket av att allting är som det ska.

Jag hade hoppats på en bättre respons, en större vilja från de borgerliga partierna att gemensamt med Miljöpartiet och kanske också andra

partier i riksdagen ta ett steg framåt. Nu har vi en sommar och ett val framför oss. Kanske kommer det mer eftertanke efter att vi vilat upp oss, så att vi kan ta nya tag det kommande riksdagsåret och den kommande mandatperioden.

Anf. 77 MATS ODELL (KD) replik:

Herr talman! Jag har stor respekt för Jonas Erikssons engagemang i frågan. Vad gäller det som är rätt och som ska införlivas i svensk lagstiftning hoppas jag att det också kommer att ske. Men jag är inne på samma linje som Jonas Eriksson var tidigare: Det här betänkandet är ganska begränsat och innehåller inte alla dimensioner av detta. Vi kan inte i dag fatta beslut i de här frågorna med utgångspunkt från det betänkande som vi har. Men jag hoppas att frågan får en allsidig belysning och att det kommer ett beslut i enlighet med vad Sverige har åtagit sig i internationella forum.

Anf. 78 INGELA NYLUND WATZ (S) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att understryka att jag studsade ganska rejält när Mats Odell försökte göra sig rolig över det faktum att hela vår palett av mineralpolitiska förslag inte finns med i anslutning till det här betänkandet. För vår del vill jag framhålla att vi lade fram ett antal förslag som kammarkansliet avvisade med hänvisning till att de inte gick att härleda till den här propositionen. Jag tycker att den delen av Mats Odells inlägg på något vis bör kommenteras av Mats Odell själv. Det var ett ganska fullt knep.

Naturligtvis har vi redovisat hela vår mineralpolitik i de debatter där det varit möjligt. Det senaste tillfället var i samband med det stora motionsbetänkandet, som Mats Odell själv hänvisade till. Om Mats Odell vill se våra mineralpolitiska förslag på det här området går det bra att läsa våra reservationer och vår kommittémotion.

Med detta sagt vill jag erinra kammaren om att det var på socialdemokratiskt initiativ som vi i den här kammaren fick en majoritet för en beställning till regeringen om att ta fram en mineralpolitisk strategi. Den tanken hade nämligen regeringen inte tänkt själv. Nu finns det en strategi sedan ett år tillbaka. Som jag sade i mitt anförande innehåller den fem strategiska områden, som allihop är intressanta, och 19 olika identifierade förslag på åtgärder. Åtgärderna handlar sammanfattningsvis om att utreda, planera, identifiera, undersöka och inventera.

Mats Odell försöker göra sig lustig över att oppositionen har olika förslag på området. Men kan Mats Odell garantera att en alliansregering i samtliga de här utrednings- och inventeringsuppdragen kommer att landa i exakt samma slutsatser när det handlar om att utveckla den svenska gruvnäringen? Jag skulle gärna vilja ha svar på den frågan.

Anf. 79 MATS ODELL (KD) replik:

Herr talman! Jag vågar påstå att de propositioner och dokument som alliansregeringen har presenterat i mineralpolitiska frågor, inklusive mineralstrategin, vittnar om att vi har en samlad uppfattning i mineralfrågorna. Det är alldeles uppenbart att det är på det sättet.

Det som däremot är mer anmärkningsvärt är den jättestora diskrepans som finns mellan de rödgröna partierna när det gäller synen på hur höga

skatter man kan lägga på detta. Som jag sade i mitt anförande respekterar jag att Socialdemokraterna nu har nöjt sig med att vilja göra en översyn av avgifterna runt gruvnäringen. Jag tror att det är bra och har alls ingenting emot detta. Men man måste titta på hur verkligheten ser ut och hur det är med lönsamheten för nystartade gruvföretag och möjligheterna på en fluktuerande marknad. Priserna på inte minst järnmalm har fluktuerat väldigt starkt. Den allra senaste tiden har de gått ned kraftfullt, vilket skapat akuta problem för ett antal som man trott lovande initiativ. Det är klart att detta är en väldigt allvarlig och grannlaga fråga, framför allt som de andra rödgröna partierna föreslår drakoniska höjningar av de här avgifterna, vilket kommer att vara rena döbelnsmedicinen för svensk gruvnäring.

I det här betänkandet återfinns inte alla gamla motionskrav. Det är alldeles uppenbart att man inte kan ha alla gamla krav i varje betänkande. Men det har förekommit en betydande ”copying and pasting” av kraven. Det jag ändå får tolka in är att det som har lagts fram tidigare kvarstår. Alla dessa saker som jag tar upp här finns kvar. Men de har inte skrivits in i de motioner som lämnats in just den här gången.

Anf. 80 INGELA NYLUND WATZ (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Mats Odell för den klädsamma reträtten från ett ganska fult debattknep som jag trodde att en gammal räv som han skulle hålla sig för god för. Jag tolkar det som att Mats Odell ber om ursäkt för ett missgrepp i debatten.

Sedan är det fråga om vad olika partier tycker om olika saker några månader före ett val. Er regering har tagit fram en mineralstrategi. Den har i huvudsak fem olika typer av förslag och 19 åtgärder. Det handlar om att utreda, planera, identifiera, undersöka och inventera olika aspekter på hur Sverige kommer att behöva hantera situationen med en kraftig expansion – som vi hoppas – i svensk gruvnäring. Det handlar om allt från infrastruktur och bostadsbyggande till hållbar utveckling och avgifter. Jag tar Mats Odell på orden och tolkar det som att de fyra borgerliga partierna i varje avseende kommer att ha ensartade uppfattningar kring den här mineralstrategin. Detta kommer att glida igenom allianspartierna utan minsta lilla konflikt.

Med tanke på erfarenheterna från åtta år med alliansregeringens behov av att kompromissa sig fram till olika uppfattningar, bland annat på energipolitikens område, vill jag för egen del säga att jag inte har några andra illusioner än att ett eventuellt nytt regeringsunderlag kommer att få bedriva ungefär en likartad arbetsprocess som den här regeringen har fått göra för att skaffa sig majoritet i riksdagen. Det är ingenting konstigt med det. Det borde väl en erfaren politiker som Mats Odell begripa.

Anf. 81 MATS ODELL (KD) replik:

Herr talman! Jag uppskattar Ingela Nylund Watz stora kompetens och engagemang när det gäller gruvfrågorna. Det har varit intressant att få debattera och arbeta tillsammans med henne och hennes parti i de här frågorna. Som jag sade i min inledning tycker jag att Socialdemokraterna har en ansvarsfull hållning i detta.

Jag blir dock lite förvånad när Ingela Nylund Watz vill utvärdera alliansregeringen och kommande arbete inom allianspartierna och allians-

regeringen efter valet med hänsyn just till energipolitiken. Om det är någonstans vi har visat att vi klarar av mycket svåra kompromisser och att vi är eniga så är det just på energipolitikens område. Där finns den verkliga akilleshälen för den rödgröna sidan, som har väldigt olika uppfattningar där.

Kom gärna tillbaka och examinera Alliansen i energifrågorna när ni själva har enat er om någon sorts grundläggande hållning i denna fråga! Att vi kommer att hålla ihop runt just mineralstrategin och annat som vi har lagt fram efter att ha jobbat med det aktivt tror jag inte är någon högoddsare.

Den stora högoddsaren är vad som kommer att ske i valet om ett antal månader och framför allt efter valet, beroende på vad väljarna har sagt. Där har vi ett alternativ, och det är Allians för Sverige. Vi har under åtta år visat att vi kan regera tillsammans och tycker om att jobba tillsammans.

Det finns ett annat lag som har en hel del att bevisa. Men jag säger: Osvuret är bäst. De rödgröna kanske kommer ut med ett gemensamt valmanifest, håller varandra i hand, tycker att det är jättekul och har en hejarklacksledare som kör i gång också dem. De rödgröna kanske visar upp inför omvärlden att de är lyckliga och gärna vill arbeta tillsammans. Den som lever får se.

Anf. 82 JOHAN JOHANSSON (M):

Herr talman! Den här debatten är så viktig att jag inte kunde låta bli att komma in en gång till. Jag tänker inte prata om gruvskatter och mineralavgifter utan om skyddad natur, som har varit en del i den diskussion som förts i debatten.

Skyddad natur kan exempelvis vara nationalparker, naturreservat, Natura 2000 och världsarvsområden. Enligt lagstiftningen är det inte möjligt att få tillstånd för verksamhet i skyddad natur. Det dras vägar, det byggs mobiltelefonmaster, det byggs byggnader och det sätts även upp vindkraftverk. Men det är stora restriktioner, och det krävs synnerliga skäl för att få göra de ingreppen i den skyddade naturen. Det vet företagen.

Mig veterligen har inte någon gruva eller något stenbrott fått tillstånd i skyddad natur. Men varför får man då prospektera i skyddad natur? Det ligger naturligtvis kunskapskäl bakom – vad finns det i berggrunden?

Men det finns också praktiska skäl. Tänk er att det paper jag håller i är kartskissen och att ni har fått undersökningstillstånd för företag X. Det är tio gånger tio mil, och ni ska genomföra en prospektering där. Men där inne finns ett område som är skyddat. Ska då flygplanet slå av mätutrustningen när de flyger över området? Självklart inte – det är naturligtvis bra att vi får reda på vad som finns i berggrunden även i det skyddade området.

Jag tycker inte att vi ska vara oroliga för just detta utan snarare se det som en fördel att vi får kunskap om vad som finns i skyddad natur. Skyddet är så pass starkt att det är en jätteprocess att upphäva det. Ännu är det ingen som ens har påbörjat en sådan process.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 18 §.)

Utrikesutskottets betänkande 2013/14:UU18

Europarådet (skr. 2012/13:184, redog. 2012/13:ER1 och redog. 2013/14:ER1)
föredrogs.

Anf. 83 JULIA KRONLID (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1.

Vi debatterar i dag utrikesutskottets betänkande gällande Europarådets verksamhet. I betänkandet behandlar vi regeringens skrivelse om verksamheten inom Europarådets ministerkommitté samt redogörelserna från Sveriges delegation till Europarådets parlamentariska församling.

Herr talman! Europarådet grundar sitt arbete på tre kärnområden: främjande av mänskliga rättigheter, rättsstatens principer och det demokratiska samhällsstyret. Europarådet har en viktig roll i Europa när det gäller att försvara dessa områden.

När mänskliga rättigheter inskränks i enskilda länder är det bra att det finns en högre instans att vända sig till, och det är bra att Europarådet följer utvecklingen i Europa vad gäller demokrati och mänskliga rättigheter och verkar för förbättringar i form av konventioner och resolutioner. Vi har också sett att Europarådet har kunnat spela en viktig roll med anledning av alla händelser i Ukraina.

Herr talman! Det är dock beklagligt att det finns tillfällen då Sverige inte behagar respektera de resolutioner som kommer från Europarådet. Ett exempel är resolutionen om samvetsfrihet, där vi har sett tydliga exempel. En barnmorska i Sverige har nekats tjänst på grund av sina samvetsbetänkligheter mot att utföra abort. På grund av att Sverige är ett av de få länder i Europa som inte har velat respektera resolutionen om samvetsfrihet har detta kunnat ske.

Vi har tre följd-motioner i detta betänkande. Två handlar om redogörelsen för det parlamentariska arbetet. De yrkandena har behandlats tidigare, men jag skulle ändå vilja lyfta fram några av dem.

Herr talman! Under 2011 antog Europarådet resolution 1829 om könssselektiva aborter. I resolutionen lyfts det fram att diskrimineringen av kvinnor är så utbredd i världen att miljoner kvinnor väljer att inte föda sina döttrar för att de skulle innebära en börda för familjen och för att det finns en attityd av diskriminering mot kvinnor i samhällena.

Resolutionen uppmuntrar medlemsstaterna till olika åtgärder för att minska antalet könssselektiva aborter, där flickor är särskilt drabbade, både genom att verka för attitydförändring och genom lagändring.

Vi har i en motion föreslagit att regeringen i Sverige i enlighet med resolutionen bör slå fast att könssselektiva aborter strider mot mäns och kvinnors lika värde samt att Sverige bör införa regelverk som försvårar att detta sker.

Trots att det nu gått flera år sedan resolutionen kom och trots att samtliga svenska representanter i Europarådet röstade för den har regeringen ännu inte gjort några särskilda ansträngningar för att förhindra könssselektiva aborter i Sverige.

Herr talman! Vi har också föreslagit i motionen att Europarådet ska författa en resolution som lyfter fram den svåra situation som många

kristna har i Nordafrika och Mellanöstern till följd av händelser de senaste åren, bland annat i Syrien, Egypten och Irak.

Herr talman! Vi har även tidigare yrkat på att Sverige snarast ska ratificera Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet. Det är därför glädjande att frågan nu har behandlats av regeringen och i justitieutskottet och att det fanns en stor enighet om att ansluta sig till konventionen. Där har vi ingen reservation – vår önskan är uppfylld.

Herr talman! Till sist vill jag gå in på vår motion gällande skrivelsen om Europarådets ministerkommitté, som också ligger till grund för vår reservation i detta betänkande.

Europarådets verksamhet har under perioden bland annat berört ett utökat arbete mot rasism och främlingsfientlighet. Det är naturligtvis bra. Europeiska kommissionen mot rasism och intolerans, Ecri, har inrättats av Europarådet, och denna organisation släppte under året en rapport om situationen i Sverige.

Sverigedemokraterna ställer sig positiva till ett generellt arbete mot rasism och all typ av diskriminering på grund av ras, hudfärg, språk, religion och nationell eller etnisk bakgrund, men tyvärr kan användningen av begreppen bli alltför politiserad och användas för att misstänkliggöra också legitim kritik mot politiska missförhållanden inom migrationspolitiken.

Tyvärr har också Ecri gått i den fällan, eftersom ett av avsnitten i den aktuella rapporten uttryckligen beklagar det problematiska i att partiet Sverigedemokraterna nådde framgångar vid de allmänna valen 2010.

Dessutom beklagar Ecri i sin rapport att det inte var möjligt att väcka åtal mot Jimmie Åkesson därför att han skrev en debattartikel som var kritisk mot extrema yttringar inom islam under 2009. Det är också tydligt att de rekommendationer som Ecri utfärdar på olika håll i rapporten syftar till att begränsa inflytandet för vissa partier som de stämplar som främlingsfientliga och islamofobiska – uppenbarligen inte på grund av faktakunskap, eftersom de beklagligt nog räknar in Sverigedemokraterna här. Ecri beklagar också att det inte finns möjlighet att upplösa partier och organisationer som enligt deras bedömning, grundad på okunskap och fördomar, inte faller dem i smaken, där Sverigedemokraterna är ett av dessa.

Herr talman! Det är naturligtvis bra att Ecri vill motverka främlingsfientlighet och rasism och vill genomföra kampanjer i civilsamhället för att stå upp för människors lika värde och icke-diskriminering. Men eftersom Sverigedemokraterna också vill bekämpa rasism och ställer upp för grundläggande mänskliga rättigheter anser jag att Ecri:s verksamhet är synnerligen missriktad och mycket ineffektiv. Man bör naturligtvis ägna sig åt att bekämpa verklig rasism och främlingsfientlighet i samhället i stället för att komma med grundlösa anklagelser mot ett folkvalt, demokratiskt parti i Sveriges riksdag som kan vara representerat i Europarådets parlamentariska församling framöver.

Det kan inte vara rimligt att Europarådet initierar en organisation som på obefintliga grunder framför önskemålet att svenska politiska partier ska kunna upplösas eller deras partiledare åtalas därför att man kritiserar en dåligt förd migrationspolitik eller därför att partiledaren kritiserar det som är extremt inom islam.

Herr talman! Ni måste förstå att det blir en enorm dubbelmoral från Europarådets sida att å ena sidan arbeta för att främja yttrandefrihet och demokratiskt samhällsstyre och å andra sidan i ett annat sammanhang vilja motverka detsamma. Om Europarådet vill främja ett demokratiskt samhällsstyre med flerpartisystem blir det märkligt när en kommission inom Europarådet vill undergräva just demokratin genom att önska att vissa partier som inte faller dem i smaken borde upplösas på obefintliga grunder.

Om tydligare krav vid asylansökan, anhöriginvandring och arbetskraftsinvandring eller förespråkande av mer hjälp till flyktingarnas närområden utgör grund för att partier i Europa borde upplösas, enligt den här kommissionen, kan man undra vilka fler partier i Europa som ska upplösas. Både den nuvarande röda regeringen i Danmark och regeringen i Norge, med bland annat det borgerliga partiet Høyre, förespråkar en mer restriktiv invandringspolitik än den svenska och ställer högre krav. De partierna kanske inte heller borde finnas längre.

Vad gäller yttrandefrihet kan vi ställa oss frågan om alla som någon gång har kritiserat extrema yttringar inom Islam ska åtalas. Är det kommissionens önskan? Om jag säger att den islamistiska gruppen Boko Haram i Nigeria, som är terroriststämplad och som kidnappar och mördar barn, kristna och andra som inte vill följa sharia, är ett hot mot internationell fred och säkerhet, ska jag då åtalas, enligt vad kommissionen tycker?

Ingen ska naturligtvis få hetsa mot folkgrupp eller ge uttryck för förtal och kränkning. Men vi måste se skillnaderna när det gäller att kritisera en dåligt förd politik, att föra en politisk debatt, att det finns olika partier och att kritisera delar av en religion eller en ideologi. Det utrymmet måste finnas i ett demokratiskt samhälle med yttrandefrihet.

Herr talman! I betänkandet lyfts det fram att kommissionen består av oberoende experter som muntligen deklarerar sin opartiskhet, att de därför inte kan acceptera några instruktioner från enskilda stater och att vi därför inte kan framföra något yttrande.

Det är bra att de har deklarerat sin opartiskhet och ska vara oberoende. Men då tycker jag samtidigt att det agerande och de uttalanden som har funnits ter sig än mer märkliga. Trots deras uttalande om opartiskhet tycker jag att man borde kunna diskutera frågan i ministerkommittén och arbeta för att Europarådet kan inkomma med synpunkter, utan att det ska ses som några instruktioner. Någonstans måste inriktningen för verksamheten kunna diskuteras.

Vi anser att det är viktigt att lyfta fram att det är bra att man arbetar för att motverka diskriminering och intolerans på grund av ras, hudfärg, språk, religion och nationell eller etnisk bakgrund. Men vi tycker inte att det ska bli en förevändning för en politisk agenda byggd på fördomar och okunskap som motverkar just den demokrati och yttrandefrihet som Europarådet i andra sammanhang så gärna vill försvara.

Anf. 84 CARINA HÄGG (S):

Herr talman! Utrikesutskottets betänkande behandlar en regeringskrivelse och redogörelser från Europarådets parlamentariska församling samt motioner. Jag yrkar för Socialdemokraternas del bifall till förslaget.

Vi står självfallet bakom våra motioner och ståndpunkter men har valt att inte reservera oss här och nu.

Herr talman! Vi beklagar Alliansens lättsinne i korruptionsfrågan. Grecos kritik mot Sverige borde vara besvärande för majoriteten. Den del av kritiken som gäller partibidrag är i praktiken extra aktuell ett valår som i år. Redovisningskravet på Sverige kvarstår, och Sveriges avsaknad av förbud mot anonyma bidrag till partier sticker ut i en europeisk kontext men också internationellt i många delar av världen.

Herr talman! Vi har drivit hbt-frågor såväl när det gäller form som beträffande innehåll. Vi är glada över att detta också uttrycks i betänkandet och att det finns en enighet i utskottet kring de här frågorna och om vikten av dem.

Minoriteter är en fråga som vi tar upp i motionsform. Jag måste säga att jag blev lite förvånad över att statsrådet i veckan inte sökte samverkan. Jag noterade en konferens i går som statsrådet Ullenhag stod värd för. Om vi inte är klara över vikten av att utveckla relationer mellan EU och Europarådet här hemma och ser var ansvaret för sakfrågorna ligger blir det svårare att driva de här frågorna med en tydlig linje på europeisk nivå.

Jag vill också ställa frågan: Vad vill regeringen? Jag menar att man ska vara varsam, så att ambitionen att stärka EU:s instrument för mänskliga rättigheter inte leder till att arbetet för mänskliga rättigheter i Europa försvagas. Man måste tänka igenom, vara tydlig och ha en samlad syn på de olika instrument som Europa har. Jag saknar den tydligheten. Det ligger väl delvis utanför ramen för betänkandet och debatten här, men jag vill ändå skicka med det, herr talman.

Var Reinfeldt tydlig till partivännen Cameron under besöket i Stockholm? Sade statsministern ”Nu får London sluta att underminera Europas MR-arbete”? Sade Reinfeldt till gästerna Merkel, Rutte och Cameron ”Nu tar vi tag i de utestående kommissionsfrågorna. Nu ska det ratificeras i rask takt. Nu ska EU ansluta sig till Europakonventionen. Vi vill inte höra ett ord mer om att lämna detta arbete”? Sade man det? Var man tydlig? Var det ett resultat av det här besöket, som var ett viktigt besök i Sverige?

Herr talman! En konvention som Socialdemokraterna har kämpat för antogs alldeles nyligen här i kammaren. Det var den 1 juni, tror jag. Det är konventionen mot mäns våld mot kvinnor. Det har legat i förväntningarna att så skulle ske. Men varför dra fötterna efter sig? Varför inte gå före? Varför inte ha högre ambitioner för Europa?

Jag har varnat för det sluttande planet. Jag vet att fler känner den oron. Då duger inte dagens ambitionsnivå för Europa. Vi måste våga mer, måste gå före, måste våga ta ledningen. Det är något som jag vill sända med framför allt till nästa mandatperiod.

Vi kan inte heller ha dubbel standard. I betänkandet är vi tydliga när det gäller SRHR-frågorna och abort, och jag tycker att vi generellt har bra debatter i de frågorna. Men det har inte kommit till uttryck på samma sätt i Europarådets arbete. Där finns det ledamöter och politiker som uttrycker sig på ett helt annat sätt. Då tänker jag på dem som ingår i delegationen.

Jag kan beklaga att vi har ett parti som inte finns med i Europadelegationen som har en helt annan uppfattning. Självklart är det viktigt att

stödja kvinnors rättigheter i SRHR-frågor, stödja det arbete som sker på FN-nivå och på andra regionala nivåer och som är väl förankrat i Sveriges riksdag. Kampen mot mammadöden måste fortsätta och ha ett stöd också i Europa.

När det gäller Ryssland vill vi ryssarnas bästa, och vi har velat se en samlad strategi i förhållande till Ryssland som land. Med lite eftertanke kanske även vissa i Alliansen delar den synen, alltså att det hade varit bra med en sådan strategi. Det hade inte förhindrat det dramatiska som vi har sett i vårt närområde. Men jag tror att det hade varit bra om vi hade haft denna utarbetade strategi att luta oss mot.

Herr talman! Jag kommer direkt från Washington med en fråga om Europas eget ansvar för sin säkerhet på agendan. Säkerhet består av militära komponenter, men inte minst de områden som brukar betraktas som mer mjuka, ett förebyggande konfliktarbete som det inom Europarådet. Ett starkt och uthålligt arbete som har en legal grund i konventioner är otroligt viktigt för att förebygga konflikter och stärka enskilda människors rättigheter.

Europas hus för mänskliga rättigheter behöver vårdas, repareras och byggas ut. Svårare är valet av vad man kan kasta ut för att få rum med det nya och få mer kraft att fokusera på det allra viktigaste. Vad är bra att ha kvar i byrålådan inför en okänd framtid?

Jag stöder Thorbjørn Jaglands kandidatur för att bli återvald som generalsekreterare och stöder ett fortsatt reformarbete. Europarådets arbete behövs. Jag sänder en tanke till dem som en gång tog initiativet till bildandet av och lade grunden för Europarådet, inklusive domstolen i Strasbourg och vår parlamentariska församling.

Jag vill även säga att den svenska delegationen till Europarådet har ett gott samarbete med den regionala delegationen för Sverige. Vi har regelbundna möten, och vår delegationsledare tar initiativet till detta. Det tycker jag har utvecklats bra.

Herr talman! Sist men inte minst vill jag här höja rösten till stöd för de fria röster i Spanien som är oroade för lagar som ska inskränka deras demokratiska rättigheter att uttrycka sig och deras demonstrationsrättigheter. Det är någonting som vi självfallet får ta med oss inför kommande sessionsvecka nu i juni och följa närmare. Detta ligger inom Europarådets ram.

Anf. 85 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (M):

Herr talman! Som ordförande i den svenska delegationen till Europarådets parlamentariska församling välkomnar jag dagens debatt då vi ska debattera Europarådets verksamhet 2012 och 2013 och ministerkommitténs verksamhet 2012 och halva 2013, även om jag måste medge att 2012 känns mycket avlägset med tanke på vad som händer just nu mellan två av Europarådets 47 medlemsstater. Det jag syftar på är naturligtvis Rysslands annektering av Krim, en del av Ukraina. Jag kommer att återkomma till detta senare.

Europarådet med sina 47 medlemsstater och 820 miljoner invånare bildades redan 1949. Det är en unik sammanslutning där mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer är kärnområden.

Ni som har läst Europarådets parlamentariska församlings två redogörelser för 2012 och 2013 kan notera att vi har uppmärksammat den nega-

tiva utvecklingen i ett antal av Europarådets medlemsländer när det gäller kärnområdena mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. Ni kan också se att vi konstaterar att mycket av debatterna numera inte värnar dessa kärnområden, utan de handlar mer om att man försvarar sitt eget land i stället för att kritisera och ifrågasätta det som man bör kritisera och ifrågasätta även när det gäller det egna landet.

Ett stort antal medlemsländer, trots att de har varit medlemmar 15–20 år, uppfyller fortfarande inte de åtaganden som de skrev under när de blev medlemmar i Europarådet. Jag skulle vilja säga att det saknas politisk vilja. Då är det väldigt svårt för Europarådet att göra någonting. Trots att Europarådet och Venice Commission, alltså Venedigkommissionen, erbjuder en fantastisk expertrådgivning när det gäller konstitutionella frågor, vallagsfrågor och så vidare – dessa expertråd är faktiskt gratis – går utvecklingen bakåt i ett antal länder. Någon sade tidigare att det är på det sluttande planet. Jag kommer att nämna några av dessa länder.

Under ett antal år har Ryssland med sina så kallade vänner – Ryssland har ett stort inflytande – röstat ned ett antal resolutioner och rekommendationer, bland annat om att det finns politiska fångar i Azerbajdzjan. När det gäller resolutionen om Ryssland, som vi fick vänta i sju år på eftersom Ryssland hade lyckats se till att den blev fördröjd hela tiden, såg man till att den röstades ned. Ryssland är alltså fortfarande under *monitoring* trots att de har varit med i Europarådet sedan 1996.

När jag sedan talade med den ryska delegationsledaren, som många av er har träffat, mr Pushkov sade han i klartext: Ryssland bryr sig inte om Europarådets resolutioner. Vi kommer inte att göra någonting.

När man tittar på bakslagen för den inhemska demokratin i Ryssland är de många. Det bekräftar det som deras delegationsledare sade till mig. De har lagen om förbud mot propaganda när det gäller hbt-personer. Det är en fruktansvärd lag. De har lagen om att NGO:er ska registrera sig som utländska agenter om de råkar få bidrag från utlandet. De har stora inskränkningar i mötesfriheten, när det gäller sociala medier och medier. Detta är bara några exempel.

Utrikespolitiskt har Ryssland brutit mot alla internationella överenskommelser och regler när de i mars i år annekterade Krim från Ukraina.

Under aprilsessionen i år miste den ryska delegationen sin rösträtt i Europarådets parlamentariska församling. De får inte heller delta i de viktigaste utskotten, och de får inte delta i valövervakning i andra länder. Detta beslut gäller till januari 2015, då det kommer att omprövas.

Jag tycker att man ska vara mycket noga och veta att det i den ryska delegationen ingår parlamentariker som i den ryska duman röstade för att ge Putin tillstånd att med militärmakt gå in i hela Ukraina. Flera av dem som ingår i den ryska delegationen i Europarådet finns på EU:s och USA:s sanktionslistor.

Azerbajdzjan, som för närvarande är ordförandeland i Europarådet – ett mycket omdiskuterat ordförandeskap – lever inte upp till det som gäller i fråga om mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. De har ett stort antal politiska fångar, och de trakasserar hela tiden människorättsorganisationer.

Jag ska ta ytterligare ett exempel när det gäller Azerbajdzjan, som alltså är ordförandeland. De kallade till ett möte i Baku i maj. Delegationsledaren för den franska delegationen fick inte visum och kunde inte

åka till Azerbajdzjan. Så uppför sig ett land som är ordförande i Europarådet.

Jag ska också ta upp Ungern, där man kan säga att det finns ett stort demokratiskt underskott. Så skulle jag vilja uttrycka det. Det finns inget checks and balances, och majoriteten har utnyttjat sin tvåtredjedelsmajoritet för att ändra och lägga in saker i konstitutionen som gör det mycket svårt för kommande majoritet att ändra detta. De har lagt in saker som man absolut inte ska ha i en konstitution. De har gjort en del annat också. Detta har varit uppe i Europarådet. Tyvärr röstade man ned att Ungern skulle sättas under *monitoring*. Vi svenskar som faktiskt har initierat det hade hoppas på detta. Nu sker en övervakning på ett lite annorlunda sätt. Vi får se vad som händer med det.

Turkiet, för att nämna ytterligare ett land, är en vacklande demokrati med politiska fångar och flest fångslade journalister. Jag vill också nämna Storbritannien, som inte gör livet helt lätt för Europarådet genom sin kritik av domslut från Europadomstolen för mänskliga rättigheter.

Utvecklingen i Ukraina har naturligtvis länge varit det dominerande ämnet i Europarådets parlamentariska församling och även i ministerkommittén. Som en av två rapportörer har jag naturligtvis följt Ukraina på nära håll under de senaste fyra åren och varit där åtskilliga gånger. Vi minns alla när före detta premiärminister Julia Tymosjenko blev fångslad efter en politiskt motiverad dom. Sedan vet vi att Sverige tillsammans med Polen startade det östliga partnerskapet, där man skulle erbjuda Ukraina, Moldavien, Armenien, Georgien och Azerbajdzjan ett associationsavtal med EU.

Under alla besök jag gjorde i Ukraina träffade jag före detta president Janukovyjtj vid åtskilliga tillfällen, och varje gång försäkrade han att de gjorde allt för att skriva under associationsavtalet med EU. Det var också vad dåvarande president Janukovyjtj gick till val på att göra. I november 2013 gjordes en fantastisk u-sväng, och avtalet skrevs inte på. Samtidigt vet vi att Ukraina – och inte bara Ukraina utan även Moldavien, Armenien, Georgien och Azerbajdzjan – under sommaren 2013 var utsatt för stora påtryckningar från Ryssland. Det var handelsblockader mot olika varor, i Ukrainas fall choklad, och det var hot om gasleveranser och så vidare. Detta påverkade säkert att dåvarande president Janukovyjtj inte skrev på.

Vi vet också att det genast efter att det i slutet av november blev känt att detta associationsavtal med EU inte skrevs på blev protester på Majdan i Kiev. Protesterna startades inte av politiker, utan de startades av ukrainare som var besvikna för att associationsavtalet med EU inte skrevs på. De var också förbaskat trötta på korrruption, maktfullkomlighet och en hel del andra saker. Jag tycker att det är viktigt att veta att protesterna på Majdan inte startades av politiker utan av ukrainare.

Det hände en del under december. En del människor blev dödade på Majdan, men det värsta som hände skedde den 18–20 februari i år. Torsdagen den 20 februari stod jag av en händelse själv på Majdan – jag var i Ukraina för en veckas besök – när krypskyttarna var uppe på taket och sköt på de oskyldiga demonstranterna, som hade träsköldar och hockeyhjälm på sig. Det var fruktansvärt att stå där och se hur döda och sårade människor bars bort i gamla filtare och på gamla dörrar. Det fanns nämligen inga bårar. Det fanns en del ambulanser, men människor kördes i väg

också i privatbilar. Det gick snabbt. Det uppfördes fältsjukhus i kyrkor och i lobbyer och barer på hotell. Jag besökte dessa ställen på kvällen.

Vi vet att hundra personer denna dag dödades av krypskyttarna som stod där på taket, och över tusen skadades. Man sköt för att döda. Man sköt mot hjärtat, mot huvudet och mot ögonen på folk. Det var en hemsk upplevelse. När jag stod där var jag inte rädd, men när jag kom hem kände jag: Ja, jag kan ju åka hem till trygga Sverige – de andra människorna är kvar där. Det har jag känt av hela tiden. Jag har återvänt till Majdan två gånger efter detta, för min egen skull. Jag har lagt ned blommor där det har funnits minnesbilder av dem som har dött. Det värsta var dock inte över för folket i Ukraina.

Det jag också upplevde var den fantastiska sammanhållningen och hur man hjälpte varandra på ett fantastiskt sätt i denna enormt svåra situation. Jag var och besökte ett vanligt sjukhus, och chefsöverläkaren där berättade att det faktiskt hade ringt en oligark och frågat: Behöver ni hjälp, behöver ni pengar? Kan jag bistå med något? Det fanns alltså en enorm solidaritet bland folk dessa dagar.

Jag kom hem den 21 februari. Det var på fredagen, och då förstod inte jag vad som skulle hända. Då hade överenskommelsen mellan före detta president Janukovyj och tre utrikesministrar från EU träffats, men på lördagen var Janukovyj borta. Han hade flytt landet. Det hände väldigt snabbt, och sedan blev före detta premiärminister Julia Tymosjenko frigiven.

Vi vet också vad som snabbt hände, nämligen att det på Krim genomfördes en totalt olaglig folkomröstning som stod i strid mot all konstitution i både Krim och Ukraina. Därefter annekterade Ryssland Krim. Där vill jag lyfta fram krimtatarerna, som jag träffade för ett och ett halvt år sedan. Jag träffade bland annat deras ledare Mustafa Dzemilev, som också är parlamentsledamot i det ukrainska parlamentet Verohna Rada och ingår i Europarådsdelegationen. Han får inte återvända till sitt hem på Krim. Han får inte återvända på fem år – det har Putin beslutat. Det är så man behandlar krimtatarerna: på ett fruktansvärt sätt, ännu en gång.

Vi vet även vad som har hänt sedan. Det har varit mycket oroligheter i östra Ukraina med ockupation av myndighetsbyggnader av pro-ryska separatister, och det har varit stridigheter. Jag behöver inte gå in djupare på detta. Vi vet också att Ryssland före presidentvalet den 25 maj gjorde allt för att destabilisera Ukraina och underminera möjligheten att hålla val. Valet hölls, men alla vet att det inte kunde hållas i alla valdistrikt. Det hölls dock, och den president som valdes är Porosjenko. Han blev vald i första omgången.

Porosjenko står naturligtvis inför stora utmaningar. Ukraina och Ukrainas politiker behöver självklart lugn och ro för att bygga upp sitt land så att det kan bli en riktig demokrati och rättsstat. Man behöver ändra sin konstitution, och man behöver få till mer decentralisering så att regioner och kommuner får mer att säga till om. Man behöver en ny vallag, och man behöver ett oberoende rättsväsen. Man behöver få ordning på den ekonomiska situationen, och man behöver en inkluderande politik. Man behöver dock även möjlighet att självständigt få bestämma vilka internationella organisationer man vill tillhöra, utan yttre inblandning och påtryckning. Det finns ändå hopp för Ukraina i dag.

Också Europarådet står inför stora utmaningar om trovärdigheten ska kunna behållas och om Europarådet fortfarande ska kunna göra skillnad när det gäller mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatsfrågor. Reformarbetet måste fortsätta, och koncentrationen på kärnområdena måste bli ännu mer fokuserad. Redan antagna resolutioner och rekommendationer måste också följas upp mer, i stället för att man bara antar fler. Det måste bli slut på det man kallar double standards, som det tyvärr finns mycket av i Europarådet.

Min förhoppning är att nästa svenska delegation kommer att arbeta målinriktat, över partigränserna, och värna Europarådets värdegrund – mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer – på samma sätt som vi har gjort de senaste fyra åren. Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Jag vill avsluta så här:

En svensk Europarådsdelegation
så full av debattlusta och ambition
har stått upp för allas lika värde
om detta tvista ej de lärde.

Men många har slitit sitt hår
när de upptäckt att svenskar ej betar sig som får
utan tänker självständigt och stort
Då har ryssar med vänner stönat: Det är som förgjort!

Björn, Mikael, Ulrika, Carina, Kerstin, Jonas, Lennart, ännu en Carina, Kent, Mikael och Tina
Ni har satt Sverige på Europarådets karta med bravur
Bakom ligger hårt arbete och övertygelse – inte bara tur

Med mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i både hjärta och hjärna
är den svenska delegationen Europarådshimlens stjärna
Skön sommar och tack för de fyra gångna åren
som handlat om allt från Ryssland och Ukraina till den arabiska våren

Tack till Ann-Sofi, Fanny och alla andra på riksdagens internationella kontor
vars briljanta kunskaper och assistans genom åren varit stor
Beroende på mitt Europarådsuppdrag har jag i UU varit en sällsynt gäst
Jag tillönskar dock utskott med kansli att sommaren blir en enda lång fest

(Applåder)

Anf. 86 BODIL CEBALLOS (MP):

Herr talman! Europarådet är en av de församlingar där Miljöpartiet inte har någon egen representant. Därför är det viktigt att få återrapporteringen i kammaren och få veta vad som händer. Det är alltid lika intressant att lyssna till dem som sitter i Europarådet och kommer hit och berättar om allt det arbete som görs. Det är ett viktigt arbete, i dag kanske viktigare än någonsin när vi ser den tillbakagång som sker i Europa vad

gäller de mänskliga rättigheterna. Flera tidigare talare har varit inne på det.

Europarådet fyller en oerhört viktig funktion. Jag tycker att vi på alla sätt måste stärka Europarådet och verkligen se till att, som Marietta sade, följa upp samtliga resolutioner i stället för att bara ta fram nya. De resolutioner som antas är mycket viktiga för MR-aktivisterna i de länder som resolutionerna riktar sig till eftersom de kan användas i olika sammanhang. Men om de inte följs upp kan det självklart bli så att de inte gör så stor nytta. Det finns ingen anledning att lägga ned massor av arbete på något som sedan inte gör nytta. Jag önskar delegationen all lycka i framtiden med att jobba på det målinriktade sätt som Marietta talade om, och jag hoppas att de resolutioner som antas följs upp.

Marietta har redan tagit upp allt som hänt. Det var en mycket bra exposé över arbetet, måste jag säga. Jag som inte sitter i rådet, och eftersom vi inte har någon representant där, ser på MR-frågorna ur ett kanske lite annat perspektiv. Det gäller att på nätet och på andra sätt hitta upplysningar om vad som händer. Det gäller naturligtvis också vårt arbete i utrikesutskottet.

Marietta talade om Ryssland men inte bara om det som hänt med Krim. Också respekten för mänskliga rättigheter liksom möjligheten för människor att organisera sig har under en lång period minskat. Vi som grönt parti har haft stora problem att kunna arbeta tillsammans med våra gröna kolleger i Ryssland eftersom de anses vara angivare, spioner för främmande makt eller något sådant ifall vi över huvud taget försöker ge dem stöd.

Vi var några som åkte med Folk och Försvar till Moskva för några år sedan. Jag har tagit upp det tidigare i kammaren, för det var en stark upplevelse. Vi upplevde nämligen att det som Putin egentligen var allra mest rädd för var den egna befolkningen, inte vad som händer i omvärlden. Då är det inte heller konstigt att han möter den egna befolkningens protester med tuffare lagar genom att strypa mötesfriheten.

Amnesty har bland annat tagit upp att den nya lagstiftningen innebär att alla offentliga möten måste godkännas i förväg, om de inte hålls på avlägsna därtill speciellt avsedda platser. Själva blir de hänvisade till någon plats långt borta om de ska hålla ett öppet möte. Om inte tillstånd har begärts riskerar såväl arrangörer som deltagare kraftiga böter. Även fredliga demonstranter riskerar böter och fängelse. Möten som uppstår spontant anses alltid olagliga och skingras av polis. De som anklagas för att inte ha lytt polisens order riskerar 15 dagars fängelse. Om oppositionella eller minoriteter vill hålla möte får de i princip alltid avslag på sin ansökan. Protester genomförda av enbart en individ behöver inte tillstånd i förväg, men myndigheterna har ingripit även mot sådana protesterande på senare tid.

Det sker i Ryssland, och det är något som vi alltid protesterar mot. Men Carina tog i sitt inlägg upp att det även händer på andra ställen. Jag har tidigare tagit upp det nya förslaget om antidemonstrationslagar i Spanien. Det är något som vi måste uppmärksamma. Vi kan inte bara protestera när det gäller dem långt där borta som går åt fel håll, utan vi måste också protestera när de som finns nära oss går åt fel håll.

Man kan inte låta bli att nu när vi precis har haft EU-valet se på det som hänt i Europa. Vi har sett att de högerextrema, fascistiska och rena

nazistiska krafterna går starkt framåt, och i EU-parlamentet kommer de att utgöra en rätt så stor grupp framöver. Det har lett till många reaktioner runt om i världen, i synnerhet i Europa och inte minst i Sverige. Många olika organisationer har protesterat, framför allt kvinnorrättsrörelser, hbtq-rörelser etcetera. Om vi tittar på hur situationen beträffande kvinnors rättigheter kanske kommer att se ut för oss som ska arbeta i EU-parlamentet, och arbeta för hela Europa, ser vi att vi kan komma att få det ganska svårt med alla nationalistiska och kvinnofientliga partier. En del av partierna är ju kvinnofientliga.

Kvinna till Kvinna och Expo har skrivit en rapport, där de granskar nationalismens konsekvenser. När det gäller konsekvenserna för jämställdhet skriver de:

Frågor som rör jämställdhet prioriteras aldrig av de nationalistiska partierna. Ofta saknas de helt i deras politik. Flera av partierna anser att det finns biologiska skillnader mellan män och kvinnor som gör det naturligt för kvinnor att till exempel ta på sig mer vårdande sysslor både i hemmet och i arbetslivet. Kärnfamiljen ses som grunden i samhället, vilket gör det svårt att leva utanför traditionella familjeförhållanden. Hbtq-personer diskrimineras ofta i nationalistiska partiers politik. De förvägras till exempel rätt till äktenskap, insemination och adoption. Politiska satsningar på familjen är generellt utformade på ett sätt som gör att kvinnan ska vara hemma mer med barnen medan mannen förvärvsarbetar, det vill säga en förstärkning av traditionella könsroller. En familjepolitik som gör kvinnor ekonomiskt beroende av män gör det svårt för kvinnor att lämna förhållanden där de utsätts för våld. I och med att demografi och barnafödande är viktigt för nationalistiska partier finns ofta en stark vilja att inskränka aborträtten för kvinnor. I vissa fall vill partierna helt förbjuda abort. Hbtq-personer och kvinnorrättsförfvarare som utmanar traditionella könsroller motarbetas, trakasseras och förlöjligas. I EU-parlamentet röstar de nationalistiska partierna ofta för konservativa förslag och stöder mycket sällan initiativ som syftar till att stärka kvinnors eller hbtq-personers rättigheter.

Det jag ser framför mig är att vi kommer att få en rätt tuff situation vad gäller kvinnors rättigheter i parlamentet, särskilt med tanke på att det inte bara är de nationalistiska partierna som motarbetar kvinnors rättigheter. Vi har också ett antal partier i de vanliga, större grupperna som inte tar jämställdhetsfrågorna på speciellt stort allvar. Det blir nog en utmaning både för Europarådet och för EU-parlamentet.

Glädjande är dock att FN-förbundet i år har gett Soran Ismail MR-priset för hans arbete för mänskliga rättigheter i Sverige. Jag var tidigare inne på att vi inte bara ska kritisera när någon annan gör fel, utan vi ska också se till det som vi själva gör. Vi har alltid någonting mer att lära, och därför tror jag att Soran Ismail är en bra vinnare av det priset.

Anf. 87 FREDRIK MALM (FP):

Herr talman! Vi debatterar nu utrikesutskottets betänkande angående regeringens skrivelse om verksamheten i Europarådets ministerkommitté under 2012 och första halvan av 2013 samt redogörelsen från Sveriges delegation till Europarådets parlamentariska församling de senaste åren.

Europarådet fyller en viktig funktion i Europa för att värna de mänskliga rättigheterna, rättsstatens principer och ett demokratiskt styrelseskick. Det finns väl utarbetade strukturer för att arbeta med dessa frågor när det gäller såväl konventioner som moraliska värderingar. Europarådet är viktigt i det arbetet.

Givetvis finns betydande problem. Det största problemet just nu är, som tidigare nämnts, det som sker i Ukraina. Det omkullkastar hela den säkerhetspolitiska ordning vi har i Europa sedan kalla kriget, vilket förstås sätter stor press på de olika institutioner, strukturer och organ vi har i Europa.

Det är klart att det gör det. Det gäller såväl Europarådet, OSSE, Europeiska unionen som andra typer av samarbeten. Det gäller inte minst eftersom både Ryssland och Ukraina är medlemmar i Europarådet.

Sedan har vi det övergripande problemet som har pågått en betydligt längre tid än så. Det gäller det faktum att det inom Europarådet finns demokratiska länder som Sverige och odemokratiska länder som till exempel Ryssland, Azerbajdzjan och andra länder.

Vi har sett hur olika auktoritära stater försökt att använda Europarådet för att i praktiken rentvå sig själva från kritik, hålla sina allierade auktoritära regimer under armarna eller hålla dem om ryggen och på olika sätt försöka flytta fram sina positioner.

Vi har sett den typen av agerande från odemokratiska stater i många andra institutioner, inte minst i Förenta nationerna och på många andra håll. Det är väldigt viktigt att man som representant för en demokratisk stat förstår hur viktigt det är att demokratier samarbetar, håller ihop och inte låter odemokratiska stater manipulera, dupera eller blockera för olika typer av beslut.

Herr talman! Det finns därför ett stort värde i att Sverige stöder Europarådets generalsekreterare Thorbjørn Jagland och hans reformagenda med ambitionen att Europarådet ska koncentrera sig mer på sina kärnuppgifter, nämligen att verka för mänskliga rättigheter, demokrati och att rättsstatens principer följs.

Situationen för de mänskliga rättigheterna har inte varit så hotad som den är nu sedan det kalla kriget. Jag vill i detta anförande fokusera på några områden, bland annat rättigheter för homo-, bi- och transsexuella samt situationen i Ryssland och Turkiet.

För vår del i Sverige är det viktigt att stå upp för frågor som rör mänskliga rättigheter och för ett socialt progressivt samhälle. SRHR-frågor, det vill säga sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, och hbt-frågor, som berör homosexuella, bisexuella och transpersoner, är områden som är högt prioriterade av alliansregeringen och även av den röd-gröna oppositionen. Det gäller inte minst inom biståndspolitiken, utrikespolitiken och i Europarådet. Här hamnar Sverige, vilket vi är smärtsamt medvetna om, ofta på kollisionkurs med länder som har en betydligt mer konservativ, ibland reaktionär, syn på de frågorna. Det är av yttersta vikt att Sverige fortsätter att hålla fanan högt i hbt- och SRHR-frågorna.

I flera länder har vi sett en tillbakagång på de områdena. Det gäller inte minst i Ryssland där ny förtryckande lagstiftning har införts de senaste åren. Det har skett inte bara mot hbt-personer utan också mot det civila samhället i mycket vid mening. De nya lagarna slår hårt mot möjligheten att föra en friare diskussion om mänskliga rättigheter och demo-

krati. Hbt-rörelsen i Ryssland är svag, precis som den demokratiska oppositionen är. Av det skälet blir myndigheternas tillslag, arresteringar och förbud inte tillräckligt uppmärksammade, och det är tämligen riskfritt för Vladimir Putin att attackera just dessa grupper.

Herr talman! Det är därför väldigt viktigt att Europarådet inte duckar för att markera med stor tydlighet mot övergreppen i Ryssland och den alltmer negativa utveckling vi ser i landet. Även om regimen i Moskva struntar i mångt och mycket av den kritik som förs fram i Europa är det ändå inte helt meningslöst att kritisera Ryssland. Det finns exempel där kritik från omvärlden har inneburit vissa förändringar i Ryssland, även om regimen inte skulle medge det öppet.

Europarådet har också bidragit till förbättringar i Ryssland tidigare, inte minst när domstolssystemet reformerades. Det finns förstås mycket kvar att önska just när det handlar om rättsstatlighet i Ryssland. Det syns till exempel inte minst i prestigerättegången mot Pussy Riot. Men Europarådet har trots allt spelat en konstruktiv roll i Ryssland tidigare och bör även nu trycka på och jobba med frågor som rör lag och rätt i Ryssland. Givetvis handlar detta också om att uppmärksamma enskilda rättsfall.

Det är också viktigt att demokratierna i Europa, precis som jag nämnde tidigare, inte tillåter odemokratiska regimer att hålla varandra om ryggen och blockera Europarådet från att kunna agera mer kraftfullt. Vi har sett hur odemokratiska stater under många år har missbrukat FN-systemet, Förenta nationerna och dess institutioner. Det gäller särskilt Rådet för mänskliga rättigheter, det så kallade MR-rådet, som i dag i praktiken är helt tomt på legitimitet. Europarådet får inte gå detta öde till mötes.

Herr talman! Europarådet har också vid flera tillfällen behandlat situationen för yttrandefriheten i Turkiet. Vi har sett hur landets styrande parti AKP och framför allt premiärminister Recep Tayyip Erdoğan blivit alltmer auktoritär. Journalister i Turkiet som granskar makt och korrup tion och till exempel lyfter frågan om kurdernas rättigheter riskerar att råka illa ut. Turkiet är i dag världsrekordhållare i att fängsla journalister. Därtill kommer blockering av sociala medier, vilket sker frekvent, inte minst mot Twitter och Youtube.

Turkiet är givetvis en del av Europa, men landet måste genomföra en genuin demokratisering för att i framtiden kunna bli medlem i Europeiska unionen. Europarådet och Europeiska unionen fyller viktiga funktioner för att stärka demokratiska reformer och attityder i Turkiet. Inte minst har Venedigkommissionen engagerat sig en hel del i hur man på olika sätt kan reformera Turkiets konstitution i det avseendet. Här är det viktigt att Sverige höjer rösten och inte duckar för att kritisera Turkiet när det behövs.

När det gäller Turkiet är det också viktigt att betona frågor som rör tolerans och respekt för minoriteter. Turkiet är ett mångkulturellt samhälle, men samtidigt har den Kemalistiska ledningen centralstyrt landet under decennier, ofta på rent totalitärt maner. Det har skoningslöst drabbat framför allt kurderna i landets östra delar. Deras språk har förnekats och förbjudits, deras kultur har varit bannlyst, deras intellektuella har satts i fängelse, deras söner och döttrar har sökt sig till gerillan i bergen och miljoner civila kurder har flytt.

De kristna och aleviterna har också en mycket problematisk och komplicerad relation med statsmakten i Turkiet. Frågan om erkännandet av folkmordet på en miljon armenier och hundratusentals assyrier/syriar och greker under första världskriget är ännu i dag tabubelagd. En liten öppning finns i det offentliga samtalet, men det är främst på marginalen bland intellektuella.

Europarådet och Europeiska unionen kan på olika sätt främja en långsiktig förändring i Turkiet. Men vi ska inte tro att det kommer att komma av sig självt endast genom en ökad ekonomisk integration. Tvärtom krävs ett ökat engagemang och ett tydligt språk från EU och Europarådets sida gentemot Turkiet.

Med dessa ord yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på motionerna.

Anf. 88 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Jag vill inleda med att välkomna den utveckling vi sett när det gäller Europadomstolens arbete. Det framgår mycket tydligt av regeringens skrivelse. Det har blivit en kraftig minskning av ärendebalansen till följd av de reformer som inte minst Sverige aktivt drev. Det gäller inte minst protokoll 14. Ytterligare reformer är i vardande. Vi välkomnar också ett protokoll 15.

Det är oerhört viktigt att Europadomstolen inte lamslås i sitt arbete och att människors rätt inte blir satt på väntelista över år som det har varit under en tid. Det är en oerhört viktig utveckling vi ser när domstolen klarar att effektivisera och effektivisera sitt arbete utifrån de nya förutsättningarna.

Det är också viktigt för att EU:s anslutning till Europakonventionen ska underlättas. Vi kommer att ha en domstol i Europa som uttolkar mänskliga rättigheter, ett gemensamt fält för mänskliga rättigheter och en gemensam domstol som ytterst dömer av. Det är en oerhörd framgång den dag vi kan se detta som en verklighet.

Det är min och vår förhoppning att EU:s anslutningsprocess verkligen ska komma till en mer handgriplig tid, möjligen under hösten 2014 och senast 2015, så att vi då kan nå fram till ett undertecknande av ett anslutningsdokument i alla medlemsstater i Europarådet och EU. Men det återstår många utmaningar på vägen, och många är de som försöker välta in gruslass i arbetet. Jag hoppas att vi tillsammans under kommande år ska kunna bistå för att göra verklighet av drömmen ett EU anslutet till Europakonventionen.

Det är viktigt att vi då också får en uppföljning av Europadomstolens domar som leder till förändring för de enskilda människorna i medlemsländerna.

Jag noterar några domstolsbeslut som är särskilt bekymmersamma, som också finns med i skrivelsen från regeringen.

Det ena handlar om diskriminering och rätten till fria val i Bosnien och Hercegovina, som kommer att gå till val i oktober utan att ha uppfyllt de domstolskrav som har ställts. Det är naturligtvis inte bra. Där har vi alla en utmaning att försöka åstadkomma ett genombrott, så att verkligheten förändras för människorna i Bosnien och Hercegovina.

Ett annat domstolsbeslut som lyfts fram är rösträtten för fängelse-dömda i Storbritannien, ett domstolsutslag som har väckt oerhörd upp-

ståndelse och mycket upprördhet i Storbritannien. Det är bekymmersamt, därför att domstolen som utdömare av mänskliga rättigheter i Europa undergrävs just nu och faktiskt också frågan om Europakonventionens ställning.

Det är mörka krafter därute som förenas. Utifrån väldigt olika utgångspunkter krockar de arm i akt och mening att försöka bryta sönder och bryta upp. Nationalismen söker på det sättet nya segrar på bekostnad av mänskliga rättigheter i vårt Europa.

Ryssland, som nämnts redan tidigare, med hbtq-lagstiftning och homofobi, mötesfrihet som stryps, yttrandefrihet som stryps och civilsamhället som stryps, är inte ensamt. Man förenar sina krafter och försöker omtolka de grundläggande värden som Europarådet sedan andra världskriget försökt bygga upp på vår kontinent.

För ett år sedan lade jag fram min rapport om Ungern. Den återges också i redogörelserna. Det är en rapport som pekar på allvarliga förändringar, försvagningar av rättssystem, mediefrihet och det demokratiska systemet som sådant. Vi har sett konstitutionella förändringar i snabb takt. Det ungerska parlamentet beskrev sig självt som en lagstiftningsfabrik under förra mandatperioden. Vi får se vad som händer nu. Jag krävde öppnande för granskning, men Europarådets parlamentariska församling valde en annan väg.

Jag vill bara uppmana er alla att granska det europeiska partiväsendet. Vi måste se upp så att det europeiska partiväsendet inte blir en trojansk häst som bryter sönder de värden som vi har kämpat för att uppnå genom olika partier som ansluter sig i olika grupper och startar diskussioner som leder till en försvagning av de värden vi står för. Minns att demokrati kan röstas bort! Minns att förtryckare kan väljas!

Jag följer fortfarande vad som händer i Ungern och såg nyligen ett domstolsbeslut som förbjuder medier att omnämna Jobbik som högerextremt. I reservationen till betänkandet ser jag att Sverigedemokraterna i någon form vill förhindra det oberoende granskningsorganet Ecri att kritisera Sverige för rasism. Jag noterar att Sverigedemokraterna i sin reservation talar om verklig rasism och främlingsfientlighet. Det hade varit väldigt spännande om man hade preciserat vad man menar med verklig rasism och främlingsfientlighet, men så är icke fallet.

Ungern har nyligen haft ett val, och en ny regeringsperiod väntar. Jag hoppas att vi inte får se en ny maktfullkomlig regim växa till sig i Ungern, för det är tyvärr alltför många auktoritära styren som kommer till i Europa – Turkiet har tidigare nämnts, Azerbajdzjan självklart och Ryssland inte att förglömma. Man följer i varandras spår och försöker begränsa frihet, försöker bryta upp rättssystem och omtolka världen.

I det här sammanhanget kan inte heller jag undgå frågan om Ukraina. Den omnämns i redogörelsen för 2013 och vad som då hände. Det bådade för det vi sett i år. I redogörelsen berörs också utvecklingen i Georgien och de av Ryssland stödda utbrytarregionerna. Det var allvarligt då, och det är allvarligt nu.

Den territoriella integriteten är en grund för medlemskap i Europarådet och får inte förändras med våld. Nu ser vi hur det händer igen när Ryssland infiltrerar Ukraina, stöder direkt och indirekt våldsutveckling och annekterar Krim utan att blinka.

Det här handlar inte om russofobi, som tidigare kolleger i Europarådet verkar tro. Det handlar om att se och höra hur Ryssland agerar, inte hålla för både ögon och öron. Vi ska tala för att vi kan tala och göra för att vi kan göra. På den grunden beslutade också Europarådets parlamentarikerförsamling att ta rösträtt med mera ifrån våra ryska kolleger vid aprilsessionen. Det var ett viktigt steg för att visa att vi inte blundar, att vi hör och att vi gör.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.
(Applåder)

Anf. 89 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Jag tror att Kerstin Lundgren gravt har missförstått vår reservation. Man får gärna göra en oberoende granskning av rasismen i de olika länderna, och man får gärna kritisera Sverigedemokraterna. Vad är det konkret som organet Ecri tycker är så dåligt med vår politik?

Jag försvarar yttrandefrihet. Man ska få kritisera varandra som partier och även extrema yttringar inom olika religioner eller ideologier. Det är det jag försöker föra fram. Men Ecri tycker att man ska väcka åtal mot Jimmie. Det ska alltså vara brottsligt att skriva en debattartikel som kritiserar extrema yttringar inom islam. Vad tycker Kerstin Lundgren om det? Ska det vara så som det är i en del andra diktaturstater som vi ofta kritiserar, att det ska vara kriminellt att uttrycka vissa åsikter? Jag skulle vilja höra vad Kerstin Lundgren tycker om det.

En annan sak är att Ecri beklagar att Sverigedemokraterna inte har kunnat upplösas som parti. Vilka partier ska få finnas och vilka ska inte få finnas i Europa? Ska vi då upplösa även borgerliga Høyre i Norge, som för en mer restriktiv invandringspolitik med högre krav på människor som kommer till landet? Var ska gränsen dras? Vad tycker Kerstin Lundgren om just dessa konkreta saker, att upplösa partier och att väcka åtal för en speciell åsikt? Det är det jag kritiserar, inget annat.

Anf. 90 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Det är spännande att höra Sverigedemokraterna. Det är okej att kritisera Sverigedemokraterna, säger Julia Kronlid, men attans om det är någon från ett oberoende organ som kritiserar dem för att de är främlingsfientliga och rasistiska eller uttrycker sådana åsikter. Då bör dessa organ tas i örat, åtminstone genom ett uttalande från kammaren att ge regeringen i uppdrag att agera i ministerkommittén för att försöka begränsa den frihet som de oberoende organen har. Men de är väl fria att tycka vad de vill.

Jag hörde inget om hur Sverigedemokraterna definierar grundlösa anklagelser. Jag tycker att Åkessons artikel var rasistisk och främlingsfientlig. Ni göder och föder främlingsfientlighet. Ni lever i den fåran och plöjer den djup.

Jag tycker inte att det var grundlösa anklagelser. Jag tycker att det var rätt väl avdömt av Ecri, och det har jag frihet att tycka.

Det vore spännande att veta hur Sverigedemokraterna definierar främlingsfientlighet och rasism. Det har jag inte hört, och det framgår inte heller av reservationen.

Anf. 91 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Det har vi fört fram ganska många gånger, bland annat genom Jimmie Åkessons uttalande om nolltolerans mot rasism. Ingen ska diskrimineras på grund av sin etniska bakgrund, sitt kön, sin hudfärg eller vad det nu må vara. Alla människor som bor i Sverige eller andra länder ska behandlas lika. Det är en grundläggande mänsklig rättighet, och det står vi för.

Kerstin Lundgren tycker att det var befogad kritik. Kerstin Lundgren tycker alltså att vi är främlingsfientliga rasister. Vad har vi sverigedemokrater konkret sagt i kammaren och i vårt partiprogram som lever upp till de anklagelser som Kerstin Lundgren kommer med? Vad har Jimmie Åkesson sagt i sin artikel? Jag vill höra konkreta saker.

Tycker Kerstin Lundgren att det ska vara kriminellt att föra fram kritik mot extrema yttringar inom islam? Är det kriminellt att säga att det som till exempel Boko Haram sysslar med i Nigeria är ett hot mot internationell fred och säkerhet?

Anf. 92 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Tack och lov har vi inte politiska domstolar i Sverige. Det är dock viktigt att kunna pröva i domstol om det enligt svensk lagstiftning är hets mot folkgrupp eller om det begåtts övergrepp. Nu blev det inte fallet.

Utgångspunkten var att det oberoende organet under Europarådet, Ecri, kom med synpunkter som ledde Sverigedemokraterna till att vilja begränsa Ecri:s frihet att tycka. Det tycker jag är utomordentligt allvarligt.

Så jobbade också Jobbik som drev kravet att de inte skulle få kallas högerextrema. De fick ett domstolsbeslut som inskräper att medierna inte får benämna dem för vad de faktiskt är, nämligen högerextrema.

Det är spännande när Sverigedemokraternas Julia Kronlid talar om alla människors lika rätt och värde. Problemet är att Julia Kronlid vill att alla som bor i Sverige ska se ut på ungefär samma sätt. Ni är ju stenhårt emot allt som kallas multikulturellt och allt muslimskt. Ni är islamofober och gräver konstant gropar för att göda rädsla för främlingar och för det annorlunda. Ni vill ha likhet, inte olikhet. Ni räds olikhet mer än något annat.

Anf. 93 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Herr talman! I dag debatterar vi utrikesutskottets betänkande nr 18 som handlar om Europarådet. Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Som företrädarna i talarstolen har sagt är Europarådet en organisation som bildades efter andra världskriget, närmare bestämt 1949. I dag är det en brokig organisation med 47 medlemsländer som består av alla EU:s medlemsländer, Ryssland och de gamla sovjetstaterna.

Europarådets huvuduppgifter är demokrati, rättsstatens principer och mänskliga rättigheter. Det behövdes någon som talade för detta 1949, och, mina vänner, det behövs än i dag någon som talar för det.

Det finns mycket att tala om när det gäller Europarådets enorma arbete. Jag tänkte tala lite om Europarådets agerande vad gäller Rysslands oacceptabla aggression i Ukraina. Jag ska också nämna några frågor som har engagerat mig i Europarådet.

Den 8 april var Europarådet samlat i Strasbourg. Då hade den ryska aggressionen pågått under en tid, och as we speak pågår det fortfarande oacceptabelt agerande. Man har benämnt Krim som en del av Ryssland, och man fortsätter hela tiden med oacceptabelt agerande i östra Ukraina.

En sak kan vi vara säkra på. Putin är inte färdig. Han kommer nog inte att ge sig med mindre än att han har politisk kontroll igen över Ukraina.

Detta skapar givetvis vågor av fruktan i vårt närområde, för det visar att det Putin och Ryssland gjorde i Georgien för några år sedan inte var en engångsföreteelse. Nu gör man det igen, och man har skapat en doktrin som går ut på att man i princip kan göra vad som helst om man hänvisar till att det är rysk minoritet som hotas.

Den 7 april föredrog en rapportör för församlingen, vilket slutade i att Ryssland inte längre får rösta i Europarådet och inte heller får vara med i en del av arbetet. Låt mig ta upp något från det tal som rapportören höll och som var grunden för det ställningstagande Europarådet gjorde. Han citerade från det tal som den ryske presidenten höll i det ryska parlamentet den 18 mars. I min översättning från engelska lyder det så här: Nationalister, nynazister, antisemiter och russofober styr i dag till stor del livet för invånarna i Ukraina.

Detta skulle vara ett skäl för hans agerande, vilket han som bekant fick stöd för.

Rapportören citerade också chefsrabbinen i Ukraina som svarade på detta och sade, åter i min översättning: Provokationen i Ukraina som är skapad av Ryssland är hotet mot ukrainska judar. Ryssland agerar på exakt samma sätt som nazisterna gjorde i andra världskriget när de ville annektera Österrike.

Det är värt att påpeka att denna retorik lever vidare och är en av grunderna för Rysslands oacceptabla agerande som Europarådet rättmätigt tagit ställning mot.

Sedan vill jag nämna tre frågor som jag under året har tagit upp och talat för.

Det första gäller de förföljda kristna minoriteterna, inte minst efter den arabiska våren.

Det andra gäller en motion där jag har tagit upp utsorteringen av människor med funktionshinder, bland annat med Downs syndrom. Det behövs en diskussion om den ökande utsorteringen före födseln.

Det tredje gäller den växande antisemitismen i Europa. Jag uttalade några ord i samband med den 27 januari, som är minnesdagen av Förintelsen och som har instiftats av FN. Jag sade så här:

I går var det årsdagen av befrielsen av Auschwitz. Det är nu 69 år sedan portarna till helvetet på jorden öppnades – Förintelsen. Men det fortgår ännu. Antisemitismen växer.

I Europa säger nu tre av fyra judar att de känner att hatet mot dem har blivit värre under de senaste fem åren. I rapporten säger 22 procent att de undviker att besöka judiska platser, att ha på sig judisk kippa eller andra symboler för att visa att de är judar.

I mitt eget hemland Sverige – enligt samma undersökning – är 49 procent rädda för att visa att de är judar. Centrum för forskning om fördomar vid universitetet i Warszawa presenterade nyligen en undersök-

ning som visar att nästan en av fyra polacker tror på den gamla antisemitiska myten att judar använder blod när de bakar osyrat bröd.

Och en majoritet av polackerna instämmer i påståendet att judarna är inblandade i en konspiration som syftar till att dominera världens banker och medier.

I Greklands parlament finns det ett parti som förnekar Förintelsen.

I Ungern finns det representanter för partiet Jobbik som för en tid sedan föreslog att judar i regeringen och parlamentet bör föras in i särskilda register, eftersom de representerade en så kallad nationell säkerhetsrisk.

Kolleger, låt oss göra vad vi kan för att stå upp mot antisemitismen både här i kammaren och i Europarådet.

Allra sist vill jag tacka vår gruppledare Marietta de Pourbaix-Lundin för ett förtjänstfullt arbete under dessa fyra år och vårt utmärkta kansli.
(Applåder)

Anf. 94 BJÖRN VON SYDOW (S):

Herr talman! Jag vill också direkt tacka Marietta de Pourbaix-Lundin för hennes fina, ja, gripande anförande om Ukraina och de insatser som Marietta har gjort för Sveriges delegation, inte bara i detta viktiga hänseende utan även på andra områden. Detsamma gäller Kerstin Lundgren. Jag vill tacka henne för hennes insats som rapportör om Ungern i Europarådet.

Jag vill nämna några nyanser. Vi har problem med att det krävs kvalificerad majoritet för att anta rekommendationer till ministerkommittén att handla. Det har blockerats ett bra, tydligt språk kring Rysslands utveckling, Ungerns utveckling och kring mediernas frihet i Europa, där Mats Johansson varit rapportör.

Men låt oss inte glömma att det är mycket sällan som kritikerna har nått 50 procent, det vill säga en majoritet som normalt krävs för en resolution. Jag vill säga det. Reglerna ska finnas, men det är inte hopplöst att få ihop en majoritet. Det bör vara möjligt att ändå åstadkomma rekommendationer framöver.

Det hindrar ändå inte – som Kerstin Lundgren var inne på – att partiväsendet i Europarådets församling är problematiskt. Det kommer att avspegla sig så småningom i form av att delegationerna får en annan politisk sammansättning i de nationella parlamenten. Europavalet får ju inget genomslag här hos oss, men opinionstendensen är bekymmersam.

Ett särskilt problem är Storbritanniens opinionsutveckling. Där går man mot ett parlamentsval som kan innebära vinster för Ukip, och det kommer att avspegla sig. Vem vet hur organiseringen av partigrupper till höger, den kristdemokratiska och liberalkonservativa EPP-gruppen, ser ut längre fram. Det är bekymmersamt.

Fram till Krimannektionen hade vi en partigrupp som bestod av ryska konservativa och brittiska Tories. Det var för oss som stod utanför obegripligt hur Natolandet Storbritannien med sina traditioner i verkligheten stödde den nationalkonservatism med nostalgiska krafter som växte fram i Ryssland.

När det gäller mediefriheten är denna kanske ändå kärnan i den problemutveckling som vi har sett i Ryssland. Att jämföra utvecklingen i Ryssland med situationen i Ukraina för mediernas frihet är tankeväckande. Det har gjorts väldigt många kritiska bedömningar av Ukrainas

utveckling före det senaste halvåret. Den fråga som ändå har hållits på en rimlig nivå har varit mediefriheten, låt vara finansierad av de konkurrerande oligarkerna, men det har ändå skapat en tillfredsställande frihet för opinionsbildningen.

Det är den som nu har försvunnit i Ryssland. Med några få legitimerande undantag är det som har skett under Putins senaste presidentperiod en systematisk krympning av åsiktsfriheten. I verkligheten har det nationalkonservativa, sovjetnostalgiska och den imperienostalgiska ideologin praktiskt taget ingen motbild på ryska språket och i ryska medier.

Därför är Mats Johanssons försök att vända vinden mycket vällovligt. Likaså har generalsekreterare Thorbjørn Jagland försökt att lägga fram programpunkter som skulle innebära ökad trygghet för journalister, som ju är en kärna i åsiktsfriheten. Thorbjørn Jagland och generalsekretariatet har strävat efter att modernisera konventionssystemet när det gäller den tillgänglighet som ska finnas på nätet.

I vissa perioder under den kris som Ukraina har utsatts för genom de ryska påtryckningarna har det varit omöjligt för ryska nätanvändare att komma in på hemsidor och sajter och ha en kommunikation som inte är kontrollerad av det ryska systemet.

Partiväsendet är alltså bekymmersamt. Om strömningarna slår igenom i de nationella valen riskerar vi att få ett block som systematiskt motverkar de punkter som flera talare har varit inne på och som är kärnan i Europarådet: mänskliga rättigheter, representativ demokrati med medborgarinflytande och rättsstatlighet.

Jag vill bara nämna två saker för att ljusa upp en del i den bild som jag anser är bekymmersam. Det ena är – jag tror att Kerstin Lundgren var inne på det – domstolens reformering. Jag var på en konferens här i Stockholm mitt i valrörelsen och fick ånyo höra mycket positivt om hur protokoll 14 fungerar. Det är möjligt att hantera mängder av anmälningar på ett rättsstatligt men ändå snabbare sätt.

Numera finns det också en klausul som säger att ministerkommittén ska ha ökade möjligheter att göra uppföljningar av strukturella svagheter i ett lands rättsstatlighet.

Slutligen vill jag nämna att Kosovo har varit ett exempel på ett land som går åt rätt håll. Jag har ju som kammaren vet varit rapportör, och det hölls ett val där för några dagar sedan under tillfredsställande åsiktsfrihet. Valdeltagandet var ca 43 procent. Jag tycker mig se att den serbiska minoriteten både i Kosovo och i norra Mitrovicaområdet ändå är på väg att integrera sig i de kosovariska strukturerna, och detta med ett stöd som regimen i Belgrad har stått för sedan ungefär ett år tillbaka.

Det betyder att även om vi har motvind och stora utmaningar när det gäller Europarådets grundläggande konventioners genomförande och upprätthållande är det fortfarande möjligt att peka på förbättringar och ljuspunkter. Jag vill sluta mitt anförande med att säga att det är klart att vi från den svenska delegationens sida ska gå vidare på detta sätt.

Jag vill säga en sak till: Jag kan inte säga att jag är imponerad av utskottets hantering av våra önskemål om regelbunden rapportering från regeringen om ministerkommitténs verksamhet. Det är ändå märkligt att vi inte har fått någon skrivelse från regeringen som behandlar perioden från den 1 juli förra året fram till nu. Ska det vara så svårt att åstad-

komma 20 sidor? Vi kan ju åstadkomma redogörelser med oändligt mycket mindre sekretariatsresurser.

Jag är heller inte, ärade utskott, imponerad av den resignation och vaghet som utskottet utstrålar när man talar om att man ändå på något sätt ska ta tag i detta med hur internationella delegationer ska redovisas i riksdagen. Vi har kämpat för det här flera gånger. Jag är inte imponerad av vare sig regeringen eller vårt ärade utrikesutskotts passivitet när det gäller att kräva regeringen på redovisningar. Regeringen styr riket, men den är ansvarig inför riksdagen, som vanligt.

(Applåder)

Anf. 95 HANS LINDE (V):

Herr talman! Jag ska börja med att be kammaren om ursäkt för att jag inte har haft möjlighet att delta i hela den här debatten. Jag har varit på möte med riksdagsstyrelsen, med gruppledarna. När talmannen kallar kommer man.

Vänsterpartiet är inte representerat i Europarådets parlamentariska församling, men jag skulle ändå vilja säga några ord för Vänsterpartiets del. Vi ser att Europarådet är en oerhört viktig organisation som har en viktig roll att fylla i Europa som den mellanstatliga organisation där Europas länder kan samlas för utbyte, dialog och samarbete. I ett läge där vi ser ökade motsättningar i Europa och ökad spänning fyller Europarådet en än större roll.

I ett läge där det finns starka krafter runt om i Europa som vill se mer av polarisering och motsättningar och som gärna skulle vilja se nya järnridåer sänka sig över vår kontinent är det viktigt att vi värnar de arenor vi har där vi kan mötas och visa att det finns en annan väg för Europa.

Europarådet är också en viktig aktör när det gäller frågor om mänskliga rättigheter. Europakonventionen för de mänskliga rättigheterna och Europadomstolen är helt centrala verktyg på vår kontinent. Man måste noga understryka att arbetet för demokrati och mänskliga rättigheter långt ifrån är över på vår kontinent. Redogörelserna om Ukraina och Ryssland understryker detta, men tyvärr är det inte de enda exemplen på grova och omfattande brott mot de mänskliga rättigheterna. Vi får oroväckande signaler från Ungern, Spanien, Turkiet och Vitryssland.

Över hela vår kontinent ser vi hur de krafter som nu drivs av närmast hat hot muslimer, judar och romer mobiliserar och blir alltmer aggressiva. Runt om på vår kontinent ser vi hur krafter som ifrågasätter kvinnors rätt till sin egen kropp mobiliserar. Vi ser i flera länder i dag bakslag för hbtq-personers rättigheter. Det är grundläggande mänskliga rättigheter att få uttrycka sin sexualitet, sin könsidentitet eller sina könsuttryck.

Det kan vara på sin plats att understryka att attackerna mot grundläggande mänskliga rättigheter inte bara sker i andra delar av Europa. Vi ska påminna oss om att även vårt eget land vid ett flertal tillfällen har fällts i Europadomstolen, bland annat för att Sverige inte har gett fristad åt flyktingar som har riskerat tortyr.

Vi ska också vara ärliga och säga att de krafter som i dag ifrågasätter kvinnors rätt till sin egen kropp, inte ställer sig bakom en konsekvent kamp mot rasism eller ifrågasätter hbtq-personers rättigheter faktiskt också finns representerade i denna kammare. Det räcker med att titta på talarlistan i dagens debatt för att se exempel på ledamöter som inte är

beredda att stå upp för kvinnors rätt till sin egen kropp eller för oss hbtq-personer och våra rättigheter, för den delen.

Det är viktigt att understryka att hur nästa delegation till Europarådets parlamentariska församling kommer att se ut kommer att bero på valresultatet i september. Min starka förhoppning är att i nästa delegation till Europarådets församling kommer vi att ha en total enighet när det gäller kampen mot rasism i dess olika former, kampen för kvinnors rätt till sin egen kropp och för hbtq-personers rättigheter.

Vänsterpartiet har en reservation, reservation 2, som jag vill yrka bifall till. Jag ska kort redogöra för den. Det handlar om att vi vill att Sverige undertecknar och ratificerar tilläggsprotokoll 12 till Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna. Det är i dag redan 18 medlemsstater i Europarådet som har undertecknat och ratificerat detta tilläggsprotokoll, och det har trätt i kraft. Vi tycker att det skulle vara ett viktigt verktyg för att bredda och utvidga arbetet mot diskriminering runt om i Europa.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 18 §.)

17 § Skydd för kännetecken i den internationella humanitära rätten

Utrikesutskottets betänkande 2013/14:UU25

Skydd för kännetecken i den internationella humanitära rätten (prop. 2013/14:129)
föredrogs.

Anf. 96 JULIA KRONLID (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nr 1.

För närvarande existerar ett antal olika internationellt erkända kännetecken för sjukvårdspersonal. Det är detta som det här betänkandet handlar om. I Sverige har hitintills det röda korset använts som en igenkänningssymbol för den här funktionen, vilket brukar anses ha sin historiska grund i en invertering av färgerna i den schweiziska flaggan när man skapade organisationen Röda Korset 1863.

Skälet till att det i dag finns olika symboler som erkända kännetecken är att olika länder har hänvisat till skilda kulturella, religiösa eller politiska traditioner. Nu har röster har höjts för att införa ett neutralt kännetecken, den röda kristallen. Vi menar att det handlar om att muslimska länders företrädare har kritiserat det röda kors som sjukvårdspersonal från historiskt kristna länder har burit.

Det är inte första gången som en sådan här diskussion uppstår. Osmanska riket och dess efterföljare Turkiet kritiserade vid 1900-talets början det röda korset just för att vara en kristen symbol, vilket var en del av bakgrunden till att man accepterade den röda halvmånen som en alternativ symbol för muslimska länder 1929. Någon motsvarande kritik från de länder som traditionellt burit det röda korset känner jag dock inte till.

Det röda korset är i dagsläget i Sverige och i många andra länder ett synnerligen väl etablerat varumärke, inte bara vid väpnade konflikter utan över lag, som symbol för sjukvård. I dag är, menar jag, det röda

Prot. 2013/14:123
11 juni

Europarådet

*Skydd för kännetecken
i den internationella
humanitära rätten*

korset sedan lång tid tillbaka en väldigt okontroversiell symbol för sjukvård, och vi kan inte se att det i dag alls skulle kunna finnas någon politisk eller religiös provokation i den symbolen. Introduceringen av ytterligare en symbol för svensk sjukvårdspersonal skulle undergräva detta väletablerade varumärkes ställning och i onödan skapa förvirring. Vi ser inte att det finns någon anledning till detta.

Diskussionerna om detta måste också ses mot bakgrund av den konflikt som har funnits i fråga om den israeliska motsvarigheten till Röda Korset, Magen David Adom, som länge har använt en röd davidstjärna som sin symbol. För att den israeliska organisationen skulle kunna tas upp i Röda Korset var man tvungen att ta fram den röda kristallen som en kompromissymbol, som en anpassning till dem som inte tyckte om davidstjärnan.

Herr talman! Mot denna bakgrund innebär antagandet av den röda kristallen som ett nytt möjligt kännetecken för svensk militär personals sjukvårdsfunktion i realiteten en eftergivenhet mot de krav som muslimska företrädare ställer för att det röda korset anses för kontroversiellt. Vi ser inte att det finns någon anledning till en sådan ändring i och med att någon motsvarande sådan åtgärd inte är aktuell för länder vars personal bär den röda halvmånen. Jag tycker inte heller att det behövs.

Om alla skulle enas om samma symbol, den röda kristallen, tycker jag att det vore en annan sak. Då skulle det ha en annan rimlighet. Men nu är det i stället vi som ska byta ut det röda korset och använda kristallen men också ibland den röda halvmånen.

Ett argument för detta är att det skulle innebära en ökad säkerhetsrisk att visa symbolen det röda korset i andra länder. Men vi menar att det inte har så mycket med det att göra. Har personer en fientlig inställning till svensk sjukvårdspersonal eller personer från andra länder som använder det röda korset kommer tyvärr attacker sannolikt att ske i alla fall.

Det finns en annan fråga som jag funderar över. Om nu det skulle vara så fel och kontroversiellt att använda röda korset-symbolen för svensk sjukvårdspersonal kan vi kanske inte visa något som innehåller den svenska flaggan heller, för den innehåller också ett kors.

Vi tycker att detta är en lite överdriven reaktion. Vi tycker att man ska ta ställning för och visa det traditionella symbolbruket, som är väldigt väl förankrat. Vi ser inte att det skulle vara något problem att fortsätta med det som har varit använt sedan lång tid tillbaka i historien.

Därmed vill jag yrka bifall till reservationen i det här betänkandet.

Anf. 97 CARINA HÄGG (S):

Herr talman! Vi socialdemokrater står bakom förslaget i det här betänkandet. Jag vill peka på bakgrunden till att vi har betänkandet på vårt bord.

Parterna i Genèvekonventionerna beslutade 2005 att inrätta ett nytt kännetecken som kompletterar de tidigare erkända kännetecknen för sjukvård och sjukvårdspersonal. Initiativet kommer från dem som står i den dagliga verksamheten och som har ansvar för den dagliga verksamheten. De har sett ett behov och sett att det här kan vara ett praktiskt sätt att hantera de frågor som de står inför.

Vi har gått dem till mötes. Vi har sett att det finns en rimlighet i den förfrågan. Det är en okomplicerad fråga. Jag ser det som en fråga om

praktisk hantering. Det finns andra kännetecken som har blivit förlegade och i dag inte förekommer, som det röda lejonet och solen, som har varit internationella kännetecken inom sjukvård och sjukvårdstransporter.

Det jag vill peka på är en annan del, som inte behandlas i det här betänkandet. Det är att vi, över huvud taget, kan se att de som jobbar med humanitära insatser i konfliktområden – det kan vara FN-personal, personal från Röda Korset och personal från andra hjälporganisationer – i högre grad är utsatta för sådant som försvarar för dem att genomföra sina uppdrag. De utsätts för attacker, också med tragisk utgång. Det är någonting vi har att hantera.

Det ska vi inte koppla till kännetecken. Men vi har att gå dem till mötes och se att det finns ett önskemål. Jag vill tillbakavisa de resonemang och de argument som har framförts från Sverigedemokraternas representant.

Vi socialdemokrater står bakom det här. Vi är glada att vi kan stödja önskemål från Röda Korset när det gäller att de ska kunna använda de symboler som de anser är funktionella i sitt arbete. Socialdemokraterna yrkar bifall till förslaget och avvisar reservationen i det här betänkandet. (forts. 19 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.53 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

18 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU21 Vårändringsbudget för 2014

Punkt 1 (Avveckling av AB Svenska Miljöstyrningsrådet och upphävande av lagen (1994:1596) om frivillig miljöledning och miljörevision)

1. utskottet

2. res. 1 (S, MP, V)

Votering:

169 för utskottet

137 för res. 1

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 19 FP, 19 C, 16 SD, 17 KD

För res. 1: 102 S, 20 MP, 15 V

Frånvarande: 10 S, 9 M, 5 MP, 5 FP, 4 C, 4 SD, 4 V, 2 KD

Punkt 15 (Ändrade ramar för utgiftsområden och ändrade anslag)

1. utskottet

2. res. 3 (SD)

3. res. 4 (V)

Förberedande votering:

16 för res. 3

16 för res. 4

274 avstod

43 frånvarande

Talmannen konstaterade att lika röstetal uppkommit. Utgången skulle avgöras genom lottning.

Talmannen anmodade Kerstin Lundgren (C) och Billy Gustafsson (S) att fungera som kontrollanter vid lottningen samt Eliza Roszkowska Öberg (M) att förrätta lottningen.

Den upptagna lottsedeln visade ett ja och kammaren hade således antagit res 3.

Huvudvotering:

159 för utskottet

16 för res. 3

132 avstod

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 5 S, 98 M, 19 FP, 19 C, 18 KD

För res. 3: 16 SD

Avstod: 97 S, 20 MP, 15 V

Frånvarande: 10 S, 9 M, 5 MP, 5 FP, 4 C, 4 SD, 4 V, 1 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU34 Utvecklingen inom den kommunala sektorn 2013

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Det ekonomiska läget i den kommunala sektorn)

1. utskottet

2. res. (S)

Votering:

190 för utskottet

102 för res.

15 avstod

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 20 MP, 19 FP, 19 C, 16 SD, 18 KD

För res.: 102 S

Avstod: 15 V

Frånvarande: 10 S, 9 M, 5 MP, 5 FP, 4 C, 4 SD, 4 V, 1 KD

KU45 Granskning av kommissionsrapporter om subsidiaritet och proportionalitet m.m.

Kammaren biföll utskottets förslag.

Utskottets utlåtande lades till handlingarna.

Prot. 2013/14:123

11 juni

JuU35 Ordning och säkerhet vid Rättsmedicinalverkets rättspsykiatriska undersökningsenheter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU41 EU:s agenda för rättsliga frågor till 2020 – Att stärka förtroendet, rörligheten och tillväxten inom EU

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU20 Bättre information och tydligare ansvar vid mineralprospektering

Punkt 2 (Översyn av avgifter)

Propositioner ställdes först beträffande utskottets förslag till beslut och därefter i fråga om motiveringen.

Förslag till beslut:

1. utskottet

2. res. 1 (S)

Votering:

187 för utskottet

104 för res. 1

16 avstod

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 20 MP, 19 FP, 19 C, 13 SD, 18 KD

För res. 1: 102 S, 2 SD

Avstod: 1 SD, 15 V

Frånvarande: 10 S, 9 M, 5 MP, 5 FP, 4 C, 4 SD, 4 V, 1 KD

Motiveringen:

Godkännande av

1. utskottets motivering

2. motiveringen i res. 3 (SD)

Votering:

154 för utskottet

16 för res. 3

137 avstod

42 frånvarande

Kammaren godkände utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 19 FP, 19 C, 18 KD

För res. 3: 16 SD

Avstod: 102 S, 20 MP, 15 V

Frånvarande: 10 S, 9 M, 5 MP, 5 FP, 4 C, 4 SD, 4 V, 1 KD

Punkt 4 (Övriga frågor)

1. utskottet
2. res. 7 (V, MP)

Votering:

171 för utskottet

35 för res. 7

101 avstod

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 98 M, 19 FP, 19 C, 16 SD, 18 KD

För res. 7: 20 MP, 15 V

Avstod: 101 S

Frånvarande: 10 S, 9 M, 5 MP, 5 FP, 4 C, 4 SD, 4 V, 1 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU18 Europarådet

Punkt 1 (Demokrati och frågor relaterade till demokratifrämjande arbete)

1. utskottet
2. res. 1 (SD)

Votering:

291 för utskottet

16 för res. 1

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 98 M, 20 MP, 19 FP, 19 C, 15 V, 18 KD

För res. 1: 16 SD

Frånvarande: 10 S, 9 M, 5 MP, 5 FP, 4 C, 4 SD, 4 V, 1 KD

Punkt 2 (Konventionsrelaterade frågor)

1. utskottet

2. res. 2 (V)

Votering:

292 för utskottet

15 för res. 2

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 98 M, 20 MP, 19 FP, 19 C, 16 SD, 18 KD

För res. 2: 15 V

Frånvarande: 10 S, 9 M, 5 MP, 5 FP, 4 C, 4 SD, 4 V, 1 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Anf. 98 MATS JOHANSSON (M):

Herr talman! Denna sista skälvande minut under min riksdagskarriär tänkte jag ägna åt en mycket viktig fråga som sju av åtta partier i utrikesutskottet är överens om, nämligen att Sverige bör ansluta sig till den här internationella konventionen. Jag kan bara beklaga att vi inte blev eniga.

Jag yrkar följaktligen å Moderaternas vägnar bifall till utskottets förslag och avslag på reservationen.

Jag vill passa på, herr talman, att gratulera Bodil Ceballos till platsen i Europaparlamentet. Jag är övertygad om att hon kommer att bli en bra företrädare för den internationella synen i MR-frågor, politiska fri- och rättigheter, där vi under vår gemensamma tid i utrikesutskottet har haft samma syn i många frågor.

Slutligen, herr talman, kommer jag att utnyttja rätten, och inte missa chansen, att hålla tyst.

Anf. 99 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Vi har kritiserat bakgrunden till att svensk sjukvårdspersonal inte längre ska ha den väletablerade symbolen röda korset i vissa sammanhang utan en röd kristall. Vi tycker inte att det finns någon anledning att byta ut en väletablerad symbol, och det har vi framfört.

Min fråga till Mats Johansson är: Hur ser regeringen på detta långsiktigt? Kommer det att bara tillämpas i vissa sammanhang, eller kommer den att bytas ut i alla sammanhang där vi deltar internationellt? Hur kommer det i förlängningen att bli i Sverige? Ser man det röda korset som så kontroversiellt att det byts mot en kristall? Om vi inte tycker att det är lämpligt att uppvisa ett kors i internationella sammanhang, hur ska vi då göra med den svenska flaggan? Det kan också bli problematiskt.

Anf. 100 MATS JOHANSSON (M) replik:

Herr talman! Jag avstår.

Anf. 101 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Det tillhör processen här i kammaren att svara på frågor från oppositionen. Majoriteten företräder regeringen och ett förslag som kommer från regeringen och ska svara på oppositionens frågor. Det är beklagligt att man här väljer att inte göra det.

Anf. 102 MATS JOHANSSON (M) replik:

Herr talman! Jag avstår.

Anf. 103 BODIL CEBALLOS (MP):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka Mats Johansson, och jag lovar att jag ska fortsätta att arbeta för mänskliga rättigheter i sann svensk anda. Vi är alla överens om att det är en viktig fråga.

Det här är ett av de få ärenden där utrikesutskottet har hanterat ett lagförslag under de åtta år som jag har suttit i riksdagen. Vi har inte

*Skydd för kännetecken
i den internationella
humanitära rätten*

många lagar som rör vårt område. En var lagen om konsulära frågor vid katastrofer, eller någonting sådant. Det var under förra mandatperioden, och nu den här.

Precis som Mats sade är så gott som alla överens. Det står i vårt ställningstagande att det inte handlar om att ersätta det röda korset utan om ett komplement till det röda korset.

Utifrån den reservation som finns funderade jag lite grann: Vad är det som gör att det röda korset kan ses som så kontroversiellt i vissa länder att man upplever det som ett problem? Så har det varit under en lång period.

Det var en sak som jag kom att tänka på. Jag vet inte om ni andra brukar ligga och dåsa i soffan på nyårsdagen när *Ivanhoe* visas på tv, korsriddarna alltså. Vad är det för symbol som de har? Det är ett rött kors mot en vit bakgrund. De har i alla fall korsriddarna i *Ivanhoe*.

År 1096 startade korstågen. Man skulle samlas efter skörden år 1096 utanför Konstantinopel – det var påven som hade kommit på denna briljanta idé – och gå vidare mot Jerusalem i det heliga landet. Det var inte de allra bästa grabbarna. 60 000 personer fick man ihop, men det var inte några tränade soldater utan diverse personer. Det som var kännetecknande för dem alla var att de bar kläder med ett påsytt kors.

Det här var länge sedan. Det hela slutade i juli år 1099 med att man, efter att ha belägrat Jerusalem under en period, intog staden och anställde en väldigt stor massaker. Det är ingen som vet exakt hur många människor som dödades. De kristna hade tvingats lämna staden innan, men man massakrerade en oerhörd mängd människor.

Jag säger inte att det är det som är upphovet till att det är problematiskt med korset, men det var min bild i alla fall när jag funderade på det. Det var inte heller bara ett korståg, utan väldigt många, som skedde i påvens och kyrkans namn under flera hundra år. Tempelriddarna lydde till exempel bara order från påven och Gud. De kunde egentligen göra precis hur de ville.

Att det kan finnas problem med korset kan jag förstå, och då måste vi anpassa oss till det. Vi ska kunna ha sjukvårdspersonal ute i världen, och vissa symboler stöter på patrull. Då får man hitta en symbol som alla accepterar. Det är det vi har gjort. Den nya symbolen måste skyddas.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag, och jag tycker att det är bra att vi har en ny symbol som kan gå hem i alla läger.

Anf. 104 FREDRIK MALM (FP):

Herr talman! Vi har i dag att debattera utrikesutskottets betänkande *Skydd för kännetecken i den internationella humanitära rätten*.

Betänkandet handlar om att riksdagen ska godkänna det tredje tilläggsprotokollet till Genèvekonventionerna. Det tilläggsprotokollet kom 2005. Det innebär att ytterligare en symbol erkänns som kännetecken för sjukvård och själavård inom den internationella humanitära rätten. Det är lite annat i betänkandet som rör skydd av kärnkraftverk och annat, men i huvudsak handlar det om detta.

I klartext betyder det här att symbolerna det röda korset och den röda halvmånen kompletteras med en neutral symbol kallad den röda kristallen: en röd ram i form av en kvadrat ställd på sin spets mot vit bakgrund. Orsaken till detta är att möjliggöra för sjukvård under konflikter samt

andra viktiga och angelägna humanitära verksamheter att bedrivas i konfliktområden där de andra symbolerna kan komma att ifrågasättas av religiösa eller andra skäl och att därmed också stärka skyddet för personalen i fält.

Betänkandet är i mångt och mycket ett procedurärende. Det är därför sju partier är överens om det. Regeringen antog det tredje tilläggsprotokollet till Genèvekonventionerna redan i mars 2006. I år har över 60 länders parlament klubbat protokollet. Våra nordiska grannar har gjort det. En majoritet av Europeiska unionens medlemsstater har också gjort det. Därför är det bra att också Sveriges riksdag godkänner detta.

Låt mig ändå säga några ord, herr talman, med anledning av den följdmotion och den reservation från Sverigedemokraterna som ingår i behandlingen och senare voteringen i det här ärendet.

Vad Sverigedemokraterna anser är att Sverige på något sätt skulle vika sig för muslimska regimer. Det är mycket intressant att notera eftersom Sverigedemokraterna själva gärna säljer svensk krigsmateriel till just sådana regimer samtidigt som de vill stänga dörren till Sverige för människor som flyr från just sådana regimer.

Faktum är att den humanitära hjälpen måste nå fram till fler. I konflikter där starka religiösa motsättningar råder kan den röda kristallen bidra till att hjälp kommer fram, att internationella organisationer har möjlighet att närvara bredare i fält och att deras personal kan få ett bättre skydd. Det är någonting vi borde välkomna, i alla fall om vi tycker att de humanitära frågorna är viktigast.

Om Sverigedemokraterna värnar det röda korsets särställning borde de också lyssna på vad Röda Korset säger. Röda Korset ställer sig mycket positiva till den röda kristallen som kompletterande symbol. De vill dessutom att detta ska genomföras skyndsamt, vilket nämns i propositionen och i Röda Korsets remissvar. Samtliga remissinstanser är positiva till det nya lagförslaget.

Sverigedemokraterna hävdar att skrivningar i propositionen öppnar för att den röda halvmånen ska kunna införas som symbol på svenska sjukvårdare. Detta, herr talman, skulle jag säga är ren skrämselfpropaganda.

Vad det handlar om är att till exempel en multinationell FN-styrka med deltagande trupper från kanske 10, 15 eller 20 olika länder kan enas om – med samtliga deltagande nationers samtycke, nota bene – att använda en gemensam symbol. Det är väl bara bra? Det är förstås fullt rimligt. Om Förenta nationerna till exempel skulle genomföra en multinationell insats i Sydsudan, ett kristet land, kan länderna som deltar enas om att gemensamt använda till exempel den röda kristallen eller det röda korset.

Låt mig också kort beröra frågan om Röda Davidsstjärnan, Magen David Adom. Det är Israels motsvarighet till Röda Korset och Röda Halvmånen. Magen David Adom genomför ett enormt viktigt arbete i Israel. Till exempel driver de all ambulansverksamhet i Israel. De sköter all blodgivning. De har spelat en avgörande roll inte minst i samband med att hjälpa människor som har drabbats av de ohyggliga terrorattentat som har plågat den israeliska civilbefolkningen under många år.

Magen David Adom är medlem i Röda Korset och Röda Halvmånen. Man är medlem i denna familj, och man använder sedan åtta år tillbaka

den röda kristallen. Till exempel på de fältsjukhus som israeliska Röda Davidsstjärnan upprättade i Haiti efter jordbävningen och naturkatastrofen där syns den här symbolen tydligt exponerad både på personalens kläder och på tälten.

Så här skriver Magen David Adom på sin egen officiella hemsida: ”Magen David Adom in Israel belongs to the International Red Cross and Red Crescent Movement.” Det finns också en sida för symboler där Davidsstjärnan i kristallen, det röda korset och den röda halvmånen står bredvid varandra.

Magen David Adom har också på många håll utbildat personal åt Röda Korset och åt Röda Halvmånen i allt från första hjälpen till att hantera trauman.

Konsekvenserna av kravet som Sverigedemokraterna lyckligtvis är alldeles ensamma om och fullständigt isolerade i fråga om här i kammaren skulle bli att man i praktiken skulle göra det omöjligt för Magen David Adom att tillhöra den internationella humanitära familjen. Det skulle kraftigt försvåra deras möjligheter att agera runt om i världen, och det skulle försvåra kunskapsöverföringen mellan de här organisationerna.

Det finns en utbredd antisemitism i världen, herr talman. Jag är den förste att skriva under på detta. Jag är själv mycket kritisk – det tror jag att många kan vara – till hur frågan om Röda Davidsstjärnans status har hanterats under många år. Men i och med tilläggsprotokollet har man funnit en lösning på detta som innebär att Magen David Adom har sin plats i det internationella arbetet. Det är någonting som tusentals människor runt om i världen är djupt och innerligt tacksamma för eftersom de har fått hjälp av Magen David Adom.

Jag vill med dessa ord yrka bifall till förslaget i betänkandet och ett rungande avslag på följdmotionen.

Anf. 105 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Eftersom Moderaternas Mats Johansson vägrade att svara på oppositionens fråga gör jag ett nytt försök här.

Jag skulle först vilja tydliggöra det här med Israel som Fredrik Malm tog upp. Vår reservation innehåller ingenting om att vi skulle vilja hindra någon annan från att använda den röda kristallen. Den röda kristallen finns redan, och den har använts av Israel. Det säger vi ingenting om.

Det vår kritik handlar om är att vi inte ser någon anledning till att Sverige ska byta ut det väletablerade röda korset i vissa sammanhang. Vi ser detta som ett steg mot att det inte bara ska ske i vissa sammanhang utan att det ska bytas ut i större utsträckning.

Jag skulle vilja fråga om Fredrik Malm verkligen anser det vara rätt att Israel skulle tvingas byta ut Davidsstjärnan för att den skulle anses vara kontroversiell. Jag anser inte att de skulle ha varit tvungna att göra det. Nu har de valt den här lösningen, och vill de ha den lösningen har jag ingenting emot det. Men vad tycker Fredrik Malm om att de tvingades ta bort Davidsstjärnan?

En annan fråga: Hur ser Fredrik Malm på att vi inte ska få ha det väletablerade röda korset i vissa sammanhang? Ska vi byta ut det i alla internationella sammanhang? Ska vi byta ut det även i Sverige om vi är så internationella? Ska vi kanske inte ens få visa vår svenska flagga, som

ju också innehåller ett kors, om nu korset är så kontroversiellt i internationella sammanhang?

Prot. 2013/14:123
11 juni

Anf. 106 FREDRIK MALM (FP) replik:

Herr talman! Nu skruvar Sverigedemokraterna vulgoretoriken till absurdum. Man försöker få det som handlar om att skydda humanitär personal i fält till någon sorts förbud mot den svenska flaggan. Det blir så bisarrt att det knappt går att kommentera, herr talman.

Till sammanhanget hör att man kan välja i politiken, herr talman. Man kan välja att försöka lösa problem, eller också kan man välja att försöka exploatera rädsla. Vi väljer att försöka hantera de problem och utmaningar vi står inför. I alla fall gör sju partier här i kammaren det. Det åttonde, Sverigedemokraterna – du kallade dig oppositionen, Julia Kronlid, och det är mycket riktigt; ni är ensamma i opposition i detta, vilket förvisso inte är ovanligt – väljer att exploatera främlingsrädsla och försöka lägga ut någon sorts dimridå om att Röda Korset inte ska få använda det röda korset. Det finns ingen som någonsin kan tvinga Sverige att inte använda det röda korset.

Det här handlar en multinationell situation. Det finns en specifik koppling till FN-mandaterade insatser i detta tilläggsprotokoll. Det handlar om en internationell insats med 10, 20 eller kanske 30 deltagande länder. Varje land har vetorätt. Alla länder måste samtycka. Då kan alla dessa länder gemensamt enas om att använda sig av en symbol i stället för tre eller två. Det är väl fullt rimligt.

Utgångspunkten för oss här måste väl ändå vara att humanitära hjälporganisationer som Röda Korset, Röda Halvmånen och Röda Davidsstjärnan kan få fram hjälpen. Det är detta som är det viktiga.

Sedan lever vi i en värld där det finns extremister. Det har delvis bidragit till förändringarna. Det är ingen som förnekar det, men utgångspunkten måste vara den humanitära sidan och inte att exploatera främlingsrädsla, att försöka lägga ut dimridåer och att lura människor.

Anf. 107 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Om Fredrik Malm tycker att jag drar stora växlar på det här är det ingenting mot de stora växlar som Fredrik Malm drar på vår reservation.

Som jag sade i mitt anförande: Det skulle vara en annan sak om detta handlade om att alla skulle enas om en gemensam symbol i ett stort perspektiv och att vi kunde enas om att använda kristallen. Om det gällde både dem som använder Röda Korset och dem som använder Röda Halvmånen skulle jag kanske se det på ett annat sätt. Men nu är det inte riktigt så propositionen är utformad. Här handlar det om att Sverige i sammanhang där det röda korset inte anses vara passande eller där det anses utgöra en säkerhetsrisk ska bytas ut det mot den röda kristallen.

Jag kan inte se att det skulle finnas någon större uppgörelse mellan många länder i propositionen. Om det verkligen bara handlade om detta skulle det vara en sak; då skulle jag inte vara lika kritisk. Men nu handlar det om att vi ska byta ut det röda korset för att det av andra anses vara kontroversiellt samtidigt som jag inte ser någon ambition att byta ut den röda halvmånen. Låt mig vara tydlig med att jag inte har något emot att någon använder den röda halvmånen, men jag ser inte att det har varit

*Skydd för kännetecken
i den internationella
humanitära rätten*

någon ömsesidig uppgörelse om hur vi ska använda våra symboler. Därför ser jag ingen anledning till detta.

Jag skulle vilja fråga igen vad Fredrik Malm anser. Tycker han att vi borde byta ut det röda korset även i större sammanhang och inte bara i några enskilda fall?

Anf. 108 FREDRIK MALM (FP) replik:

Herr talman! Det är stundtals som att diskutera med en vägg här. Det handlar inte om att Röda Korset inte kommer att få använda sin egen symbol, Julia Kronlid. Det handlar om att Röda Korset och Röda Halvmånen har dragit i gång en bred process med diplomater och andra som har mynnat ut i ett tilläggsprotokoll till Genèvekonventionen om en kompletterande symbol för att kunna förbättra möjligheterna att verka på marken i konfliktfyllda områden.

Det här är inte någon stor konspiration mot kristenheten, Julia Kronlid. Jag kan garantera dig detta. Förslagen kommer från dessa berörda organisationer. De har arbetats fram i en bred internationell kontext och mynnat ut i ett tilläggsprotokoll som 60 stater har ratificerat. Alla våra nordiska grannländer har gjort det, mer än hälften av Europeiska unionens stater har gjort det och så vidare. Vem är då Sverigedemokraterna att berätta för Röda Korset att vi värnar dem så mycket att vi inte kommer att lyssna en sekund på deras synpunkter? Det är ju Röda Korset som har dragit i gång hela processen. De tycker att det här är viktigt. Röda Korset vill genomföra detta skyndsamt. Vad ni i Sverigedemokraterna säger är: Vi värnar er allra mest, och därför lyssnar vi på er allra minst. Det blir en mycket trubbig och märklig inställning.

Ni exploaterar främlingsrädsla i detta. Er utgångspunkt är att på något sätt använda de kanske viktigaste humanitära hjälpinsatserna under stora konflikter och katastrofer där det handlar om miljontals civila människor som samlas i flyktingläger och annat. Ni exploaterar detta humanitära arbete för att ni vill ge er på islam. Det är vad det handlar om. Kan ni inte välja bättre tillfällen för detta? Varför är det Röda Korset som måste bli ert verktyg för att exploatera denna främlingsrädsla? Det gynnar ingen.

Det är klart att det vore mycket bättre om vi här i Sveriges riksdag kunde enas om hur viktig denna humanitära verksamhet är.
(Applåder)

Anf. 109 HANS LINDE (V):

Herr talman! Nu kommer det ett unikt tillfälle, i alla fall i mitt arbete i den här kammaren: Jag kommer att säga att jag fullständigt håller med Fredrik Malm i hans tidigare anförande.

Vänsterpartiet står också bakom den proposition som regeringen har lagt på bordet och bakom det betänkande som finns. Vi yrkar starkt avslag på den reservation som finns från Sverigedemokraterna.

Man ska komma ihåg den historiska bakgrunden lite grann. Röda Korset bildades efter det oerhört blodiga slaget i Solferino i Italien 1859. Målet var att bistå med opartisk humanitär hjälp i samband med de krig som då härjade i Europa. Tyskland, Frankrike och andra länder krigade konstant mot varandra.

Vi kan konstatera att världen sedan dess har förändrats. Kraven på humanitära insatser har förändrats. De såg lite annorlunda ut i det dansk-preussiska kriget 1871 än de gör i dag i Centralafrikanska republiken.

Därför har också kraven på Röda Korset och den humanitära hjälpen i stort förändrats. Från att ha varit en organisation som var huvudsakligen fokuserad på att arbeta i Europa i väpnade konflikter mellan stater är Röda Korset i dag en global rörelse som finns på plats vid humanitära katastrofer och inbördeskrig.

Detta ställer nya krav på Röda Korset, och man har också anpassat sig till en förändrad värld. Ett av många exempel på att man har förändrats genom åren är att man numera också har erkänt den röda halvmånen som en av sina internationellt erkända kännetecken.

Det kan vara viktigt att understryka att första gången den röda halvmånen användes var vid det rysk-turkiska kriget 1877. Vi kan konstatera i dag, närmare 140 år senare, att världen inte rämnade av att man införde ett nytt internationellt erkänt kännetecken för Röda Kors-rörelsen.

En av de saker som har skett i det humanitära arbetet de senaste åren är en negativ utveckling där vi ser att humanitära insatser attackeras i allt fler konfliktområden. Vi ser det i Afghanistan, vi ser det i Syrien och vi ser det i Somalia – hjälparbetare blir ständigt attackerade i sitt arbete. Om det är någonting vi har lärt oss är det att opartiskhet är en förutsättning för att humanitära insatser ska kunna verka. Det är därför Röda Korset till exempel är så tydliga med att de inte vill ha ett samarbete med några militära parter i militära insatser när de verkar i ett land. De vill alltid, i alla lägen, uppfattas som opartiska.

Man kan se på en organisation som Svenska Afghanistankommittén. De är en del av en humanitär organisation, och de har kunnat jobba i mer än 30 år i Afghanistan utan att någon gång ha blivit attackerade. Ingen av deras tusentals anställda har blivit dödad. De reser i dag omkring i Afghanistan i vanliga bilar utan militär eskort, utan säkerhetsvakter, utan hjälmar och utan skyddsvästar. Det gör det därför att de uppfattas som opartiska. Deras opartiskhet är deras främsta skydd – ett mycket bättre skydd än pansar och säkerhetsvästar.

De har lärt sig – och det har också Röda Kors-rörelsen gjort – att om man börjar uppfattas som partisk riskerar man också att uppfattas som en måltavla i en väpnad konflikt. Därför är det viktigt att i vissa lägen kunna ha en symbol som uppfattas som religiöst, politiskt och kulturellt obunden. Vi ser en oroväckande utveckling i allt fler länder med konflikter där man politiserar religion. Religion används som ett slagträ för att hetsa grupper mot varandra och som en drivkraft i väpnade konflikter. Vi ser det i dag i Centralafrikanska republiken, i norra Nigeria och i Burma. Olika parter politiserar religion och använder det som ett slagträ mot varandra. Det kan då komma lägen då det är bättre att kunna använda den röda kristallen än det röda korset eller den röda halvmånen.

Precis som tidigare talare har sagt talar vi här om ett komplement som kan användas i specifika situationer där det ger mervärde och där det skulle innebära större möjlighet för de humanitära insatserna att uppfattas som just opartiska.

Jag konstaterar att det enda parti som motsätter sig detta är Sverige-demokraterna med en argumentation som snarast är hämtad från något slags form av dunkla teorier om någon sorts muslimsk konspiration mot

den kristna världen. Det är på många sätt nonsens. För mig var det viktigt när vi fick propositionen på riksdagens bord att kontakta den svenska Röda Kors-kommittén och höra vad de anser om detta. Deras besked var glasklart: Svenska Röda Korset stöder propositionen och förändringen helhjärtat. Man kan kalla den svenska Röda Kors-kommittén för mycket, men de är knappast en del av något slags global muslimsk konspiration mot kristenheten.

Anf. 110 ROBERT HALEF (KD):

Herr talman! Enligt Genèvekonventionerna från 1949 och deras tilläggsprotokoll är det det röda korset, den röda halvmånen och det röda lejonet och den röda solen som är internationellt erkända kännetecken för sjukvården och sjuvlavården under väpnade konflikter. Dessa symboler och de organisationer som står bakom dem är mycket viktiga. Organisationerna verkar i konfliktdrabbade regioner, gör mycket nytta och hjälper människor i nöd. Dessa humanitära organisationer utsätts för våld i konfliktområden där de endast befinner sig för att rädda liv. Det är inte acceptabelt.

Samtidigt som globala humanitära behov har ökat under senare år har det humanitära arbetet blivit mer komplicerat och farligt. Det är en verklighet som vi måste förhålla oss till för att fortsatt kunna bidra med effektivt humanitärt stöd till behövande.

Sverige ska fortsätta ta ansvar för att rädda liv och lindra nöd. För att vi ska kunna göra det är vi beroende av vår personal i fält som tar risker för att nå ut till drabbade människor.

Att vara hjälparbetare eller sjukvårdspersonal i konflikt eller i krig har länge inneburit att man har gått fredad, men så är det inte längre. Enligt Aid Worker Security Report från 2013 har antalet attacker mot hjälparbetare fyrdubblats under en tioårsperiod. Jag är särskilt oroad över uppgifter om den förvärrade situationen för sjukvårdspersonal, vilket tas upp i Internationella rödakorskommitténs kampanj Health Care in Danger.

Vi ser att man använder sjukvård taktiskt och som en del av krigföringen. Om vi tittar på Syrien ser vi att vi delvis kan komma fram med vatten och andra förnödenheter men inte med sjukvård, vilket är oerhört skrämmande. Läkare och annan sjukvårdspersonal ses som måltavla i en konflikt och förhindras att rädda liv.

Internationella rödakorskommittén berättar om en utveckling där sjukvårdspersonal inte endast utsätts för våld när de hamnar i skottlinjen utan i vissa fall utgör en måltavla. Så sent som den 4 juni i förra veckan dödades en schweizisk hjälparbetare för Röda Korset i staden Sirte i Libyen. Vi vet inte med säkerhet om dödsfall kan undvikas med hjälp av denna nya symbol. Man kan inte värja sig mot extremister och våldsvärkare som saknar respekt för människors okränkbara värde.

Att vaccinationskampanjer attackerats systematiskt och utsätts för riktade angrepp är en oroväckande utveckling. Det gäller också de uppföljningsattacker som innebär att ambulanspersonal och sjukvårdspersonal som utför första hjälpen attackerats och kommer till skada när de hjälper skadade och sjuka.

Avsikten med propositionen som vi i riksdagen håller i handen i dag är att underlätta för humanitära organisationer att vinna acceptans i lägen

då deras status är avgränsad av olika skäl. I vissa fall har kännetecknen hos befintliga organisationer uppfattats som ett religiöst, politiskt eller kulturellt ställningstagande, trots att de inte är det. Trots att det röda korset och den röda halvmånen känns igen och är erkända över större delen av världen respekteras de inte alltid i väpnade konflikter. En del stater har också haft svårt att välja något av de redan erkända kännetecknen som sitt lands permanenta kännetecken.

Mot den bakgrunden har det funnits behov av ett neutralt kännetecken helt utan religiösa, politiska eller kulturella kopplingar som kan urholka kännetecknets skyddsvärde. Beslutet om ytterligare ett tilläggsprotokoll till konventionerna från 1949 fattades av parterna i Genèvekonventionerna under en diplomatkonferens i Genève 2005. Genom protokollet inrättas ett nytt kännetecken som kompletterar de tidigare erkända kännetecknen för sjukvårds- och sjukavårdspersonal. Detta kännetecken ersätter inte de tidigare erkända kännetecknen.

Detta neutrala kännetecken kompletterar de tidigare erkända kännetecknen under väpnade konflikter i vissa länder för att minimera risker och underlätta arbetet för personalen, och hjälpen når fram till behövande. Vid den internationella rödakors- och rödahalvmånekonferensen 2006 beslutades att kännetecknet skulle benämnas den röda kristallen. Kristdemokraterna stöder denna internationella överenskommelse.

Utmaningarna på det humanitära området är många, men vi ska fortsätta förbättra och förstärka det humanitära systemet. Många andra metoder måste till för att tillse att respekten för humanitärarbetare bibehålls i konflikt, exempelvis att FN:s konvention om mänskliga fri- och rättigheter och människosynen att alla människors lika och okränkbara värde respekteras.

Kristdemokraterna anser att den nya symbolen är ett bra komplement till de gällande och har stort symboliskt värde i vårt arbete och vår strävan att hjälpa behövande människor.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationen från Sverigedemokraterna.

Anf. 111 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Robert Halef tog upp många exempel på att sjukvårdspersonal blir attackerad. Jag instämmer i att det är oerhört tragiskt och oerhört fel. Sådant ska inte behöva ske. Men jag tror tyvärr inte att det kommer att hjälpa att byta ut det röda korset mot någon kristall. Att just sjukvårdspersonal blir måltavla handlar snarare om någon form av terrorism. Att byta ut det röda korset ser jag tyvärr inte som någon lösning på det allvarliga problemet.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Robert Halef som jag också ställde till Fredrik Malm när det gäller att byta ut en symbol. För att Israel skulle tas upp i gemenskapen var det ett krav att de skulle byta ut sin davidsstjärna. Det finns en liknande inriktning när vi i vissa sammanhang ska byta ut det röda korset. Vad anser Robert Halef om att det inte skulle accepteras att de använde sin davidsstjärna, utan de vara tvungna att byta ut den mot kristallen?

Anf. 112 ROBERT HALEF (KD) replik:

Herr talman! Jag tror att Julia Kronlid läser betänkandet men gör egna tolkningar av textinnehållet. Det står tydligt och klart att det är en kompletterande symbol till befintliga symboler. Den ersätter inte de symboler som gäller och är accepterade i dag.

Det är ett förslag som kommer från FN, Förenta nationerna, och vi talar om internationella insatser. Kristdemokraterna stöder självfallet ett sådant förslag.

Det är inte symbolen som är räddningen, utan det är själva aktionen på marken. Vilken symbol vi bär med oss har ingen betydelse. Huvudsaken är att vi kommer fram och hjälper människor som behöver vårt stöd och vår hjälp med sjukvård och annat. Vi skiljer oss åt i tolkningen av symbolvärdet.

När det gäller davidstjärnan är det som sagt ingen som kräver att de ska byta ut eller stänga ute någon symbol. Man ska verka i områden där det krävs att vi har en gemensam, neutral symbol. Det ska vi ha för att kunna hjälpa de människor som behöver vår hjälp och vårt stöd.

Anf. 113 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar Robert Halef för det.

Det kanske inte är någon som kräver att symbolen byts ut nu och här i Sverige. Jag vet att det är något som vi ingår i och att det är ett komplement. Men jag ser att det är ett steg i en riktning där vi sedan kommer att byta ut det väletablerade röda korset eftersom det anses kontroversiellt i andras ögon.

Jag tycker att vi ska kunna ha en acceptans åt båda hållen. Vi ska acceptera att den röda halvmånen används, och det ska finnas acceptans för att det röda korset används.

Att sjukvårdspersonal utsätts för våld ser jag som oerhört allvarligt och tragiskt, men jag tror tyvärr inte att det hjälper att byta ut det röda korset.

Jag vill återigen fråga om det jag tog upp med davidstjärnan. Det är något som har skett historiskt, och jag skulle vilja veta vad Robert Halef från Kristdemokraterna anser om att man, för att få tas upp i organisationen, inte fick använda davidstjärnan.

Anf. 114 ROBERT HALEF (KD) replik:

Herr talman! Jag upprepar: Vi utestänger inga gällande symboler som är accepterade, utan i dag lägger vi helt enkelt till det FN har rekommenderat. Egentligen är det en implementering i svensk lag av ett FN-förslag. Vi lägger till ytterligare en ny, neutral symbol som vi kan använda i vissa konflikttrabbade områden för att skydda vår personal och för att personalen ska kunna utföra sitt arbete. Det är vad det går ut på.

Både den röda halvmånen och davidstjärnan liksom alla andra symboler kommer att verka i de områden där de kommer att kunna fungera så att människor får den hjälp de behöver. Men om det visar sig att det finns konflikttrabbade områden i dag som exempelvis vägrar eller som utsätter vår personal för fara på grund av den symbolik som den röda stjärnan eller halvmånen bär med sig är det viktigt att vi har en neutral symbol vi kan verka under så att vi kan hjälpa människor.

Anf. 115 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Den lagstiftning från 1953 som Sverigedemokraterna vill hålla fast vid har sin grund i den första Genèvekonventionen. Där etableras en hierarki mellan de erkända kännetecknen, och det röda korset är huvudregeln medan den röda halvmånen, det röda lejonet och den röda solen accepteras undantagsvis.

Med det lagförslag som nu ligger och som utgår från det tredje tilläggsprotokollet till Genèvekonventionen jämföras de kännetecken som erkänns inom den humanitära rätten. Jag tycker att det är en rimlig utgångspunkt att de olika kännetecken som används inom den humanitära rätten jämföras.

Dessutom får Röda Korset möjlighet att undvika att i varje läge begära tillstånd. Nu får man, om man är en svensk nationell förening, frihet att använda kännetecken. Det vill uppenbarligen Sverigedemokraterna förhindra. De vill avslå hela propositionen i sitt förslag. Det tycker jag minsann är märkligt.

Det som har sagts tidigare är att den röda kristallen är den opartiska yta där alla som vill vara med i uppdrag där man inte har möjlighet att verka under egen flagg, bland annat FN-insatser, kan samlas och samsas.

Jag konstaterar att detta inte har kommit från något svenskt egenintresse. Från den 14 januari 2007 gäller det tredje protokollet, och det är kompletterande. Det röda korset, den röda halvmånen och den röda kristallen finns bredvid varandra. Det vill internationella Röda Korset – den humanitära rättens banerförare – driva och att vi ska verka för. Det är bra att en stark majoritet i riksdagen vill göra detta.

Det är tragiskt att Sverigedemokraterna åter går vilse i sin egensnickrade nationalism och islamofobi och vill förhindra att alla kännetecken inom den internationella humanitära rätten jämföras i svensk lagstiftning.

Jag yrkar bifall till förslaget och avslag på reservationen.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 12 juni.)

20 § Lag om sprängämnesprekursorer och redovisning av krisberedskapens utveckling

Förvarsutskottets betänkande 2013/14:FöU11

Lag om sprängämnesprekursorer och redovisning av krisberedskapens utveckling (prop. 2013/14:144) föredrogs.

Anf. 116 ÅSA LINDESTAM (S):

Herr talman! Vi ska prata en hel del om sprängämnesprekursorer men också om krisberedskapens utveckling. Det är en redovisning vi kommer att få i betänkandet.

Detta är ett väldigt viktigt område för oss i förvarsutskottet. För att spara tid när vi väl kommer till votering yrkar jag nu bifall endast till reservationerna 7, 9 och 11. Socialdemokraterna har skrivit åtta reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bara bifall till dessa reservationer.

Det som det handlar mycket om är att det måste hända något också, inte bara utredas. Under den stund jag har i talarstolen ska jag gå igenom några av de reservationer vi har och tala om hur vi tänker.

När det gäller sprängämnesprekursorer handlar det om en otillåten tillämpning av ämnen som tillsammans kan bli ett sprängmedel. Det handlar självklart om att stoppa terrorism. Dessa kemiska ämnen finns på marknaden, och jag har själv varit med då man har visat hur det kan gå till under rätt förhållanden. Detta känns allvarligt, och det är bra att man tar itu med det nu.

Vi vill alltså ge Tullverket befogenheter att vid svensk gräns kunna gå igenom de varor som förmedlas. Kommunerna ska också få utöva en tillsyn över just dessa ämnen som kan sättas ihop på ett otillbörligt sätt.

När det gäller krisberedskapen är det en redovisning av vad som hänt så här långt. Jag börjar med Sevesoanläggningar, som alltså är anläggningar med farliga ämnen där det kan uppstå väldiga kriser. Namnet har sitt ursprung i en kemikalieolycka i Seveso i Italien, redan 1976. Det har hänt ett antal allvarliga olyckor som gör att Europaparlamentet har antagit ett direktiv – Sevesodirektivet – som man sedan har utvecklat.

Vi socialdemokrater tycker att de bidrag som går ut till kommuner och länsstyrelser ska vara olika. I dag utgår lika stora statsbidrag till alla, men vi skulle hellre vilja att det delades upp så att de som har Sevesoanläggningar får en större andel och kan motverka och förebygga allvarliga olyckor.

När det gäller det nordiska samarbete vi har i dag inom området krisberedskap önskar vi socialdemokrater att det blir ett nordiskt kris- och beredskapscentrum som kan jobba med övning, utbildning, forskning och innovationssamordning.

Vi i Norden påminner mycket om varandra i dag, och det pågår en del samarbeten. Men det måste tas ett helhetsgrepp om detta område så att vi tillsammans kan göra saker som då skulle gå mycket bättre. Regeringen utreder, men man måste också komma till handling i de här sakerna.

När det gäller information och säkerhet vill vi att Sverige ska bli en världsledande it-nation. Det betyder att vi här i Sverige måste ta fram en nationell säkerhetsstrategi för detta område. Men vi måste också jobba med de nordiska länderna, när det gäller både cyberförsvar och cybersäkerhet. Vi måste även verka för att vi ska göra detta internationellt.

När det gäller brandsäkerheten finns det till exempel inte brandvarnare i många lägenheter och villor i dag. Vi anser att man måste individanpassa brandskyddet. Det finns personer som har nedsatt funktionsförmåga och som inte har någon möjlighet att förstå att det börjar brinna. Detta måste man titta på för varje enskild person och se hur man kan hjälpa till, särskilt när det gäller personer med nedsatt förmåga.

Vi ser positivt på att elansluta brandvarnare i nybyggen. Andra länder gör mycket mer på detta område än vad vi gör i dag. Vi skulle också kunna tänka oss att ge MSB möjlighet att gå ut med en föreskrift om att alla bostäder ska ha någon form av brandskydd.

När det gäller vattensäkerhet skulle vi vilja ha en nollvision på samma sätt som i trafiken. Vardagsolyckorna upptar en stor del av vår tid i dag. Det är fallolyckor och drunkningar, och de har en undgängomd plats i MSB:s verksamhet. Vi tror att MSB måste öka sin samverkan och sitt samarbete med kommuner och länsstyrelser för att vardagsolyckor ska

kunna undvikas i så stor utsträckning det någonsin går, med en nollvision.

Reservation 7, som jag ställer mig bakom, handlar om den enskildes roll i krisberedskapen. Vi vill ha ett stärkt samarbete mellan Försvarsmakten och MSB men också med frivilliga försvarsorganisationer inklusive krisberedskapen. Självklart ska grundskolan och gymnasiet också vara med, för det är centrala frågor som man behöver arbeta med.

I Försvarsberedningens rapport *Försvaret av Sverige – Starkare försvar för en osäker tid* lyfter vi fram frivilliga försvarsorganisationers arbete för att rusta samhället och få ett väl fungerande samarbete mellan civil och militär beredskap. Folkförankringen, som vi har pratat om, gäller inte bara medlemmar i olika organisationer utan alla.

Hur ska man kunna göra detta? Det är klart att det kommer att kosta. Men det är otroligt kostnadseffektivt att använda de frivilliga försvarsorganisationerna till detta.

Försvarsberedningen föreslår olika informationsinsatser och utbildningar. MSB gör en del i dag. Till exempel informerar man alla 18-åringar. Men vi tror att det kan utvecklas till många fler än bara 18-åringar.

Civilförsvarsförbundet använder frivilliga till att bidra till ett säkrare samhälle. Då handlar det om att öva men också om att vara med i skarpa lägen. Till exempel finns FRG-grupper där frivilliga enskilda i dag tecknar avtal. FRG finns inte i alla kommuner än, men det skulle kunna finnas överallt. Det handlar om resurser.

Svenska lottakåren använder till exempel M-power som förebygger oro och utanförskap genom att jobba tillsammans med Fryshuset och tjejer. Det har gett mycket goda resultat. De har också en utbildning som heter Sköt dig själv, som man kan hitta på webbsidan Skötdigsjäl.vu. Den handlar om vad man gör när elen försvinner och hur man ger första hjälpen, små saker som man kan göra.

Jag frågar organisationerna: Hur kan ni utveckla detta, för att det ska bli mer? Då säger de: Det handlar om resurser, det handlar om pengar. Men det har man inte. Folkförankringen ska dock omfatta alla.

Reservation 9 handlar om civilförsvar. Vi skulle önska att man kunde ta ett organisatoriskt helhetsgrepp och tydliggöra det nationella ansvaret för civilförsvaret. Det handlar om hela hotskalan. Det handlar om skydd mot olyckor och svåra påfrestningar för samhället i fred men också om höjd beredskap. Det måste jobbas förebyggande mot stora olyckor och mot naturkatastrofer. Det är den centrala grund som vi borde jobba utifrån.

Tittar vi ut över världen i dag och ser den säkerhetspolitiska utvecklingen i Ukraina just nu förstår vi alla att vi måste ha ett stärkt totalförsvar. Då handlar det om civilt försvar, enligt ansvarsprincipen.

Vi har en ny säkerhetspolitisk situation, och det måste bli folkligt förankrat vad vi talar om. Vi behöver en ny, nationstäckande civilförsvarsorganisation och därmed också en ny civilförsvarsutbildning. MSB utreder det. Men för att få ett robust samhälle måste vi ta ett helhetsgrepp och göra saker, inte bara utreda.

Den tredje reservation som jag ställer mig bakom är reservation 11 om brandkåren. Den handlar om den kommunala räddningstjänsten, alltså om att släcka bränder. Vi vet alla att det finns heltids- och deltidsanställda där, och vi har också brandvårn på några orter.

Jag lever i en ort som är avfolkningshotad. Jag lever på landsbygden i en liten stad. Jag kan se vad som händer med vår räddningstjänst. Deltidsbrandmännen är inte längre så lätta att rekrytera. Man bor och lever inte längre på samma ort – man jobbar någon annanstans och reser.

Alternativet i dag i landet är att lägga ned deltidsbrandkåren. Inte ens deltidsbrandkåren kan man alltså klara. Ibland handlar det om att man inte får tag på människor. Men ibland handlar det också om ekonomin, där små kommuner inte längre har råd.

Deltidsbrandkåren betyder trygghet. Men vi måste hitta komplement. Vi måste hitta förtroendeskapande processer och innovativa lösningar. Jag tror att forskning skulle kunna ge oss lösningen på väldigt mycket mer. Det skulle kunna vara en ökad självskyddsutbildning, med andra anställningsvillkor än i dag, med mångfald och med kvinnor som är med.

De reservationer som vi står bakom – reservationerna 7, 9 och 11 – är alla uttryck för handling och handlingskraft, och det är det vi önskar i dag.

Anf. 117 PETER RÅDBERG (MP):

Herr talman! Jag ska prata endast om det civila försvaret, för att koncentrera mig på en punkt. Inledningsvis vill jag ändå säga att det civila försvaret spelar en allt viktigare roll i vårt samhälle, framför allt om det skulle uppstå en allvarlig kris. Den nedmontering av det civila försvaret som har pågått under lång tid är förhoppningsvis på väg tillbaka. Det välkomnar jag mycket.

Utvecklingen går allt snabbare och med högre hastighet för varje år, och världen blir alltmer komplex och svårförutsägbar. Det går i dag inte att föreställa sig att en militär konflikt i vårt närområde skulle påverka enbart ett land, utan om en sådan situation uppstår kommer flera länder, troligtvis även Sverige, att påverkas.

Vi är mycket överens bland de politiska partierna om att ett enskilt militärt väpnat angrepp direkt mot Sverige är fortsatt osannolikt under överskådlig tid. Det tycker jag att vi ska ha i minnet. Vi brukar säga detta. Men vi kan i alla fall glädjas åt att vi har en bred parlamentarisk majoritet bakom just detta.

Målen för vår säkerhet är styrande för den samlade civila och militära försvarsförmågan såväl som för samhällets krisberedskap. Säkerhetsutmaningarna för Sverige ställer krav på en bred försvarsförmåga för att möta olika typer av risker, hot och händelser.

I Försvarsberedningens rapport, som blev klar för ett par veckor sedan, skriver man ”att den samlade förmågan att motstå och hantera allvarliga kriser och hot som föranleder höjd beredskap ska öka”. Jag gläds mycket åt de raderna. Där har Försvarsberedningen faktiskt satt ned foten och skickat en mycket tydlig signal till regeringen.

Det samlade försvaret – det behöver sägas flera gånger – består av civilt försvar och det militära försvaret. Det är både och.

I fredstid är det civila försvaret den planering som genomförs för att skapa och vidmakthålla samhällets förmåga att motstå ett väpnat angrepp. Det civila försvaret är den verksamhet som genomförs i syfte att möjliggöra att samhället kan hantera situationer då beredskapen höjs.

Vid beslut om höjd beredskap organiseras det civila försvaret med utgångspunkt i samhällets krisberedskap genom bland annat de förmågor, strukturer och principer som används för hantering av fredstida kriser.

Jag gläds också över att Försvarsberedningen i sin rapport skriver att ”planeringen för det civila försvaret ska återupptas”. Det tycker jag är extra glädjande.

Målet för det civila försvaret ska vara att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna, värna civilbefolkningen och bidra till Försvarsmaktens förmåga vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld. Det civila försvaret ska stödja och samverka med det militära försvaret för att kunna motstå ett väpnat angrepp, hantera samhällskonsekvenser och upprätthålla samhällsviktig verksamhet samt bidra till att återuppbygga och återställa samhällets funktionalitet efter ett sådant angrepp.

Det civila försvaret tar naturligtvis sin utgångspunkt i samhällets krisberedskap, som jag har sagt tidigare.

Försvarsmakten har som uppgift att samordna och planera med de myndigheter som har bevakningsansvar enligt förordningen om krisberedskap och höjd beredskap. I detta arbete har Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, en central roll och ett särskilt ansvar för att samordna och företräda de civila myndigheterna i frågor som rör planering av det civila försvaret.

Jag ska återgå till Försvarsberedningen. Det är bra att de skriver att MSB:s roll att samordna planeringen av det civila försvaret ska förtydligas liksom mandatet att företräda det civila försvaret på central nivå.

Detta är någonting som vi i Miljöpartiet har eftersträvat och slagits för i många år. För att få detta på fötter måste det finnas någon som bär huvudansvaret. Det är länsstyrelserna som i samråd med Försvarsmakten ska verka för att det civila och det militära försvaret samordnas regionalt samt verka för att länets tillgångar fördelas och utnyttjas så att försvarsanstängningarna främjas.

Det är på något sätt självklart. Om en olycka inträffar är det naturligtvis i någon kommun, och då måste resurserna finnas där. Då är det utmärkt att länsstyrelsen tar det ansvaret.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 7, 9 och 11.

Anf. 118 MIKAEL JANSSON (SD):

Herr talman! Vi har åtta reservationer i detta betänkande. För tidsvinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna 6 och 10.

Jag ska säga någonting om sprängämnesprekursorer. Att bekämpa terrorism är något som de flesta tycker är en god sak. Att motverka terroristernas tillverkning av sprängmedel är därför en viktig åtgärd.

Det moderna samhället är sårbart, och många lever nära varandra. Det gör att terroristernas sprängningar kan få oerhört tråkiga konsekvenser. Terrorister har inte alltid tillgång till militära system, men de kan i vissa fall tillverka egna vapen. Av den orsaken är det viktigt att det nu tas ett första steg för att försvåra inköp av ingredienser för egentillverkning av sprängämnen.

Jag ska ta upp informations- och cybersäkerhet. Man kan säga att allt har en baksida. Internet som underlättar kommunikation mer än kanske något annat har också en baksida. Genom internet underlättas angrepp på individers integritet men även på ledningssystem. Särskilt allvarligt är

om sjukhus, försvaret, polisen, energiförsörjningen, betalsystem och transporter hotas.

Försvar mot attacker på våra it-system kallar vi för cybersäkerhet. Cybersäkerheten har en defensiv sida med viruskydd, brandväggar, backuprutiner med mera. Men cybersäkerheten har också en offensiv sida där man slår ut det attackerande systemet genom motåtgärder på internet.

På sikt är det troligt att svenska viktiga myndigheter bör ställas vid sidan av www och i stället anslutas till nya helt säkra nät.

Därefter ska jag ta upp livsmedels- och dricksvattenförsörjningen. Katastroferna blir fler och fler i världen. Det är en märkbar ökning. Dock har vi i Sverige klarat oss ganska bra. Vi ligger med trygg marginal på en kontinentalsockel.

Trots det anser vi att Sverige måste ha en krisberedskap. Även vi svenskar kan komma att försättas i katastrofer eller katastrofliknande situationer.

Vi hade förr ett militärt försvar, ett civilt försvar och beredskapslager. Vi använde också värnplikt och civilplikt som instrument att göra försvaret mångdubbelt starkare.

I dag har vi ett militärt försvar som ska kunna slå bara en reducerad brigad. Det civila försvaret är nedlagt, och vi har inga beredskapslager. Värn- och civilplikt används inte, och därigenom är inte folket förankrat och delaktigt i försvaret som förr. Vi har sänkt garden väldigt mycket.

Allt fler förstår att det har gått för långt. Vi måste nu öka vår krisberedskap i flera hänseenden. Ett hänseende är tryggheten i vår livsmedels- och vattenförsörjning.

Eftersom vi själva producerar bara närmare 50 procent av den mat vi konsumerar har vi skapat oss en osäkerhet som kan skada oss om stora internationella kriser uppstår och vi inte längre kan importera vår mat. Självförsörjningsgraden bör öka successivt.

Friskt vatten har vi i mängder i Sverige. Men situationen kan ändå bli kritisk i städerna om något oförutsett händer, exempelvis ett långt strömvabrott.

Göteborg försörjs genom en djupt liggande råvattentunnel som kommer att rasa en dag om inte alltför många år. Det krävs alltså planering även för dricksvattenförsörjningen.

Jag ska ta upp den enskildes roll i krisberedskapen. Civilplikten var en mycket viktig del av det svenska totalförsvaret. Tyvärr är civilförsvaret nu avvecklat, och därmed utbildas inte längre civilpliktiga. Närhets-, likhets- och ansvarsprinciperna är dock typiska för det svenska krishanteringssystemet och bör så förbli.

Avskaffandet av driftvärnet skadade allvarligt vår krisberedskap och vårt system. Hela folket borde vara knutet till resurser avsedda för att skydda och försörja. Därför är civilplikten fortfarande viktig. Det bör utredas om man ska använda civilplikt för medborgare som arbetar med krishantering i strategiska positioner.

Sverige hade förr ett mycket omfattande system för krisberedskap i det civila försvaret som var en tvilling till det militära försvaret. Hela folket var indelat och knutet till resurser avsedda att skydda och försörja. Tyvärr är civilförsvaret nu avvecklat, vilket Sverigedemokraterna beklagar.

Vi välkomnar dock Försvarsberedningens tydliga ställningstagande att planeringen för det civila försvaret ska återupptas. Försvarsberedningen föreskriver att lösliga nätverk ska leda det civila försvaret. Det anser jag vara fel. Det civila försvaret ska ha en nationell chef, och denna chef ska ha en ledningsorganisation till sitt förfogande. I kriser krävs snabba och tydliga beslut även på högsta ort.

Det nya civilförsvaret bör efterlikna det militära systemet med befälhavare, geografisk indelning och personligt ansvar, då ledning av krishantering är viktig, liksom det personliga ansvaret.

Det bör göras tydligt att det högsta ansvaret för krishantering är samlat till en mindre grupp chefer på nationell nivå som är knuten till regeringen och att det finns adekvata lagar att använda sig av. Det bör därför tas initiativ av riksdagen att föreslå en utredning för att stärka krishanteringskanslierna och funktionerna i kommuner, i länsstyrelser och i Regeringskansliet.

Ett återtagande av särskilda beredskapspolisen bör också utredas då hemvärnet inte är lämpat för stora insatser mot folkmassor. Det är därför hög tid att utveckla en särskild polisiär organisation med hög beredskap för insatser mot folkmassor. Enklast förefaller det att vara att återta särskilda beredskapspolisen, vilket således bör utredas.

Brandkårssoldater utsätts ofta för svåra påfrestningar. Därför genomförs särskilda tester av styrka vid antagandet. Dessa tester bör inte tas bort, och kraven bör inte sänkas. Det bör ställas samma krav på män och kvinnor.

Brandförlopp och räddning vid olyckor är snabba händelser. Sänker vi kraven vid antagningen till brandsoldater så gör vi illa flera. Vi gör illa de brandsoldater som inte klarar sin uppgift i skarpt läge. Vi gör även illa dem som får sämre hjälp vid insatser.

För samhällsviktig verksamhet kan oacceptabla konsekvenser snabbt uppstå vid elavbrott. Med hjälp av modern styrteknik kan dock olika användare sättas i prioriteringsordning vid brist på el. Forskning visar att särskilda reservkraftnät med viss radie är kostnadseffektiva när det finns flera samhällsviktiga verksamheter nära varandra. Sådana miljöer finns i alla större städer.

Den kraftiga befolkningsökningen i världen i kombination med en snabb ekonomisk utveckling har lett till en omfattande kapplöpning efter naturresurser. Kampen om resurserna riskerar att leda till ansträngda relationer och i värsta fall väpnade konflikter mellan länder.

Sverigedemokraterna anser att det finns ett behov av att en svensk förvaltningsmyndighet återigen upprätthåller ett svenskt beredskapslager av olja.

Anf. 119 ANDERS HANSSON (M):

Herr talman! I detta betänkande behandlas ett antal motioner från allmänna motionstiden men även en ny lagstiftning som syftar till att motverka olaglig tillverkning av sprängämnen genom att begränsa allmänhetens tillgång till vissa kemikalier, så kallade sprängämnesprekursorer, som finns tillgängliga på marknaden.

Många av oss minns med fasa det bombdåd som regeringskvarteret i Oslo utsattes för den 22 juli 2011. Anders Breivik hade tillverkat en bomb och detonerat den i Oslo i syfte att maskera eller i alla fall fördröja

upptäckten av sitt avskyvärda dåd på Utøya utanför staden. Med denna lagstiftning gör vi det olagligt att tillhandahålla, förvärva, inneha eller använda vissa kemikalier – till exempel kaliumklorat, natriumklorat, väteperoxid, nitrometan och salpetersyra – om de överskrider en sedan tidigare fastställd gräns i koncentration.

Den nya lagstiftningen är en del av den EU-förordning om förhindrande av olaglig tillverkning av sprängämnen som medlemsländerna förbundit sig att implementera. Vi välkomnar denna lagstiftning och hoppas att vi i Sverige kan slippa råka ut för terrordåd likt det som drabbade vårt grannland Norge för ett antal år sedan.

Betänkandet innehåller också ett antal andra frågor som härrör från allmänna motionstiden. Mina utskottskolleger från Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Sverigedemokraterna har nämnt några av dessa i sina anföranden. Alla berörde de olika delar av svensk krisberedskap.

Herr talman! Att ha en beredskap för olyckor och katastrofer är en grundläggande trygghet för ett land och dess befolkning. Det innebär en medvetenhet hos den enskilde om att personligen vara förberedd och kunna ta sitt ansvar och agera om krisen skulle komma, och det innebär beredskap hos kommun och räddningstjänst för att kunna förebygga och förhindra eventuella olyckor. Det innebär möjlighet för statliga myndigheter att ge bistånd eller ställa upp med personal eller materiel om olyckan skulle vara av större omfattning, och det innebär att vid nationella katastrofer kunna samverka och ge eller ta emot bistånd från våra grannländer.

Allt detta är en del av den krismedvetenhet och krisberedskap vi måste ha för att förhindra en kris och minska effekterna av en ändå uppkommen sådan.

För det nordiska samarbetet återfinns den så kallade Hagadeklarationen, där det handlar om att skapa förutsättningar för att driva ett nordiskt övningskalendarium, bygga upp gemensamma scenarierbanker och utbyta erfarenheter i fråga om övningar och metodiker. Förra året, den 4 juni 2013, enades de nordiska ministrarna om att gå ännu längre. Visionen är ett robust Norden utan gränser inom krisberedskap. Tillsammans kan vi lära av varandra – minska samhällets sårbarhet och lära oss hantera allvarliga olyckor och kriser. En gemensam nordisk samverkansanalys tas nu fram, och den ska ligga till grund för en konkret och målinriktad handlingsplan för fortsatt utveckling. Handlingsplanen förväntas vara på plats senast 2015.

I april i år redovisade också Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, ett regeringsuppdrag om hur det praktiska samarbetet mellan de nordiska länderna kan gå till. Det föreslås bland annat att en nordisk expertgrupp skapas på myndighetsnivå, att gemensamma utbildningar hålls samt att övningar och kunskapsutbyte sker. Vidare föreslås ett fördjupat samarbete och skapandet av ett nätverk mellan vakthavande och tjänstemän i beredskapsfunktionerna vid de olika nordiska myndigheterna. Flertalet ytterligare förslag finns, och arbetet har tagit ny fart genom det fördjupade samarbetet inom Hagadeklarationen.

Herr talman! I dagens högteknologiska samhälle är även frågor kring information och cybersäkerhet ytterst väsentliga för vårt lands krisberedskap. Såväl regeringen som Försvarsberedningen har konstaterat att säker

informationsteknologi och robusthet i våra it-system är grundläggande vid kriser.

Regeringen gav förra året en särskild utredare uppdraget att föreslå en nationell strategi för hantering och överföring av information i elektroniska kommunikationsnät och it-system. Utredaren ska vidare föreslå övergripande mål för samhällets informations- och säkerhetsarbete och för hur Sverige ska värna om säkerhet och integritet i samhällsviktig infrastruktur. Uppdraget ska redovisas den 1 december 2014.

Här finns ett nordiskt samarbete via CERT, vilket står för computer emergency response team. Där har de nordiska länderna tecknat säkerhetsskyddsavtal med varandra för att kunna utbyta information vid hot etcetera. Samarbetet är av strategisk betydelse för Sverige och de övriga nordiska länderna.

På EU-nivå har EU-kommissionen tillsammans med åtskilliga andra EU-organ tagit fram en strategi kring cybersäkerhet i ett vidare perspektiv. Det gäller alltså inte enkom it-angrepp eller it-incidenter. För närvarande arbetar man med att ta fram riktlinjer för och krav på hur medlemsländerna inom EU ska implementera nationella strategier för nät och informationssäkerhet.

Herr talman! Samverkan mellan det civila samhället och Försvarsmakten är också av stor betydelse. Regeringen har efter en lång timeout under 90- och 00-talet uppdragit åt Försvarsmakten att återuppta försvarsplaneringen. Det militära försvaret byggs nu upp igen efter år av neddragningar.

Samtidigt ökar också ansvaret för samhällets civila försvar i tider av ofred eller krig. Från och med den 1 januari 2014 har fyra regionala staber inrättats i Skåne, Skövde, Stockholm och Boden. Syftet med dessa är att få till en utökad och strukturerad samverkan mellan det civila samhället och Försvarsmakten i händelse av kris eller höjd beredskap.

Vidare har MSB just redovisat ett regeringsuppdrag om hur planeringen kring höjd beredskap kan utvecklas. I slutsatserna framgår att genom den ansvarsprincip som i dag gäller kring krisberedskap, det vill säga att de myndigheter som har ansvaret under normaltid har det även under kris, kan myndigheter utan större bekymmer inkludera planering för höjd beredskap i sitt arbete.

I regleringsbrevet till MSB gav regeringen myndigheten i uppdrag att i samverkan med Försvarsmakten analysera och redovisa konkreta förslag på hur samverkan mellan civila myndigheter och Försvarsmakten vid allvarliga kriser och olyckor kan stärkas. Detta uppdrag ska redovisas den 15 oktober 2014.

Det är värt att framhålla att ansvarsprincipen gör alla myndigheter delaktiga i krisberedskapsarbetet. Samverkan mellan myndigheter är nödvändig för en effektiv krisberedskap och krishantering. MSB har en särställning i arbetet. Ansvarsprincipen gäller alla myndigheter, men i de fall där ingen myndighet har ansvaret är det MSB som ansvarar och säkerställer att åtgärder likväl vidtas.

Vidare, herr talman, vill jag kommentera de frågor i betänkandet som rör våra räddningstjänster eller brandkårer.

Sverige är ett avlångt land där olika landsändar ser olika ut och har olika förutsättningar. Detta gäller även för våra räddningstjänster. De flesta räddningstjänster är organiserade med brandmän som arbetar del-

tid, det vill säga räddningspersonal i beredskap. Möjligheten att kombinera arbete med tjänst som deltidsbrandman fungerar bra i befolkningstäta områden men sämre i glesbygd, där invånarna oftare arbetar långt ifrån sin brandstation.

Frågan hur vi ska lösa problematiken med bemanning på stationer i glesbygd är komplicerad. MSB och länsstyrelserna stöder på olika sätt kommunerna i arbetet med att organisera räddningstjänsterna. Utveckling måste ske, och regeringen gav därför MSB i uppdrag att redovisa vilka åtgärder myndigheten har kommit fram till för att stödja kommunerna i deras arbete. MSB gav tre konkreta förslag:

1. Andelen kvinnor inom räddningstjänsten måste öka. Då ökas rekryteringsbasen också omedelbart med det dubbla. I dag är det nämligen merparten män som jobbar inom räddningstjänsten, och kan vi få in mer kvinnor i räddningstjänsten är detta mycket positivt.
2. Kontakterna mellan kommun som arbetsgivare och brandmannens ordinarie arbetsgivare måste förbättras.
3. Kommuner bör vidta åtgärder för att kombinera kommunala tjänster med uppdrag som deltidsbrandman.

Detta är bra förslag som kommunerna nu måste begrunda och engagera sig i. Mer aktiva kommuner är nödvändigt för att systemet inte ska fallera. Flexiblare utbildningssystem och framtagande av omfattande stöd- och informationsmateriel kan också hjälpa kommunerna.

Ersättningsnivåer och möjlighet att kombinera tjänst som deltidsbrandman med eventuell arbetslöshetsersättning är också en fråga som hanteras. Det har uppkommit fall då det har varit aktuellt. Frågan har lyfts till Kommittén om hållbara försäkringar vid sjukdom och arbetslöshet, och den ska redovisa sina slutsatser senast den 31 januari 2015. Min och regeringens förhoppning är att kommittén lägger fram bra och hållbara lösningar som kan säkra engagemang och tjänster för många av våra deltidsbrandmän.

Herr talman! Krisberedskap rör oss alla. Det kan röra sig om att som individ ha en beredskap för ett längre elavbrott lika väl som att Sverige som nation måste förbereda hur vi ska hantera katastrofer eller andra kriser som drabbar vårt land. I kommunerna görs risk- och sårbarhetsanalyser för att kunna förebygga olyckor och ha en beredskap om något trots allt skulle hända.

Varje olycka har sitt ursprung i en kommun, och därmed ställs det stora krav på de kommunala räddningstjänsterna. Jag har besökt åtskilliga av räddningstjänsterna och kan konstatera att det är ytterst motive-rad, engagerad och kunnig personal som arbetar där.

Större kriser måste vi dock hantera tillsammans. Regionalt ser länsstyrelsen till att kommunöverskridande problem kan lösas med gemensamma krafter.

Nationellt arbetar samtliga våra myndigheter med beredskap för kriser i enlighet med den ansvarsprincip som gäller. MSB är statens expertmyndighet och kan ge råd och stöd till nästan samtliga aktörer i, men även utanför, landet. Försvarsmakten kan genom de satsningar och den reformering som skett de senaste åren också bidra med både personal och materiel för att minimera de negativa och förödande effekter som en kris

kan få på samhället. För att öka vår krisberedskap och vår krismedvetenhet krävs information till invånarna. På uppdrag av regeringen redovisade MSB förra året hur en samlad återkommande informationsinsatsning till allmänheten kan genomföras. Kommuner, landsting, myndigheter, trossamfund, branschorganisationer, frivilligorganisationer, skolor och företag bör enligt MSB engageras genom målgruppsanpassade aktiviteter. Denna bedömning delar både jag och regeringen, och säkerligen flera med oss.

Det är tillsammans som vi stärker vår krisberedskap och vårt samhälle. Förutsättningarna finns, och många hjälper gärna till. Låt oss använda det positiva engagemang som återfinns hos så många människor. I många kommuner har frivilliga resursgrupper inrättats, det vill säga att frivilliga skrivit avtal med kommunen för att utgöra en resurs vid kriser eller allvarliga händelser. Det är ett exempel. Lägg därtill de nästan 500 000 personer som är delaktiga i någon av våra frivilligorganisationer, till exempel Hemvärnet, Civilförsvarsförbundet, Blå Stjärnan, Lottorna eller Röda Korset. Här finns styrkan. Här finns folklig förankring. Det lovar gott för Sveriges framtida krisberedskap!

Därmed, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.
(Applåder)

I detta anförande instämde Annicka Engblom (M).

Anf. 120 ANNA-LENA SÖRENSON (S):

Herr talman! Vi har under den här mandatperioden vid ett flertal tillfällen debatterat och diskuterat samhällets sårbarhet och vår beredskap att möta kriser. Vid dessa tillfällen har vi identifierat många av de blinda fläckar som vi har och där det finns en svaghet när det gäller att möta katastrofer eller olyckor. Vi har nämnt många av dem här i dag, och många nämns också i betänkandet. Det handlar om cybersäkerhet, och om den enskildes utsatthet vid kriser, och det kan handla om brandsäkerhet och mycket annat.

Jag tror att vi alla minns ett tillfälle i Sälen, vid en av Folk och Försvars konferenser, då försvarsministern utlovade en proposition om samhällets krisberedskap och sårbarhet. Det var den nuvarande försvarsministern.

Därför blir jag en smula besviken när det nu kommer en proposition med ett lagförslag om sprängämnesprekursorer men bara en redovisning av krisberedskapens utveckling. Jag tycker att det är tråkigt att regeringen inte kan samlas till att skriva en proposition med skarpa förslag om hur man ska möta samhällets sårbarhet och skapa ett mer robust samhälle.

Utan att förringa betydelsen av det militära försvaret kan jag tycka att det hot som är mer troligt och ligger närmare borde få mer uppmärksamhet både i debatten och av regeringen. Men nog om detta, herr talman. Jag tänkte begränsa mitt anförande till den enskildes roll i krisberedskapen.

Förutsättningarna för att den enskilda medborgaren ska kunna ta sitt ansvar i tider av kris byggs i det vardagliga samhällsbyggnadsarbetet. Grunden för ett robust samhälle som kan motstå påfrestningar vid allvar-

liga kriser bygger på en rättvis fördelning av resurser, en grundtrygghet och en god välfärd samt omtanke om varandra. Tyvärr ser vi hur Sverige i dag går åt ett motsatt håll med större orättvisor och försämringar i sociala trygghetssystem och välfärd. Därmed får vi också ett mer instabilt samhälle med social oro, ökad kriminalitet och en försämrad förmåga för många att faktiskt kunna ta sitt ansvar när samhället utsätts för påfrestningar i kriser.

Den viktigaste insatsen nu är att efter åtta år av skattesänkningar och nedrustning i välfärden, som också tärt på vår förmåga att visa omsorg om varandra, se till att arbetslösheten sjunker för att ge människor större självständighet och möjlighet att försörja sig själva och därmed vara delaktiga i samhällsgemenskapen och ta sitt ansvar i tider av kris. Det är att se till att skolan ges förutsättningar att klara sitt uppdrag och ge alla barn möjligheter att klara målen och därmed få en god start i livet så att de kan gå vidare till högre studier eller ut på arbetsmarknaden. Det är också att i stället för skattesänkningar satsa på välfärden och socialförsäkringarna för att ge människor de rammar av trygghet som krävs för att möta livets utmaningar och de kriser i samhället som vi kan ställas inför.

Regeringen skriver i sin proposition att det är de mest utsatta och sårbara som måste prioriteras i tider av kris, och således måste vi andra ha en beredskap för att klara oss själva i en inledande fas. För detta krävs informations- och utbildningsinsatser. Det är väl inte orimligt att anta att många svenskar inte har kunskap om att vi faktiskt har en skyldighet att klara oss själva de första dygnet av en kris. Man kan nog också förmoda att kunskapen om hur vi ska förbereda oss är ännu sämre. Det är inte svårt att föreställa sig hur det skulle bli om elen försvann, om vi blir utan vattenförsörjning och om maten tar slut på hyllorna i affärerna. Det kommer den nämligen att göra ganska snart med dagens brist på beredskap när det gäller livsmedelsförsörjning. Därför är det bra att MSB har fått uppdrag som gäller detta och redovisat hur informationsinsatser kan göras.

Herr talman! Den enskildes roll i kris handlar inte enbart om att ta emot hjälp utan också om att hjälpa och stödja andra. Propositionen beskriver insatsen från frivilliga i samband med händelserna på Utøya, men jag skulle vilja peka på andra erfarenheter från händelser i världen där insatser från frivilliga medborgare har varit direkt avgörande för människors säkerhet och för att lindra skadorna av katastrofen. Jag tänker på orkanen Katrinas härjningar i USA och på de trefaldiga katastroferna som drabbade Japan i form av jordbävning, tsunami och kärnkraftshaveri.

Herr talman! Regeringen betonar i propositionen hur viktigt det är att tillvarata engagemanget från frivilligorganisationerna i det här sammanhanget och att det bör skapas förutsättningar för att ta till vara människors vilja att hjälpa.

I propositionen påpekas det också att krisberedskapen bör innehålla ett frivilligperspektiv. Regeringen lyfter fram de frivilliga resursgrupperna, som har nämnts här i dag, FRG, som ett gott exempel på hur goda strukturer kan byggas i kommunerna. De kan snabbt inkallas och användas i krissituationer.

Det är naturligtvis positivt med de arbeten som pågår med att utreda och förstärka de frivilliga insatserna. Men, återigen, det krävs också skarpa förslag, och det krävs åtgärder.

Herr talman! Det är desto mer beklagligt att konstatera att de församlingar som drabbade stora delar av frivilligrörelserna i samband med det nya systemet för fördelning av bidrag inte har åtgärdats av regeringen – riksdagen uttryckte faktiskt som sin vilja att regeringen skulle göra det.

Jag yrkar bifall till reservationerna 7, 9 och 11.

*Lag om spräng-
ämnesprekursorer
och redovisning av
krisberedskapens
utveckling*

Anf. 121 ANDERS HANSSON (M) replik:

Herr talman! Jag tror att Anna-Lena Sörenson och jag är helt överens om vikten av detta i ett modernt samhälle, som vi faktiskt har, där vi inte längre har telefonkataloger att gå till när vi vill veta vad olika saker betyder inom krisberedskapen. Där är vi överens.

Jag gick faktiskt upp för att prata om just krisberedskapen. Anna-Lena Sörenson vill att MSB ska utreda och komma med mer konkreta förslag. Det tycker jag är väldigt positivt. Då är det viktigt att MSB har medel till att göra detta. Jag ser att Socialdemokraterna i sin budgetmotion har yrkat på en neddragning på MSB med 10 procent. Det är alltså 100 miljoner som man drar ned på MSB. Sedan är det ytterligare 100 miljoner på krisberedskapsanslaget.

Då ställer man sig lite frågande. Om vi drar ned på en myndighet som är expert på krisberedskap undrar jag: Får vi ut mer eller mindre från den myndigheten?

Angående mer pengar till välfärden vill jag minnas att jag för inte så hemskt länge sedan såg en stapel i tidningen Dagens Samhälle. Det är faktiskt så att medlen i välfärden till kommuner och landsting har ökat väldigt de senaste åren samtidigt som skatteintäkterna har ökat.

Anf. 122 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik:

Herr talman! Jag vet inte om Anders Hansson menar att regeringens proposition, som vi saknar, som vi har väntat på och som utlovades av försvarsministern, skulle ersättas av förslag från MSB. Det var inte riktigt så jag uttryckte mig.

Så länge som MSB har ett otydligt uppdrag – det kommer ut ganska lite därifrån – anser vi att det finns ett utrymme för effektivitet. Så är det. Och regeringen har inte heller gett MSB, via en proposition, de tydliga uppdrag som faktiskt krävs för att möta det som vi har definierat som sårbarheter i samhället.

Vad gäller välfärden är det väl ett känt faktum att trygghetssystemen av ideologiska skäl har nedrustats. Det har varit en del av regeringens politik för att skapa arbete. Man har trott att människor på eget bevåg ska ge sig ut för att söka arbeten, trots att det inte finns några. Man har inte kunnat tillskapa några arbeten eller ge förutsättningar för att jobben ska komma fram. Man har försämrat i trygghetssystemen för att skapa en piska för att människor ska kunna gå ut och söka arbete. Det har inte fungerat. Människor har snarare hamnat i otrygghet i stället.

Vad gäller välfärden är det också ett känt faktum att vi är nere på samma nivåer som efter den stora krissaneringen på 90-talet när det gäller anställda i välfärdssektorn. Det sätter naturligtvis spår. Det medför konsekvenser i fråga om vad man kan åstadkomma inom välfärdssektorn.

Anf. 123 ANDERS HANSSON (M) replik:

Herr talman! Det kommer ut för lite från MSB, säger Anna-Lena Sörenson. Jag tyckte att jag i mitt anförande tog upp väldigt mycket när det gäller vad MSB har fått för uppdrag från regeringen att redovisa. Det handlar om vad de redan har redovisat i år och vad som kommer bland annat i oktober och december samt i januari 2015.

Jag tycker att MSB gör ett väldigt gott arbete med att utföra de uppdrag som regeringen ger dem. Och det som kommer ut är högkvalitativt och väldigt användbart i det fortsatta arbetet. Som Anna-Lena säger handlar det om att det ska utmynna i konkreta förslag.

MSB har i sina utredningar tagit fram konkreta förslag. De har redovisat dem så sent som, tror jag, i april i år. Den här regeringen är snabb, men så snabb är den inte att den kan få fram konkreta förslag på den korta tiden mellan april och juni månad.

Man kan prata om antalet anställda i välfärden. Följdfrågan blir naturligtvis om det är anställda inom offentliga sektorn eller om det även gäller dem som är anställda i privata vårdbolag och privata äldreboenden. Jag förstår i och för sig att det är en ideologisk skillnad. Vi ser gärna att konkurrensen är god så länge patienten får den bästa möjliga vården. Men Socialdemokraterna tycker inte att det ska finnas några vinster i välfärden, vilket tar bort incitament för privata företag.

Jag kommer ändå tillbaka till något. Anna-Lena Sörenson säger att det kommer ut för lite från MSB. Hur påverkar en neddragning av deras anslag med 10 procent? Kommer det ut mer eller mindre? Jag tycker mig veta svaret, men jag ställer frågan till Anna-Lena Sörenson.

Anf. 124 ANNA-LENA SÖRENSEN (S) replik:

Herr talman! Jag kan börja med att glädja Anders Hansson när det gäller antalet anställda i välfärdssektorn. Det handlar om den offentligt finansierade delen. Där räknas också de privat drivna välfärdsverksamheterna in. De finns alltså med där.

Vi har dessutom blivit fler sedan 90-talet. Vi har stora ungdomskullar ute. Vi borde därför ha fler människor anställda inom den offentligt finansierade välfärdssektorn, för att uttrycka det korrekt.

Om MSB kommer med så många goda förslag som Anders Hansson säger borde regeringen ha kunnat samla ihop sig till att lägga fram den proposition som försvarsministern utlovade.

Jag hoppas att vi är överens om att det här området borde få mer uppmärksamhet än vad det har fått under den här mandatperioden. Där kan vi ge oss själva en läxa. Vi kan ha ett handslag om att vi under nästa mandatperiod ska lyfta de här viktiga områdena, för det är reella hot vi pratar om.

Anf. 125 STAFFAN DANIELSSON (C):

Herr talman! Ärade åhörare! Herr landsbygdsminister! I detta betänkande, i riksdagens elfte timme den här mandatperioden, behandlas mycket viktiga sakområden.

Jag visste kanske inte så noga tidigare vad sprängämnesprekursorer var, men man lär så länge man lever. Det är kemiska ämnen som finns tillgängliga på marknaden och som tillsammans med andra ämnen kan

användas för tillverkning av sprängämnen, typ natriumklorat, väteperoxid och salpetersyra.

Inom ramen för EU:s handlingsplan på detta område, från 2008, anpassar Sverige sina bestämmelser för att förbättra säkerheten i fråga om att ämnena inte ska missbrukas, vilket Anders Hansson gav fasansfulla exempel på. Det gäller till exempel tillstånd, kontroll och tillsyn. Det är bra, och det tycker hela försvarsutskottet.

Utskottet svarar också på motioner om Sveriges beredskap för att kunna motstå och hantera kriser, krisberedskapen, vilket är ett mycket viktigt samhällsområde. Socialdemokraterna och Miljöpartiet vill utreda möjligheten att inrätta ett nordiskt krisberedskapscentrum. Flera partier vill upprätta en svensk och nordisk strategi för cyberförsvar och cybersäkerhet, förbättra livsmedels- och dricksvattenförsörjningen, förbättra civilförsvarets organisation, förbättra förutsättningarna för deltidsbrandkårer, förbättra brandsäkerheten med mera.

Det är ofta goda förslag i rätt riktning som presenteras, och det är inte omöjligt att jag själv och Centerpartiet hade kunnat tänka i liknande riktningar om vi hade suttit i opposition. Nu gör vi inte det. Därför redovisar utskottets majoritet bestående av allianspartierna och något eller några av oppositionspartierna vilket omfattande arbete som faktiskt redan pågår i dag hos regering och myndigheter i dessa angelägna frågor. Det råder ingen passivitet utan det sjuder av aktivitet hos myndigheter och i Regeringskansliet på området. Det visar regeringens skrivningar.

Vi hänvisar sedan till det som sker, och vi anser att det nu inte finns skäl att ytterligare gå motionärerna till mötes. Jag kan redovisa några exempel på allt det som pågår.

Ett omfattande nordiskt samarbete på krisberedskapsområdet pågår. MSB har fått i uppdrag att redovisa rapporter för hur området ska utvecklas. På cybersäkerhetsområdet har regeringen tillsatt en utredare som ska föreslå en nationell strategi för hantering och överföring av information i elektroniska kommunikationsnät och it-system med mera. Vad gäller en trygg dricksvattenförsörjning har en utredning tillsatts som ska behandla krisberedskapsfrågor. Vad gäller det civila försvaret hänvisar utskottet till ett omfattande pågående arbete för hur detta ska utvecklas och stärkas.

Försvarsutskottet hänvisar också nästan genomgående till Försvarsberedningens färskrapporter som föreslår en rad insatser, ofta i motionernas riktning, för att utveckla och förbättra krisberedskapen och minska vår stora sårbarhet på olika områden.

Sverigedemokraterna lyfter i en reservation fram vikten av att Sveriges livsmedels säkerhet förbättras och vill att en livsmedelsstrategi ska utformas. Jag kan instämma i argumentationen, men även här är, som väl är, redan mycket på gång. Försvarsberedningen föreslår att frågan utreds, och riksdagens alla partier är numera, som väl är, för att en livsmedelsstrategi utformas så att Sveriges livsmedelsproduktion ska kunna bryta den nedåtgående trenden och i stället börja expandera. Utskottet hänvisar även här till vad som pågår.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på reservationerna.

(Applåder)

I detta anförande instämde Anders Hansson (M).

Anf. 126 ÅSA LINDESTAM (S) replik:

Herr talman! Det känns skönt att höra från Staffan Danielsson i Centerpartiet att vi egentligen är överens om de reservationer som vi har lagt fram, även om Staffan inte har yrkat bifall till dem.

Jag blir lite förvånad när Staffan Danielsson säger att det sjuder av aktivitet i Regeringskansliet. Om det hade sjudit av aktivitet tror jag att det hade funnits en proposition på plats som vi hade kunnat debattera i dag.

Om man vill tillsätta en utredning för att utveckla någonting måste regeringen också handlingskraftigt ta tag i utredningen och föreslå något. Ett förslag från Försvarsberedningen är inte detsamma som ett skarpt förslag. Det är inte ett beslut förrän förslaget har antagits i kammaren eller regeringen har fått mandat att göra något.

Vi måste få en proposition så att vi vet vad regeringen vill. Därmed kan vi debattera förslagen. Men att efter åtta år i regeringsställning bara ha en mängd utredningar duger inte. Vi skulle ha kommit fram till ett beslut i kammaren i dag. Precis som Anna-Lena Sörenson har lyft fram är dessa frågor oerhört viktiga för samhället i dag.

Att det skulle sjuda av aktivitet i form av utredningar i slutet av en mandatperiod är inte det som ger resultatet. Något mer måste göras. Jag skulle vilja höra vilken typ av aktivitet som Staffan Danielsson anser leder till handling.

Jag instämmer i att det behövs en livsmedelsstrategi. Det vore bra. Jag vet att vi delar åsikt om att livsmedel och vatten är nödvändiga för att klara ett samhälle i kris.

Anf. 127 STAFFAN DANIELSSON (C) replik:

Herr talman! Vi är inte överens om reservationerna, utan jag tycker att reservationerna, som de gör ibland, slår in lite öppna dörrar. Det var min poäng.

Socialdemokraterna föreslår i sina reservationer nya utredningar. Jag visade på att regeringen redan har tillsatt dessa utredningar. Även Försvarsberedningen har lagt fram förslag om ytterligare utredningar på till exempel livsmedelsområdet. De frågorna jobbar regeringen med. Jag förutser att det ska komma olika initiativ med anledning av utredningarna. Den senaste rapporten från Försvarsberedningen lades fram för bara en månad sedan, och det tar en tid att hantera förslagen.

Det framgår av betänkandet att mycket pågår. Socialdemokraterna tar upp viktiga ämnen och understryker vikten av dem. Sedan vill Socialdemokraterna tillsätta ytterligare utredningar, som jag menar redan pågår.

Vi är helt överens om Sveriges ökade sårbarhet. Sverige har aldrig varit så sårbart som nu. Samhället är beroende av livsmedel, fungerande elnät, infrastruktur och datasystem. Där måste vi verkligen tänka till, och regeringen bör fortsätta med sina utredningar.

Anf. 128 ÅSA LINDESTAM (S) replik:

Herr talman! Hur länge ska man tänka till? Hur länge ska utredningar tillsättas – i slutet av en mandatperiod – innan en regering kan lägga fram en proposition? Det måste någonstans ske en handlingskraftig insats som

gör att saker också blir verklighet. Resultaten från många utredningar har inte använts. De har funnits ett tag, men det har inte hänt något mer. Det måste bli en lösning om det ska hända något för Sverige.

Det händer saker hela tiden. Vi ser att bland annat infrastrukturen inte fungerar i dag, och människor har svårt att ta sig till sina jobb. Jag kan själv beskriva en mängd situationer när jag nästan inte har hunnit i tid dit jag ska. Så är det.

Det måste finnas en kraft att göra något, inte bara utreda år ut och år in. Det måste hända något. Hur vill Staffan Danielsson göra? Jag skulle vilja veta när propositionen ska läggas fram.

Anf. 129 STAFFAN DANIELSSON (C) replik:

Herr talman! Det finns ett betänkande med anledning av regeringens förslag på området. Det är det betänkandet vi diskuterar.

Regeringen har tagit initiativ till att tillsätta utredare på olika punkter. Men det framgår väl av betänkandet att myndigheterna är i fullt arbete med att göra konkreta insatser inom ett nordiskt samarbete för att utveckla verksamheten på dessa områden. Det råder hög prioritet. Vi har bra myndigheter som jobbar mycket med dessa frågor, och regeringen följer frågorna noga.

Hur länge ska vi behöva vänta på ytterligare förslag? Det får vi se. Nu väntar ett val, och sedan får vi som är kvar i riksdagen diskutera frågorna – kanske Åsa, kanske inte jag! Det är en hygglig prognos, tror jag. Vi får se hur länge det dröjer. Jag är optimist; jag tror att det dröjer lagom länge.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 12 juni.)

21 § Svar på interpellation 2013/14:519 om fusk i livsmedelskedjan

*Svar på
interpellationer*

Anf. 130 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Krister Örnfjäder har frågat mig vilka åtgärder jag har vidtagit för att motverka utvecklingen av livsmedelsfusk i Sverige.

Fusk i livsmedelskedjan är en högaktuell fråga. Som interpellanten säkert känner till debatterades just detta ämne för någon vecka sedan i riksdagen med ledamöterna Jens Holm och Lena Olsson från Vänsterpartiet. Jag kommenterade då att jag också ser med oro på den senaste tidens rapporteringar om det utbredda livsmedelsfusket. Det är oacceptabelt att det fuskas med livsmedel. Konsumenterna ska kunna lita på att den mat man köper är säker och den som den utges för att vara.

Regeringen anser att arbetet mot livsmedelsfusk är en prioriterad fråga och har därför tillfört Livsmedelsverket 3 ½ miljon kronor från och med i år för att intensifiera detta arbete. Dessa resurser används bland annat till att utbilda livsmedelsinspektörer i hur man ska upptäcka livsmedelsfusk och hur det ska åtgärdas. Olika kontrollprojekt inriktade på fusk och redlighet arrangeras. Samarbeten mellan olika berörda myndigheter, såsom kontrollmyndigheter, åklagarmyndigheter, polis och tull-

myndigheter, har fördjupats och kommer att fortsätta fördjupas. Livsmedelsverket kommer även att inrätta en funktion, en så kallad livsmedelsombudsman, för att ta emot anmälningar om misstänkta oegentligheter inom livsmedelsområdet.

Det är även viktigt med ett bra samarbete på EU-nivå då det handlar om gränsöverskridande problem. Kommissionen har tillsatt ett livsmedelsbedrägeriteam, som bland annat har samlat EU:s medlemsstater kring denna typ av frågor. Kommissionären för hälso- och konsumentfrågor presenterade i mars förra året en fempunktsplan för att återfå konsumenternas förtroende för europeiska livsmedel. Handlingsplanen har fokus på redlighet i den offentliga kontrollen, hästpass, ursprungsmärkning, samarbeten med Europol etcetera, och livsmedelsbedrägeriteamet arbetar med att genomföra denna. Vidare har kommissionen hållit i ett antal gemensamma EU-kontrollprojekt för att kartlägga livsmedelsfusket inom vissa områden.

Det är även viktigt att inte glömma företagen och deras ansvar i dessa frågor. De flesta företag vill göra rätt, och branschen har tagit detta på stort allvar. De har bland annat tagit initiativ till att förbättra sin egenkontroll, och de större företagen ser över sina leverantörskedjor.

Jag vill ännu en gång poängtera att det pågår många olika aktiviteter både på nationell nivå och på EU-nivå för att komma åt livsmedelsfusk. Det är viktigt att vi alla agerar kraftfullt och gemensamt mot fusk för att se till att vi har en redlig livsmedelskedja som producerar säkra livsmedel.

Anf. 131 KRISTER ÖRNFJÄDER (S):

Herr talman! Jag vill inledningsvis tacka landsbygdsministern för svaret. Jag kan redan nu säga att jag inte hade uppmärksammat att det var en debatt, eller snarare två interpellationsdebatter, för någon vecka sedan i denna fråga. Hade jag gjort det hade jag gärna deltagit.

När jag fick reda på det i det skriftliga svar som jag mottog i går har jag naturligtvis tagit del av debatten genom att läsa protokollet. Till en del har jag därför fått svar på mina frågor. Det framgick med all tydlighet att statsrådet använt samma svar till mig som till de andra interpellanterna. Jag vill därför gå vidare i ett antal frågeställningar som inte blivit tillräckligt belysta eller som statsrådet enligt mitt sätt att se det inte har lämnat svar på.

Herr talman! Jag vill slå fast att jag uppskattar att frågan betraktas som prioriterad, men jag är angelägen om att vi som land går från ord till handling. Jag vill nu ställa ett antal frågor till statsrådet. Jag ska dela upp dem över flera inlägg så att statsrådet hinner svara på dem.

Statsrådet har sagt att det inom Regeringskansliet nyligen har inletts ett arbete med att se över systemet med företagsbot. När ska det arbetet redovisas?

Statsrådet har vidare sagt att regeringen tycker att det är viktigt att kännbara sanktioner och straff utdelas också för överträdelse av livsmedelslagstiftningen. Enligt statsrådet finns det redan i dag sådana möjligheter. Det pekas på att man kan utdöma kraftiga böter ända upp till 10 miljoner. För att det ska ha en avskräckande inverkan måste man de facto utdöma sådana böter.

Min fråga är om några sådana böter någonsin har utdömts i Sverige.

Statsrådet påpekar i svaret till mig att samarbeten ”mellan olika berörda myndigheter, såsom kontrollmyndigheter, åklagarmyndigheter, polis och tullmyndigheter, har fördjupats och kommer att fortsätta fördjupas”. Det låter bra, men jag skulle gärna vilja veta hur man egentligen gör. Gör man det genom att sitta ned och prata med varandra, eller hur går det till i praktiken? Även där handlar det om att gå från ord till handling.

Anf. 132 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Jag ska börja med den senast framställda frågan. Det pågår ganska ofta samarbeten mellan olika myndigheter, och det kan på det här området exemplifieras med att polis och djurskyddskontrollen samarbetar i fråga om transporter av levande djur för att kontrollera att de transporterna sker efter de bestämmelser som finns. Dessa kontroller genomförs ibland, om det är gränsöverskridande transport, i samarbete med Tullverket för att se att hela batteriet av de åtaganden som en transportör har följs, både vad gäller trafikföreskrifter och vad gäller att se om eventuella tullar och sådant är betalda och om djurskyddet är sådant som det ska vara. Det brukar samordnas i praktiska projekt som genomförs då och då för att man ska få en helhet.

Vad beträffar kännbara straff kan jag säga att förutom böter kan fängelse utdömas. I många fall av fusk är det enligt mitt att se det bedrägerier, och då har vi en rejäl straffskala. Det var för övrigt en av de stora diskussionerna i den tidigare interpellationsdebatten i ämnet.

Vi har alltså penningbot som är riktigt stor i omfattning i jämförelse med allting annat. Därtill finns det fängelsestraff i bedrägeristraffskalan som är påtagligt strängt i jämförelse med de straff som finns i annan lagstiftning.

Vad beträffar den först framställda frågan måste jag korrigera mig om jag har sagt att vi har påbörjat ett arbete vad gäller företagsbot. Arbete kommer att påbörjas i höst för att se företagsbotens storlek i pengar räknat.

Anf. 133 KRISTER ÖRNFJÄDER (S):

Herr talman! Då fick jag svar på min första fråga. Arbete ska alltså påbörjas, om jag förstod det rätt. Jag läste i protokollet, och där stod det så som jag sade; jag skrev av ordagrant.

När det gäller min andra fråga uppfattade jag att det finns möjlighet att utdöma böter men att det inte har utdömts någonting i den vägen trots att möjligheten finns.

Angående min tredje fråga gör man det alltså i både ord och handling på plats. Jag nöjer mig med det så länge.

Jag har en fjärde fråga. Det står i svaret: ”Livsmedelsverket kommer även att inrätta en funktion, en så kallad livsmedelsombudsman, för att ta emot anmälningar om misstänkta oegentligheter inom livsmedelsområdet.” Det tycker jag är bra, men jag undrar: Vilket mandat har en sådan person, institution, myndighet eller vad det nu utvecklas till? Det räcker inte bara med att ta emot anmälningarna, utan någonting måste hända med dessa anmälningar. Blir det här någon form av administrativ funktion, eller blir det verkligen en person, en myndighet som direkt efter en anmälning kan vidta en åtgärd?

Min femte fråga handlar om det som statsrådet säger i sitt svar: ”Kommissionären för hälso- och konsumentfrågor presenterade i mars förra året en fempunktsplan för att återfå konsumenternas förtroende för europeiska livsmedel. Handlingsplanen har fokus på redlighet i den offentliga kontrollen” – man pekar på hästpass, ursprungsmärkning och så vidare.

Jag kanske ska börja med att ställa frågan. Har det här trätt i funktion? Har man i så fall sett någon form av aktivitet som visar att man är på rätt väg och att det här verkligen börjar fungera, eller är det fortfarande någonting som inte har kommit ut på själva marknaden och kan åtgärda problemen?

Jag vill gå vidare med ytterligare en fråga. Det är den sjätte, och den handlar om de 3,5 miljoner kronor som har tillförts Livsmedelsverket.

I den tidigare debatten sade statsrådet: ”Men det viktigaste, som jag ser det, är faktiskt att vi upptäcker, och har myndigheter som har förmåga att upptäcka, det som inte är rätt och riktigt. Det är skälet till att vi har förstärkt Livsmedelsverkets anslag på det här området, så att möjligheten att upptäcka ökar. Bara det tror jag, i sin tur, kommer att resultera i att benägenheten att frestas att utföra den här typen av brott minskar. Ökar risken att bli upptäckt borde, med rimliga mått mätt, viljan att göra rätt för sig öka bland dem som sysslar med den här verksamheten.”

I svaret som jag fick i dag pekar man på att dessa resurser ”används bland annat till att utbilda livsmedelsinspektörer i hur man ska upptäcka livsmedelsfusk och hur det ska åtgärdas. Olika kontrollprojekt inriktade på fusk och redlighet arrangeras.”

Jag har hört att det inte finns tillräckligt många livsmedelsinspektörer. Jag kan ha hört fel. Men borde det inte resultera i att det blir fler livsmedelsinspektörer om man nu tycker att det viktigaste är att vi faktiskt upptäcker?

Anf. 134 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Tack även för de här frågorna, Krister Örnfjäder! Det är angelägna frågor att klargöra så att vi alla kan förvissa oss om att kontrollen är som den ska vara, nämligen rejäl, rätt och riktig.

Jag börjar också här med den senast ställda frågan. Det är ju så, vilket jag tror att Krister Örnfjäder väl känner till, att de flesta livsmedelskontroller utförs på den kommunala, lokala nivån. Då tänker jag på vanliga affärer, tillagningskök och liknande som är väl spridda över vårt land. Det är en ordning som jag är angelägen om att vi ska behålla. Jag tror inte att det vore lyckat att centralisera eller förstatliga den typen av kontrollverksamhet. För att stärka de lokala inspektörerna har vi anslagit pengar till Livsmedelsverket så att de kan få en bra vidareförkovran.

Apropå att vi har många kommuner i vårt land som inte är så jättestora och därför inte kan ha så jättemånga inspektörer: Är antalet inspektörer tillräckligt? Det varierar över landet, säger jag. I de allra flesta kommuner påstår jag att de är av tillräcklig numerär. På andra ställen skulle de behöva vara fler.

Varför blir de inte fler? Ibland beror det på att man inte tar ut tillräckligt höga avgifter för att kunna finansiera verksamheten. Den här verksamheten ska nämligen – som jag vet att Krister Örnfjäder känner till – vara avgiftsfinansierad, det vill säga att företagarna som ska kontrolleras

ska betala den kontroll som de utsätts för. Det finns alltså en inneboende dualism i den här branschen, inte minst på det lokala planet där man ofta inte vill ha för höga avgifter eftersom man vill gynna det företagande man har.

Den näst sist ställda frågan i den här rundan handlade om kommissionärens påbud i mars förra året. Har det gjort någon nytta? Ja, jag påstår det. Det har blivit verklighet av mycket av det som han föreslog den gången.

Jag kan exemplifiera med att det vid det tillfället omedelbart utfördes ett mycket stort antal dna-prover på kött för att kontrollera att det var rätt typ av kött i förpackningen. Det genomfördes i hela Europeiska unionen. För att ta ett annat exempel har vi fått ett nytt förslag på hur hästpass ska utformas.

De här förslagen kommer att träda i kraft successivt, vilket minimerar det fusk som bevisligen förekom innan kommissionen och kommissionären ingrep på området.

Kommissionären föreslog också att vi skulle ha koordinerade kontrollprogram. Jag vill påstå att även det har börjat verka på ett bra sätt. Vi kontrollerar nu på ett annat sätt än tidigare, påstår jag, till exempel de transporter som går via Öresundsbron. Vi gör det ofta i samverkan mellan livsmedelsinspektörer, djurskyddsinspektörer, tull och polis, vilket jag nämnde i mitt tidigare inlägg.

Vad gäller Livsmedelsombudsmannen har vederbörande till uppgift att ta in och ta emot påståenden om att fusk förekommer. Det kan ske per telefon, det vill säga muntligt, eller skriftligt. Ombudsmannen ska också förmedla detta till den som ska kontrollera. Ska kontrollen av objektet göras på lokal nivå ska den göras av en lokal inspektör. Är det någonting som staten eller länsstyrelsen har hand om ska ärendet delegeras till rätt kontrollinstans.

Anf. 135 KRISTER ÖRNFJÄDER (S):

Herr talman! Jag vill börja med att kommentera det här med kommunerna. Jag har också hört från kommunerna. Jag har hört att det finns sådana som tycker att de har inspektörer så det räcker. Andra säger att det inte alls räcker.

Men jag håller inte riktigt med om påståendet att man inte tar ut tillräckligt mycket i avgift. I den version jag har fått säger de som förväntar sig att bli kontrollerade ungefär så här: Jag betalar en kontrollavgift, men jag ser aldrig några kontrollanter.

Det är ju inget bra, om jag uttrycker mig på det sättet. Samtidigt säger de kommunerna att de inte har råd att anställa fler. De kan inte skicka ut inspektörer på tätare kontroller än de gör i dag. Det tror jag skulle behövas.

Jag vill inte heller ändra på själva systemet. Jag vill bara att vi från statens sida är med och medverkar till att kontrollen verkligen kan utföras för att livsmedelshandlingen ska skötas på rätt sätt. Vi kan alltså göra mer utan att centralisera – det är min åsikt när det gäller den delen. För övrigt är jag nöjd med de svar jag fått så här långt.

Nu har jag en sjunde fråga. Den är inte speciellt märkvärdig, men jag är ändå nyfiken på den. Den handlar om det som statsrådet tog upp i

slutet av sitt svar: att man inte får glömma företagen och att de bland annat har tagit initiativ till att förbättra sin egen kontroll.

Jag skulle vilja att det exemplifierades på något sätt. Hur har de blivit bättre på det? Jag har ju hört även motsatsen – att man har glömt skandalerna med malet kött och vad det nu var och gör likadant igen. Jag undrar alltså hur egenkontrollen egentligen har blivit. Har den blivit bättre, eller är det bara något som man säger?

Till slut vill jag uppmana statsrådet att göra som jag gjorde. När jag läste statsrådets inlägg i protokollet fick jag en del infallsvinklar. Jag överlämnar gärna det här protokollet till statsrådet att titta på och se om han kan ha någon nytta av det i sin hantering av ärendet i framtiden.

Anf. 136 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Låt mig tacka för interpellationen. De här frågorna är angelägna. Jag är alldeles övertygad för egen del, och jag hoppas att min meddebattör Krister Örnfjäder också är övertygad om att vi måste se till att konsumenten kan lita på att det som finns på en butikshylla och i ett paket också är det som står på paketet.

Det är dessutom en fråga om lika villkor vad gäller konkurrens företag emellan att inte vissa företagare fuskar, utan att alla gör rätt för sig så att konkurrensen blir likvärdig.

Vad beträffar de kommunala avgifterna ska de baseras på kontrollbehovet, och det ska i sin tur styras av den riskbenägenhet som finns på ett företag. Jag vet att avgifterna varierar mellan kommunerna. För att ge alla kommuner en rimlig möjlighet till en adekvat tillsyn har vi försökt stärka speciellt de mindre kommunernas möjligheter genom att tillföra Livsmedelsverket medel så att de kan utbilda och förkovra människor som sysslar med den här saken i den mindre kommunen – apropå att där oftast bara finns en eller möjligen två som har adekvata kunskaper från början.

Allra sist handlar det om exempel på egenkontroll. Jag vet att många företag i dag kräver certifiering av de produkter som man tar in i sin tillverkning. Man har infört särskilda typer av intyg för att det ska vara rätt produkt som man köper. Företagen vill ju inte heller bli utsatta för fusk i sin tur när det handlar om produkter som är förädlade i andra eller tredje led. Jag vet också att många företag har försökt minimera antalet led som en produkt hanteras i. Man köper alltså i dag produkter direkt av en producent i större utsträckning än man gjorde tidigare – allt för att minimera risken för att saker och ting är fel eller rent av fusk.

Överläggningen var härmed avslutad.

22 § Svar på interpellation 2013/14:538 om bristen på ekomat

Anf. 137 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Matilda Ernkrans har frågat mig hur jag nu när vi är inne i ett nytt landsbygdsprogram ska göra för att återvinna de jobb på landsbygden som har gått förlorade på grund av att ekoboomen inte har kunnat följas upp av svensk ekoproduktion.

Låt mig allra först säga att jag delar Matilda Ernkrans syn att satsningar på ekologisk produktion är viktiga, bland annat för uppfyllelsen av flera av riksdagens miljö kvalitetsmål. Jag och regeringen anser att ekologisk produktion är en viktig del för att Sverige ska kunna ha en långsiktigt hållbar och konkurrenskraftig jordbruks- och livsmedelsproduktion.

Det är viktigt att komma ihåg att marknaden har en stor betydelse för utvecklingen av den ekologiska produktionen. Som Matilda Ernkrans nämner har den ekologiska livsmedelsförsäljningen ökat kraftigt under de senaste åren. Under 2013 ökade försäljningen till 11,6 miljarder kronor, vilket är glädjande. Konsumenternas intresse för ekologiska livsmedel är stort, och den senaste trenden visar på att konsumenten efterfrågar produkter med hög kvalitet. Den positiva utvecklingen av marknaden kommer i sin tur att ha en positiv inverkan på utbudet och den ekologiska produktionen. Finns det en stor efterfrågan kommer intresset bland lantbrukarna för att ställa om till ekologiskt likaså att öka.

Det gläder mig att vi nu också ser en positiv utveckling på utbudssidan de senaste åren. Den ekologiska produktionen i Sverige ökar ständigt. Arealen jordbruksmark som var helt omställd ökade under 2012 med 10 procent jämfört med 2011. Vi får inte heller glömma att Sverige, precis som Matilda Ernkrans påpekar, har näst störst andel ekologisk odling i hela världen. Likaså har vi under de senaste åren sett en ökning av produktionen av mjölk och ägg samt nöt-, gris- och fågelkött. Jag anser att det är viktigt att vi producerar mer mat i vårt land och är övertygad om att den ekologiska produktionen har alla möjligheter att fortsätta sin positiva utveckling. Det är därför regeringen i landsbygdsprogrammet för 2014–2020 satsar 3,9 miljarder kronor för att stimulera ekologisk produktion, och det är därför ekologisk produktion är fortsatt angelägen att stimulera inom Matlandet. Vi bör inte heller glömma att ekologisk produktion dessutom var en av de prioriterade ersättningar som regeringen beslutade om att förlänga i landsbygdsprogrammet under 2014. Jag kan däremot bara beklaga att landsbygdsprogrammet inte har blivit klart förrän nu på grund av sena beslut i EU, men så snart programmet är på plats är min förhoppning att fler ekologiska lantbrukare vågar satsa.

Förutom ambitiösa satsningar på miljöersättningar till jordbruket i landsbygdsprogrammet vill jag lyfta fram att regeringen satsar inom flera andra områden. Vi främjar ekologisk produktion som omfattar hela livsmedelskedjan. Till exempel satsas medel inom Matlandet samt på forskning.

Avslutningsvis vill jag betona att utgångspunkten för den svenska regeringen är att vi ska ha en miljömässigt hållbar och konkurrenskraftig jordbruks- och livsmedelsproduktion i Sverige. I det sammanhanget utgör ekologisk produktion en viktig del.

Anf. 138 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr talman! I dag lämnade OECD sin rapport över hur svensk miljöpolitik har utvecklats de senaste åtta åren. Det man kan säga är positivt med rapporten är att vi kan konstatera att en ambitiös miljöpolitik också bär jobb och välfärd. Det känns bra för mig som socialdemokrat att få detta bekräftat från OECD.

Men OECD pekar också på att Sverige har uppenbara bekymmer när det gäller övergödningen och den biologiska mångfalden. I båda dessa delar är det ganska enkelt att konstatera att en ökad ekologisk produktion, en ökad ekologisk konsumtion och mer av ekologisk mat skulle göra skillnad till det bättre. Det gäller inte bara Sverige, utan det gäller också för andra länder att ställa om i denna riktning.

Det ekologiska minskar helt enkelt vår klimatpåverkan eftersom man använder mindre handelsgödsel, men det ökar också den biologiska mångfalden eftersom man inte använder kemikalier och inte heller handelsgödsel i sig.

Det gläder mig i svaret från landsbygdsministern att han säger att ekologisk produktion är någonting som finns med i regeringens politik. Jag tyckte mig till och med höra att ministern anser sig stå bakom ekologisk produktion och konsumtion. Det har tidigare inte varit riktigt så enkelt att få landsbygdsministern, som har styrt området under åtta års tid, att säga detta. Det känns snarare som att man får dra ur landsbygdsministern någonting positivt någon gång om ekologisk mat och ekologisk produktion och konsumtion.

Det finns till och med citat som jag har nämnt tidigare när det gäller landsbygdsministern. I Blekinge läns tidning i mars i år säger landsbygdsministern: Det är inte så viktigt för mig om maten är ekologisk, kravmärkt eller rättvisemärkt. Det spelar inte så stor roll. Om detta är ett felaktigt citat tycker jag att det skulle vara viktigt att landsbygdsministern berättade det för riksdagens kammare och för dem som är intresserade av mer ekologisk mat.

För min del finns det flera olika skäl till att vi behöver ha ett djupt genomgripande engagemang för den ekologiska maten. Det handlar naturligtvis om miljöskäl, men vi vet också att allt fler konsumenter bryr sig om vilken mat de lägger på sin tallrik. Man vill ge riktigt bra mat till sina barn, till barnen i förskolan eller till de äldre i äldreomsorgen.

Det handlar också om det som jag har ställt frågan om i denna interpellation, nämligen att vi ser att efterfrågan på den ekologiska ökar. Trots att landsbygdsministern har styrt och ställt i det här landet under åtta års tid har ministern inte klarat av att i tillräckligt stor utsträckning ta hem de ekologiska jobben.

Det är klart att den ekologiskt producerade maten ska produceras här i Sverige. Det är klart att vi ska se till att våra lantbrukare kan få bättre inkomster och fler jobb genom att det är vi som producerar den ekologiska maten, som människor uppenbarligen efterfrågar.

Jag skulle vilja höra vad ministern har för nya förslag för att få fart på den ekologiska produktionen.

Anf. 139 STAFFAN DANIELSSON (C):

Herr talman! Matilda Ernkrans och Socialdemokraterna brinner för att den svenska produktionen av just ekomat ska öka. Jag instämmer i landsbygdsministerns svar att ekoproduktionen är en viktig del av svenskt jordbruk och att Sverige har ett av världens mest generösa ekostöd och näst störst andel ekologisk produktion i hela världen. Trots att ekomatsmarknaden i Sverige omfattar ca 5 procent av produktionen avsåts mer än 10 procent av landsbygdsprogrammets resurser till ekostöd.

Jag vill tillföra några viktiga fakta till debatten. De senaste 25 åren har svensk ekomatsproduktion mångdubblats. Ekomaten svarade 2013 för 4,3 procent av livsmedelskonsumtionen i Sverige, trots att priset är 30–60 procent högre. Det är en mycket positiv utveckling för eko. Däremot har tyvärr världens främsta vanliga miljövänliga jordbruk, det svenska, under några decennier tyvärr backat hela 25 procent vad gäller produktionen av mjölk, nötkött och griskött. Samtidigt har matimporten från länder med sämre miljö- och djuromsorg fördubblats från 25 till över 50 procent av svensk matkonsumtion. Det är högst i Europa.

Landsbygdsministern och Centerpartiet har drivit på av all kraft i Alliansen för att bryta denna utveckling. Det har vi gjort genom att sänka skatter och kostnader för jordbruket, genom att fullt ut använda EU:s landsbygdsprogram och genom offensiva projekt som Matlandet Sverige. Tyvärr vill Socialdemokraterna införa olika nya skatter för jordbruket, vilket skulle försämra lönsamheten och konkurrenskraften och flytta jordbruk till andra delar av Östersjön som läcker mer än det svenska.

Matilda Ernkrans pekar på att hälften av ekomaten importeras och att ekostödet därför bör öka liksom de politiska ekomålen. Visst ska den hälften av ekomatsimporten som kan produceras i Sverige gärna produceras här. Men, Matilda Ernkrans, detta gäller i lika hög grad för den mångdubbelt större hälften av hela vår matkonsumtion som importeras från länder med sämre miljö- och djuromsorg. Huvudmålet måste vara att närodlat från hela det svenska jordbruket ska kunna pressa tillbaka den olagliga importmaten, som produceras med metoder som i vissa delar inte accepteras i Sverige.

Det svenska jordbruket omgärdas av världens strängaste miljö- och djurskyddsregler. Genom att köpa ursprungsmärkt svenskt bidrar man till att sluta kretsloppen och till biologisk mångfald samtidigt som man vet att djuren har haft det bra och att åkrarna brukas miljöinriktat.

Matilda Ernkrans säger sällan något positivt om det miljövänliga svenska jordbruk som står för 95 procent av matproduktionen. Jag vill ge henne en chans att göra det. Min fråga till henne och till jordbruksministern är: Måste inte statens satsningar innefatta en förbättrad konkurrenskraft för både det vanliga miljövänliga svenska jordbruket och ekjordbruket?

Jag vill också kort kommentera Matilda Ernkrans kommentar till OECD-rapporten. Sverige använder mindre handelsgödsel än andra länder. Det finns inget annat land i världen som har en handelsgödselskatt. Och jag ifrågasätter om OECD råder andra länder till detta.

Ekjordbruket läcker inte mindre än annat jordbruk, snarare mer på grund av mycket användning av kvävefixerande grödor och stallgödsel. Läckage till Östersjön får vi alltså arbeta med inom hela det svenska jordbruket. Jag instämmer i att vi ska arbeta för att med all kraft försöka minska detta. Jordbruket jobbar också mycket med olika program som är bra.

Anf. 140 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Konkurrenten till den konventionella maten på butikshyllan är inte den ekologiska maten, eller tvärtom. Konkurrenten till båda alternativen är den importerade maten, som många gånger produceras under helt andra förhållanden, vad gäller både miljö- och djurskydd.

Detta är en fråga som jag har fokuserat väldigt mycket på och som jag kommer att fortsätta fokusera på inom ramen för visionen om Matlandet Sverige.

Min övergripande vision handlar om att vi måste producera mer mat i vårt land. Vi måste göra det av många skäl. Ett av skälen är miljöskälet. Ett annat skäl är djurskyddsskälet. Ett tredje skäl är den låga användningen av mediciner, som antibiotika, som vi har i vårt land för att få den mat som vi konsumerar här. Matlandet är alltså ett svar på frågan om vad jag vill göra. Jag noterar att Matilda Ernkrans och hennes parti inte har samma ambitioner.

Jag och regeringen anser dessutom att ekologisk produktion är en viktig del för att vi ska ha en långsiktigt hållbar och konkurrenskraftig jordbruks- och livsmedelssektor i Sverige. Därför har det inom ramen för det nya landsbygdprogrammet satsats nästan 4 miljarder kronor. Under det här året har vi dessutom förlängt de åtaganden som samhället har iklätt sig, Matilda Ernkrans. Vi har gjort det ensidigt från svensk sida eftersom vi tycker att det är angeläget.

Jag vill också återigen påminna oss alla om att vi inte ska glömma bort att de vidtagna åtgärderna har lett till att vi har den näst största andelen ekologisk odling i hela världen. Till detta ska också läggas, vilket även står i mitt svar på interpellationen, att vi satsar speciella medel på forskning på området för att vi ska ligga i framkant också i framtiden.

Detta är mitt svar på framställda frågor, herr talman.

Anf. 141 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr talman! Det finns fler som vill köpa ekologisk mat än vad det i dag finns på våra hyllor i vår svenska handel. Det finns fler som vill köpa ekologisk mat än vad som i dag produceras av våra svenska bönder. Det rymmer i sig både problem och möjligheter.

Landsbygdsministern är som sig bör stolt över det han tycker att han har åstadkommit med sin politik. Han har sin fulla rätt att beskriva sin politik på det sätt som han gör. Men jag skulle vilja beskriva det som att just stödet för omställningen till mer ekologisk odling och till mer offentlig ekologisk konsumtion har varit motsägelsefullt, kortsiktigt, svajigt och utan några specifika långsiktiga besked.

Den här regeringen är uppenbarligen inte beredd att ta nya initiativ för att se till att vi får utveckla och behålla de jobb som en ekoboom nu skapar. Regeringen är inte beredd att sätta upp några styrande mål, varken för ekologisk odling eller för ekologisk offentlig konsumtion. Det har till exempel vårt grannland Danmark gjort. Det har också utvärderats, och man har konstaterat att det har varit viktiga styrmedel för vårt grannland för att få fart såväl på den inhemska ekologiska konsumtionen och omställningen till ekologiskt odlade som på ekologisk export.

Den här regeringen är beredd att inordna Miljöstyrningsrådet under Konkurrensverket utan att skicka med några speciella uppdrag till Miljöstyrningsrådet om att de ska fortsätta jobba med den hållbara livsmedelsupphandlingen.

Genom att lägga in Miljöstyrningsrådet i Konkurrensverket bakbinder man rådet, som inte kan ge detaljerad hjälp till kommuner och landsting för att stödja en offentlig upphandling.

Regeringen är inte beredd att titta på exempelvis den extra kostnad det blir för alla som vill certifiera ekologiskt.

Som jag sade är ministern i sin fulla rätt att tycka att han känner sig nöjd och har lyckats tillräckligt bra med den politik han har företrätt i åtta år och uppenbarligen har tänkt sig att företräda framåt i tiden.

Jag konstaterar att man vill köpa mer ekologisk mat än vad som finns på våra hyllor. Det tycker jag är ett problem. Man vill köpa fler ekologiska produkter än vad som i dag produceras av våra svenska bönder. Det tycker jag är ett problem.

Jag menar att det finns ett antal åtgärder som man kan vidta för att få bättre ordning, bättre styrning och bättre skjuts på den ekologiska maten. Den bär både en bättre miljömässighet och nya jobb.

Vi socialdemokrater lägger inte bara mer pengar på det ekologiska än regeringen. Vi lägger också en miljömålsmiljard som ska stödja kommuner, landsting och andra i samverkan för att nå våra miljömål mer ekologiskt. Det är ett sätt att göra detta på.

Vi vill inte lägga ned Miljöstyrningsrådet utan fortsätta att utveckla och jobba med råd för en hållbar livsmedelsupphandling. Det finns uppenbarligen saker man kan göra om man vill ta nya initiativ inför framtiden.

Anf. 142 STAFFAN DANIELSSON (C):

Herr talman! Det kom inte ett enda uppskattande ord från Matilda Ernkrans om det svenska jordbruket i dess helhet. Jag tycker att det är trist.

50 procent av vår mat importeras. Det är inte bara ekomat som importeras, utan framför allt vanlig mat.

Det är bra att vi lyfter fram ekoproduktionen, och jag stöder det landsbygdsministern sade i sitt svar. Men vi får inte glömma bort de 95 procent av bönderna som bedriver världens mest miljövänliga vanliga jordbruk.

Det behövs en nystart för världens bästa livsmedelsproduktion. Det behövs en ny stolthet över hur långt Sverige har kommit i att med modern miljö- och djurvänlig teknik producera mycket bra livsmedel. Matlarmen från Danmark om multiresistenta bakterier visar på det svenska miljöjordbrukets stora förtjänster: låg antibiotikaanvändning, ingen klordoppning och ingen salmonella. Centerpartiets politik främjar hela det svenska jordbruket.

Det svenska jordbruket omgärdas av världens strängaste miljö- och djurskyddsregler. Genom att köpa ursprungsmärkt svenskt bidrar man till det ekologiska och det vanliga jordbruket, till att sluta kretsloppen och till biologisk mångfald samtidigt som man vet att djuren haft det bra och åkrarna brukats miljöinriktat.

En procent av de svenska grisarna är ekogrisar. Visst kan de gärna bli fler, men om grisköttimporten från kontinenten ska kunna trängas tillbaka måste konkurrenskraften stärkas hos världens bästa vanliga grisproduktion. Min uppmaning till Matilda Ernkrans och Socialdemokraterna är: Visst, ha fokus på eko, men glöm inte bort det svenska jordbruket i dess helhet!

Sverige mår väl av ett starkt jordbruk som håller landskapet levande och bidrar till en stark livsmedelsindustri. Det brukar Socialdemokraterna annars vara intresserade av.

Anf. 143 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Jag är ledsen, men jag måste dementera det Matilda Ernkrans framförde, nämligen att vi skulle ha fört en ryckig politik på detta område och att förutsättningarna inte skulle ha varit fasta och kända.

Vi införde ett program i landsbygdsprogrammet 2007 som gällde till 2013. År 2014 prolongerade – förlängde – vi det som gällde 2007 till 2013. Nu fortsätter vi från 2014 till 2020. Vi har alltså mycket fasta förutsättningar för den ekologiska produktionen i vårt landsbygdsprogram – detta under mer än ett decennium.

Nu kommer jag till den andra dementi jag tvingas göra gentemot Matilda Ernkrans: Vad har detta lett till? Jo, till att vi har näst högst ekologiskt odlad areal i världen. Matilda Ernkrans framhåller Danmark. De har kommit en bit på väg, men inte lika långt som Sverige. De som ligger högst är faktiskt inte Danmark, utan Österrike. Vi har kommit längre än Danmark med de insatser vi har gjort, därav min dementi av vad Matilda Ernkrans sade.

När det gäller upphandlingarna har vi förstärkt upphandlingsstödet från staten till kommuner och landsting, som gör de stora mat- och livsmedelsupphandlingarna. Vi har förstärkt det permanent med – om mitt minne inte sviker mig – 35 miljoner kronor varje år för att man ska kunna göra ordentliga upphandlingar. Jag märker nu att fler och fler kommuner och landsting börjar ta till vara de möjligheter som finns inom lagen.

Är det då så att staten ska tala om vad någon ska köpa? Nej, jag lever i, och jag vill faktiskt leva i, ett samhälle där den som är närmast – den som ska äta – bestämmer vad som ska ätas. Jag tycker inte att staten ska lägga sig i vad jag ska ha i mitt kylskåp, lika lite som jag tycker att staten ska lägga sig i vad kommunerna ska ha i sina kylskåp.

Jag tycker att de lokala politikerna, om de så vill, ska sätta upp mål för olika saker. Vi ska inte sitta här, Matilda Ernkrans, och bestämma över människors vardag.

Ponera att någon vill gå längre än ett mål som du sätter upp här i riksdagen, Matilda Ernkrans. Ska man straffas då? Eller ska den som inte lever upp till målet straffas på något sätt? Nej, jag vill leva i ett samhälle där beslut fattas så nära människor som möjligt. Därför undrar jag vilket samhälle Matilda Ernkrans vill leva i. Det förefaller vara ett samhälle där någon annan högt där uppe, helst här i kammaren, bestämmer vad jag ska äta. Så vill jag inte ha det.

Anf. 144 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr talman! Landsbygdsministern säger i debatten att vi inte ska sitta här och bestämma över människors vardag. Det är ett rätt fascinerande uttalande, tycker jag, av den som säger sig vara regeringens företrädare i landsbygdsfrågor – vi ska inte sitta här och bestämma över människors vardag.

Jag skulle vilja hävda att vi faktiskt är valda med förtroende till Sveriges riksdag. Jag känner mig vald med förtroende till Sveriges riksdag för att fatta beslut som i mångt och mycket berör människors vardag.

Den här regeringen har fattat beslut som berör människors vardag. Du, Eskil Erlandsson, har exempelvis fattat beslutet att ta bort skatten på handelsgödsel, vilket har utvärderats av forskare. Tomas Sterner, som är en ansedd forskare och professor i Göteborg, har konstaterat att det ökade utsläppen av dikväveoxid med 160 000 ton per år. Det är väl att påverka människors vardag.

Du, Eskil Erlandsson, har fattat beslutet att inte längre vara i framkant när det gäller att plocka bort bekämpningsmedel från vår svenska mat. Det är väl att påverka människors vardag.

Du, Eskil Erlandsson, har fattat beslutet att det räcker att göra det vi har gjort tidigare inom landsbygdsprogrammet för den ekologiska produktionen och inte ta nya initiativ på andra områden för att stödja den ekologiska maten. Det är väl att styra över människors vardag.

Att hyllorna gapar tomma när människor går in i affärer och vill handla ekomat är en effekt av den politik som har förts och de beslut som har fattas av Sveriges regering och också av Sveriges riksdag, så nog bestämmer också vi över människors vardag.

Men vem som bestämmer spelar roll för vilken vardag människor ska få.

Anf. 145 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Tack för också den här debatten! Även denna debatt är angelägen.

Jag upprepar att konkurrenten till den konventionella maten i butikshyllan som jag ser det inte är den ekologiska maten. Eller tvärtom: Konkurrenten till båda är den importerade maten, som många gånger är producerad under helt andra omständigheter och förhållanden som vi aldrig skulle acceptera i vårt land – därav min strävan att fortsätta att öka den svenska produktionen på olika områden där vi har goda förutsättningar.

Jag har till och med en ambition, som jag tror att Matilda Ernkrans känner till, om att vi ska fortsätta att öka vår livsmedellexport kring produkter som vi har goda förutsättningar att producera och framställa.

Samtidigt är jag ödmjuk och säger att vi inte har förutsättningar för att producera allt i vårt land. Då måste vi – om vi vill konsumera det samma – vara beredda att ha en import av mat och produkter som framställs i andra delar av världen.

Med detta vill jag, herr talman, än en gång tacka för debatten.

Överläggningen var härmed avslutad.

23 § Svar på interpellation 2013/14:540 om transfettförbud som sparar liv

Anf. 146 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Matilda Ernkrans har frågat mig när regeringen avser att presentera det förslag på förbud mot transfett som riksdagen har beställt.

Regeringen gav 2011 Livsmedelsverket i uppdrag att bland annat lämna ett förslag till regler för att begränsa användningen av industriellt framställda transfettsyror. Livsmedelsverkets slutsats var att avvakta med nationell lagstiftning och invänta Europeiska kommissionens rapport, som har aviserats till december 2014.

Livsmedelsverkets förslag har remitterats, och de flesta remissinstanserna delar Livsmedelsverkets bedömningar.

Regeringens bedömning är därför att Europeiska kommissionens rapport bör avvaktas innan några eventuella lagstiftningsåtgärder vidtas. Det är angeläget att eftersträva harmoniserade EU-regler. Skulle en nationell lagstiftning införas före en eventuell EU-reglering skulle detta medföra merarbete och merkostnader för både myndigheter och företag eftersom lagstiftningen skulle behöva anpassas till nära i tid kommande gemenskapsregler. Det skulle också skapa en förvirring hos konsumenter och bland landets företagare om vad som egentligen gäller.

Det är glädjande att dödligheten i hjärtsjukdomar sjunker i Danmark. Det gäller också i Sverige. Vi har således inte någon ökad dödlighet i hjärt-kärlsjukdomar i Sverige. Vad som är skälet till att dödligheten i hjärtsjukdomar har minskat något mer i Danmark än i Sverige är inte helt klarlagt. Det går än så länge inte att dra några säkra slutsatser kring verkningsgraden av förbudet mot transfetter i Danmark.

Frågan om hur viktigt det är med bra matvanor är mycket angelägen. Riskerna med transfettsyror bör därför bevakas. Likaså bör arbetet med att minska intaget fortsätta. Här har Livsmedelsverket sedan flera år tillbaka fört kontinuerliga dialoger med livsmedelsbranschen om att ta bort transfetter i livsmedel. Genom dessa dialoger har andelen industriellt framtagna transfettsyror i livsmedel minskat. Den svenska livsmedelsbranschen har genom egna åtgärder ersatt industriellt härdade fetter med andra fettråvaror.

Livsmedelsverket har vid återkommande tillfällen analyserat förekomsten av transfettsyror i livsmedel på den svenska marknaden och funnit att halterna under årens lopp har sjunkit successivt. I dag innehåller maten endast små mängder av dessa fetter. Den största delen kommer från mejeriprodukter, där de ingår som en naturlig del.

Intaget av transfettsyror i Sverige är i nivå med och i vissa fall lägre än vad som konsumeras i Danmark. Nivån är under den nivå som WHO rekommenderar: 2,5–3 gram per dag för en vuxen person. En fortsatt frivillig minskad användning av delvis härdade fetter i olika produkter är dock önskvärd.

Regeringen anser att Livsmedelsverkets arbete med att tillhandahålla relevant information och kunskap hittills har haft en bra effekt inte enbart på produkterna utan också på folkhälsan.

Anf. 147 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr talman! Industriellt framställda transfetter är något som jag tror att vi ett antal år framåt i tiden bara kommer att skaka på huvudet åt och undra: Vad höll vi på med egentligen? Det finns faktiskt ingen som helst funktion för de här industriellt framställda transfetterna. De behöver över huvud taget inte finnas där, och vi vet att de ökar hjärt- och kärlsjukdomarna.

Detta har Sveriges riksdag uppmärksammat och gett ett tillkännagivande till den svenska regeringen. Vi tycker att vi ska plocka bort transfetterna. Vi tycker att vi ska förbjuda transfetter i Sverige.

Regeringen har valt att bortse från det. Det blir kanske lite lättare att förstå om man plockar in svaret som lämnades i den tidigare interpellationsdebatten som jag hade med ministern, där ministern sade att han inte tycker att vi ska bestämma över människors vardag. Då kan man ju förstå att man inte är speciellt benägen att införa ett förbud mot transfetter.

Jag tycker att vi ska ha ett förbud mot transfetter. Jag tycker att man kan dra slutsatser utifrån vad som har hänt i Danmark, där man gick före och införde förbud mot transfetter. Det är inte bara jag som tycker det, utan det finns forskning från Danmark som visar att de dödsfall som är kopplade till transfetter har sjunkit i Danmark. De har inte sjunkit i samma takt i Sverige.

Jag tycker att man ska visa den respekten för människors hälsa. Det är ett ansvar som vi har att bestämma omkring. Jag tycker att vi ska göra vad vi kan för att människor ska kunna leva så hälsosamt som möjligt.

Med den regering som sitter nu, med Eskil Erlandsson i spetsen, går det inte att göra något annat, utifrån de debatter som vi har här nu och utifrån andra beslut som är tagna, än att säga att det uppenbarligen finns ett mönster av ointresse från den här regeringen gällande livsmedel och kopplingen till människors hälsa.

Nu debatterar vi transfetter, där regeringen uppenbarligen inte gör det riksdagen har bett om, förbjuder transfetter. I går kom Riksrevisionen med en rapport med skarp kritik mot regeringen och Livsmedelsverket när det gällde livsmedelskontrollen. I söndags var det ett program från en granskande journalist i programmet *Kaliber*, som pekade på att den här regeringen har sänkt ambitionerna när det gäller att plocka bort bekämpningsmedel i vår svenska mat. Vi hade tidigare en debatt om ekologiskt, där vi kunde konstatera att det inte finns några nya eller ökade ambitioner eller några nya initiativ för att öka det ekologiska i Sverige utan snarare tvärtom.

Vi har också en regering som har tagit bort till exempel skatten på handelsgödsel, som vi vet inte bara bidrar till mer övergödning utan också bidrar till att vi får mer kadmium i maten, och kadmium bidrar till benskrighet och även bröstcancer. Vi har alltså transfetter som ger hjärt- och kärlsjukdomar och kadmium som ger bröstcancer och hjärt- och kärlsjukdomar. Vi har bristande engagemang för det ekologiska. Vi har Riksrevisionen som starkt kritiserar regeringen för livsmedelskontrollen.

I detta härad är det lättare att förstå att regeringen faktiskt inte gör det som riksdagen har beslutat om, nämligen att förbjuda transfetter. Men det är verkligen inte lättare att acceptera. Därför undrar jag: När tänker ministern göra det som riksdagen har beställt?

Anf. 148 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Man brukar säga att några av de allra viktigaste uppgifterna när det gäller hälso- och sjukvård är att förebygga och bekämpa hjärt-kärlsjukdomar och cancer. Det är våra två största dödsorsaker, framför allt hjärt-kärlsjukdomar.

När man nu i studie efter studie kan se det tydliga sambandet mellan transfett och hjärt-kärlsjukdomar och även cancer – framför allt har man

kunna påvisa samband med prostatacancer som är en mycket vanlig cancerform hos män – borde det vara en självklarhet att man bekämpar roten till det onda, det vill säga transfett.

Transfett är ett helt onödigt fett. Det finns inte naturligt. Visst finns det naturligt transfett i mejeriprodukter. Men där har man inte kunnat se några negativa hälsoeffekter. Det som vi talar om är det industriellt framställda transfettet som är billigt för industrin. Den enda anledningen till att detta fett används är att det är billigt för industrin.

Det har visat sig att detta fett är farligt. Det är farligare än mättat fett. Ofta förs det en diskussion om att om man inte äter mättat fett är det ingen fara på taket. Men mättat fett är inte farligt i rimliga mängder. Men transfett är farligt även i små mängder, och såklart ännu farligare i större mängder. Det är helt onödigt. Detta fett borde över huvud taget inte finnas eftersom det finns naturliga fetter som är mycket bättre.

Därför är det obegripligt för mig att man inte har gjort någonting åt detta utan att man talar om att på frivillig väg bekämpa det. Det som man kan göra på frivillig väg är bra. Men vi kan se att detta fortfarande finns i alldeles för stor mängd.

En dansk studie visar att Malmö, som jag kommer från, befinner sig i toppen i hela Europa när det gäller transfett. Det beror på att vi har många affärer med billiga och importerade varor. I dessa varor kan halten av transfett vara så hög som 30 procent. Då ska det jämföras med att när man har infört gränsvärden för transfett, som man tidigare hade i till exempel Danmark, har gränsen satts vid 1 eller 2 procent. Tänk då på att det finns produkter som innehåller 30 procent. Äter man då många produkter som innehåller 30 procent transfett blir det en chock för kroppen.

Detta riskerar också att bli en klassfråga eftersom de som inte har så mycket pengar går till framför allt butiker med billiga varor, och där är risken störst att man hittar massor med billiga importvaror med mycket hög halt av transfett.

Det som är så konstigt är att det inte ens finns krav på en innehållsförteckning där halten industriellt transfett i produkten framgår. Vi har inte några gränsvärden och alltså ingen övre gräns. Och vi har framför allt inte ett förbud mot transfett. Egentligen vore det mest logiska att man helt enkelt förbjuder det, precis som Danmark har gjort.

Danmark är inte det enda land som har förbjudit detta. I USA har både New York och Kalifornien förbjudit det. Där har man haft stora problem med övervikt, vilket i sin tur ökat risken för hjärt-kärlsjukdomar och cancer. Man har kunnat se samma utveckling i Danmark och även i Sverige. Därför har detta förbud införts. Vi har ett riksdagsbeslut som nu har ett par år på nacken. Enligt detta ska vi förbjuda industriellt framställt transfett.

Om man inte kan se logiken i de argument som förs fram när det gäller hälsoeffekterna och att detta är helt onödigt och bara handlar om att det är billigt för industrin borde man åtminstone lyssna på riksdagen – det är ändå Sveriges högsta beslutande organ – och helt enkelt förbjuda industriellt framställt transfett.

Anf. 149 GUNVOR G ERICSON (MP):

Herr talman! Frågan om transfetter har jag debatterat många gånger i denna kammare. Till slut fattade riksdagen ett beslut om att vi skulle göra

som Danmark. Ministern och jag har också debatterat den här frågan tidigare. Ministern hänvisade då, precis som i sitt svar i dag, till att vi skulle vänta på att EU kommer med förslag.

Men det som EU ska komma med i december i år är en rapport. Det innebär inte att det är ett färdigt lagförslag. Nu ryktas det att EU inte kommer att gå på linjen med ett krav, i enlighet med den danska regleringen, på ett förbud utan i stället gå på linjen att det räcker med att märka produkten.

Beuc, The European Consumer Organisation, har i år tagit fram en rapport som heter *The Consumer Case for EU Legal Restrictions on the Use of Artificial Trans-fats in Food*. Det är ett *position paper*. I detta dokument, som är daterat den 20 februari 2014, framgår till exempel att man i Tyskland nyligen har funnit att 30 procent av ungdomarna mellan 14 och 34 år när det gäller intag av energi konsumerar produkter med halter av transfetter som ligger långt över rekommenderade gränsvärden. Det är på liknande sätt i Kanada.

Detta är en studie som visar att vissa grupper inte är som genomsnittet, vilket Livsmedelsverket utgår från. Vi har ingen anledning att tro att det inte finns en liknande situation i Sverige eftersom medelkonsumtionen inte existerar.

När vi vet att detta ämne inte behövs, ska vi då fortsätta att låtsas som att det inte finns grupper i Sverige som får i sig transfetter på en alldeles för hög nivå?

Efter att jag återigen har hört ministern säga att vi behöver vänta på EU har jag en fundering. Om EU inte kommer med krav enligt lag, kommer ministern då på något sätt att se till att verkställa det beslut som riksdagen har tagit?

Anf. 150 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Regeringen gav alltså expertmyndigheten Livsmedelsverket i uppdrag att titta på förslag för att begränsa användningen av industriellt framställda transfettsyror. Verket har redovisat det i en rapport. I denna rapport rekommenderar verket, som är vår expertmyndighet, att man inte ska gå in med lagstiftning utan invänta den rapport som EU-kommissionen har för avsikt att presentera i december månad innevarande år. Jag vill till kammaren säga att denna rapport kan komma att åtföljas av lagstiftningsförslag.

Om Sverige ändå skulle välja att gå fram med egen nationell lagstiftning, innan EU-kommissionens rapport kommer, skulle det riskera att leda till att lagstiftningen skulle behöva omarbetas efter att EU-kommissionen har kommit med sitt förslag. Det skulle innebära påtagliga problem både för oss konsumenter och inte minst för företagen som producerar produkter till oss.

Det som också är väsentligt – då riktar jag mig speciellt till Hillevi Larsson – är att vi genom nationell lagstiftning inte kommer åt all den mat som importeras. Vi kommer inte åt den maten med en nationell lagstiftning. Det finns nämligen en del i EU-systemet – som vi är en del av – som vi kallar för en ömsesidighetsklausul, det vill säga att vi måste erkänna varandras produkter. Eftersom det inte finns något gemenskapsdirektiv eller någon lagstiftning på detta område kommer vi inte åt det som kommer in över exempelvis bron i Malmö.

Vad har riksdagen då egentligen fått del av och faktiskt tagit ställning till i detta sammanhang?

Jo, detta har vi redovisat i budgetpropositionen 2014. Jag har inte noterat att riksdagen har haft någon invändning mot det förfarande regeringen har redovisat i budgetpropositionen 2014. Med det vill jag ha sagt att det för närvarande inte finns något tillkännagivande som ligger hos regeringen. Vi har nämligen sagt vad våra åtgärder är, och riksdagen har – utifrån vad som har kommit mig till del – inte haft någon invändning mot vad regeringen har anmält till riksdagen.

Anf. 151 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr talman! Som jag sade i mitt tidigare inlägg är det alldeles uppenbart att det finns ett mönster av ointresse från den här regeringen när det gäller livsmedel och människors hälsa.

Över huvud taget verkar det vara så att det är extremt svårt att orka, vilja och ha ambitionen att bestämma över människors vardag när det gäller någonting som är positivt för människors hälsa och miljö. Det har man väldigt svårt för i den här regeringen, men man har väldigt lätt för att bestämma över människors vardag när det gäller sådant som är dåligt för miljön och människors hälsa.

Det är lätt för regeringen att säga nej till ett förbud om transfetter och hänvisa till att regeringen har hanterat riksdagens tillkännagivande om att det ska införas ett förbud mot transfetter i sin proposition – där man i princip sade: Vi struntar i vad riksdagen har sagt om transfettförbud. Det är väl självklart att tillkännagivandet från Sveriges riksdag om ett förbud mot transfetter ligger kvar till dess att regeringen har genomfört det riksdagen har beslutat.

Det finns även ett mönster av ointresse och en ovilja från den här regeringen när det gäller att faktiskt vilja driva på för en bättre hälsa och en hälsa miljö, inte bara i Sverige utan också i EU. Vi kan dra paralleller till den diskussion vi har haft här i riksdagen när det gäller det hormonstörande ämnet bisfenol A. Det finns förslag från en del av partierna i Sveriges riksdag om att Sverige ska förbjuda bisfenol A i alla förpackningar som kommer i kontakt med livsmedel. Det har regeringen avfärdat. Man har sagt att det inte är möjligt, att man inte kan gå den vägen och så vidare.

Det är ungefär samma argumentation som ministern nu använder för att avfärda idén om att gå före med ett nationellt förbud av transfetter – för vi är en del av EU, och då gäller det här inte hela EU:s gemenskap. Nej, men det kan ju faktiskt vara så att Sverige väljer ut några områden där man går före. Det kan vara förbud mot transfetter, och det kan vara förbud mot bisfenol A i alla förpackningar som kommer i kontakt med livsmedel.

Då driver man på EU-gemenskapens lagstiftning och krokas arm med de länder som är progressiva och som vill skapa en bättre hälsa och en bättre miljö, inte bara för den egna befolkningen utan för hela EU:s befolkning. Om man krokas arm med de länderna kan man ju driva på så att vi får ett förbud mot transfetter inte bara i Sverige utan i hela EU.

Det är dock, som sagt, enkelt för regeringen att sitta och bestämma över människors vardag när det gäller något som är dåligt för deras hälsa och för miljön. Det kan till exempel handla om att släppa ut mer han-

delsgödsel, att se till att vi inte längre har höga ambitioner när det gäller att plocka bort bekämpningsmedel ur den svenska maten eller att inte förbjuda transfetter. När det gäller det som är bra för människors hälsa och miljö ska vi dock inte bestämma över människors vardag.

Det där är för mig fullkomligt främmande. Jag bygger mitt engagemang på att jag ska göra vad jag kan för att bidra till en ekonomiskt, socialt och ekologiskt mer hållbar utveckling, med människors hälsa och miljö i centrum och för jobb och välfärd i hela vårt land – och gärna också i EU.

Om du nu alltså avfärdar tillkännagivandet, Eskil Erlandsson, är du beredd att själv ta några nya initiativ?

Anf. 152 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Jag tycker att det är ett konstigt argument att vi om vi inte kan göra något åt allt industriellt transfett som finns i Sverige inte ska göra någonting alls. Det är väl en dubbel anledning att agera och se till att åtminstone förbjuda transfetter i de produkter som kommer från Sverige.

Vad det handlar om är nämligen att vi har en grupp människor i det här landet som riskerar att exponeras för väldigt höga nivåer av transfett. Det handlar såklart om var man handlar – om man handlar i många bilighetsaffärer – men också om *vad* man äter. Det finns till exempel ofta mer transfett i mikropopcorn, frityrolja i gatukök, kaffebröd och kex. Det är naturligtvis inte överallt och alltid; man ska inte dra allt över en kam. Man kan dock se att människor som äter en speciell sorts mat som ofta innehåller en hög andel transfett är i riskzonen. De som utsätts för det kommer nämligen långt över gränsvärdena.

Vill vi se till att importmaten har lägre andel transfett är det väl dessutom bra att vi föregår med gott exempel och säger att vi förbjuder det i Sverige. Då har vi en starkare förhandlingsposition på EU-nivå för att se till att det blir ett förbud även där. Självklart vore märkning bra, men det bästa vore ett förbud.

Jag var tidigare inne på hjärt- och kärlsjukdomar och cancer. Det man också har kunnat se är att det finns risk för kortare graviditet. Man kan se att graviditetens längd minskar om det finns mycket transfett i barnets blod, vilket det gör om mamman äter mycket transfett. Det innebär ju en risk för barnet. Det här är ett tydligt samband. Man kan också se skador över huvud taget, och man kan se minskad fertilitet hos kvinnor.

Det är alltså en jätteviktig folkhälsofråga. Därför tycker jag att vi faktiskt ska förbjuda det och sedan gå vidare på EU-nivå och jobba för ett förbud även där.

Anf. 153 GUNVOR GERICSON (MP):

Herr talman! Vi hörde tidigare ministern redogöra för EU-systemet och att det handlar om öppenhet och rörlighet för varor. Det stämmer, men i EU-systemet finns det också regler om hälsa. Det finns artiklar som redovisar att man om en vara kan påverka hälsan ska kunna gå före och testa om man skulle kunna förbjuda den.

Det skulle vara intressant att veta hur Eskil Erlandsson som minister och ansvarig för jordbruksfrågor har resonerat med folkhälsominister Göran Hägglund i frågan. Är det så att Sverige nu driver på för ett förbud

för transfett inom EU? Faktum är nämligen att Sverige ska svara om ett par veckor. Vi har fått ett dokument där det står att svar ska vara inne den 24 juni 2014. Dokumentet är daterat den 12 maj från Europeiska kommissionen.

Kommissionen skickar alltså ut frågeformulär om hur de olika staterna ser på frågan om förbud mot transfetter, inför den rapport som ska lämnas i december. Vad kommer Sverige att svara? Vill man att det ska vara ett förbud eller inte? Vad är högst prioriterat – handlar det om människors hälsa och miljö, eller handlar det om några andra intressen som ska värnas?

Anf. 154 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Självklart tar vi i regeringen intryck av den forskning som finns på olika områden. För att komma till saken i det vi diskuterar är det därför vi har gett våra expertmyndigheter uppgifter, till exempel att ta tag i frågan genom att prata med branschen så att vi kommer så långt vi bara kan också på det här området. Detta har vår expertmyndighet gjort – och gjort med framgång, säger jag – trots att vi alltså inte har någon lagstiftning på området.

Därtill skulle jag vilja säga att det bästa sättet för oss alla att få resultat i folkhälsoarbetet är att nå ut med kunskap om sunda och hälsosamma matvanor till alla i vårt land. Det handlar om kunskap om att välja mer frukt och grönt, mindre salt och socker, nyttiga fetter och mer fullkornsprodukter, till exempel.

Detta folkhälsoarbete, som bedrivs och har bedrivits under många år, har på det stora hela – det tycker jag att vi alla kan erkänna – varit framgångsrikt. Konsumenten har i dag dessutom en möjlighet att välja nyckelhålmärkta produkter för att för egen del ta ansvar för vad man stoppar i magen.

Nyckelhålet är, som vi känner till, en svensk uppfinning, kan man säga, som har gått på export till flera andra länder. Den firar för övrigt 25-årsjubileum i år. Regeringen har i år initierat en satsning inom ramen för Forum för hälsofrämjande, där branschen och myndigheterna ska arbeta med att ytterligare främja det folkhälsoarbete som vi har bedrivit i vårt land under många år och göra det genom att främja användandet av nyckelhålmärkta produkter.

Vi har alltså gjort mycket på det här området. Mer kommer vi säkert att göra. Låt oss nu avvakta den rapport och de eventuella lagstiftningsförslag som kommer i december. Då kommer självklart regeringen att ta ställning till både rapporten och de eventuella förslag som kommer från EU-systemet.

Till detta skulle jag vilja lägga att vi alltså i internationell jämförelse har nått stor framgång med den frivillighet som vi har haft på det här området. Skälet till att vi har valt att agera på det här sättet är att det är ett komplext samband mellan fetter och olika typer av sjukdomar. Det är inte lätt att reda ut de här sambanden.

Vår expertmyndighet har alltså sagt att det bästa vi kan göra är att just avvakta den europeiska rapporten. Den forskning som finns på det här området är nämligen motstridig, och man kan i dagsläget inte med säkerhet säga om alla de samband som påstås verkligen finns.

Anf. 155 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr talman! När vi debatterar ekologiskt är jag, till skillnad från ministern, fullkomligt övertygad om dess miljömässiga och hälsomässiga fördelar. Jag företräder också ett parti som är berett att sätta upp mål och agera med att fylla politiken med aktiva åtgärder som gör att vi når de målen.

Detsamma gäller industriellt framställda transfetter: Till skillnad från regeringen är jag övertygad om att de inte fyller någon som helst funktion och att de ger hjärt- och kärlsjukdomar. Om detta råder inget tvivel.

Jag företräder ett parti som är berett att förbjuda transfetter, för det är bra för människors hälsa. Hur länge tänker ministern försvara industriellt framställda transfetter? Hur lång tid kommer det att gå innan också den här ministern och den här regeringen kan tycka att det är viktigare att sätta människors hälsa och miljö framför andra intressen?

Det finns uppenbara samband mellan att sätta upp mål och att välja partier och en regering som är beredd att fylla målen med aktiva åtgärder, så att vi styr i rätt riktning. Vi har talat om Sverige och Danmark. Jag tar Danmark som ett gott exempel, för där har man nämligen följt det svenska exemplet med att sätta mål för ekologisk produktion och ekologisk konsumtion, för man såg att det fungerade, precis som det fungerade i Sverige fram till 2010, när vi hade mål. Då styrde politiken rätt, och landsbygdsprogrammet fylldes med satsningar på ekologisk produktion, något som den här regeringen nu administrerar med armen i fickan. Detsamma gäller frågan om industriellt framställda transfetter. Ett förbud gör också skillnad.

Anf. 156 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Låt mig inleda med att tacka för denna debatt i en angelägen fråga. Till det vill jag lägga att vi har för vana, inte minst i den här kammaren – jag har varit här i många år – att följa vad våra expertmyndigheter säger. I det här fallet har vår expertmyndighet rekommenderat oss att invänta vad Europeiska kommissionens rapport säger. Den är aviserad till december månad.

Till detta ska läggas att transfetter dessutom finns naturligt. Det finns naturligt i till exempel mejeriprodukter. Det är därför jag i den här debatten också lägger vikt vid det folkhälsoarbete som vi understöder och har arbetat aktivt med under många år i vårt land och som jag hoppas att vi kan fortsätta bedriva för att fortsätta utveckla den goda folkhälsan hos oss alla i vårt land.

Överläggningen var härmed avslutad.

24 § Svar på interpellation 2013/14:496 om gränshinder i Öresundsregionen

Anf. 157 Statsrådet EWA BJÖRLING (M):

Herr talman! Hillevi Larsson har frågat mig vad jag gör för att riva gränshinder och förebygga att nya uppkommer.

Regeringen fäster stor vikt vid att bekämpa gränshinder, och jag ser detta som en av mina högst prioriterade arbetsuppgifter. Såväl på det nordiska planet, inom EU och bilateralt arbetar vi med att motverka och ta bort barriärer och hinder för dem som vill leva, bo och verka gränslöst. Detta yttrar sig på en rad olika sätt.

En handlingsplan för att bekämpa gränshinder antogs av de nordiska samarbetsministrarna förra året, under det svenska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet.

Det nya Gränshinderrådet är en viktig del i den handlingsplanen, och tillkännagavs av de nordiska statsministrarna i en deklARATION i samband med Nordiska sessionen i höstas. Genom Gränshinderrådet effektiviseras och breddas det nordiska gränshinderarbetet.

Från svensk sida har vi inom ramarna för Gränshinderrådet valt ut ett antal hinder som vi ger särskild prioritet. Ett exempel, som har särskild relevans för Öresundsregionen, är rätten till tjänstledighet för politiska uppdrag från arbete i annat nordiskt land.

Som ansvarig minister för EU:s inre marknad arbetar jag ständigt för att värna och stärka den fria rörligheten inom EU. Ett exempel på en problematik som hanterats inom ramarna för EU-samarbetet är den som mött många människor som arbetat i två länder. I dag är det möjligt för den som är bosatt i Sverige och arbetar i Danmark att ha bisyssla i Sverige. Detta har tidigare varit ett av de största gränshindren i framför allt Öresundsregionen.

Hillevi Larsson tar i sin interpellation upp Öresundskommitténs kartläggning av gränshinder. Av de 43 rapporterade gränshinder i Öresundskommitténs databas har 19 helt eller delvis hanterats. Nationella skillnader medför dock att det ibland kan vara mycket svårt och ta lång tid att lösa ut vissa hinder. Ett exempel på detta är det hinder som det utgör att vi har olika valutor i Sverige och Danmark.

Sist i Öresundskommitténs förteckning över gränshinder uppmärksammas att danska fritidshusägare i Sverige inte kan få svenskt personnummer. Detta kan försvåra möjligheten att teckna till exempel mobil- eller internetabonnemang. I oktober förra året gav regeringen Skatteverket i uppdrag att påbörja arbetet med att hitta en lösning på problematiken genom att utreda möjligheterna för utländska fritidshusägare att tilldelas samordningsnummer. Uppdraget ska redovisas senast 1 september i år.

Gränshinderarbetet är omfattande, och sträcker sig över en rad politikområden. Det jag nämnt här är bara ett axplock av de åtgärder och frågor som vi arbetar med, men låt mig inskräpa att jag delar Hillevi Larssons åsikt att vi ständigt måste arbeta både med att förebygga nya gränshinder och med att riva befintliga gränshinder. Detta är och kommer att fortsätta vara en högt prioriterad uppgift för regeringen.

Anf. 158 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Nästan en tredjedel av Sveriges och Danmarks samlade bruttonationalprodukt produceras i Öresundsregionen. Man kan alltså säga att det inte är helt oviktigt för vare sig svensk ekonomi eller dansk ekonomi hur det går för Öresundsregionen.

Här bor 3,8 miljoner människor, vilket gör det till det mest tätbefolkade området i vår del av Europa. Det är ungefär 20 000 arbetspendlare

varje dag. Det har gått ned något – det går upp och ned beroende på konjunkturen.

Man har löst en del gränshinder, vilket är jättepositivt, och det är ett intensivt arbete på riksnivå och framför allt på lokal och regional nivå. Trots det finns det många hinder kvar, och det tillkommer nya. Man räknar med att det i dag finns 24 gränshinder. Tyvärr tenderar det att komma till nya gränshinder i takt med att man löser gränshinder.

Jag kan välja ett av dessa 24 gränshinder, det som handlar om dem som inte är EU-medborgare men som bor i Sverige och vill arbeta i Danmark eller som bor i Danmark och vill arbeta i Sverige. De kan inte göra det. Det är det som är problemet. Är man inte EU-medborgare kan man inte bli gränspendlare: bo på ena sidan och pendla över till den andra.

När det gäller forskningsanläggningen ESS, som är på väg till Lund, räknar man med att detta kommer att bli ett jätteproblem. Nu har den danska regeringen börjat titta lite på frågan, just på grund av det här med ESS. Det handlar om att få tag i forskare med nyckelkompetens till den här jätteanläggningen. Då blir det problem om de inte är EU-medborgare. Då kan de inte pendla över gränsen. Det här är alltså ett gigantiskt problem. Och vi har väldigt många arbetslösa som inte är medborgare. De utestängs helt från arbetsmarknaden på andra sidan sundet.

Det man kan se i övrigt är att det stora problemet är om man bor på ena sidan och arbetar på den andra eller om man arbetar på båda sidor av sundet – det är nästan ännu mer problematiskt. Ett exempel är att det är oklart vilken a-kassa man har när man är svensk gränspendlare, alltså pendlar till Danmark för att jobba. Det finns en dubbelbeskattning när man bor på ena sidan och arbetar på den andra. Till exempel får kulturarbetare som bor i Danmark och säsongarbetar i Sverige betala en dansk artistskatt trots att de över huvud taget inte arbetar i Danmark. Det är ett jätteproblem att det ser ut på det sättet och totalt onödigt.

Sedan kan man se problem när man arbetar på båda sidor av sundet. Det är inte minst kulturarbetare som har en sådan situation. Och många företagare tar uppdrag på båda sidor av sundet. Det är fortfarande problem när det gäller skatten vid extrajobb på andra sidan, och det är problem om man har ett eget företag. Vilken socialförsäkringstillhörighet har man? Det är oklart.

När det gäller föräldraförsäkring och barnbidrag finns det också oklarheter och problem. Ett jätteproblem är att det inte är möjligt med arbetspraktik på andra sidan sundet. Det skulle kunna vara en väldigt god möjlighet att få ett jobb. Det skulle gynna arbetsmarknaden på båda sidor av sundet.

Man kan se att det finns utbildningar som inte godkänns på andra sidan sundet, trots att det egentligen är precis samma utbildningar och samma förutsättningar i yrket. Det leder till arbetslöshet men även arbetskraftsbrist. Det finns alltså fortfarande många frågor att lösa.

Anf. 159 Statsrådet EWA BJÖRLING (M):

Herr talman! Jag vill tacka Hillevi Larsson för att hon tar upp viktiga frågor som berör många människor. Det här handlar inte bara om Öresundsregionen, även om den är i fokus i interpellationen i dag. Det

handlar också om människor som verkar vid gränsen mellan Sverige och Norge. Det handlar också om Sverige och Finland.

Jag håller med om att arbetet med gränshinder har gått i alldeles för långsam takt. Det är just därför som jag har satt detta som en av våra högsta prioriteringar och därför som jag satte det högt upp på agendan under det svenska ordförandeskapet.

Man kan titta lite grann i backspegeln på hur många gränshinder de olika länderna har löst. Det är faktiskt så att Sverige är det land som har löst flest gränshinder. Men för det kan jag inte säga att jag är nöjd, absolut inte, utan det gäller att hela tiden sträva vidare i de här frågorna. Det gäller inte minst de frågor som Hillevi Larsson räknar upp. Hur kan man arbeta och bo i två länder? Hur kan man ha ett extraarbete i annat land? Hur ska man underlätta för arbetslösa att få ett nytt jobb? Även det tittar vi på.

Naturligtvis försvåras det här ibland av att en del av de nordiska länderna är EU-medlemmar och att andra inte är det. Det kan vara på två olika sätt. Norge är inte medlem i EU. Det försvåras på ett speciellt sätt. Danmark är medlem i EU, precis som vi. Det kan försvåra och försena på ett annat sätt, för då måste vi invänta en gemensam EU-lagstiftning.

Det är prioriterade frågor. De är ibland inte helt enkla att lösa på ett klokt sätt för alla parter. Men jag är väldigt glad över att vår riksdag också uppmärksammar det här och inte minst parlamentarikerna i Nordiska rådet, som har stått, så att säga, som en enad svensk front för att verkliggen driva de här frågorna.

Under de år som jag har suttit som samordningsminister har jag upplevt att just gränshinderfrågorna, det vill säga de vardagsnära frågorna, har fått allt större betydelse.

Jag är också väldigt glad över att vi nu har fått ett mer effektivt gränshinderråd. Det har varit många långa diskussioner om hur vi ska förändra den här konstruktionen, så att den blir så effektiv som möjligt. Tidigare har vi haft det här mer ute i landet, på distans och på ganska lång distans, ska jag säga, från respektive regering. Jag tror att det kommer att bli mer effektivt när det är tätare kontakt med beslutsfattare. Det spelar ingen roll hur många bra förslag som duktiga tjänstemän kommer med om de inte framförs till dem som fattar besluten.

Icke desto mindre finns det många olika områden där vi har gränshinder. Jag tycker att alla gränshinder bör rivas i en mycket snabbare takt. Det handlar om att kunna arbeta i annat land, att kunna bo i annat land, att kunna studera i annat land, att vara pensionär i annat land och inte minst om att underlätta för företagande i annat land. Där har vi stora problem i dag.

Samtidigt vill jag säga: Det sker framsteg. Ett exempel är nu att också arbetslösa faktiskt kan få bidrag för att söka arbete i annat land i Norden. Det är ett steg framåt. Vi ser också att vi löser problem med dubbelbeskattning tillsammans med Danmark.

Anf. 160 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Jag tror att det viktiga är att man lyfter upp det här som en nationell fråga och även en internationell fråga. Det här berör hela Norden. Ser man det som en lokal eller en regional fråga kommer man

för det första inte att kunna lösa detta. För det andra blir det inte alls samma intensitet som om man lyfter upp det.

Det finns andra frågor som kanske inte finns med på samma sätt när man talar om gränshinder men som ändå är avgörande. Det gäller till exempel tågförbindelsen. Vi har bara förbindelsen över bron, och det blir väldigt sårbart om tågtrafiken inte fungerar. Det är många försenade tåg och inställda tåg.

Detta innebär enorma förluster ekonomiskt, både för gränspendlarna och för arbetsgivarna. Det innebär också andra problem. Det är många som bor på den svenska sidan och arbetar på den danska som har sina barn i förskolan på den svenska sidan. Då blir det väntetider. Om tåget tillbaka är försenat från Danmark kanske förskolan stänger på den svenska sidan. Det blir en massa följdproblem av det här. Det riskerar också att leda till att viljan att gränspendla minskar när det är så här mycket strul och krångel.

Det gäller att vi får ordning på tågtrafik och underhåll av järnvägen. Hela tågtrafiken måste fungera mycket bättre. Det gäller även arbetsmiljön för personalen, eftersom det påverkar hela trafiken.

Kopplat till dessa frågor skulle jag också vilja ta upp andra problem som drabbar skånska kommuner och hela Region Skåne, nämligen skatteavtalet. Avtalet innebär att man betalar skatt där man arbetar i stället för där man bor. Det är helt omvänt mot hur vi annars gör, där man betalar där man tar del av välfärden.

Det finns en kompensation, men den fungerar inte. Sverige kompenseras bara delvis för bortfallet. I och med att gränspendlingen har varit så mycket större från den svenska sidan till den danska har vi påverkats mer av danskarna. Vi har betalat tillbaka mer sett till andelen av bortfallet. Där finns en skevhet. Av det som har betalats till svenska staten från Danmark på grund av skattebortfall får de skånska kommunerna tillbaka bara en bråkdel. Det är lite kompensation.

Det är positivt för arbetsmarknaden och utvecklingen att pendlingen finns. Det leder till att många får jobb och att vi får hit arbetskraft till den svenska sidan där det kanske finns arbetskraftsbrist. Samtidigt betalar man för välfärden och kommunikationerna, och man får inte in skatteintäkterna. De inkommer på den danska sidan.

Skatteavtalet behöver ändras i grunden. Vi måste komma åt skevheterna i systemet, som innebär att Sverige får tillbaka bara en liten del av det bortfall som faktiskt sker. Egentligen borde skatteavtalet omvandlas i grunden så att det blir principen att betala skatt där man bor och inte där man arbetar. Då skulle det bli lättare att klara välfärden, och det skulle uppfattas som mer positivt av kommunerna.

Det behövs ytterligare förbindelser. Nu finns bara Öresundsbron. Man räknar med att det helt enkelt inte kommer att funka på längre sikt när trafiken ökar mer och mer. Det talas om en förbindelse Helsingborg–Helsingör. Det är den smalaste delen med ett litet avstånd. Vi ska satsa på den.

Anf. 161 Statsrådet EWA BJÖRLING (M):

Herr talman! Det är många olika frågor som Hillevi Larsson tar upp. Det är sant att det inte bara handlar om de hinder som beskrevs i interpel-

lationen utan naturligtvis också om hela infrastrukturen. Det är tågförbindelser, flygförbindelser och vägar. Det handlar också om skatteavtal.

Nu är det så ordnat i Nordiska ministerrådet att jag är samarbetsminister och har en övergripande roll. Samtidigt finns det flera olika fackministerier med sina respektive möten. Min roll är naturligtvis att pusha på de olika fackministrarna inom olika områden. Det är också något som jag försöker göra på ett tydligt sätt.

Jag är därför glad att se att det har skett flera bra framsteg, att det pågår många diskussioner inom de områdena. Ett sådant exempel är infrastrukturministermöten. Vi från svensk sida har gjort, och gör, historiska satsningar på infrastrukturen. Vi bygger ut vägar och tågförbindelser för att det ska bli lättare att transportera i sidled. Vi är bra på norr till söder, men vi har inte varit lika bra på att röra oss mellan Norge, Sverige och Finland. Då gäller det att de andra länderna gör parallella upprustningar i samma takt.

Jag har blivit glad att se att när Sverige investerar stora resurser för att rusta upp tågbanorna i norr väljer Norge att lägga om sin infrastrukturplan för att göra motsvarande sak på den norska sidan – allt för att det ska fungera bättre. Samma mönster kan vi även se söder ut.

Det handlar egentligen om att vi koordinerar oss bättre.

Hillevi Larsson tog upp frågan om skatteavtalet mellan Sverige och Danmark. Jag vet att vår finansminister var på besök i Danmark i maj. Han tog då upp frågan med sin kollega. Jag vet också att Finansdepartementet ser över frågan just nu. Jag ska inte springa händelserna i förväg och kommentera den frågan mer detaljerat i dag, men jag vet att man uppmärksammar frågan. Arbetet är på gång.

Vi har det alla gemensamt att vi vill underlätta för människor som bor i Norden att leva här och inte känna att det finns gränser.

Anf. 162 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Vi måste tänka mer gränsöverskridande än vad vi har gjort hittills. Det går en tydlig gräns där landet slutar. Det handlar om ett kort geografiskt avstånd. Det tar 20 minuter att åka från Malmö till Kastrups flygplats och en halvtimme att åka till Köpenhamn. Det är inga långa avstånd. Vi kan se hur arbetsmarknaden och även andra delar av samhället har vuxit ihop med Öresundsintegrationen. Öresundsbron har varit avgörande i det sammanhanget.

Vi måste tänka mer gränsöverskridande. Man talar mer om att planera infrastrukturen på ett internationellt plan, att helt enkelt slå ihop sig. Det blir då större kraft bakom satsningen och mer pengar kan investeras. Framför allt kan man se till att infrastrukturen passar ihop på båda sidor.

Det behöver inte alltid vara en dragkamp. Förbindelsen Helsingborg–Helsingör kan ses som en konkurrent till Malmö–Köpenhamn. Men det behöver inte alls bli så om det byggs en förbindelse. Tvärtom kan det bli en avlastning. Persontrafiken kan öka, vilket gör det lättare för de människor som bor i den delen av Danmark och Skåne. Mer godstrafik kan transporteras den vägen, vilket avlastar bron och ger mer utrymme för snabbtåg och passagerartrafik.

Vi behöver även en Öresundsmetro mellan Köpenhamn och Malmö. Det kan låta som högtflygande planer, men jag är helt övertygad om att när en tredjedel av hela Sveriges och Danmarks samlade bnp finns i

Öresundsregionen är den typen av investeringar en ren vinst på både lång och kort sikt.

Jag vill avslutningsvis tacka ministern, och jag hoppas att arbetet fortskrider. Det är otroligt viktigt för hela Sveriges utveckling och självklart för Öresundsregionen och Danmark.

Prot. 2013/14:123

11 juni

Svar på
interpellationer

Anf. 163 Statsrådet EWA BJÖRLING (M):

Herr talman! Jag ser mycket fram emot att få förslag på nya lösningar från nya Gränshinderrådet. Jag förväntar mig att det ska snabba på arbetet med att riva gränshinder.

Det vi inte har talat om i dag är hur vi förebygger att nya gränshinder uppstår. Hillevi Larsson har här räknat upp 24 olika gränshinder i Öresundsregionen. Jag är övertygad om att den listan går att göra ännu längre. Men det är kanske för dessa 24 gränshinder som vi ser en möjlig lösning om vi alla anstränger oss.

I min roll som nordisk samarbetsminister, men kanske ännu mer som handelsminister och ansvarig minister för EU:s inre marknad, anser jag att detta är något som vi ständigt måste arbeta med när vi tittar på ny EU-lagstiftning. Alla länder samlas i rådet för att ta fram en gemensam EU-lagstiftning. Allt görs för att underlätta så att det ska vara så enkelt som möjligt med fri rörlighet på EU:s inre marknad. Beslut sker i positiv anda. Sedan tar vi hem förslagen till respektive land och ska implementera dem i lagstiftningen. Det är då det kan uppstå nya gränshinder – bara därför att vi tolkar dessa förslag lite olika.

Jag har flera gånger lyft upp denna fråga i vårt nordiska samarbete. Jag har sagt att innan vi beslutar oss för exakt hur vi vill utforma en ny lag ska vi också konsultera varandra för att se till att det inte uppstår nya hinder. Det finns en hel rad sådana exempel. Det är egentligen onödiga gränshinder. Vårt syfte var att få en öppnare marknad – inte tvärtom. Inte minst ska det vara en öppen marknad mellan våra närmaste grannar för alla som bor i Norden.

Med detta vill jag tacka Hillevi Larsson för att hon har tagit upp en viktig fråga. Jag hoppas att vi kan fortsätta att på ett konstruktivt sätt lyfta fram nordiska frågor och inte minst riva fler gränshinder.

Överläggningen var härmed avslutad.

25 § Svar på interpellation 2013/14:504 om utförsäkrades ekonomiska situation

Anf. 164 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Eva-Lena Jansson har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att sjukskrivna ska slippa söka försörjningsstöd.

En av de viktigaste frågorna för alliansregeringen när den tillträdde i oktober 2006 var att minska det omfattande utanförskapet från arbetsmarknaden. Regeringen har genomfört en rad åtgärder som syftar till återgång i arbete. Sjukförsäkringen har reformerats, och de arbetsmarknadspolitiska insatserna har i stor utsträckning fokuserats på dem som står längst från arbetsmarknaden.

Eva-Lena Jansson hänvisar till uppgifter som redovisas i en rapport från Akademikerförbundet SSR. Dessa uppgifter bygger i sin tur på statistik från Socialstyrelsen. Socialstyrelsen undersöker inte de bakomliggande orsakerna till att en stor grupp personer inte har sjukpenning utan uppbär försörjningsstöd i stället. En sådan undersökning har däremot gjorts av Sveriges Kommuner och Landsting, SKL. SKL:s undersökning visar att ingen eller mycket svag arbetsmarknadsanknytning är den huvudsakliga förklaringen till att personer med arbetsoförmåga på grund av sjukdom uppbär försörjningsstöd i stället för sjukpenning.

Endast en mycket liten grupp personer har sökt försörjningsstöd på grund av den bortre parentesen i sjukförsäkringen. Andra undersökningar som Försäkringskassan har gjort visar liknande resultat.

Jag vill också nämna att från och med 2012 har två nya förmåner införts, sjukpenning i särskilda fall och boendetillägg. Dessa förmåner kan betalas ut till de personer som tidigare har haft tidsbegränsad sjukersättning eller aktivitetsersättning och som annars skulle ha behövt ansöka om försörjningsstöd.

Sjukpenningförsäkringen är en försäkring för inkomstbortfall på grund av sjukdom, och så har det alltid varit. För att en person ska kunna få sjukpenning krävs således att personen har en sjukpenninggrundande inkomst. För detta krävs i sin tur en viss arbetslivsanknytning. Sjukförsäkringsreformen har inte inneburit någon ändring av denna grundläggande princip. För de personer som saknar sjukpenninggrundande inkomst vid insjuknande utgör försörjningsstödet det yttersta skydds nätet i Sverige.

Anf. 165 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Jag ska börja med att tacka statsrådet Ulf Kristersson för svaret.

Rubriken på min interpellation är *Utförsäkrades ekonomiska situation*. Efter det att regelverket för sjukförsäkringen förändrades har ca 75 000 personer utförsäkrats. En stor del av dessa är kvinnor. Fler av dem som har utförsäkrats tvingas i dag söka försörjningsstöd. Jag hänvisar i min interpellation till en rapport från Akademikerförbundet SSR där det framgår att det finns en stor grupp som är sjukskrivna med läkarintyg som har otillräcklig eller ingen sjukpenning eller som väntar på sjukpenning.

Försörjningsstödet är tänkt att vara ett behovsprövat bidrag som är såväl tillfälligt som det sista skydds nätet. Det regleras i socialtjänstlagen. Det skiljer sig från en inkomstförsäkring som ska täcka när man är borta från arbete.

Jag beskriver personer som har trillat ut sjukförsäkringen, som är sjuka och har läkarintyg men som inte får någon ersättning i alla fall. Socialförsäkringsministern pekar på att man i rapporten hänvisar till en utredning om personer som inte har en sjukpenninggrundande inkomst.

Jag skrev i min interpellation att vi kan se personer med långvarigt sjukdomstillstånd hänvisas till försörjningsstöd i stället för att omfattas av sjukförsäkringen. Det innebär att dessa personer riskerar att få en mycket låg pension.

Min fråga till Ulf Kristersson var: Avser statsrådet att vidta några åtgärder för att sjukskrivna ska slippa söka försörjningsstöd? Det fick jag inte riktigt något svar på.

Är det rimligt att man, när man är sjuk och har haft en sjukpenninggrundande inkomst, får försörjningsstöd? Det som händer är att man då får en behovsprövad ersättning. Det innebär att man måste göra sig av med allting man äger och har innan man kan få fullt försörjningsstöd därför att tidsgränserna är förändrade.

Tycker ministern att det är bra att den som inte har en sjukpenninggrundande inkomst och är sjukskriven, även långvarigt, ska gå på försörjningsstöd? Man har inte rätt till a-kassa, inte rätt till sjukpenning och blir hänvisad till ett långvarigt försörjningsstöd. Den rapport från SSR som jag hänvisar till visar att det har varit en urholkning av både arbetslöshetsförsäkringen och sjukförsäkringen som inneburit att fler i dag går på försörjningsstöd.

Tillbaka till frågan: Tycker statsrådet att det är rimligt att sjukskrivna ska ha försörjningsstöd som sin inkomst när de är sjuka?

Jag har läst rapporten, och jag är lite bekymrad. Jag träffar många sjuka som har en väldigt dålig ekonomi och som är bekymrade. De är naturligtvis bekymrade över sin situation i dag och över sin situation framöver när de blir pensionärer, för det ska de förhoppningsvis kunna bli. Vad ska de leva på? Har man försörjningsstöd tvingas man, precis som jag nyss beskrev, göra sig av med allting man äger och har för att kunna få ersättning. Om man lever ihop med en annan person behöver man inte få någon ersättning alls; man kan vara sjukskriven med läkarintyg ändå.

Jag skulle vilja ha lite mer svar av statsrådet.

Anf. 166 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Man har kunnat se att en del av dem som har blivit utförsäkrade har sökt försörjningsstöd. Jag tror att en anledning till att det inte är ännu fler är det som Eva-Lena Jansson var inne på, att många har en partner som de får leva av. Om man har en partner, sambo eller är gift med någon som har en inkomst är man inte berättigad till försörjningsstöd. Då har man inte den möjligheten. Det blir en osynlig fattigdom. Risker är att det blir svårt för en familj att leva på bara en persons inkomst. Det kan också finnas barn med i bilden, så det kan leda till att den som har en inkomst får försörja kanske fyra personer eller ännu fler. Det är ett problem.

En vanlig orsak till överskuldssättning är sjukdom. De som inte redan är sjuka blir det av överskuldssättningen. Man skuldsätter sig innan man söker försörjningsstöd. Så där kan man hålla på i flera månader eller till och med fler år. Det är många som ser försörjningsstöd som sista möjlighet. Jag tror inte att det är så som det ibland framställs, att det är det första man gör. Det är för många det sista.

Det är inte alltid bara en partner som försörjer sin sjuka partner som inte får ersättning från sjukförsäkringen, utan det gäller även föräldrar som träder in och försörjer vuxna barn för att dessa ska slippa sälja allt de har för att få försörjningsstöd. Många gör vad som helst för att inte behöva söka försörjningsstöd. Man skjuter upp det genom att någon

*Svar på
interpellationer*

annan försörjer en. Då blir det en ökad fattigdom i sådana familjer. Det får man nog ta med i beräkningen.

Att det finns de som ändå söker försörjningsstöd är ett misslyckande med tanke på att de egentligen borde få en försäkring eftersom de har arbetat. Det är ju förutsättningen för att man över huvud taget ska få ut sjukersättning. Det borde finnas en ambition att se till att de ska få stanna i systemet.

Om man har ett utlåtande från en behandlande läkare att man inte har arbetsförmåga borde man få vara sjukskriven. Det borde gå hand i hand med en behandlande läkare. Second opinion är inte fel, alltså att ytterligare en läkare gör en bedömning, men det är märkligt när man kör över behandlande läkares bedömning.

Det är väldigt svårt att få ett arbete när man är sjuk och har en nedsatt arbetsförmåga. Det är inte direkt ett smörgåsbord av jobb. Det finns fortfarande problem med att man faller mellan stolarna.

Jag träffade en kvinna som hade blivit sjuk och som inte fick sjukersättning. Man menade att hon inte var tillräckligt sjuk och hade arbetsförmåga. På Arbetsförmedlingen sade man att hon inte hade tillräcklig arbetsförmåga utan borde vara sjukskriven. Då gick hon till socialtjänsten för att få försörjningsstöd och blev nekad försörjningsstöd med hänvisning till att hon borde söka sjukersättning. Hon berättade att hon redan sökt det men blivit nekad. Men socialtjänsten stod fast vid det, så kvinnan var utan försörjningsstöd i flera månader innan hon till slut fick det. Under tiden hann hon bli skuldsatt. Hon hade ingen inkomst, och hon var inte rik från början.

Det ledde till skulder som det tog lång tid att bli av med och som gjorde att hon mådde ännu sämre. När hon till slut fick sjukersättning hade hon redan hamnat väldigt illa till.

Jag tror alltså att det är grundläggande när det gäller den här frågan att se till att de som är sjuka också får lov att vara sjukskrivna. Det utsluter inte rehabilitering – tvärtom. De allra flesta kan bli bättre av rehabilitering och så småningom börja arbeta. Men man borde börja i den änden i stället för att utförsäkra.

Anf. 167 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag tror att det är viktigt att man undviker att blanda ihop och förväxla olika delar av den svenska välfärdsmodellen.

Försörjningsstöd – socialbidrag, som många människor fortfarande skulle säga – är ett yttersta skyddsnät när man inte har några andra permanenta försörjningsgrunder. De flesta människor som har arbete och blir kort- eller långvarigt sjukskrivna får sjukpenning eller i värsta fall förtidspension – alltså sjukersättning – när de inte längre kan arbeta, grundad på den inkomst de hade. Så byggs den svenska välfärdmodellen upp för alla människor som arbetar. Det är en otroligt viktig grundläggande princip.

Om man inte har arbete, inte har haft arbete och inte har någon försäkrad inkomst, då har vi det yttersta skyddsnätet i form av försörjningsstöd. Det är också viktigt.

Jag skulle vilja varna för två saker.

Man ska inte överanvända försörjningsstödet. Det vet alla Sveriges kommuner, och många gör också ett imponerande arbete för att hjälpa människor som har försörjningsstöd att komma ur det. Det har nämligen många nackdelar. Till exempel gör behovsprövningen att det är svårt att förbättra sin ekonomi genom att arbeta.

Man ska inte heller baktala försörjningsstödet så till den milda grad att man låtsas som att det inte behövs ett yttersta skyddsnät. Det kommer alltid att finnas människor som inte har en förankring i arbetslivet. Det kommer alltid att finnas människor som blir sjuka utan att först ha arbetat. Det kommer alltid att finnas situationer där människor behöver ett speciellt, individinriktat bidrag som vi kallar försörjningsstöd. Ibland tycker jag att det finns en tendens att man alltid beskriver det som ett misslyckande. Det finns för att det behövs, men det ska inte användas om det inte är absolut nödvändigt.

Det är det som SKL visar tydligt i sin rapport. De gjorde den på eget initiativ. De visste att det diskuterades mycket att det har skett stora över-skjutningar från sjukpenning till försörjningsstöd eftersom försörjningsstödet varierar mycket med konjunkturen.

Den allra vanligaste orsaken till försörjningsstöd är att människor är arbetslösa och inte har någon annan form av försörjning alls. Sedan finns det människor som är sjuka – precis lika sjuka som andra människor, som får sjukpenning, men med den inte helt oväsentliga skillnaden att de inte har en försäkrad inkomst. De ska få försörjningsstöd. Vill man flytta dem därifrån och säga att eftersom de är sjuka borde de automatiskt få sjukpenning river man upp hela fundamentet för den svenska sjukförsäkringen och den svenska trygghetsmodellens koppling mellan arbete och ersättningar. Det tror jag vore en utomordentligt dålig idé.

Det enda sättet att få en permanent ersättning från socialförsäkringarna är sjukersättning på garantinivå, det vill säga att aldrig mer kunna arbeta över huvud taget. Då finns det en garantinivå även för den som inte har jobbat tidigare för att man inte resten av livet ska bli hänvisad till socialtjänstens försörjningsstöd bara för att man inte har arbetat. I alla andra fall är det försörjningsstöd som gäller – eller sjukpenning. Jag tycker att den ordningen i grund och botten är mycket bra.

SKL kom också fram till att det var en mycket liten grupp av alla försörjningsstöd – de uppskattar den till ungefär 1 procent – som har koppling till sjukförsäkringens funktion och tidsgränser. Det är ett mycket litet problem – ur sjukförsäkringens och försörjningsstödet perspektiv. Det betyder inte att det här är människor som inte har bekymmer. Man ska ta dem på allvar, men inte genom att göra om hela den svenska socialförsäkringens grundprinciper.

Vi gjorde något för att komma till rätta med en risk som vi såg. Människor som hade haft tidsbegränsad sjukersättning på garantinivå – den fick de alltså trots att de inte hade jobbat – kunde inte längre få den eftersom vi tog bort den dåliga förmånen. Då fanns det en risk att människor som hade haft ersättning permanent under lång tid i stället skulle hänvisas till försörjningsstöd. Vi gav dem i stället en särskild förmån för att inte riskera att denna lilla men ömtåliga grupp skulle fara illa av själva reformen.

Anf. 168 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Man kan använda ord på olika sätt. Ministern kallar det en reform. Det är inte alla som upplever att det är en reform. En reform brukar man uppfatta som någonting positivt, och det är inte alla som upplever de här förändringarna och försämringarna av sjukförsäkringen som en reform.

Visst gjorde man en förändring. Även riksdagen var mycket aktiv för att göra den förändringen så att inte människor skulle bli nollklassade.

Ministern talar om bakgrunden till den svenska modellen. Jag ska dock poängtera vad det står i propositionen: ”Socialbidragets syfte är inte att fungera som en långsiktig försörjningskälla utan ska endast behöva träda in tillfälligt vid kortare perioder av försörjningsproblem.”

Det som SSR:s rapport visar är att gruppen personer som är långtidsberoende av försörjningsstöd, som har haft det länge, ökar. Det är alarmerande. Då berättar socialförsäkringsministern att en stor del av dem är arbetslösa. Ja, en del av dem är utförsäkrade från sjukförsäkringen. En del är utförsäkrade från a-kassan. En del har inte ersättning från a-kassan. En del av dem som är arbetslösa var tidigare sjukskrivna, men de har blivit utförsäkrade och hänvisade till Arbetsförmedlingen. De betraktas nu som arbetslösa men får inte a-kassa eftersom de är för sjuka för att arbeta. De har inte rätt till ersättning från a-kassan utan får söka försörjningsstöd. Min fråga var om det är rimligt att man som sjuk ska ha försörjningsstöd. Det svarade inte ministern på.

Fredrik Reinfeldt sade med anledning av den kritik som framfördes mot sjukförsäkringen: ”Sist och slutligen finns det andra trygghetssystem som fångar upp människor.” Jo, det är klart; så är det ju. Sedan ska vänner och släktingar hjälpa till. Men det är, tycker jag, en ganska allvarlig utveckling.

Regeringens egen utredning visar att andelen fattiga bland arbetslösa och sjuka har mångdubblats från 10 till 30 procent. Det är en effekt av politik och politiska beslut och hur regeringens politik har genomförts.

Blir man fattig blir man hänvisad till försörjningsstöd när man inte längre klarar existensminimum. Det är därför jag står här i dag och har den här debatten. Ibland tenderar nämligen regeringen att säga att det bara är oppositionen som gnäller, att det bara är enstaka fall.

Jag ser och möter ju de här människorna. Det är inte en utan många människor jag möter. Jag får samtal från dem och mejl från dem. Jag vet inte om de skickar några mejl eller brev till socialförsäkringsministern; jag utesluter inte att de inte gör det. Då är det klart att jag tycker att jag måste agera.

Jag får dessutom rapporter som visar det vi försöker säga. Socialsekreterare har ett arbete, ett uppdrag, att göra en bedömning av en persons behov av ekonomiskt bistånd. Hur ska de kunna säkerställa rätten till rehabilitering för den sjukskrivna? Är de kompetenta att göra det? Vi vet ju att personer som ska få rehabilitering i dag har svårt att få det stödet hos Försäkringskassan, som ändå ska kunna fixa det och hjälpa till med det. Är det rimligt att det är en socialsekreterare som ska försöka lösa det?

Det är därför jag försöker ställa frågan. Jag tycker att det är komplext och svårt men framför allt bedrövligt när sjuka blir fattiga och hänvisade till försörjningsstöd. På något sätt låter det på ministern som att det bara är en eller två, kanske tre, att det bara är ett litet misstag som man inte

kan rätta till genom lagstiftning. Men det är klart att om man har bestämt sig för att sjuka inte kan få ersättning för att de har passerat en tidsgräns, inte för att de har blivit friska, kan man förhålla sig ganska njuugg till denna grupp av människor som i dag lever på försörjningsstöd.

Jag tycker nog att ministern får utveckla sitt svar, herr talman.

Anf. 169 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Om man tittar på det här från de sjukas sida ser man att det är mycket tufft att tvingas sälja allt man har och söka försörjningsstöd.

Men även ur socialtjänstens perspektiv och kommunernas perspektiv är det tufft. Det är många socialsekreterare som nu vittnar om en väldigt tuff arbetsmiljö. Socialtjänsten har ju inte bara hand om dem som har försörjningsstöd. Man tar hand om utsatta barn och ungdomar och om missbruksproblem och alla möjliga sociala problem som är väldigt svåra och viktiga att lösa för de människor det handlar om.

Belastningen leder till att de inte hinner med. De hinner inte träffa dem som får försörjningsstöd, och de hinner inte träffa utsatta familjer. Det är dubbel anledning att se till att de som är sjuka får vara inom sjukförsäkringen och inte inom socialtjänsten. Det är inom Försäkringskassan som vägen till rehabilitering är nära. Inom socialtjänsten har man inte alltid kompetens att klara detta.

Risken är att det ställs höga krav. När jag har besökt socialtjänsten har man sagt att när det gäller någon som är sjuk men som får försörjningsstöd ställer man höga krav på att de ska söka jobb. Man berättade till exempel om en ung kille. Dagens uppdrag för honom var att gå och handla. Han hade sådan extrem ångest och social fobi att det gjorde honom helt utmattad att gå och handla. Man hade jobbat och kämpat med honom, och det gick lite lättare, och han kunde klara lite fler uppgifter på en dag. Om han skulle söka ett jobb var han utslagen en hel vecka på grund av det. I hans fall handlar det mer om behovet av rehabilitering.

Det är detta jag vill komma till: Låt de sjuka få rehabilitering. Låt dem få vara inom sjukförsäkringen och få sjukersättning i stället för försörjningsstöd.

Anf. 170 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag har tre saker att säga. Först och främst tycker jag att detta är en framgångsrik reform. Jag vet att ni helst vill riva upp allting och gå tillbaka till det gamla, men jag tycker att det är en framgång. Det är färre sjukskrivna i dag än det var förr. Det är mycket färre långtids-sjukskrivna. Det är väsentligt färre människor som i dag behöver förtidspensionering. Detta är en stor framgång.

Jag har säkert sagt hundra gånger i den här kammaren att det inte är någon problemfri process att gå från Europas högsta nivå på förtidspensionering till en av Europas lägsta. Det är inte problemfritt för samhället och inte för människor som berörs av det. Men det är absolut nödvändigt både för enskilda individer och för det svenska välfärdssystemets framtid att vi inte systematiskt misshushållar med mänskliga resurser på det sätt som vi gjorde förut. Detta är en framgångsrik reform.

Min andra synpunkt är att försörjningsstöd, med all respekt, alltid har funnits. Jag hörde aldrig socialdemokrater under era rätt många år vid

makten göra denna eländesbeskrivning av att människor behöver, ansöker om och får försörjningsstöd. Det har alltid behövts. Det har funnits i olika former under olika tider. Det är en av socialtjänstens mest grundläggande uppgifter att hjälpa människor som inte har någon egen kapacitet till försörjning.

Sedan har vi en lagstiftning som säger att om det handlar om en permanent nedsättning av förmågan att försörja sig är det inte försörjningsstöd. Då är det förtidspension och sjukersättning. Om man har olika åsikter om detta, vilket som bekant händer ibland, ska domstolar ytterst bestämma vad som gäller. Den processen pågår hela tiden. Den fungerar i grund och botten bra. Riv inte upp ett i grund och botten välfungerande system som skapar starka drivkrafter för människor att komma in på arbetsmarknaden, jobba vitt och betala skatt för att få sin försäkrade inkomst i något slags vilja att undvika försörjningsstöd till varje pris.

Min tredje synpunkt är att det i många kommuner bedrivs ett imponerande arbete med att hjälpa människor som har försörjningsstöd att slippa det eller åtminstone göra sig mindre beroende av det. En sak är vi säkert överens om: Det har väsentliga nackdelar att vara beroende av ett försörjningsstöd som så noggrant går in på kroppen och kollar människors inkomster. Marginaleffekterna är som bekant mycket höga. Det finns starka skäl att undvika detta om det är möjligt.

Jag var själv ansvarig för ett sådant ganska stort projekt här i Stockholm när jag var socialborgarråd. Det var Jobbtorg Stockholm, där vi systematiskt hjälpte människor med försörjningsstöd som hade någon arbetsförmåga att närma sig arbetsmarknaden. Våldigt ofta fick de arbete.

I Växjö träffade jag på ett mycket snarligt projekt häromdagen. Där jobbar man inte bara med dem som har försörjningsstöd utan även med andra människor som också har Försäkringskassans insatser. I samordningsförbundets regi ser man till att man struntar i gränserna. Oavsett vilken försörjningsbas människor har får de hjälp för det de skulle kunna åstadkomma. Det är utomordentligt bra, gränsöverskridande och i många stycken framgångsrikt.

Allt detta är svåra frågor; det är jag den förste att säga. Det är inga enkla frågor, och många enskilda människor i svårigheter kanske inte alltid vet varför de har den ersättning de har. Många kommuner gör som vi gjorde i Stockholm – om man uppfattar på socialtjänsten att en person har fel försörjningsgrund och att det till exempel finns grund för en förtidspensionering hjälper man ofta till så att ansökan blir rätt utformad och inskickad. Detta fungerar på många ställen väldigt bra.

Det här förtar inte det faktum att många kommuner försöker göra allt de kan för att undvika försörjningsstöd, både av ekonomiska och rent socialpolitiska skäl. Det är gott så.

Om man är emot allt detta måste man i praktiken säga: Upphäv arbete som grund för försäkringen! Upphäv tankar på att man med skatteinbetalningar arbetar sig in i den svenska välfärdsmodellen! Då är man i grund och botten för medborgarlön, vad man än kallar det. Ni har tronpretendenter som har precis den ståndpunkten – Miljöpartiet. Jag ser fram emot ett gemensamt förslag där ni river upp den svenska välfärdsmodellen och inför medborgarlön i stället.

Anf. 171 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Det är lite förvånande att socialförsäkringsministern vill ha fört till protokollet att han är glad om Socialdemokraterna inför medborgarlön. Det ligger i varje fall inte i vårt partiprogram att vi ska införa det.

Jag försöker diskutera sjukas och utförsäkrades situation när de tvingas leva på försörjningsstöd eftersom vi i dag har tidsgränser som gör det möjligt att bli utförsäkrad trots att man är sjuk och har läkarintyg på det. Jag försöker diskutera det faktum att antalet som är långtidsberoende av försörjningsstöd ökar. Jag tycker att det är bra att vi har inkomstrelaterade försäkringar – absolut. Jag tycker inte att det är bra att man går länge på försörjningsstöd – absolut inte.

Socialförsäkringsministern redovisar att kommunerna gör ett fantastiskt arbete. Jag vet det. Örebro kommun gör ett sådant arbete. Det vore tänkvärt, och kanske till och med bra, om regeringen inte bara som i gårdagens och dagens debatt hänvisar till att kommunerna gör ett bra jobb utan också tar sitt eget ansvar. Det vi har sett med denna politik där man har försämrat a-kassan och sjukförsäkringen är att man skickar kostnaden för sjuka och arbetslösa till kommunerna, och sedan får de lösa det med egen arbetsmarknadspolitik och med försörjningsstöd.

Regeringen använder de pengar som skulle gå till sjukförsäkringen till att omvandla till allmän löneavgift. Sedan kan man sänka skatten för Ulf Kristersson, för Eva-Lena Jansson och för alla andra som har det välbeställt, som lever ett bra liv och som inte behöver söka försörjningsstöd.

Jag tycker att det är en orättvis politik, och jag tycker att det är en orättfärdig politik. Socialförsäkringsministern är uppenbarligen nöjd. Jag tycker inte att det är bra att sjukskrivna med läkarintyg har försörjningsstöd, och jag förstår inte varför ministern tycker det.

Anf. 172 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Ibland är det bra att man klargör att vi tycker olika. Vi tycker genuint olika i de här frågorna. Jag hänvisar till framgångsrika kommuner därför att det är kommunerna som bär ansvar för socialtjänst och försörjningsstöd.

Jag förväntar mig inget annat än kvalificerat arbete av kommunerna i deras ansvar på samma sätt som jag förväntar mig att staten tar ett rejält och gott ansvar för det som är statliga åtaganden. Dessutom kan vi samverka mellan sjukvård, socialtjänst och socialförsäkring. Detta sker på många ställen eftersom många människor är beroende av olika instanser samtidigt och har multipla bekymmer.

Allt detta är bra. Det finns antagligen alltid förbättringspotential, men det är rätt sätt att angripa problemet.

Försörjningsstöden är relativt stabila. Trots en otroligt stark lågkonjunktur och finanskris har vi inte sett en dramatisk ökning av försörjningsstöden i Sverige. Det tycker jag är ett tecken på att det finns ett mått av stabilitet i detta. Många kommuner bedriver, som jag sade, ett intressant och begåvat arbete för att minska risken för långvariga behov och långvariga beroenden, vilket visar att det går att påverka detta.

Jag tror att man får konstatera att den vanliga visan som brukar höras härifrån egentligen inte handlar om försörjningsstöd. Den handlar om att det vore bättre om fler människor var sjukskrivna med sjukpenning eller

förtidspension. Det har ni konsekvent tyckt nu i fyra års tid, och jag har konsekvent tyckt att det är bättre om människor i första hand inte är beroende av offentliga ersättningar utan i första hand kommer närmare arbetsmarknaden. Där tycker vi helt enkelt olika.

Överläggningen var härmed avslutad.

26 § Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Proposition

2013/14:239 EU:s tåg-, fartygs- och busspassagerarförordningar – tillsyn och sanktioner

27 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 10 juni

2013/14:668 Kostnadstäckning för icke planerad försvarsverksamhet
av *Peter Jeppsson* (S)

till försvarsminister Karin Enström (M)

2013/14:669 Platsbrist på särskilda ungdomshem

av *Lennart Axelsson* (S)

till statsrådet Maria Larsson (KD)

2013/14:670 FN-kritik mot funktionshinderspolitiken

av *Lennart Axelsson* (S)

till statsrådet Maria Larsson (KD)

2013/14:671 Dödsdomen mot Meriam Yenhya Ibrahim

av *Amineh Kakabaveh* (V)

till utrikesminister Carl Bildt (M)

2013/14:672 Sveriges högsta arbetslöshet

av *Raimo Pärssinen* (S)

till arbetsmarknadsminister Elisabeth Svantesson (M)

2013/14:673 Kustbevakningen

av *Mattias Jonsson* (S)

till försvarsminister Karin Enström (M)

2013/14:674 Ideella föreningar och organisationer som arbetar med vittnesstöd

av *Clas-Göran Carlsson* (S)

till justitieminister Beatrice Ask (M)

2013/14:675 Försenade tåg

av *Lars Johansson* (S)

till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 11 juni

2013/14:654 Ökade sjukskrivningar

av *Christina Oskarsson* (S)

till statsrådet Ulf Kristersson (M)

2013/14:653 Trafikavtal avseende Gotlandstrafiken

av *Christer Engelhardt* (S)

till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

2013/14:662 Krav på tågstopp

av *Monica Green* (S)

till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

29 § Kammaren åtskildes kl. 20.19.

Förhandlingarna leddes

av tredje vice talmannen från sammanträdets början till och med 11 § anf. 24 (delvis),

av talmannen därefter till och med 15 § anf. 52 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med 16 § anf. 85,

av talmannen därefter till och med 20 § anf. 116 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med 23 § anf. 147 (delvis) och

av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

LARS FRANZÉN

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen.....	1
3 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan.....	1
4 § Meddelande om svar på skriftliga frågor	1
5 § Anmälan om subsidiaritetsprövning	1
6 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	2
7 § Anmälan om granskningsrapport.....	3
8 § Ärenden för hänvisning till utskott	3
9 § Ärenden för förnyad bordläggning	3
10 § Vårändringsbudget för 2014.....	4
Finansutskottets betänkande 2013/14:FiU21	4
Anf. 1 FREDRIK OLOVSSON (S)	4
Anf. 2 PER BOLUND (MP)	5
Anf. 3 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD).....	7
Anf. 4 ULLA ANDERSSON (V)	9
Anf. 5 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M)	10
Anf. 6 FREDRIK OLOVSSON (S) replik	12
Anf. 7 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	13
Anf. 8 FREDRIK OLOVSSON (S) replik	13
Anf. 9 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	14
Anf. 10 PER BOLUND (MP) replik.....	14
Anf. 11 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	15
Anf. 12 PER BOLUND (MP) replik.....	16
Anf. 13 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	16
Anf. 14 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik.....	17
Anf. 15 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	17
Anf. 16 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik.....	18
Anf. 17 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	18
Anf. 18 ANDERS SELLSTRÖM (KD).....	19
(Beslut fattades under 18 §.)	21
11 § Utvecklingen inom den kommunala sektorn 2013.....	21
Finansutskottets betänkande 2013/14:FiU34	21
Anf. 19 PIA NILSSON (S)	21
Anf. 20 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M)	24
Anf. 21 PER BOLUND (MP)	26
Anf. 22 GUNNAR ANDRÉN (FP).....	29
Anf. 23 EMIL KÄLLSTRÖM (C)	31
Anf. 24 ULLA ANDERSSON (V).....	33
Anf. 25 EMIL KÄLLSTRÖM (C) replik.....	37
Anf. 26 ULLA ANDERSSON (V) replik	37
Anf. 27 EMIL KÄLLSTRÖM (C) replik.....	38
Anf. 28 ULLA ANDERSSON (V) replik	38
Anf. 29 GUNNAR ANDRÉN (FP) replik.....	39
Anf. 30 ULLA ANDERSSON (V) replik	39
Anf. 31 GUNNAR ANDRÉN (FP) replik.....	40

Anf. 32 ULLA ANDERSSON (V) replik.....	40
Anf. 33 ANDERS SELLSTRÖM (KD)	41
Anf. 34 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD)	44
Anf. 35 ANDERS SELLSTRÖM (KD) replik	45
Anf. 36 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik	46
Anf. 37 ANDERS SELLSTRÖM (KD) replik	47
Anf. 38 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik	47
(Beslut fattades under 18 §.).....	48
12 § Granskning av kommissionsrapporter om subsidiaritet och proportionalitet m.m.....	48
Konstitutionsutskottets utlåtande 2013/14:KU45	48
(Beslut fattades under 18 §.).....	48
13 § Ordning och säkerhet vid Rättsmedicinalverkets rättsspsykiatriska undersökningsenheter	48
Justitieutskottets betänkande 2013/14:JuU35	48
Anf. 39 KERSTIN HAGLÖ (S)	48
Anf. 40 KRISTER HAMMARBERGH (M)	49
(Beslut fattades under 18 §.).....	50
14 § EU:s agenda för rättsliga frågor till 2020 – Att stärka förtroendet, rörligheten och tillväxten inom EU	50
Justitieutskottets utlåtande 2013/14:JuU41	50
Anf. 41 JAN R ANDERSSON (M).....	50
(Beslut fattades under 18 §.).....	51
15 § Bättre information och tydligare ansvar vid mineralprospektering	51
Näringsutskottets betänkande 2013/14:NU20	51
Anf. 42 INGELA NYLUND WATZ (S).....	51
Anf. 43 JONAS ERIKSSON (MP).....	53
Anf. 44 ANNA HAGWALL (SD)	55
Anf. 45 KENT PERSSON (V)	56
Anf. 46 JOHAN JOHANSSON (M)	58
Anf. 47 KENT PERSSON (V) replik	60
Anf. 48 JOHAN JOHANSSON (M) replik	60
Anf. 49 KENT PERSSON (V) replik	61
Anf. 50 JOHAN JOHANSSON (M) replik	61
Anf. 51 JONAS ERIKSSON (MP) replik	62
Anf. 52 JOHAN JOHANSSON (M) replik	62
Anf. 53 JONAS ERIKSSON (MP) replik	63
Anf. 54 JOHAN JOHANSSON (M) replik	63
Anf. 55 EVA FLYBORG (FP).....	64
Anf. 56 JONAS ERIKSSON (MP) replik	67
Anf. 57 EVA FLYBORG (FP) replik.....	68
Anf. 58 JONAS ERIKSSON (MP) replik	68
Anf. 59 EVA FLYBORG (FP) replik.....	69
Anf. 60 KENT PERSSON (V) replik.....	69
Anf. 61 EVA FLYBORG (FP) replik.....	70
Anf. 62 KENT PERSSON (V) replik.....	70
Anf. 63 EVA FLYBORG (FP) replik.....	71

Anf. 64 HELENA LINDAHL (C).....	71
Anf. 65 JONAS ERIKSSON (MP) replik	73
Anf. 66 HELENA LINDAHL (C) replik	74
Anf. 67 JONAS ERIKSSON (MP) replik	74
Anf. 68 HELENA LINDAHL (C) replik	75
Anf. 69 KENT PERSSON (V) replik.....	76
Anf. 70 HELENA LINDAHL (C) replik	76
Anf. 71 KENT PERSSON (V) replik.....	77
Anf. 72 HELENA LINDAHL (C) replik	77
Anf. 73 MATS ODELL (KD).....	77
Anf. 74 JONAS ERIKSSON (MP) replik	79
Anf. 75 MATS ODELL (KD) replik.....	80
Anf. 76 JONAS ERIKSSON (MP) replik	80
Anf. 77 MATS ODELL (KD) replik.....	81
Anf. 78 INGELA NYLUND WATZ (S) replik	81
Anf. 79 MATS ODELL (KD) replik.....	81
Anf. 80 INGELA NYLUND WATZ (S) replik	82
Anf. 81 MATS ODELL (KD) replik.....	82
Anf. 82 JOHAN JOHANSSON (M).....	83
(Beslut fattades under 18 §.)	83
16 § Europarådet.....	84
Utrikesutskottets betänkande 2013/14:UU18.....	84
Anf. 83 JULIA KRONLID (SD).....	84
Anf. 84 CARINA HÄGG (S).....	86
Anf. 85 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (M).....	88
Anf. 86 BODIL CEBALLOS (MP)	92
Anf. 87 FREDRIK MALM (FP).....	94
Anf. 88 KERSTIN LUNDGREN (C).....	97
Anf. 89 JULIA KRONLID (SD) replik.....	99
Anf. 90 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	99
Anf. 91 JULIA KRONLID (SD) replik.....	100
Anf. 92 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	100
Anf. 93 MIKAEL OSCARSSON (KD)	100
Anf. 94 BJÖRN VON SYDOW (S).....	102
Anf. 95 HANS LINDE (V)	104
(Beslut fattades under 18 §.)	105
17 § Skydd för kännetecken i den internationella humanitära rätten.....	105
Utrikesutskottets betänkande 2013/14:UU25.....	105
Anf. 96 JULIA KRONLID (SD).....	105
Anf. 97 CARINA HÄGG (S).....	106
(forts. 19 §).....	107
Ajournering.....	107
Återupptagna förhandlingar	107
18 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	107
FiU21 Vårändringsbudget för 2014	107
FiU34 Utvecklingen inom den kommunala sektorn 2013	108

KU45 Granskning av kommissionsrapporter om subsidiaritet och proportionalitet m.m.	109
JuU35 Ordning och säkerhet vid Rättsmedicinalverkets rättspsykiatriska undersökningsenheter	109
JuU41 EU:s agenda för rättsliga frågor till 2020 – Att stärka förtroendet, rörligheten och tillväxten inom EU	109
NU20 Bättre information och tydligare ansvar vid mineralprospektering	109
UU18 Europarådet	110
19 § (forts. från 17 §) Skydd för kännetecken i den internationella humanitära rätten (forts. UU25)	111
Anf. 98 MATS JOHANSSON (M)	111
Anf. 99 JULIA KRONLID (SD) replik	111
Anf. 100 MATS JOHANSSON (M) replik	111
Anf. 101 JULIA KRONLID (SD) replik	111
Anf. 102 MATS JOHANSSON (M) replik	111
Anf. 103 BODIL CEBALLOS (MP)	111
Anf. 104 FREDRIK MALM (FP)	112
Anf. 105 JULIA KRONLID (SD) replik	114
Anf. 106 FREDRIK MALM (FP) replik	115
Anf. 107 JULIA KRONLID (SD) replik	115
Anf. 108 FREDRIK MALM (FP) replik	116
Anf. 109 HANS LINDE (V)	116
Anf. 110 ROBERT HALEF (KD)	118
Anf. 111 JULIA KRONLID (SD) replik	119
Anf. 112 ROBERT HALEF (KD) replik	119
Anf. 113 JULIA KRONLID (SD) replik	120
Anf. 114 ROBERT HALEF (KD) replik	120
Anf. 115 KERSTIN LUNDGREN (C)	120
(Beslut skulle fattas den 12 juni.)	121
20 § Lag om sprängämnesprekursorer och redovisning av krisberedskapens utveckling	121
Försvarsutskottets betänkande 2013/14:FöU11	121
Anf. 116 ÅSA LINDESTAM (S)	121
Anf. 117 PETER RÅDBERG (MP)	124
Anf. 118 MIKAEL JANSSON (SD)	125
Anf. 119 ANDERS HANSSON (M)	127
Anf. 120 ANNA-LENA SÖRENSON (S)	131
Anf. 121 ANDERS HANSSON (M) replik	133
Anf. 122 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik	133
Anf. 123 ANDERS HANSSON (M) replik	133
Anf. 124 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik	134
Anf. 125 STAFFAN DANIELSSON (C)	134
Anf. 126 ÅSA LINDESTAM (S) replik	136
Anf. 127 STAFFAN DANIELSSON (C) replik	136
Anf. 128 ÅSA LINDESTAM (S) replik	136
Anf. 129 STAFFAN DANIELSSON (C) replik	137
(Beslut skulle fattas den 12 juni.)	137

21 § Svar på interpellation 2013/14:519 om fusk i livsmedelskedjan.....	137
Anf. 130 Landsbygdsminister ESKIL	
ERLANDSSON (C).....	137
Anf. 131 KRISTER ÖRNFJÄDER (S).....	138
Anf. 132 Landsbygdsminister ESKIL	
ERLANDSSON (C).....	139
Anf. 133 KRISTER ÖRNFJÄDER (S).....	139
Anf. 134 Landsbygdsminister ESKIL	
ERLANDSSON (C).....	140
Anf. 135 KRISTER ÖRNFJÄDER (S).....	141
Anf. 136 Landsbygdsminister ESKIL	
ERLANDSSON (C).....	142
22 § Svar på interpellation 2013/14:538 om bristen på ekomat.....	142
Anf. 137 Landsbygdsminister ESKIL	
ERLANDSSON (C).....	142
Anf. 138 MATILDA ERNKRANS (S).....	143
Anf. 139 STAFFAN DANIELSSON (C).....	144
Anf. 140 Landsbygdsminister ESKIL	
ERLANDSSON (C).....	145
Anf. 141 MATILDA ERNKRANS (S).....	146
Anf. 142 STAFFAN DANIELSSON (C).....	147
Anf. 143 Landsbygdsminister ESKIL	
ERLANDSSON (C).....	148
Anf. 144 MATILDA ERNKRANS (S).....	148
Anf. 145 Landsbygdsminister ESKIL	
ERLANDSSON (C).....	149
23 § Svar på interpellation 2013/14:540 om transfettförbud som sparar liv.....	149
Anf. 146 Landsbygdsminister ESKIL	
ERLANDSSON (C).....	149
Anf. 147 MATILDA ERNKRANS (S).....	150
Anf. 148 HILLEVI LARSSON (S).....	151
Anf. 149 GUNVOR G ERICSON (MP).....	152
Anf. 150 Landsbygdsminister ESKIL	
ERLANDSSON (C).....	153
Anf. 151 MATILDA ERNKRANS (S).....	154
Anf. 152 HILLEVI LARSSON (S).....	155
Anf. 153 GUNVOR G ERICSON (MP).....	155
Anf. 154 Landsbygdsminister ESKIL	
ERLANDSSON (C).....	156
Anf. 155 MATILDA ERNKRANS (S).....	157
Anf. 156 Landsbygdsminister ESKIL	
ERLANDSSON (C).....	157
24 § Svar på interpellation 2013/14:496 om gränshinder i Öresundsregionen.....	157
Anf. 157 Statsrådet EWA BJÖRLING (M).....	157
Anf. 158 HILLEVI LARSSON (S).....	158

Anf. 159	Statsrådet EWA BJÖRLING (M)	159
Anf. 160	HILLEVI LARSSON (S)	160
Anf. 161	Statsrådet EWA BJÖRLING (M)	161
Anf. 162	HILLEVI LARSSON (S)	162
Anf. 163	Statsrådet EWA BJÖRLING (M)	163
25 §	Svar på interpellation 2013/14:504 om utförsäkrades ekonomiska situation	163
Anf. 164	Statsrådet ULF KRISTERSSON (M)	163
Anf. 165	EVA-LENA JANSSON (S)	164
Anf. 166	HILLEVI LARSSON (S)	165
Anf. 167	Statsrådet ULF KRISTERSSON (M)	166
Anf. 168	EVA-LENA JANSSON (S)	168
Anf. 169	HILLEVI LARSSON (S)	169
Anf. 170	Statsrådet ULF KRISTERSSON (M)	169
Anf. 171	EVA-LENA JANSSON (S)	171
Anf. 172	Statsrådet ULF KRISTERSSON (M)	171
26 §	Bordläggning	172
27 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	172
28 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor	173
29 §	Kammaren åtskildes kl. 20.19	173

Prot. 2013/14:123
11 juni

Tryck: Elanders, Vällingby 2014